ЗАВОД ЗА СОЦИОЛОГИЈУ РАЗВОЈА СЕЛА

ЈУГОСЛОВЕНСКО УДРУЖЕЊЕ ЗА СОЦИОЛОГИЈУ
СЕЛА И ПОЉОПРИВРЕДЕ

ТРЕЋИ МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП

"ВЛАСИНСКИ СУСРЕТИ '97"

МЛАДИ И СЕЛО

РЕЗИМЕИ РЕФЕРАТА

Власотинце

3-6. септембра, 1997.

100

746

316.334.55 (082)

ЗАВОД ЗА СОЦИОЛОГИЈУ РАЗВОЈА СЕЛА

ЈУГОСЛОВЕНСКО УДРУЖЕЊЕ ЗА СОЦИОЛОГИЈУ
СЕЛА И ПОЉОПРИВРЕДЕ

ТРЕЋИ МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП

"ВЛАСИНСКИ СУСРЕТИ '97"

МЛАДИ И СЕЛО

РЕЗИМЕИ РЕФЕРАТА

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

Власотинце

3-6. септембра, 1997.

Трећи међународни научни скуп
"Власински сусрети '97"
Млади и село - резимеи реферата

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
РЕПУБЛИКА СРБИЈА
...В И Ш И Ћ С К А...

ИЗДАВАЧИ:
Завод за социологију развоја села
Југословенско удружење за социологију села и пољопривреде

ЗА ИЗДАВАЧЕ:
Проф. др Ђура Стевановић

ПРЕВОД:
Проф. Ранка Гајић
Иван Златковић

Народна библиотека "Десанка Максимовић"
Власотинце
Инв. бр. 42986
Сигнатура 316

КОМПЈУТЕРСКА ОБРАДА:
мр Симо Стевановић

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
НА[illegible]
„Десан[illegible]
Власо[illegible]
Инв.бр. 746
Сигнатура 316-334-55(082)

Штампарија "Свен" Ниш

Трећи међународни научни скуп "Власински сусрети 97" одржава се под покровитељством Министарства омладине и спорта, Министарства за пољопривреду, подопривреду и шумарство Републике Србије, општине Власотинце и уз подршку Министарства за науку и технологију
Републике Србије

III МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП
"ВЛАСИНСКИ СУСРЕТИ '97"
МЛАДИ И СЕЛО
Власотинце, 3 - 6. септембра 1997

Четвртак, 4.септембар

12:15 - 15:30 РАД У ПЛЕНУМУ

1. Проф. др Младен Стојанов, Пољопривредни факултет, Нови Сад

ДРУШТВЕНИ ИДЕНТИТЕТ СЕОСКЕ МЛАДЕЖИ

2. Др Андрзеј Калета, Социолошки институт, Универзитет Никола Коперник, Торун, Пољска

СЕОСКА ОМЛАДИНА У ПОЉСКОМ ДРУШТВУ 1918.- 1997.

3. Др Изабел Родриго, Одсек за пољопривредну економију и социологију села, Лисабонски Универзитет, Пољопривредни институт, Лисабон, Португал

ВРЕДНОСТИ ЗЕМЉИШТА И ДРУШТВЕНИ ИДЕНТИТЕТ ПОРОДИЧНЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ У ПОРТУГАЛУ

4. Проф. др Светозар Ливада, Пореч, Хрватска

ИМПЛИКАЦИЈЕ ДЕСТРУКЦИЈЕ ДЕМОГРАФСКОГ КОРПУСА

5. Проф. др Андреас А. Боденштет, Одсек за руралну социологију, Гисенски универзитет, Гисен, Немачка

СЕОСКА КУЛТУРА И МЛАДИ У НЕМАЧКОЈ

6. Др Богдана Георгиева, Институт за социологију, Бугарска академија наука, Софија

ЕКОНОМСКА АКТИВНОСТ МЛАДЕ ПОПУЛАЦИЈЕ БУГАРСКОГ СЕЛА У СВЕТЛУ ПОЛИТИКЕ БУГАРСКЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ

7. Др Петар Великић, Институт за друштвено-економске проблеме, Саратов

ЖИВОТНЕ ПЕРСПЕКТИВЕ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ У РУСКИМ РЕГИОНИМА

8. Инг. Јан Дрлик, Истраживачки институт пољопривредне економије, Брно, Република Чешка

ДРУШТВЕНЕ ПРОМЕНЕ У ЧЕШКОЈ ПОЉОПРИВРЕДИ

9. Др Светлана Писаренко, Институт за регионална истраживања, Национална академија наука Украјине Лавов, Украјина

СОЦИОЕКОНОМСКИ ПРОБЛЕМИ У ЖИВОТУ МЛАДИХ НА СЕЛУ УКРАЈИНЕ

10. Др Александар Мурарцалиев, научни саветник, Економски институт, Скопје

Др Ђорђи Ђорђевски, редовни професор, Пољопривредни факултет, Скопје

СЕОСКА ОМЛАДИНА У МАКЕДОНИЈИ - КАРАКТЕРИСТИКЕ И ТЕНДЕНЦИЈЕ (1981-1994.)

17:15 - 18:45 Рад по групама

Радна група 1. - округли сто:

ЧИНИОЦИ ЕКОНОМСКОГ ПОЛОЖАЈА МЛАДИХ НА СЕЛУ

Руководиоци:

Проф. др Јован Богдановић

Др Атанас Ганев

Проф. др Љубиша Митровић

.1. Проф. др Јован Бабовић, Министар пољопривреде, водопривреде и шумарства Републике Србије

ДУГОРОЧАН ПРОГРАМ ПОЉОПРИВРЕДЕ И СЕЛА И ПОЛОЖАЈ МЛАДИХ

1.2. Проф.др Љубиша Митровић, Филозофски факултет, Ниш

НОВЕ РАЗВОЈНЕ СТРАТЕГИЈЕ, РУРАЛНО РЕСТРУКТРУИРАЊЕ И ПРОМЕНЕ У ДРУШТВЕНОМ ПОЛОЖАЈУ МЛАДИХ НА СЕЛУ

1.3. Проф. др Лазо Михајловић, Драгица Михајловић, Пољопривредни факултет, Нови Сад

НЕФОРМАЛНИ МЕТОДОЛОШКИ ПОСТУПЦИ И МОГУЋНОСТИ ЊИХОВЕ ПРИМЕНЕ У ДИЗАЈНИРАЊУ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА

1.4. Проф. др Јован Богдановић, Пољопривредни факултет Београд-Земун

УТИЦАЈ МЕРА АГРАРНЕ ПОЛИТИКЕ НА ОДНОС МЛАДИХ ПРЕМА ПОЉОПРИВРЕДИ И СЕЛУ

1.5. Др Атанас Ганев, Председник задружног савеза Бугарске Красимира Царева, експерт у задружном савезу Бугарске

СЕОСКА ЗАДРУЖНА ПРОИЗВОДЊА У БУГАРСКОЈ И МЛАДИ

1.6. Проф. др Петар Ј. Марковић, Пољопривредни факултет, Београд-Земун

АГРАРНА ПОЛИТИКА И ПРИВЛАЧНОСТ РАДА И ЖИВОТА НА СЕЛУ

1.7. Проф. др Миомир С. Наумовић, Филозофски факултет, Ниш

ОСНОВНЕ ОДЛИКЕ ЕКОНОМСКОГ ПОЛОЖАЈА СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ

1.8. Проф. др Светислав Петровић, проф. др Драгић Бабовић, Биљана Зорнић, Агрономски факултет, Чачак

ЕКОНОМСКИ ПОЛОЖАЈ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ У УСЛОВИМ ТРАНЗИЦИЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ПРИВРЕДЕ
1.9. *Проф. др Наумче Белковски, Пољопривредни факултет, Скопје, Македонија*
МОГУЋНОСТИ АГРОЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА НАСЕЉА У ПРИВРЕДНО НЕРАЗВИЈЕНИМ РЕГИОНИМА
1.10. Др Јордан Каштански, др Рангел Трандафилов, Институт за економику пољопривреде, Софија, Бугарска
НЕОПХОДАН ЈЕ НОВ ПРИСТУП У РЕШАВАЊУ ПРОБЛЕМА МЛАДИХ У ПЛАНИНСКИМ РЕЈОНИМА
1.11. Др Зорица Васиљевић, Пољопривредни факултет, Београд - Земун
Др Данило Томић, Институт за економику пољопривреде, Београд
ЕКОНОМСКИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА ЖИВОТ МЛАДИХ НА СЕЛУ
1.12. Проф. др Милорад Божић, Правни факултет, Ниш
УТИЦАЈ РАЗВОЈА ТРЖИШНЕ ПРИВРЕДЕ НА ЕКОНОМСКУ СТРУКТУРУ СЕЛА
1.13. Др Богдан Булатовић, Биотехнички институт - Завод за аграроекономска проучавања, Подгорица
Мр Миомир Јовановић, Биотехнички институт, Подгорица
МЈЕСТО И УЛОГА МЈЕШОВИТЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ У ОПРЕДЈЕЉЕЊИМА МЛАДИХ ДА ОСТАНУ НА ГАЗДИНСТВУ
1.14. *Проф. др Марко Секуловић, Економски факултет, Ниш*
СЕЛО У УСЛОВИМА ТРАНЗИЦИЈЕ
1.15. Др Бранко Крстић, др Радосав Томић, др Виолета Богавац, Горан Сорак, Пољопривредни факултет, Београд-Земун
РАСПОЛОЖИВА РАДНА СНАГА КАО ФАКТОР ФУНКЦИОНИСАЊА ПОРОДИЧНОГ ГАЗДИНСТВА
1.16. Вера Тошић, Институт за економику пољопривреде, Београд
РАДНА ОПТЕРЕЋЕНОСТ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ
1.17. Др Христивоје Пејчић, Пољопривредни факултет, Приштина
МЛАДИ И ПОДЕЛА РАДА НА ПОРОДИЧНОМ ПОЉОПРИВРЕДНОМ ГАЗДИНСТВУ
1.18. Др Радомир Малобабић, Институт за архитектуру и урбанизам Србије, Београд
ДРУШТВЕНО - ЕКОНОМСКИ ПОЛОЖАЈ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ У ПОГРАНИЧНИМ ОПШТИНАМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
1.19. *Проф. др Миладин М. Шеварлић, Зорица Соколовић, Пољопривредни факултет, Београд-Земун*
УТИЦАЈ ПРАВНИХ И ОБИЧАЈНИХ НОРМИ НАСЛЕЂИВАЊА НА ДРУШТВЕНИ ПОЛОЖАЈ МЛАДИХ ПОЉОПРИВРЕДНИКА
1.20. Проф. др Часлав Страхињић, Факултет политичких наука, Београд

ПРАВНО-ПОЛИТИЧКИ ПОЛОЖАЈ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ

1.21. Др Марија Николић, Жана Милекић, Институт за економику пољопривреде, Београд

СИСТЕМ СОЦИЈАЛНОГ ОСИГУРАЊА, НАСЛЕДНО ПРАВО И ЕКОНОМСКИ ПОЛОЖАЈ МЛАДИХ ПОЉОПРИВРЕДНИКА У СРБИЈИ

1.22. Проф.др Александар Петровић, Правни факултет, Ниш

СОЦИЈАЛНО ОСИГУРАЊЕ МЛАДИХ НА СЕЛУ

1.23. Проф.др Невенка Суботић-Константиновић, Економски факултет, Београд

ЗАШТИТА МЛАДИХ ПОТРОШАЧА НА СЕЛУ

Радна група 2.- округли сто - (НЕ)ЗАПОСЛЕНОСТ, ПРОФЕСИОНАЛНЕ АСПИРАЦИЈЕ И ОБРАЗОВАЊЕ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ

Руководиоци:

Проф. др Зорка Закић
Мр Јован Ничић
Проф. др Крстан Малешевић

.2.1. Проф. др Зорка Вујатовић-Закић, Жаклина Стојановић, Економски факултет, Београд

ПРЕСТРУКТУРИРАЊЕ ПРИВРЕДЕ У ТРАНЗИЦИЈИ И МОГУЋНОСТИ ЗАПОШЉАВАЊА МЛАДИХ У ПРИГРАДСКИМ ПОДРУЧЈИМА

2.2. Др Љиљана Јеремић, Економски факултет, Београд

СТРУКТУРА ИНВЕСТИЦИЈА У РУРАЛНИМ ПОДРУЧЈИМА СРБИЈЕ КАО ФАКТОР ЕФИКАСНОГ ЗАПОШЉАВАЊА МЛАДИХ

2.3. Др Кристина Шафраниец, Институт за пољопривреду и развој села, Пољска академија наука (Варшава), Одсек за социологију, Универзитет Никола Коперник, Торун, Пољска

ЛОНГИТУДИНАЛНЕ СТУДИЈЕ - ОД ИСТРАЖИВАЊА ЕДУКАЦИОНОГ ЕГАЛИТАРИЗМА ДО ПИТАЊА ВЕЗАНИХ ЗА ДВЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ И УСПЕХА ПРИЛАГОЂАВАЊА

2.4. Др Сава Арсенов, Савезни завод за тржиште рада и миграције, Београд

РАЗВОЈ ПОЉОПРИВРЕДЕ И ЊЕН ЗНАЧАЈ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ

2.5. Проф. др Крстан Малешевић, Секретаријат за пољопривреду АП Војводине, Нови Сад

АСПИРАЦИЈЕ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ И БУДУЋНОСТ НАШЕГ СЕЛА

2.6. Проф. др Бора Станимировић, Учитељски факултет, Врање
Проф. др Ђура Стевановић, Пољопривредни факултет, Београд

ПРОЈЕКТОВАЊЕ ИСТРАЖИВАЊА ПОТРЕБА ЗА УЧИТЕЉИМА У СРБИЈИ ДО 2030. ГОДИНЕ
2.7. Др Јорде Јакимовски, Институт за социолошка и политичко-правна истраживања, Скопје
Др Јован Аждерски, др Ђорђи Ђорђевски, Пољопривредни факултет, Скопје
ИНТЕРЕСОВАЊЕ МЛАДИХ ЗА ПОЉОПРИВРЕДУ И СЕЛО
2.8. Мр Јован Ничић, Републички завод за тржиште рада, Београд
ОПРЕДЕЉЕНОСТ МЛАДИХ ЗА РАД У ПОЉОПРИВРЕДИ
2.9. Проф. др Божа Милошевић, Филозофски факултет, Нови Сад
ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ У СРПСКОМ/ЈУГОСЛОВЕНСКОМ ДРУШТВУ
2.10. Мр Добрила Вујић, Застава- "Имекс, Београд
ТЕОРИЈСКО-МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП ИСТРАЖИВАЊУ МОТИВАЦИЈЕ МЛАДИХ НА СЕЛУ
2.11. Проф. др Јорде Јакимовски, Институт за социолошка и политичко-правна истраживања, Скопје
ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА МЛАДИХ НА СЕЛУ У РЕПУБЛИЦИ МАКЕДОНИЈИ
2.12. *Др Донка Иванова, Институт за економику пољопривреде, Софија, Бугарска*
АЛТЕРНАТИВНО ЗАПОШЉАВАЊЕ - ПРЕТПОСТАВАКА ЗА ОСТАЈАЊЕ МЛАДИХ НА СЕЛУ У УСЛОВИМА ТРАНЗИЦИЈЕ
2.13. Борка Вишњић, Завод за социологију развоја села, Београд
ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ОМЛАДИНЕ
2.14. Родољуб А. Милић, Пољопривредно-ветеринарска школа, Рековац
ОБРАЗОВНЕ АСПИРАЦИЈЕ И ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ
.15. Љубинка Бројић, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд
ВРЕДНОСНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ И РАДНЕ АСПИРАЦИЈЕ БУДУЋИХ АГРОНОМА
2.16. Проф. др Крсто Килибарда, Пољопривредни факултет, Београд - Земун
СОЦИО-ЕКОЛОШКО ОСПОСОБЉАВАЊЕ МЛАДИХ СТРУЧЊАКА ЗА РУРАЛНИ РАЗВОЈ
2.17. Доц. др Видоје Стефановић, Економски факултет, Приштина
КОНТИНУИРАНО ОБРАЗОВАЊЕ МЛАДИХ НА СЕЛУ - НАЧИН СПРЕЧАВАЊА РУРАЛНОГ "ЕКСОДУСА"
2.18. Мр Бранко Турншек, проф.др Анђелковић Мирјана, Грађевински факултет, Ниш

ИНДУСТРИЈА НА СЕЛУ КАО МОГУЋНОСТ ЗАПОШЉАВАЊА МЛАДИХ

2.19. Проф. др Милан Недељковић, Учитељски факултет, Јагодина

СЕОСКА ОСНОВНА ШКОЛА И МЛАДИ НА СЕЛУ

2.20. Проф. др Андон Г. Костадиновић, Универзитет у Београду

УТИЦАЈ ОБРАЗОВАЊА НА МЛАДЕ СЕЛА ДОЊЕГ КОМРЕНА ДА НАПУШТАЈУ СВОЈ ЗАВИЧАЈ

2.21. Велимир Младеновић, Медвеђа

ОБРАЗОВНЕ АСПИРАЦИЈЕ И ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА МЛАДИХ

2.22. Проф. др Драгослав Војчић, Факултет одбране и заштите, Београд

ДОМАЋИЧКИ ТЕЧАЈЕВИ СЕОСКЕ ЖЕНСКЕ ОМЛАДИНЕ У СРЕЗУ НИШАВСКОМ 1918 - 1941. ГОДИНЕ

2.23. Мр Невенка Пјевач, Физички факултет, Београд **САЗНАЊА КОЈА СТИЧЕ СЕОСКА ОМЛАДИНА У ВЕЗИ СА ТУРИСТИЧКИМ КРЕТАЊИМА**

Радна група 3.- округли сто - ДЕМОГРАФСКА СТРУКТУРА И МИГРАЦИЈСКЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ

Руководиоци: Проф. др Душан Ђошић
Проф. др Јеремија Симић
Проф. др Петар Голубовић

1. Мр Мирјана Девецић, Географски факултет, Београд
Мр Гордана Војковић, Географски институт "Јован Цвијић"- САНУ, Београд

РЕГИОНАЛНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ДЕМОГРАФСКИХ ПОТЕНЦИЈАЛА СЕЛА У СРБИЈИ

3.2. Мр Драгица Божић, др Петар Мунћан, мр Наталија Богданов, др Драгић Живковић , Пољопривредни факултет, Београд - Земун

ПРОМЕНЕ У СОЦИО-ЕКОНОМСКОЈ И ОБРАЗОВНОЈ СТРУКТУРИ МЛАДИХ У ЦЕНТРАЛНОЈ СРБИЈИ

3.3. Мр Едвард Јакопин, Соња Тонтић, Републички завод за развој, Београд

ДИМЕНЗИЈЕ ДЕМОГРАФСКОГ ПРАЖЊЕЊА НЕРАЗВИЈЕНОГ РУРАЛНОГ ПОДРУЧЈА СРБИЈЕ

3.4. Др Владимир Рајковић, Агробанка, Београд

ЕКОНОМСКЕ ФУНКЦИЈЕ ДОХОТКА У РАЗВОЈУ И ДЕМОГРАФСКОМ ПОДМЛАЂИВАЊУ СЕОСКИХ ПОДРУЧЈА

3.5. Проф. др Жарко Калезић, Универзитет Црне Горе, Подгорица

ПОЉОПРИВРЕДНО ГАЗДИНСТВО, СТАНОВНИ-ШТВО И ДОМАЋИНСТВА У ЦРНОЈ ГОРИ - ОСНОВНЕ СТРУКТУРНЕ ПРОМЈЕНЕ
3.6. Проф. др Душан Бошић, Филозофски факултет, Нови Сад
МЛАДИ НА СЕЛУ И РЕПРОДУКЦИЈА
3.7. Др Срђан Вукадиновић, Филозофски факултет, Никшић
ДРУШТВЕНА ПОКРЕТЉИВОСТ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ
3.8. Проф. др Јеремија Симић, Пољопривредни факултет, Београд
ДЕМОГРАФСКО ОБНАВЉАЊЕ И ПОДМЛАЂИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА СЕОСКИХ ПОДРУЧЈА НА ОСНОВАМА ОДРЖИВОГ ПРИВРЕДНОГ РАЗВОЈА
3.9. Мр Весна Д. Јаблановић, Пољопривредни факултет, Београд-Земун
ЕНДОГЕНА СТОПА РАСТА СТАНОВНИШТВА
3.10. Мр Симо Стевановић, Пољопривредни факултет Београд
ТЕНДЕНЦИЈЕ И ЧИНИОЦИ ПРОМЕНА У ЗАСТУПЉЕНОСТИ ПОЛОВА ПО СТАРОСНИМ ГРУПАМА ПОЉОВРИВРЕДНОГ СТАНОВНИШТВА
3.11. Др Србољуб П. Ивановић, др Душанка Ивановић, Институт за економику пољопривреде, Београд
МЛАДИ У СТАРОСНОЈ СТРУКТУРИ СТАНОВНИШТВА ЈУГА СРБИЈЕ И ЕФЕКТИ НА ПОЉОПРИВРЕДУ
3.12. Проф. др Милош Марјановић, Правни факултет, Нови Сад
ОМЛАДИНА И ГАСТАРБАЈТЕРСКО СЕЛО
3.13. *Др Јован Ристовић, Београд*
МЛАДИ И ЦЕНА МИГРАЦИЈА
3.14. Проф. др Петар Голубовић, Филозофски факултет, Ниш
ПРОМЕНЕ У СОЦИОДЕМОГРАФСКОЈ СТРУКТУРИ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ МАКРОРЕГИОНА НИШ
3.15. Лела Милошевић, Институт за социолошка истраживања Филозофског факултета, Ниш
СОЦИО-ДЕМОГРАФСКА СТРУКТУРА ОМЛАДИНЕ СЕЛА БЕЛИ ПОТОК
3.16. Зоран Станковић, Власотинце
МИГРАЦИЈЕ СТАНОВНИШТВА У СЕЛИМА СВОЂЕ И ТЕГОШНИЦА И МЕРЕ ЗА ОСТАНАК МЛАДИХ НА СЕЛУ
3.17. Проф. др Саша Кицошев, Институт за географију ПМФ, Нови Сад
ПОЛНО-СТАРОСНА СТРУКТУРА ЕТНИЧКИХ ГРУПА У ВОЈВОДИНИ ПРЕМА ПОПИСУ СТАНОВНИШТВА 1991. ГОДИНЕ
3.18. Др Србољуб Ђ. Стаменковић, Географски факултет, Београд

ДНЕВНЕ МИГРАЦИЈЕ УЧЕНИЧКЕ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ ПРЕМА СВИЛАЈНЦУ КАО ИНДИКАТОР ПЕРСПЕКТИВЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА

Радна група 4.- округли сто - МЛАДИ И СЕОСКА СРЕДИНА

Руководиоци: Проф. др Владимир Милић
Проф. др Драгоуб Ђорђевић
Мр Нада Видић

4.1. Проф. др Драгољуб В. Ђорђевић, Машински факултет, Ниш
СЕОСКИ МЛАДИ И МЛАДИ СЕЉАЦИ (Према социолошком одређењу)
4.2. Проф. др Јован Ћирић, Филозофски факултет, Ниш
ПРОМЕНЕ У СХВАТАЊУ ПОЈМОВА СЕЛА И СЕЉАКА С ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА ПРОБЛЕМ МЛАДИХ НА СЕЛУ
4.3. Проф. др Владимир Милић, Правни факултет , Београд
УРБАНИЗАЦИЈА СЕЛА КАО СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА СЕОСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ И ОПСТАНКА МЛАДИХ У ЊОЈ
4.4. Мр Александар Ч. Виденовић, Архитектонски факултет, Београд
ФАКТОРИ УКЉУЧИВАЊА МЛАДИХ У ОБНОВУ СЕОСКОГ ПРОСТОРА
4.5. Др Живадин Јовичић, Географски институт "Јован Цвијић" - САНУ, Београд
ОДНОС ПРЕМА ГРАДУ - ПОЛАЗИШТЕ ЗА САГЛЕДАВАЊЕ И РЕШАВАЊЕ БИЛО КОЈЕГ ПРОБЛЕМА НА СЕЛУ ПА И ПРОБЛЕМА МЛАДИХ
4.6. Мр Марина Тодоровић, Географски институт "Јован Цвијић" - САНУ, Београд
Радмила Милетић, Географски институт "Јован Цвијић"- САНУ, Београд
СТАВ МЛАДИХ ПРЕМА ЖИВОТУ У СЕЛУ И ГРАДУ (упоредна анализа)
4.7. Мр Богдан Лукић, Географски факултет Универзитета у Београду
Проф. др Зоран Жегарац, Урбанистички завод Београд
СЕОСКА ИНФРАСТРУКТУРА КАО УСЛОВ СТВАРАЊА ЈАКОГ БРДСКО-ПЛАНИНСКОГ ДОМАЋИНСТВА
4.8. Др Милорад Б. Рибар, Архитектонски факултет, Београд
ЖИВОТ МЛАДИХ НА СЕЛУ У ПРОШЛОСТИ И ДАНАС
4.9. Мр Сретен Јелић, ЈЖТП "Београд"
МЛАДИ И СЕОСКА СРЕДИНА

4.10. Проф. др Петар Митковић, проф. др Никола Цекић, Грађевински факултет, Ниш
УТИЦАЈ УРБАНИЗАЦИЈЕ НА УСЛОВЕ СТАНОВАЊА МЛАДИХ У СЕОСКИМ НАСЕЉИМА ЈАБЛАНИЧКОГ ОКРУГА
4.11. Мр Миле Богдановић, Институт за бакар, Бор
УТИЦАЈ РУДАРСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ НА АКТИВНОСТИ И ЖИВОТНУ СРЕДИНУ СЕЛА (са освртом на РТБ Бор)
4.12. Др Драган Марковић, Институт за политичке студије, Београд
ПЕРСПЕКТИВЕ ЕГЗИСТЕНЦИЈЕ МЛАДИХ НА СЕЛУ
4.13. Нада Стојковић, Соко Бања
МЛАДИ И СЕЛО У ОПШТИНИ СОКОБАЊА
4.14. Мр Нада Видић, Покрајински секретаријат за културу, образовање и науку, Нови Сад
МЛАДИ НА ЧЕНЕЈУ И ЧЕНЕЈСКИМ САЛАШИМА
4.15. *Проф. др Милутин Ђорђевић, Филозофски факултет Ниш*
Татјана Љубеновић, ОШ "Чегар", Ниш
Јелен Николић, ОШ, Медошевац
КУЛТУРА ЗДРАВОГ ЖИВОТА МЛАДИХ НА СЕЛУ
4.16. Проф. др Мирјана Анђелковић, проф. др Хранислав Анђелковић, Грађевински факултет, Ниш
АНАЛИЗА ДРУШТВЕНИХ САДРЖАЈА ЗА СЛОБОДНО ВРЕМЕ МЛАДИХ У СЕЛИМА НИШКЕ ОПШТИНЕ
4.17. *Никола Цекић, Петар Митковић, Грађевински факултет, Ниш*
БУДУЋНОСТ УРЕЂЕЊА ОБЈЕКАТА У КУЛТУРИ НА СЕЛУ

Радна група 5.- округли сто - СТАРИ МОМЦИ, БРАК И ПОРОДИЦА МЛАДИХ НА СЕЛУ

Руководиоци: Проф. др Анђелка Милић
Проф. др Слободанка Марков
Проф. др Наум Матилов
Предраг Стојковић

5.1. Проф.др Анђелка Милић, Филозофски факултет, Београд
МОДЕРНИЗАЦИЈА СЕОСКЕ ПОРОДИЦЕ КАО УСЛОВ ОСТАНКА МЛАДИХ НА СЕЛУ И ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА
5.2. Др Наум Матилов, Институт за социолошка и политичко-правна истраживања, Скопје, Македонија
ПОЛОЖАЈ ОМЛАДИНЕ У СЕОСКОЈ ПОРОДИЦИ, СА АСПЕКТА ПРОМЕНА У ПОРОДИЧНИМ ОДНОСИМА
5.3. *Проф. др Слободан Јакшић, Универзитет у Београду*

УТИЦАЈ МЛАДИХ НА ТРАНСФОРМАЦИЈУ СЕОСКЕ ПОРОДИЦЕ И ЊЕН СИСТЕМ ВРЕДНОСТИ

5.4. Проф. др Слободанка Марков, Природно-математички факултет, Нови Сад

САМОПЕРЦЕПЦИЈА СЕОСКИХ ДЕВОЈАКА

5.5. Милутин Тијанић, Задружни савез Југославије, Београд

ДЕМОГРАФСКИ ПРОБЛЕМИ НА СЕЛУ

5.6. Др Гордана Вуксановић, Филозофски факултет, Нови Сад

БОСАНЦИ У ВОЈВОДИНИ - ОДНОС ПРЕМА БРАКУ И РЕПРОДУКЦИЈИ

5.7. Мр Зорица Николова Ристић, Међуопштински центар за социјални рад, Скопје, Македонија
Јордан Јовановски, Републички завод за унапређивање социјалних делатности, Скопје, Македонија

НОВОСКЛОПЉЕНЕ БРАЧНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ У РУРАЛНОМ ПОДРУЧЈУ СКОПЈА (У 1996.ГОД)

5.8. Даниела Здравковић, Учитељски факултет, Врање

БРАК И ПОРОДИЦА НА СЕЛУ

5.9. Миле Ђорђевић, Завод за социологију развоја села, Београд

МЕЂУГЕНЕРАЦИЈСКИ ОДНОСИ МЛАДИХ НА СЕЛУ

5.10. Проф. др Владимир Нешић, Филозофски факултет, Ниш
Милкица Нешић, Медицински факултет, Ниш

ПСИХОЛОШКО САВЕТОВАЊЕ МЛАДИХ У СЕОСКОЈ СРЕДИНИ

5.11. Мр Миомира Костић, Правни факултет, Ниш

ДЕЛИКВЕНТНА ДЕЦА ИЗ РУРАЛНИХ СРЕДИНА

5.12. Др Вукашин Илић, Пољопривредна корпорација ПКБ, Београд
Смиљка Илић, "Навиг", Земун

ДРУШТВЕНА КРИЗА КАО АГЕНС СОЦИЈАЛНЕ ПАТОЛОГИЈЕ МЛАДИХ У СЕЛУ

5.13. Проф. др Бошко Прокић, Филозофски факултет, Ниш

СТРУКТУРА "СТАРИХ" МОМАКА У СЕЛИМА ОПШТИНЕ МЕРОШИНА

5.14. Бобан Димитријевић, Власотинце

ДЕМОГРАФСКЕ И СОЦИО-ЕКОНОМСЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ НЕОЖЕЊЕНИХ И НЕУДАТИХ У СЕЛИМА ВЛАСОТИНАЧКЕ ОПШТИНЕ

5.15. Предраг Стојковић, удружење "Сеоски праг", Ужице

КАКО МОМЦИМА СА СЕЛА ПОМОЋИ ДА ОСНУЈУ ПОРОДИЦУ

Петак, 5, септембар 1997

09:00 - 10:45 Радна група 6.- округли сто - СЕЛО И КУЛТУРА

Руководиоци:

Проф. др Милован Митровић
Др Милош Немањић
Др Првослав Ралић

6.1. Проф. др Милован М. Митровић, Филозофски факултет , Београд

ПРОМЕНЕ КУЛТУРНИХ ОБРАЗАЦА И МЛАДИ У СЕЛУ

6.2. Др Милош Немањић, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд

КА НОВОМ КУЛТУРНОМ ОБРАСЦУ У ПРОМИШЉАЊУ СЕЛА

6.3. Проф. др Симка Делетић, Електронски факултет, Ниш

МЛАДИ НА СЕЛУ И КУЛТУРНЕ ПРОМЕНЕ

6.4. Др Зоран Јовановић, Учитељски факултет , Врање

КУЛТУРНА ДЕСТРУКЦИЈА СРПСКОГ СЕЛА

6.5. Проф. др Првослав Ралић, Министарство за информисање Републике Србије, Београд

КУЛТУРНА ОБНОВА СЕЛА

6.6. Др Зоран Аврамовић, Др Катажина Пјурковска - Петровић Институт за педагошка истраживања, Београд

ПРОМЕНЕ ИЛИ ГУБИТАК КУЛТУРНОГ ИДЕНТИТЕТА СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ

6.7. Проф. др Миле Ненадић, Учитељски факултет, Сомбор

РУРАЛНО СЛОБОДНО ВРЕМЕ И СЕОСКА ОМЛАДИНА

6.8. Проф. др Љубинко Милосављевић, Филозофски факултет, Ниш

МЛАДИ НА СЕЛУ ИЗМЕЂУ НАРОДНЕ И МАСМЕДИЈСКЕ КУЛТУРЕ

6.9. Проф. др Петар Љубојев, Универзитет у Новом Саду

МАС - МЕДИЈИ О МЛАДИМА И СЕЛУ

6.10. Ивић Д. Павле, Економска школа, Београд

МОЖЕ ЛИ СЕ СЕОСКА ОМЛАДИНА ЗАШТИТИТИ ОД МАСКУЛТУРЕ

6.11. Биљана Ратковић-Његован, Центар РТС за истраживање јавног мњења, програма и аудиторијума, Нови Сад

МЕСТО СЕЛА И ПОЉОПРИВРЕДЕ У МЕДИЈСКОЈ КОМУНИКАЦИЈИ ДАНАС

6.12. Др Драган Суботић, Институт за политичке студије, Београд

КОНЗЕРВАТИВНО И МОДЕРНО НА СРПСКОМ СЕЛУ (ИСТОРИЈСКИ, СОЦИОЛОШКИ И АНТРОПОЛОШКИ РЕПЕРИ ПОЛОЖАЈА СЕОСКЕ МЛАДЕЖИ)

6.13. Др Радомир Ђорђевић, Физички факултет, Београд

СИСТЕМИ ВРЕДНОСТИ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ НА ИСПИТУ ВРЕМЕНА

6.14. Др Зорица Кубурић, Филозофски факултет, Нови Сад

СОЦИОПСИХОЛОШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ И СИСТЕМ ВРЕДНОСТИ МЛАДИХ НАСЕЛУ

6.15. *Сузана Марковић-Крстић, Институт за социолошка истраживања, Филозофски факултет, Ниш*

РЕЛИГИЈСКО МИШЉЕЊЕ И ПОНАШАЊЕ МЛАДИХ НА СЕЛУ

6.16. Проф. др Слободан Покрајац, Машински факултет, Београд

МЛАДИ И НОВА ПРЕДУЗЕТНИЧКА КУЛТУРА НА СЕЛУ

6.17. Мр Марина Тодоровић, Географски институт "Јован Цвијић" - САНУ, Београд

ТИПОВИ ПОНАШАЊА И РЕАГОВАЊА МЛАДИХ ПОЉОПРИВРЕДНИКА И ИНОВАЦИЈЕ У ПОЉОПРИВРЕДНОЈ ПРОИЗВОДЊИ

6.18. Слободанка Башић, Радојко Сагрић, Милан Антић, Слађана Јовић, Завод за заштиту здравља, Ниш; Медицински факултет, Ниш

УЛОГА СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ У СПРОВОЂЕЊУ ПОКРЕТА ПРОМОЦИЈЕ ЗДРАВЉА

6.19. Др Александар Милојевић, Филозофски факултет, Ниш

СОЦИОПСИХОЛОШКИ АСПЕКТИ СПОРТА НА СЕЛУ

6.20. Трифун Павловић, Београд

ПРОМЕНЕ У ЛИЧНИМ ИМЕНИМА КОД МЛАДИХ НА СЕЛУ

6.21. Др Весна Ђукић-Дојчиновић, Факултет драмских уметности, Београд

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА КУЛТУРНОГ ЖИВОТА СЕЛА: РЕЦЕПЦИЈА КУЛТУРНИХ И УМЕТНИЧКИХ ПРОГРАМА У СЕЛУ ОМОЉИЦА (CASE STUDY)

6.22. Небојша Маринковић, Грделица

КОЛИКО МЛАДИ МОГУ ДА ЗАДОВОЉЕ СВОЈЕ ПОТРЕБЕ ЗА КУЛТУРОМ У ГРДЕЛИЦИ

6.23. Мр Србољуб Д. Димитријевић, Учитељски факултет, Врање

ТРАДИЦИОНАЛНО И НОВО У КУЛТУРИ СЕЛА ГОРЊЕ ЖАПСКО

11:00 - 12:30 Радна група 7.- округли сто - СЕЛО У СРБИЈИ ДЕВЕДЕСЕТСЕДМЕ (ИСТРАЖИВАЊА СТУДЕНАТА)

Руководилац:

Зоран Димић

Учесници:

1. Дејан Росић, студент агроекономије, Пољопривредни факултет, Београд (село Вукосавци)
2. Бранкица Колаковић,студент агроекономије, Пољопривредни факултет, Београд (село Милићево)
3. Светлана Росић, студент, Учитељски факултет, Врање (село Баце)
4. Иван Цекић, студен, Учитељски факултет, Врање (село Велика Дренова)
5. Моравка Иванова, студент, Учитељски факултет, Врање (село Бресница)
6. Драган Тодоровић, студент, Филозофски факултет, Ниш

СЕОДКА ОМЛАДИНА И НЕЗАПОСЛЕНОСТ

7. Влада Ђурковић, студент, Географски факултет, Београд

СЕОСКА ОМЛАДИНА КАО НОСИЛАЦ РЕВИТАЛИЗАЦИЈЕ СЕЛА

8. Јелена Срећковић, студент, Географски факултет, Београд

МИГРАЦИЈЕ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ КА ГРАДСКОМ НАСЕЉУ НА ПРИМЕРУ ОПШТИНЕ СМЕДЕРЕВО

9. Маја Русић , студент, Географски факултет, Београд

ДНЕВНЕ МИГРАЦИЈЕ УЧЕНИКА И СТУДЕНАТА ПРЕМА КРУШЕВЦУ

PROGRAM III INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE "THE VLASINA ENCOUNTERS '97"

YOUNG PEOPLE AND VILLAGE LIFE

Vlasotince September, 3-6, 1997

Thursday, September, 4 1997

12:15 - 15:30 PLENARY SESSION

1. Prof. dr Mladen Stojanov, Ph.D., Faculty of Agriculture, Novi Sad

SOCIAL IDENTITY OF RURAL YOUTH

2. Andrzej Kaleta, Ph.D., The Institute of Sociology, Nicolaus Copernicus University, Torun, Poland

RURAL YOUTH IN THE POLISH SOCIETY 1918-1997

3. Isabel Rodrigo, Ph.D., Departemento de Economia Agraria e Sociologica Rural, Universidade de Lisboa, Instituto superior de agronomia, Lisboa, Portugal

LAND VALUES AND SOCIAL IDENTITIES OF FAMILY FARMING IN PORTUGAL

4. Svetozar Livada, Ph.D., Porec, Republic of Croatia

IMPLICATIONS OF DESTRUCTION OF DEMOGRAPHIC BODY

5. Andreas A. Bodenstedt, Ph.D., Department of Rural Sociology, Giessen University, Germany

VILLAGE CULTURE AND YOUTH IN GERMANY

6. Bogdana Georgieva, Ph.D., Institute of Sociology, Bulgarian Academy of Sciences Sofia, Bulgaria

THE ECONOMIC ACTIVITY OF THE YOUNG POPULATION OF BULGARIAN VILLAGE IN THE LIGHT OF THE POLICY TO BULGARIAN AGRICULTURE

7. Petar Velikij, Ph.D., The Institute for Social-economic Problems, Saratov, Russia

RURAL YOUTH OUTLOOKS ON LIFE IN RUSSIAN REGIONS

8. Jan Drlik, Ing,VUZE (Research Institute of Agricultural Economics), Brno, Czech Republic

SOCIAL CHANGES IN CZECH AGRICULTURE

9. Svetlana Pisarenko, Ph.D., Institute of Regional Research, National Academy of Science of Ukraine Lvov, Ukraine

SOCIO-ECONOMIC PROBLEMS OF LIFE OF UKRAINIAN RURAL YOUTH

10. Aleksandar Murarcaliev, Ph.D., The Economic Institute, Skopje, Republic of Macedonia

Đorđi Đorđevski, Ph.D., Agricultural faculty, Skopje, Republic of Macedonia

RURAL YOUTH IN MACEDONIA - CHARACTERISTICS AND TENDENCIES (1981-1994)

17:00 - 18:45 Working groups

Working group - round table 1. - THE FACTORS OF THE ECONOMICAL POSITION OF RURAL YOUTH

Conveners: Jovan Bogdanović, Ph.D.
Atanas Ganev, Ph.D.
Ljubiša Mitrović, Ph.D.

1.1. Prof. Jovan Babović, Ph.D., Minister of Agriculture, Forestry and Water-power Engineering of the Republic of Serbia, Belgrade
LONG-TERM PROGRAMME OF AGRICULTURAL AND RURAL DEVELOPMENT, AND POSITION OF YOUNG PEOPLE
1.2. Prof. LJubiša Mitrović, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš
NEW DEVELOPMENTAL STRATEGIES, RURAL RESTRUCTURING AND CHANGES IN THE SOCIAL POSITION OF RURAL YOUTH
1.3. Prof Lazo Mihajlović, Ph.D., Faculty of Agriculture, Novi Sad, Yugoslavia
Dragica Mihajlović, Faculty of Agriculture, Novi Sad, Yugoslavia
INFORMAL PROCEDURES AND POSSIBILITIES FOR THEIR APPLICATION IN DESIGNING RURAL DEVELOPMENT
1.4. Prof. Jovan Bogdanović, Ph.D., Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun
THE INFLUENCE OF MEASURES OF AGRICULTURAL POLICY TO ATTITUDE OF YOUNG PEOPLE TOWARDS AGRICULTURE AND VILLAGE
1.5. Atanas Ganev, Ph.D., President of the Union of Cooperatives of Bulgaria, Sofia, Bulgaria
Krasimira Tzareva, Expert in Union of Cooperatives of Bulgaria, Sofia, Bulgaria
VILLAGE PRODUCTION COOPERATIVE IN BULGARIA AND YOUNG PEOPLE
1.6. Prof. Petar Marković, Ph.D., Faculty of Agriculture, Belgrade
AGRARIAN POLICY AND ATTRACTIVENESS OF RURAL LIFE AND WORK
1.7. Prof Miomir S. Naumović, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš, Yugoslavia
BASIC CHARACTERISTIC OF THE ECONOMIC POSITION OF RURAL YOUTH
1.8. Prof. Svetislav Petrović, Ph.D., Prof. Dragić Babović, Ph.D.,Zornić Biljana, Faculty of Agronomy, Čačak
ECONOMIC POSITION OF RURAL YOUTH IN CONDITIONS OF YUGOSLAV ECONOMY TRANSITION

1.9. Naumče Belkovski, Ph.D., Agricultural Faculty, Skopje, Republic of Macedonia
POSSIBILITIES FOR AGROECONOMIC DEVELOPMENT OF VILLAGES IN ECONOMIC UNDEVELOPED REGIONS
1.10. Jordan Kapitanski, Ph.D., Rangel Trandafilov, Ph.D., The Institute for Agricultural Economics, Sofia, Bulgaria
THE NEW APPROACH IN SOLVING THE PROBLEMS OF THE YOUNG PEOPLE IN MOUNTAIN REGIONS IS NEEDED
1.11. Zorica Vasiljević, Ph. D. The Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun
Ph. D. Danilo Tomić, The Institute of Agricultural Economics - Belgrade
THE ECONOMIC PRECONDITIONS FOR LIFE OF YOUNG PEOPLE IN THE RURAL AREAS
1.12. Prof Milorad Božić, Ph.D., Faculty of Law, Niš, Yugoslavia
THE INFLUENCE OF MARKET ECONOMY DEVELOPMENT ON THE ECONOMIC STRUCTURE OF THE VILLAGE
1.13. Bogdan Bulatović, Ph.D., Miomir Jovanović, M.Sc.Institute for Agroeconomic Research, Podgorica
THE ROLE OF MIXED-TYPE AGRICULTURE IN YOUNG PEOPLE'S COMMITMENTS TO REMAIN IN A HOLDING
1.14. Prof Marko Sekulović, Ph.D., The Faculty of Economics, Niš, Yugoslavia
THE VILLAGE IN THE CONDITIONS OF TRANSITION
1.15. Prof B. Krstić, Ph.D., Violeta Bogavac,Ph.D., R.Tomić,Ph.D., G,Sorak
The Institute of Agricultural Economics - Belgrade
AVAILABLE LABOUR FORCE AS A FACTOR OF THE FAMILY FARM FUNCTIONING
1.16. Tošić Vera, Institute for Agricultural Economics, Belgrade
ENCUMBERMENT WITH LABOUR OF RURAL YOUTH
1.17. Prof Hristivoje Pejčić, Ph.D., Faculty of Agriculture, Priština
THE YOUNG AND DIVISION OF LABOUR ON A FAMILY AGRICULTURAL HOUSEHOLD
1.18. Radomir Malobabić, Ph.D., Institute for Architecture and Urbanism of Serbia, Belgrade
SOCIO-ECONOMIC SITUATION OF RURAL YOUTH IN BORDER COMMUNES OF THE REPUBLIC OF SERBIA
1.19. Prof. Miladin Ševarlić, Ph.D., Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun
Zorica Sokolović, Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun
EFFECT OF LEGAL AND CUSTOM NORMS OF HEREDITARY SUCCESSION ON YOUNG FARMERS SOCIAL STATUS
1.20. Prof. Časlav Strahinjić, Ph.D., Faculty of Political Studies, Belgrade
LEGAL AND POLITICAL STATUS OF RURAL YOUTH
1.21. Marija Nikolić, Ph.D.,
Žana Milekić, Institute for the Economics in Agriculture, Belgrade

THE SOCIAL SECURITY SYSTEM, THE LAW OF INHERITANCE AND ECONOMIC POSITION OF YOUNG AGRICULTURAL PRODUCERS IN YUGOSLAVIA

1.22. Prof. Aleksandar Petrović, Ph.D., Faculty of Law, Niš

SOCIAL INSURANCE OF THE YOUTH IN THE VILLAGE

1.23. Prof. Nevenka Subotić - Konstantinović, Ph.D., Faculty of Economics, Belgrade

PROTECTION OF YOUNG CONSUMERS FROM THE VILLAGE

Working group- round table 2.- (UN)EMPLOYMENT, PROFESSIONAL ASPIRATIONS AND EDUCATION OF RURAL YOUTH

Conveners: Zorka Vujatović - Zakić, Ph.D.
Jovan Ničić, MA
Krstan Malešević, Ph.D.

2.1. Prof Zorka Vujatović - Zakić, Ph.D., Žaklina Stojanović, Faculty of Economics, Belgrade

RESTRUCTURING OF ECONOMY IN TRANSITION AND POSSIBILITIES OF EMPLOYING YOUNG IN SUBURBAN AREAS

2.2.. Ljiljana Jeremić, Ph.D., Institute of Economics, Belgrade

STRUCTURE OF INVESTMENTS IN RURAL REGIONS OF SERBIA AS A FACTOR OF EFFICIENT EMPLOYMENT OF YOUTH

2.3. Krystyna Szafraniec, Ph.D., The Institute for Agriculture and Rural Development, Polish Academy of Sciences (Warsaw), Sociology Department, N. Copernicus University (Torun),Warsaw, Torun, Poland

LONGITUDINAL STUDIES - FROM RESEARCH ON EDUCATIONAL EGALITARISM TO QUESTION ABOUT TWO GENERATIONS' AND ADAPTATIONAL SUCCESS

2.4. Sava Arsenov, Ph.D., Federal Institute for Labour Market and Migrations, Belgrade

AGRICULTURAL DEVELOPMENT AND ITS IMPORTANCE FOR INCREASE OF RURAL YOUTH POPULATION NUMBERS

2.5. Prof. Krstan Malešević, Ph.D., Secretariat for Agriculture of AP Vojvodina, Novi Sad

ASPIRATIONS OF RURAL YOUTH AND THE FUTURE OF OUR VILLAGE

2.6. Prof Bora Stanimirović, Ph.D., The Faculty of Teacher training, Vranje
Prof Djura Stevanović, Ph.D., The Agricultural Faculty, Belgrade

THE PROJECTIONING OF RESEARCHES OF NEED FOR TEACHERS IN SERBIA UNTIL 2030

2.7. Jorde Jakimovski, Ph.D., Direcor of the Institut for Sociological and Political-legal Researches, Skopje, Republic of Macedonia

Đorđi Đorđevski, Ph.D., Jovan Ažderski, Ph.D., Agricultural faculty, Skopje, Republic of Macedonia
THE INTEREST OF YOUTH IN AGRICULTURE AND VILLAGE
2.8. Jovan Ničić, MA, Republic Institute for Labour Market Research, Belgrade
AGRICULTURE - ORIENTED YOUTH
2.9. Prof. Boža Milošević, Ph.D., Faculty of Philosophy, Novi Sad
VOCATIONAL ORIENTATIONS OF RURAL YOUTH IN SERBIAN/YUGOSLAV SOCIETY
2.10. Dobrila Vujić, M.A., Zastava - "Impeks", Belgrade
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACH TO INESTIGATIONS OF MOTIVATION IN RURAL YOUTH
2.11. Jorde Jakimovski, Ph.D., Direcor of the Institut for Sociological and Political-legal Researches, Skopje, Republic of Macedonia
PROFESSIONAL ORIENTATION OF RURAL YOUTH IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA
2.12. Donka Ivanova, Ph.D., The Institute for Agricultural Economics, Sofia, Bulgaria
ALTERNATIVE EMPLOYMENT - THE ASSUMPTION FOR STAYING AND ATTRACTING YOUNG PEOPLE TO THE VILLAGE IN CONDITIONS OF TRANSITION
2.13. Borka Višnić, The Institute for Sociology of Rural Development, Belgrade
THE PROFESSIONAL EDUCATION OF RURAL YOUTH
2.14. Rodoljub A. Milić, Agricultural and Veterinary School, Rekovac
EDUCATIONAL ASPIRATIONS AND VOCATIONAL GUIDANCE OF RURAL YOUTH
2.15. LJubinka Broćić, Institute of Criminology and Sociological Research, Belgrade
VALUE ORIENTATIONS AND WORK ASPIRATIONS OF THE FUTURE AGRONOMISTS
2.16. Prof. Krsto Kilibarda, Ph.D., Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun
SOCIO-ECOLOGICAL TRAINING OF YOUNG PROFESSIONALS FOR RURAL DEVELOPMENT
2.17. Prof Vidoje Stefanović, Ph.D., Assistant Prof., Faculty of Economics, Priština
PERMANENT EDUCATION OF RURAL YOUTH - WAY OF PREVENTING RURAL "EXODUS"
2.18. Branko Turnšek, M.Sc., Faculty of Civil Engineering, Niš
Prof. Mirjana Anđelković, Ph.D., Faculty of Civil Engineering, Niš
INDUSTRY IN THE VILLAGE AS A POSSIBILITY OF EMPLOYMENT FOR YOUNG PEOPLE
2.19. Prof. Milan Nedeljković, Ph.D., Faculty of Teacher Training, Jagodina
VILLAGE ELEMENTARY SCHOOL AND YOUTH IN THE VILLAGE

2.20. Prof. Andon Kostadinović, Ph.D., Belgrade University
INFLUENCE OF EDUCATION ON YOUNG PEOPLE FROM DONJI KOMREN VILLAGE NOT TO LEAVE THEIR HOME VILLAGE
2.21. Velimir Mladenović, Medvedja
EDUCATIONAL ASPIRATIONS AND VOCATIONAL GUIDANCE OF YOUTH
2.22. Prof. Dragoslav Vojčić, Faculty of National Defense and Protection, Belgrade
HOUSEWIFE TRAINING COURSES FOR RURAL FEMALE YOUTH IN NIŠAVA DISTRICT IN THE PERIOD 1918-1941
2.23. Nevenka Pjevač, M.Sc., Faculty of Physics, Belgrade
KNOWLEDGE ACQUIRED BY RURAL YOUTH FROM TOURIST MOVEMENTS

Working group - round table 3.- DEMOGRAPHICAL STRUC TURE AND MIGRATORY TENDENCIES OF RURAL YOUTH

Conveners: Dušan Đošić,Ph.D.
Jeremija Simić,Ph.D.
Petar Golubović,Ph.D.

3.1. Mirjana Devedžić, M.Sc., Faculty of Geography, Belgrade
Gordana Vojković, M.Sc., Geographical Institute "Jovan Cvijić" - Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade
REGIONAL CHARACTERISTICS OF DEMOGRAPHIC POTENTIAL OF SERBIAN VILLAGES
3.2. Dragica Božić, M.Sc., Petar Munćan, Ph.D., Natalija Bogdanov, M.Sc., Dragić Živković, Ph.D., Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun -
CHANGES IN SOCIO-ECONOMIC AND EDUCATIONAL STRUCTURES OF YOUTH IN CENTRAL SERBIA
3.3. Edvard Jakopin,MA, The Republic Bureau for Development, Belgrade
Sonja Tontić, The Republic Bureau for Development, Belgrade
DIMENSIONS OF DEMOGRAPHIC EMPTYING OF THE SERBIAN UNDEVELOPED RURAL AREAS
3.4. Vladimir Rajković, Ph.D., Agrobanka, Belgrade
ECONOMIC FUNCTIONS OF INCOME IN THE DEVELOPMENT AND DEMOGRAPHIC REJUVENATION OF RURAL REGIONS
3.5. Prof. Žarko Kalezić, Ph.D., University of Montenegro, Podgorica
AGRICULTURAL HOLDING, POPULATION AND HOUSEHOLDS IN MONTENEGRO BASIC STRUCTURAL CHANGES
3.6. Prof. Dušan Đošić, Ph.D., Faculty of Philosophy, Novi Sad
YOUNG PEOPLE IN THE VILLAGE AND REPRODUCTION RATE

3.7. Srdjan Vukadinović, Ph.D., Faculty of Philosophy, Nikšić
SOCIAL MOBILITY OF RURAL YOUTH
3.8. Prof Jeremija Simić,Ph.D., The Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun
DEMOGRAPHIC RENEWAL AND REJUVENATION OF THE RURAL POPULATION ON THE BASIS OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT
3.9. Vesna D. Jablanović, M.Sc., Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun
ENDOGENOUS GROWTH RATE OF POPULATION
3.10. Simo Stevanović,MA, The Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun
TENDENCIES AND FACTORS OF CHANGES IN REPRESENTATION OF SEXES BY AGRICULTURAL POPULATION AGING GROUPS
3.11. Srboljub P. Ivanović, Ph.D. ,Dušanka Ivanović,Ph.D. The Institute of Agricultural Economics - Belgrade
YOUNG PEOPLE IN THE AGE POPULATION STRUCTURE OF THE SOUTH SERBIA AND EFFECTS ON AGRICULTURE
3.12. Prof. Miloš Marjanović, Ph.D., Faculty of Law, Novi Sad
THE YOUTH AND MIGRANT-WORKER VILLAGE
3.13. Prof Jovan Ristović, Ph.D., Belgrade
THE YOUNG AND PRICE OF MIGRATIONS
3.14. Prof. Petar Golubović, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš
SOCIO-DEMOGRAPHIC CHANGES IN THE STRUCTURE OF RURAL YOUNG POPULATION IN THE MACROREGION OF NIŠ
3.15. Lela Milošević, Faculty of Philosophy, Niš
SOCIO-DEMOGRAPHIC STRUCTURE OF THE VILLAGE BELI POTOH YOUTH
3.16. Zoran Stanković, Vlasotince
POPULATION MIGRATIONS IN THE VILLAGES OF SVODJE AND TEGOŠNICA , AND MEASURES FOR STAYING OF THE YOUNG IN RURAL REGIONS
3.17. Saša Kicošev, Ph.D., Geographical Institute, Faculty of Sciences, Novi Sad, Yugoslavia
SEX-AGE STRUCTURE OF ETHNIC GROUPS IN VOJVODINA ACCORDING TO THE 1991 CENSUS
3.18. Prof Srboljub Stamenković, Ph.D., Faculty of Geography, Belgrade
DAILY MIGRATIONS OF RURAL STUDENT POPULATION TO SVILAJNAC AS AN INDICATOR OF RURAL DEVELOPMENT PERSPECTIVE

Working group - round table 4.- YOUNG PEOPLE AND VILLAGE ENVIRONMENT

Conveners: Vladimir Milić,Ph.D.
Milorad Ribar,Ph.D.
Dragoljub Đorđević,Ph.D.

4.1. *Prof Dragoljub V. Djordjević,Ph. D., Faculty of Mechanical Engineering, Niš*

RURAL YOUTH AND YOUNG FARMERS
(Sociological determination)

4.3.Prof Jovan Ćirić, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš, Yugoslavia

CHANGES IN COMPREHENSION OF THE CONCEPTS OF VILLAGE AND VILLAGER, CONCERNING PARTICULARLY THE PROBLEM OF YOUTH IN THE VILLAGE

4.4.Prof. Vladimir Milić, Ph.D., Faculty of Law, Belgrade

RURAL URBANIZATION AS A STRATEGY OF RURAL COMMUNITY DEVELOPMENT AND EXISTENCE OF THE YOUNG IN IT

4.5. Aleksandar Č. Videnović , M.Sc., Faculty of Architecture, Belgrade

FACTORS OF YOUNG PEOPLES JOINING RURAL AREA RENEWAL

4.6. Živadin Jovičić, Ph.D., Geographical Institute "Jovan Cvijić", The Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade, Yugoslavia

THE ATTITUDE TO TOWN - THE STARTING POINT FOR PERCEIVING AND SOLVING OF ANY PROBLEM AT THE VILLAGE, EVEN THE PROBLEM OF THE YOUTH

4.7. Marina Todorović, M.Sc., Radmila Miletić, M.Sc., Geographical Institute "Jovan Cvijić" - Serbian Academy of Sciences, Belgrade

ATTITUDES OF THE YOUNG TO RURAL AND URBAN LIFE
(comparative analysis)

4.8. Bogdan Lukić, M.Sc., Faculty of Geography, Belgrade
Prof. Zoran Žegarac, Ph.D., Institute for Urbanism, Belgrade

RUAL INFRASTRUCTURE AS A PREREQUISITE FOR A HILLY-MOUNTAIN HOUSEHOLD DEVELOPMENT

4.9. Prof Milorad B. Ribar, Ph.D., Faculty of Architecture, Belgrade

YOUNG PEOPLES LIFE IN THE VILLAGE IN THE PAST AND TODAY

4.10. Sreten Jelić, M.Sc., Yugoslav Railways Enterprise "Beograd"

THE YOUTH AND RURAL SETTING

4.11. Prof. Petar Mitković, Ph.D., Faculty of Civil Engineering, Niš
Prof. Nikola Cekić, Ph.D., Faculty of Civil Engineering, Niš

INFLUENCE OF URBANIZATION ON HOUSING CONDITIONS OF THE YOUNG IN RURAL SETTLEMENTS OF JABLANICA DISTRICT
4.12. Mile Bogdanović, M.Sc., Institute for Copper, Bor
INFLUENCE OF MINING INDUSTRY ON AGRICULTURAL ACTIVITIES AND ENVIRONMENT (with special reference to MSB Bor)
4.13. Dragan Marković, Ph.D., Institute for Political Studies, Belgrade
PERSPECTIVE OF YOUNG PEOPLES EXISTENCE IN THE VILLAGE
4.14. Nada Stojković, Soko Banja
THE YOUNG AND THE VILLAGE IN SOKO BANJA COMMUNE
4.15. Nada Vidić, M.Sc., Secretatiat of the Autonomous Province of Culture, Education and Science, Novi Sad
THE YOUTH OF ČENEJ AND ČENEJ HOMESTEADS*
4.16. Prof. Milutin Djordjević, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš
Tatjana Ljubenović, Jelena Nikolić, Medoševac Elementary School "Čegar", Niš
HEALTHY LIFE CULTURE OF RURAL YOUTH
4.17. Prof. Mirjana andjelković, Ph.D., Faculty of Civil Engineering, Niš
Prof. Hranislav Andjelković, Ph.D., Faculty of Civil Engineering, Niš
ANALYSIS OF THE YOUTH'S LEISURE TIME SOCIAL CONTENTS IN THE VILLAGES OF NIŠ COMMUNE
4.18. Prof.Nikola Cekić, Ph.D., Faculty of Civil Engineering, Niš, Yugoslavia
Prof Petar Mitković, Ph.D., Faculty of Civil Engineering, Niš, Yugoslavia
THE FUTURE OF ORGANIZING OF OBJECTS IN CULTURE IN THE VILLAGE

Working group- round table 5.- OLD BACHELORS, MARRIAGE AND FAMILY OF YOUNG PEOPLE IN VILLAGE

Conveners: Anđelka Milić,Ph.D.
Slobodanka Markov,Ph.D.
Naum Matilov,Ph.D.
Predrag Stojković

5..1. Prof Andjelka Milić, Faculty of Philosophy, Belgrade
RURAL FAMILY MODERNIZATION AS A PREREQISITE FOR YOUNG PEOPLES STAYING IN THE COUNTRY AND FOR ECONOMIC DEVELOPMENT
5.2. Naum Matilov, Ph.D., The Institute for Sociological and Political-legal Researches, Skopje, Republic of Macedonia
THE POSITION OF YOUTH IN RURAL FAMILY, FROM THE VIEW OF CHANGES IN FAMILY RELATIONSHIPS

5.3. Prof Slobodan Jakšić, Ph.D., University of Belgrade
THE INFLUENCE OF THE YOUNG ON TRANSFORMATION OF RURAL FAMILY AND ITS VALUE SYSTEM
5.4. Prof. Slobodanka Markov, Ph.D., Faculty of Sciences, Novi Sad
SELF-PERCEPTION OF RURAL GIRLS
5.5.Milutin Tijanić, Association of Cooperatives of Yugoslavia, Belgrade
DEMOGRAPHIC PROBLEMS IN VILLAGE
5.6.Gordana Vuksanović, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš
BOSNIANS IN VOJVODINA - ATTITUDE TO MATRIMONY AND REPRODUCTION
5.7. Zorica Nikolova Ristić, M.A., Director of Intercommunity Center for Social Work, Skopje, Republic of Macedonia
Jordan Jovanovski, The Republic institute for Improving of Social Work Skopje, Republic of Macedonia
NEW MARRIAGES IN THE RURAL AREA OF SKOPJE (IN 1996)
5.8. Danijela Zdravković, Faculty of Teacher Training, Vranje
RURAL MATRIMONY AND FAMILY
5.9. Mile Djordjević, Institute for Rural Sociology, Belgrade
INTERGENERATIONAL RELATIONS OF RURAL YOUNG
5.10. Prof. Vladimir Nešić, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš
Milikica Nešić, Medical Faculty, Niš
PSYCHOLOGICAL COUNSELLING THE YOUTH IN RURAL SETTING
5.11. Miomira Kostić, M.Sc., Faculty of Law, Niš
JUVENILE DELINQUENTS FROM RURAL SETTING
5.12. Vukašin Ilić, Ph.D., Agricultural Corporation PKB, Belgrade
Smiljka Ilić, "Navip", Zemun
SOCIAL CRISIS AS AN AGENT OF SOCIO-PATHOLOGY IN RURAL YOUTH
5.13. Prof. Boško Prokić, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš
POPULATION STRUCTURE CONCERNING "BACHELORS" IN THE VILLAGES OF MEROŠINA COMMUNE
5.14. Boban Dimitrijević, Vlasotince
DEMOGRAPHIC AND SOCIO-ECONOMIC CHARACTERISTICS OF THE UNMARRIED IN THE VILLAGES OF VLASOTINCE COMMUNE
5.15. Predrag Stojković, association "Village threshold", Užice, Yugoslavia
HOW TO HELP THE VILLAGE BOYS TO START A FAMILY

Friday, September, 5 1997

09:00 - 10:45 Working group - round table 6.- VILLAGE AND CUTURE

Conveners: Milovan Mitrović,Ph.D.
Miloš Nemanjić,Ph.D.
Prvoslav Ralić,Ph.D.

6.1. Prof. Milovan M.. Mitrović, Ph.D., Faculty of Philosophy, Belgrade
CHANGES OF CULTURAL PATTERNS AND RURAL YOUTH
6.2. Miloš Nemanjić, Ph.D., The Institute for Criminology an Sociology Researches, Belgrade, Yugoslavia
TOWARDS NEW CULTURAL PATTERN IN MEDITATIONS ABOUT THE VILLAGE
6.3. Prof. Simka Deletić, Ph.D., Faculty of Electronics, Niš
RURAL YOUNG AND CULTURAL CHANGES
6.4.Zoran Jovanović, Ph.D., Faculty of Teacher Training, Vranje
CULTURAL DESTRUCTION OF A SERBIAN VILLAGE
6.5. Prof. Prvoslav Ralić, Ph.D., Ministry of Information, Belgrade
CULTURAL RENEWAL OF THE VILLAGE
6.6. Zoran Avramović, Ph.D., Katažina Pjurkovska - Petrović, Ph.D., Institute for Educational Research, Belgrade
CHANGES OR LOSS OF CULTURAL IDENTITY IN RURAL YOUTH
6.7. Prof. Mile Nenadić, Ph.D., Faculty of Teacher Training, Sombor
RURAL LEISURE TIME AND RURAL YOUTH
6.8. Prof. LJubinko Milosavljević, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš
RURAL YOUTH BETWEEN NATIONAL AND MASS-MEDIA CULTURE
6.9. Prof. Petar Ljubojev, Ph.D., University of Novi Sad, Novi Sad
MASS MEDIA ABOUT THE YOUTH AND THE VILLAGE
6.10. Pavle D. Ivić, School of Economics, Belgrade
CAN RURAL YOUTH BE PROTECTED FROM MASS CULTURE?
6.11. Biljana Ratković-Njegovan, M.A., RTS Center for Researches of public opinion, programs and auditorium, Novi Sad, Yugoslavia
THE POSITION OF THE VILLAGE AND AGRICULTURE IN MEDIA COMMUNICATION TODAY
6.12. Dragan Subotić, Ph.D., Institute for Political Studies, Belgrade
CONSERVATIVE AND MODERN IN SERBIAN VILLAGE (HISTORICAL, SOCIOLOGICAL AND ANTHROPOLOGICAL LANDMARKS OF RURAL YOUTH POSITION)
6.13. Prof Radomir Djordjević, Ph.D., Faculty of Physics, Belgrade
VALUE SYSTEMS OF RURAL YOUTH AT THE EXAMINATION OF TIME
*6.14. Prof Zorica Kuburić, Ph.D., Faculty of Philosophy, Novi Sad*SOCIO-PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS AND SYSTEM OF VALUES OF RURAL YOUNG
6.15. Suzana Marković - Krstić, Faculty of Philosophy, Niš

RELIGIOUS THINKING AND BEHAVIOUR OF RURAL YOUNG

6.16. Prof. Slobodan Pokrajac, Ph.D., Faculty of Mechanical Engineering, Belgrade

THE YOUTH AND NEW ENTERPRISING CULTURE IN THE VILLAGE

6.17. Marina Todorović, M.Sc., Geographical Institute "Jovan Cvijić"- Serbian Academy of Sciences, Belgrade

TYPES OF BEHAVIOUR AND RESPONSES OF YOUNG FARMERS INNOVATIONS IN AGRICULTURAL PRODUCTION

6.18. Slobodanka Bašić, Radojko Sagrić, Milan Antić, Sladjana Jović, Institute for Health Protection, Niš; Medical Faculty, Niš

THE ROLE OF RURAL YOUTH IN CONDUCTING HEALTH PROMOTION MOVEMENT

6.19. Prof Aleksandar Milojević, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš

SOCIO-PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF SPORTS IN THE VILLAGE

6.20.Trifun Pavlović, Belgrade

CHANGES IN FIRST NAMES IN RURAL YOUTH

6.21. Vesna Djukić - Dojčinović, Ph.D., Faculty of Drama Arts, Belgrade

RESULTS OF STUDIES ON RURAL CULTURAL LIFE: RECEPTION OF CULTURAL AND ARTISTIC PROGRAMS IN THE VILLAGE OF OMOLJICA (*a case study*)

6.22. Nebojša Marinković, Grdelica

HOW YOUNG PEOPLE CAN MEET THEIR NEEDS FOR CULTURE IN GRDELICA

6.23. Srboljub D. Dimitrijević, M.Sc., Faculty of Teacher Training, Vranje

TRADITIONAL AND NEW IN THE CULTURE OF GORNJE ŽAPSKO VILLAGE

11:oo - 12:30 Working group - round table 7 . VILLAGE IN SERBIA IN 1997. (STUDENTS RESEARCHES)

Convener: Zoran Dimić

Participants:

7.1. Dejan Rosić, student of Agroeconomics, Faculty of Agriculture, Belgrade (village Vukosavci)

7.2. Brankica Kolaković, student of Agroeconomics, Faculty of Agriculture, Belgrade (village Milićevo)

7.3. Svetlana Rosić, student, Faculty of Teacher Training, Vranje (village Bace)

7.4. Ivan Cekić, student, Faculty of Teacher Training, Vranje (village Velika Drenova)

7.5. Moravka Ivanova, student, Faculty of Teacher Training, Vranje, (village Bresnica)
7.6 .Dragan Todorović, student, Faculty of Philosophy, Niš
RURAL YOUTH AND UNEMPLOYMENT
7.7. Vlada Djurković, student, Faculty of Geography, Belgrade
RURAL YOUTH AS A BEARER OF ETHNOCULTURE
7.8. Jelena Srećković, student, Faculty of Geography, Belgrade
RURAL YOUTH MIGRATIONS TO URBAN SETTLEMENT USING THE EXAMPLE OF SMEDEREVO COMMUNE
7.9. Maja Rusić, student, Dušan Tripković student, Faculty of Geography, Belgrade
DAILY MIGRATIONS OF PUPILS AND STUDENTS TO KRUŠEVAC

РАД У ПЛЕНУМУ

1. Проф. др Младен Стојанов, Пољопривредни факултет, Нови Сад

ДРУШТВЕНИ ИДЕНТИТЕТ СЕОСКЕ МЛАДЕЖИ

Свака расправа о сеоској омладини мора да пође од њеног социјалног идентитета. Шта је то сеоска омладина? Одговор на то питање логично подразумева утврђивање особености по којима се сеоска омладина разликује од других друштвених група. То значи да треба утврдити оно шта сеоска омладина јесте и шта није. Није лако утврдити шта је сеоска омладина, али није лако утврдити ни шта она није.

1. Сеоска омладина је друштвена група која је препознатљива по генерацијском (омладина) и социопросторном (сеоска) обележју.

2. Сеоска омладина се разликује од класа, слојева и организованих друштвених група (странке, партије) и могла би се разврстати међу примарне друштвене групе.

3. Разликује се од ђачке, студентске и радничке омладине и ако им је генерацијски блиска. Статус ђачке и студентске омладине је одређен чињеницом да су то издржаване генерацијске групе, док сеоска омладина ради. Док се школују, сеоска деца припадају ђачкој омладини.

Сеоска омладина се разликује од ђачке омладине тиме што она није у радном, него у породичном односу. Сеоском младићу сељачко газдинство је замена за радно место и породични однос замена за радни однос (нема радно место, радно време, радну дисциплину индустријског типа нити месечну плату). Све је то замењено породичним односима.

4. Сеоска омладина је само генерацијски релативно хомогена група. Социо-економски она пресликава породичне статусе.

5. Као генерацијска друштвена група не може да се оствари у великом броју села (нема их довољно за игру, коло или фудбалски тим). У селима где се изгубила популациона критична маса не може ни да се говори о омладини као друштвеној групи, већ само о младим појединцима.

6. Сеоска омладина се тешко остварује као друштвена група. Она је статистички збир јединица блиских (сличних) социоекономских и социокултурних обележја.

2. *Др Андрзеј Калета, Социолошки институт, Универзитет Никола Коперник, Торун, Пољска*

СЕОСКА ОМЛАДИНА У ПОЉСКОМ ДРУШТВУ 1918.- 1997.

Стање културе савремене генерације пољске омладине било је обликовано од стране Пољске, такозваног реалног социјализма, и у последње време ређе понављане изјаве да ће се, заједно са процесом трансформације из социјализма у капитализам, из централног планирања у тржишну економију (почет револуцијом "солидарности"1980., поразом комунистичке партије на изборима 1989. и формирањем прве демократске владе после Другог Светског рата), променити и свест младих људи, треба сматрати илузијом.

Ипак пре пар година, већина пољских социолога је сматрала да је пропаст комунизма такође повезана са тоталним негирањем стереотипова, ставова и концепција формираних током ранијег система,са дубоким променама свести, са брзим настајањем нових вредности,симбола и митова,са формирањем нове власти и променом социјалног статуса многих људи.

Ипак након скоро осам година у новој стварности, не изгледа као да их треба третирати као посебно биографски значајне, у смислу искуства које би могло да радикално промени начин виђења друштвене стварности и изражавања животних циљева и жеља пољске омладине. Колапс комунистичког система није био изазван потребом за формирањем новог стила живота, за радикалном реорганизацијом система вредности и важећих стандарда мерила успеха, већ је то пре био начин да се одблокира механизам који је спречавао модел живота, створен у европској цивилизацији на прекретници 19 века.

Више од века је изгледало као да исти програм - у Европи назван процесом модернизације, дефинише начин развоја стила живота пољске омладине, развијајући се од магичног погледа на свет, "теоцентричног" и "агроцентричног" система примарних вредности и карактера социјалног идентитета, у рационалан поглед на свет, егоцентричан систем примарних вредности и карактер индивидуалног идентитета.

Период социјалистичког експеримента (1945 - 1989.) није био у супротности са тим процесом. То је пре била једна епизода која га је сигурно убрзала, понекад супротно намери комунистичких власти.

3. Др Изабел Родриго, Одсек за пољопривредну економију и социологију села, Лисабонски Универзитет, Пољопривредни институт, Лисабон, Португал

ВРЕДНОСТИ ЗЕМЉИШТА И ДРУШТВЕНИ ИДЕНТИТЕТ ПОРОДИЧНЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ У ПОРТУГАЛУ

Овај рад се базира на емпиријском раду и теоријским последицама на фармерске породице, у контексту тржишне економије. Студија је изведена у општини Барселос, на северној обали Португала, где је породична пољопривреда доминантна. Током последње три деценије локални друштвени и економски садржај је ојачао своје везе са ширим друштвом и искусио значајне трансформације. То за последицу има проширивање стратегија производње и избора професија чланова домаћинства.

Вредности везане за земљу и став према пољопривредној професији су променили своје друштвено (и социолошко) значење и садржај. Анализа је фокусирана на појединачним и групним учесницима, како они примају стварност и како доживљавају усклађивање наслеђеног културног система и оног који припада модерном контексту. Све док је разлика генерација јасна, нови социјални идентитети се појављују.

4. Проф. др Светозар Ливада, Пореч, Хрватска

ИМПЛИКАЦИЈЕ ДЕСТРУКЦИЈЕ ДЕМОГРАФСКОГ КОРПУСА

Учестало задирање у демографско стабло становништва ратовима, територијално-политичком реорганизацијом простора, стихијним развојем села и пољопривреде највише су погођена сељачка друштва као неорганизоване друштвене групе. У њима долази до нарушавања полно-добне структуре, успорења дифузије иновација, успорене рурбанизације итд. Углавном због непостојања апликативног концепта ревитализације села и пољопривреде. При томе су

посебно погођени удаљенији простори - брдско-планински. Нарочито његови млађи конзистенти, јер не постоји нити тржиште рада ни тзв. брачно тржиште. Да би се изишло из стихијног развоја села и пољопривреде, као најгрубљег облика тираније, мора се израдити функционална демографска политика и функционални концепт ревитализације села и пољопривреде. У овим концептима рурбанизација мора стимулирати професионализацију и специјализацију у пољоприврди. При томе дифузија иновација у селу и пољоривреди мора бити усмјерена на млађе образоване нараштаје који ће очевидним побољшањем професионалних и друштвених услова живота, дакле, квалитетом живљења бити везани за завичај. Социјалном политиком, хипотекарним кредитима, организације пољослужби, организираном дифузијом иновација "ризична творница под отвореним небом" за производњу хране мора бити усмјерена брига друштва за рурални развој. То мора почивати на интердисциплинарном научном приступу социјалнилх аналитичара при чему је улога руралних социолога као медијатора апликативних поступака незамјењнива.

5. *Проф. др Андреас А. Боденштет, Одсек за руралну социологију, Гисенски универзитет, Гисен, Немачка*

СЕОСКА КУЛТУРА И МЛАДИ У НЕМАЧКОЈ

Појам сеоска култура имплицира на то да је она одвојена од других типова културе. Најуочљивија је разлика између аграрног и индустријског начина живота. Та разлика постоји захваљујући развоју градова као седишта моћи. То је навело сеоско становништво да само себе дефинише као аграрно или рурално окружење тј средину. Повезаност града и села се испољавала на различите начине током историје, делећи одређена уверења и навике(у основи аграрна) са снажном асиметричном концентрацијом власти у урбаној сфери. Најновији и најутицајнији облик је садашња индустријска култура која је базирана на рационализованој масовној производњи и потрошњи добара. Нежељени ефекти индустријализације су поставили снажну контроверзу да ли пољопривреду треба развијати као баланс несавесном еколошком понашању у инустријализованим друштвима.

Културну традицију су формирале и чувале социјалне групе да би сачувале идентитет групе. Овај задатак је прво извршавала по-

родица, па клан, село, регион. У 19 веку тај задатак преузима нација, до чијег су формирања довели историчари, политичари и војници у чему их је подржавала буржоазија. Суштинске црте немачке нације су постале: сарадња, урбанизација, федерализам и осећање заједништва ("Gemeinschaft" "Heimat") . Пољопривредни сектор у Европи је касније са национализивањем (са постајењем делом националне економије). Индустријска модернизација је потпуно продрла у немачко село тек после другог светског рата. Садашња тежишта сеоског идентитета су економски повезана тржишна предузећа и модерна социјална држава- поред јаких регионалних тежњи за културном аутономијом.

55% површине у Немачкој је у употреби у пољопривреди, 30% су шуме, више од 50% становништва живи у руралним областима али се само < 5% бави пољопривредом. У јавности је раширено мишљење да сељаштво и фармерски начин живота нестају и да су заостали. Националним идентитетом доминирају тржишни закони и аспирације добробити, делимично под утицајем Хришћанства, романтизма и мултикултурализма као супротности материјализму, реализму и егоизму. Будућност зависи од способности индустријског друштва да политички изрази своје економске и етничке статове у односу на природу и еколигију.

Сеоска омладина у Немачкој је под истовременим утицајем конфликног вредносног система: материјална корист их води ка одбацивању пољопривредене производње или ка рационализацији у смислу строге савремене модернизације. Несигурност у мурост политичких вођа их усмерава на органску производњу и на деобу одговорности на локалном нивоу.Они изгледа формирају другу "скептичну генерацију" (прва је била 50-их) под утицајем велике незапослености због "глобализације".

6. *Др Богдана Георгиева, Институт за социологију, Бугарска академија наука, Софија*

ЕКОНОМСКА АКТИВНОСТ МЛАДЕ ПОПУЛАЦИЈЕ БУГАРСКОГ СЕЛА У СВЕТЛУ ПОЛИТИКЕ БУГАРСКЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ

Свеопшта криза у земљи је задала снажан ударац бугарској пољопривреди. Пошто је аграрна реформа осмишљена и извршена углавном као земљишна реформа без аналогије у свету, пољопривреда се срушила као производња, технологија и финансија. Недостатак било каквог циља, кога би се држали, и дугорочних и краткорочних стратегија и тактика довео је до пропадања одређених врста производних јединица пре настајања, учвршћивања и финансијске стабилизације других производних јединица које би могле гарантовати исхрану популацији и традиционални извоз. Општа стратегија пољопривреде у овом критичном моменту снажно утиче на економску активност у бугарском селу и највише на запосленост и незапосленост младих који су ту остали.

Извештај анализира динамику стања запослености и незапослености међу младима у бугарском селу последњих година. На основу специфичних структурних особина незапослених ова социјална група покушава да компензује смањивање запослености алтернативним формама и променама своје структуре. Извештај показује начине развоја реализације рада као будућу стратегију и тактику политике опорављања пољопривреде, такође и вољу младих за реализацију рада као фактора јачања радних односа у бугарском селу. Неки типови понашања младих су показани на тржишту рада села у Бугарској.

Анализа је базирана на подацима Националног Статистичког Института, неких социолошких истраживања последње три године о улози младих у развоју бугарског села.

7. *Др Петар Великић, Институт за друштвено-економске проблеме, Саратов*

ЖИВОТНЕ ПЕРСПЕКТИВЕ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ У РУСКИМ РЕГИОНИМА

Концепција животне перспективе укључује формирање дугорочних планова младих људи и могућност њихове реализације. Током пререформског периода постојао је врло ефикасан механизам преласка сеоске омладине у раднички живот, што је укључивало и преферентни прелаз у више образовне институције, стипендије предузећа,велике могућности миграције у градске области и усавршавање радних способности у индустрији.

Дестабилизација и слабљење централне власти, срозавање стандарда плата, опадање престижа неких традиционалних професија и занимања, одобравање негативних облика тржишног понашања довели су до дезинтеграције постојећих механизама.

Неколико је битних чинилаца који одређују овај процес:

1. Оријентације живота младих су промењене. Циљеви и успех у животу (професионални и друштвени) су замењени оријентацијом ка богатству (стеченом на било који начин).

2. Жеља младих да понове искуства очева у пољопривредном сектору је нестала. Ово је повезано са редукцијом радних места у друштвеној економији и тешкоћама у функционисању нових друштвених и економских структура.

3. Подела младих на основу социо-психолошких и моралних показатеља је интензивирана. Занемарљиви део покушава да ухвати корене у структурама које дају значај локалном животу (више образовне институције, факултети, армија, милиција, приватни чувари). Највећи део младих, увиђајући своју неконкурентност не покушава да промени нешто у свом животу, остаје са породицом и укључује се у свакодневне проблеме. Већи део младих је окупиран повременим пословима и у суштини живе беспослено.

Друштвена репродукција укључује оснажавање економије и њеног сектора услуга, помоћу особа одређених друштвених и професионалних квалитета.

Таква ситуација може да коначно интензивира деградацију регионалних аграрних сектора, што може довести до социјалних

проблема и довести до промена у законодавству, политици, инвестицијама итд.

Ипак, могуће је да регионални аграрни сектори, прелазећи на тржишни режим, могу наћи своје сопствене изворе, којима могу понудити промену своје структуре ка ефикасној производњи, имајући у виду реализацију животних планова сеоске омладине.

8. Инг. Јан Дрлик, Истраживачки институт пољопривредне економије, Брно, Република Чешка

ДРУШТВЕНЕ ПРОМЕНЕ У ЧЕШКОЈ ПОЉОПРИВРЕДИ

Процеси економске и политичке трансформације су суштински повезани са процесом социјалне диференцијације, што резултира актуелном социјалном стратификацијом друштва.

Истраживачки институт пољопривредне економије је спровео истраживање ових процеса да би описао садашње стање социјалне реалности у пољопривредном сектору. То истраживање се базира на подацима и емпиријском социолошком истраживању Института. Промене социјалног система у пољопривреди, везане за економски активно пољопривреддно становништво, су показане у оквиру пет (објективно и субјективно делујућих) основних димензија:

- промене власничко-законских односа (власничка и производна стратификација фармера)

- развој запошљавања и аграрног тржишта рада

- промене социодемографске структуре пољопривредног становништва (структура по образовању, професији и старости)

- субјективни одраз социо-економских трансформација на свест пољопривреног становништва

Резултати кратког истраживања међу ученицима завршне године пољопривредне школе, о њиховом ставу о будућој каријери у пољопривреди су додати.

9. Др Светлана Писаренко, Институт за регионална истраживања,
Национална академија наука Украјине Лавов, Украјина

СОЦИОЕКОНОМСКИ ПРОБЛЕМИ У ЖИВОТУ МЛАДИХ НА СЕЛУ УКРАЈИНЕ

У новим условима независности, док се проблеми формирања националног тржишта решавају, услови за живот младих на селу у Украјини се из основа мењају.

Економски и друштвени процеси којим се дешавају у земљи имају како директан тако и индиректан утицај на услове за живот и рад младих. Ти економски процеси су следећи:

- дубока економска криза, која је захватила и пољопривреду, је довела до смањења броја радних места у државном сектору привреде и у пољопривреди, ослобађајући руралну радну снагу у градовима и селима

- спор темпо реформе пољопривреде, успорава развој земље и фарми

- низак ниво предузетништва у селу и развоја различитих облика самосталних делатности

- пораст незапослености и интензификација миграторних активности младих на селу. Емиграција сеоске омладине, углавном на југ (Грчка, Италија и Турска), на запад (Република Чешка, Словачка и Пољска) и такође у јужне делове Украјине, је у сталном порасту.

Друштвени процеси су директно повезани са условима за живот младих, условима за одржавање здравља и стицање образовања.

Социјална истраживања показују да само понеки сељанин жели да буде фармер. Међу њима су углавном млади. Али, да би се ове могућности реализовале, неопходно је да држава обезбеди следеће услове:

- одржање земљишне реформе и подршку различитим видовима власништва и пословања.

- дефинисање професионалне припреме младих

- подршку малим пословима, самосталним делатностима уз посебно обраћање пажње на развој пољопривреде

У садашњој демографској ситуацији у Украјини, смањивању броја становништва, старењу популације, депопулацији регенерација привреде и њеног аграрног сектора би требали да буду одређени деловањем младих на селу, у складу са њиховим жељама и могућностима да остваре своје радне и интелектуалне потенцијале.

10. Др Александар Мурарцалиев, научни саветник, Економски институт, Скопје
Др Ђорђи Ђорђевски, редовни професор, Пољопривредни факултет, Скопје

СЕОСКА ОМЛАДИНА У МАКЕДОНИЈИ - КАРАКТЕРИСТИКЕ И ТЕНДЕНЦИЈЕ (1981-1994.)

У периоду 1981-1994. године, учешће сеоског становништва у Македонији смањено је са 44,9% на 40,6%. У структури становништва сеоских насеља, која је под великим утицајем промене у природном прираштају и механичком одливу радно способног становништва из села у урбана подручја, значајно је смањено учешће млађег становништва, посебно омладине. Миграциони токови потичу из 870 сеоских насеља или 50,0% од укупног броја катастарских општина у Македонији, а у анализираном периоду 103 села су остала без становника.

Апсолутно и релативно смањење младих у становништву сеоских насеља, посебно је карактеристично за брдско-планинска подручја Републике, као и за сеоска насеља са релативно великом удаљеношћу од општинских центара, са неповољном саобраћајном повезаношћу, неасфалтираним путевима, без или са лошом ПТТ мрежом, без водовода, здравствених центара итд.

Карактеристична последица миграције младих људи из села огледа се у релативно малом броју деце школског узраста. Због тога се у сеоским насељима значајно смањује број ученика у вишим разредима основне школе, затварају се бројни школски објекти, запуштају сеоски домови културе изграђени у поратном периоду или се мења намена њиховог коришћења, повећава се број и учешће старачких домаћинстава, са тенденцијом пражњења села.

Савремени транзициони период, супротно разним неаргументованим очекивањима и опредељењима друштвених структура, довео је до драстичног погоршања опште материјалне и социјалне сигурности укупног становништва, које је у неразвијеним регионима републике доведено на руб егзистенције и практично препуштено само себи. При томе се као основни социјални проблем истиче изразито лоша материјална ситуација породице, што указује да је неопходно ефикасно деловање институција социјалне заштите, посебно индивидуалних пољопривредника.

На основу емпиријских истраживања спроведених 1995. године на узорку о 1100 домаћинства на селу, у 704 случаја или 64,0% основни проблем представља елементарна социјална сигурност, а остатак од 36,0% су проблеми са аспекта здравствене заштите, запошљавања младих, школовање и нешто мање нерешенео стамбено питање. Због тога је неопходно да друштво предузме оговарајуће мере у циљу обезбеђења елементарних услова за обављање основних функција сановништва у сеоским насељима.

Радна група - округли сто 1.

ЧИНИОЦИ ЕКОНОМСКОГ ПОЛОЖАЈА СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ

Руководиоци:

Проф. др Јован Богдановић

Др Атанас Ганев

Проф. др Љубиша Митровић

1.1. Проф. др Јован Бабовић, Министар пољопривреде, водопривреде и шумарства Републике Србије

ДУГОРОЧАН ПРОГРАМ ПОЉОПРИВРЕДЕ И СЕЛА И ПОЛОЖАЈ МЛАДИХ

Дугорочни програм развоја пољопривреде, села и прехрамбене индустрије, полази од тржишне оријентације у газдовању. Основни циљ је праћење производње, измена производне структуре и извозна оријентација пољопривреде. У стратегији су утврђени развојни приоритети и то:

- развој сточарске производње, поврћа, воћа и грожђа, индустријског биља, повећање приноса, производња садног и семенског материјала, лековитог биља, здраве хране, високофиналних и висококвалитетних производа у прехрамбеној индустрији,

- оживљавање и свестрани развој села,

- извозна оријентација пољопривреде Србије и

- Аграрна политика у функцији остваривања предложене стратегије.

Дугорочан програм пољопривреде, села и прехрамбене индустрије, полази од тога да све његове поставке буду усмерене да млади, а посебно младишколовани пољопривредници - било да поседују "зелену" диплому, да су завршили средњу, вишу школу, па и факултет, остају да раде у пољопривреди, живе у селу, да импољопривреда буде, толико привлачна као област материјалне производње да бављењем пољопривредном производњом могу да обезбеде доходак и добит, већу него у другим делатностима.

У обезбеђивању таквих предуслова кључни су аграрна политика, са мноштвом тржишних механизама који ће уважавати специфичности пољопривреде и елиминисати њихов негативан утицај, а афирмисати све оне погодности које пружа органска производњаа, сунчева енергија, природа и наука.

Други аспект унапређења пољопривреде и села садржан у Дугорочном програму развоја пољопривреде је развој села и сеоске инфраструктуре, како би живот у селу и сеоском домаћинству створио услове који одговарају младима и савременим кретањима у друштву.

Изградњом савремене инфраструктуре, (путеви, електрична енергија, телефон, водовод, здравствене станице - лекарске и стоматолошке, домови културе, библиотеке и др.) подстакао би се интерес младих да развијају не само пољопривредну производњу већ и друге економске активности на бази расположивих сеоских ресурса (прерада пољопривредних производа, дрвета, сеоски туризам и сл).

Програм дугорочног развоја жели савремено село, које ће бити привлачно за младе за заснивање породице и перспективе њиховог удобног живота.

Дугорочни програм развоја пољопривреде поред Основног документа садржи посебан сепарат који се односи на свестрани развој села и задругарство, а све је подређено стварању материјалних услова за богатији живот у селу, а посебно младих.

1.2. Проф.др Љубиша Митровић, Филозофски факултет, Ниш

НОВЕ РАЗВОЈНЕ СТРАТЕГИЈЕ, РУРАЛНО РЕСТРУКТРУИРАЊЕ И ПРОМЕНЕ У ДРУШТВЕНОМ ПОЛОЖАЈУ МЛАДИХ НА СЕЛУ

Постсоцијалистичко друштво Србије, крајем XX века, налази се на раскршћу, разапето између процеса ретрадиционализације и модернизације. Имплозијом старог режима одпочела је радикална дезинтеграција његове друштвене структуре, разарање његовог друштвеног бића и свести. Обнова капиталистичког начина производње ставила је све актере пред изазовом: којим путем даље, коју развојну стратегију одабрати у производњи нове друштвене стварности, у освајању будућности. Избор глобалне друштвене стратегије умногоме ће определити могућности развоја пољопривреде и села, као и друштвени положај и улогу младе генерације на селу.

У раду аутор разматра импликације нових развојних стратегија у постсоцијалистичком друштву Србије по (очекивано) рурално реструктуирање и демографске промене. У том контексту се анализирају могућности и границе, процеса ревитализације села и пољопривреде и њихов утицај на промене друштвеног положаја младе генерације и њену радну и егзистенцијалну перспективу.

У закључку свога рада, аутор указује на потребу редефинисања глобалне стратегије развоја у Србији, у којој ће развој села и пољопривреде и демографска обнова заузети централно место у социјално-развојној политици и националном програму развоја Србије и Југославије.

1.3. Проф. др Лазо Михајловић, Драгица Михајловић, Пољопривредни факултет, Нови Сад

НЕФОРМАЛНИ МЕТОДОЛОШКИ ПОСТУПЦИ И МОГУЋНОСТИ ЊИХОВЕ ПРИМЕНЕ У ДИЗАЈНИРАЊУ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА

Када због високих трошкова и других разлога није могућа примена тзв. формалних метода истраживања, тада се обично користе одговарајуће неформалне методе. Међу тим методама је и тзв. метод брзе руралне процене (RRA - Rapid Rural Appraisal) чија примена посебно долази до изражаја у проучавању различитих аспеката руралног развоја у тзв. земљама трећег света у којима је већ традиционално присутан хроничан недостатак адекватне методологије, средстава, извора квалитетних статистичких, тржишних и других података и информација.

Мали мултидисциплинарни тимови експерата у сарадњи са локалним лидерима обезбеђују већи степен поузданости прикупљених података на терену као и већи степен покривености различитих аспеката проучавања појава на локалним нивоима. У ту сврху користе се и различите технике и средства: незаконски облици интервјуа који могу да обухвате појединце, породице или шире социјалне категорије, укрштање информација из различитих извора, прикупљање квантитативних података у кратком времену, директна опсервација и коришћење секундарних извора података.

Метод брзе руралне процене долази до изражаја у проучавању различитих аспеката руралног развоја - од природних ресурса, до социолошког, економског и других приступа. Технике подсећају на студије случаја које се користе у социјалним и антрополошким истраживањима. Ова метода се успешно користи у истраживању одговарајућих решења у земљорадњи и саветодавним службама.

Примена RRA методе подразумева комбинацију различитих комуникација и образовних средстава уз зависност од умешности људи на терену. Због брзине и нижих трошкова истраживања, ова метода се широко примењује у области технологије управљања производњом и заштитом животне средине.

У раду се анализирају могућности примене четири врсте методе RRA и методолошки принципи у њиховој реализацији. Досадашње искуство у примени и ових метода показује да су оне комплементарне са формалним методама, посебно када се проучавају одређене појаве и односи везани за рурални развој, које се могу и квантитативно детерминисати.

1.4. Проф. др Јован Богдановић, Пољопривредни факултет Београд-Земун

УТИЦАЈ МЕРА АГРАРНЕ ПОЛИТИКЕ НА ОДНОС МЛАДИХ ПРЕМА ПОЉОПРИВРЕДИ И СЕЛУ

У вишедеценијском развоју претходне Југославије, пољопривреда и село били су запостављени у развојној политици земље. Концепција убрзаног привредног развоја, у којој је, пре свега, коришћен метод форсиране индустријализације, носила је у себи клицу позитивних, али и негативних процеса у пољопривреди и селу.

Дугогодишње запостављање пољопривреде и села заједно са неадекватним мерама аграрне политике, довело је до значајних структурних промена, које нису увек у функцији њиховог савременог рзвоја. Ове промене посебно су видљиве кроз прекомерно демографско пражњење села и заостајања у развоју пољопривреде. Према истраживањима преко 72% укупног броја села Србије брзо се демографски празни, а у великом броју села празне се и пољопривредна домаћинства, што доводи до пада демографске репродукције, депопулације и смањења пољопривредне производње, посебно броја стоке.

У раду се констатује да су испољена негативна кретања резултат, пре свега, неадекватног односа друштва према пољопривреди и селу, што илуструју подаци за Србију: учешће пољопривреде у друштвеном производу укупне привреде (у периоду 1975. -

1990. године) кретало се у распону од 15-20%, док је учешће у инвестицијама износило 4-7%.

Данас је у СРЈ, а посбно у Републици Србији, сасвим извесно да је примењени модел развоја привреде дошао у кризу, а све више се наглашава потреба да се пољопривреда и село третирају као недељиви сегменти друштва, привреде и простора. Посебан приоритет у развојној политици даје се интегралном оживљавању села, а с тим у вези и задржавање значајних расположивих ресурса на сеоском подручју и равномерног развоја земље.

Циљ овог рада је да се сагледа утицај досадашњих мера аграрне политике на професионално опредељење младих људи за пољопривредну делатност као и других делатности везаних за пољопривреду и село. У раду се и предлажу мере које би биле у складу са потребама савремене пољопривреде и села, као битне претпоставке за опредељење младих људи за професионална занимања од значаја за интегрални развој села.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА Народна библиотека "Десанка Максимовић" Власотинце

ВЛАСОТИНЦЕ РЕПУБЛИКА СРБИЈА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

1.5. Др Атанас Ганев, Председник задружног савеза Бугарске
Красимира Царева, експерт у задружном савезу Бугарске

СЕОСКА ЗАДРУЖНА ПРОИЗВОДЊА У БУГАРСКОЈ И МЛАДИ

У условима малих газдинстава, задружна производња је најбољи начин да се у Бугарској сачува земља. Претпоставка да је закон о власништву над земом у основи аграрне реформе, усмериће много младих ка пољопривредној професији да организују одговарајућа газдинства. У овом моменту је то немогуће. Макроекономски и тржишни усклови не стварају могућност младима да се баве пољопривредом као професијом.

Бугарска села су ненасељена и у њима доминира старије становништво. У овој ситуацији власници земље и имања стварају нове производне задруге. Пољопривредна производна задруга за колективну припрему земље је доминантни облик држања земљишта у Бугарском селу. У току периода 1993-1996. у Бугарској је створено и ради 3213 нових пољопривредних задруга. Оне имају више од 24 милиона децарес земље што је више од 50% обрадиве површине земље, али је

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА "Десанка Максимовић" Власотинце Инв. бр. 4298 6 Сигнатура 316

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА Десанка Максимовић, Власотинце Инв.бр. 746 Сигнатура 316.334.55(082)

у пољопривредном земљишту више од 75 %. Процес настајања нових пољопривредних задруга се наставља. Ове задруге производе више од 70-80% breat drains, пиринча, шећерне репе и соје, више од 80% сунцокрета, 90% памука итд. Мање значајан удео имају произвођачи воћа, поврћа и животињских производа. Независно од великих потешкоћа у пољопривреди, услови за рад и производњу су за младе у производним задругама много повољнији него у појединачним газдинствима, па стога млади показују велики интерес за њих.

Примитивни карактер производње није и неће бити привлачан за младе.

Пољопривредне заддруге су значајан фактор за стварање савремене инфраструктуре у Бугарским селима, што је од великог значаја за радд и одмор младих. Ово је проблем у читавом свету, а не само у Бугарској и представа велики научни и социјални интерес.Размена искустава између земаљља у овом смеру је најбои начин за тражење правих решења.

1.6. Проф. др Петар Ј. Марковић, Пољопривредни факултет, Београд-Земун

АГРАРНА ПОЛИТИКА И ПРИВЛАЧНОСТ РАДА И ЖИВОТА НА СЕЛУ

Аутор полази од чињенице да су природно и друштвено богатство само услов за производњу, јер материја не одлучјује. Одлучује човек - произвођач.

Како ће одлучивати и искоришћавати природна богатства зависи од економског интереса.

У пољопривреди економски интерес зависи од тога колико је успостављена добра аграрна политика која уважава све специфичности које има пољопривредна производња, а затим од рада и залагања произвођача - сељака.

Државна аграрна политика није до сада уважавала све специфичности пољопривреде, нити довољно социологију села и сељачког рада, што је условљавало масован одлазак са села и из пољопривреде, нарочито младих.

Од укупно 6722 села колико их има у Србији, око 72% се брзо демографски празни а многа села су већ демогрфски угашена нарочито у брдско-планинском подручју. Све је мање младих у селу. Питање оживљавања села и задржавања младих у селу једно је од централних привредних, друштвених, а наравно, демографских питања, од чега ће и зависити будући развој пољопривреде.

Колико ће млади да остају у пољопривреди и селу, зависи од тога каква је аграрна политика, колико она уважава специфичности пољопривреде и какви су услови живота у селу.

Према томе, остајање младих у селу и пољоривреди је веома сложено економско и друштвено питање. Ради тога је у Дугорочном програму развоја пољопривреде и села централно место дато економском положају пољопривреде, односно условима привређивања, као и свестраном, развоју села. Под свестраним развојем, аутор подразумева развој свих оних инфраструктурних објеката које има и град. До сада је било веома упрошћено схватање да у селу треба једностарано развијати инфраструктуру: пут, електрично осветљење, телефон. У том смислу аутор износи шта све треба градити у селу па да се услови живота у селу учине привлачним за младе, као и шта све треба учинити у економској политици па да пољопривредна производња буде привлачна за младе. Ипак сматра се да сва села неће остати, а у сваком случају не у оном броју домаћинстава како је било пре 4-5 деценија.

1.7. Проф. др Миомир С. Наумовић, Филозофски факултет, Ниш

ОСНОВНЕ ОДЛИКЕ ЕКОНОМСКОГ ПОЛОЖАЈА СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ

У овом раду се говори о запошљавању, ступању у брак и стамбеном питању као о најважнијим проблемима сеоске омладине данас. Сеоска омладина је последњих година изложена изузетно неповољним процесима, јер се незапосленост и осиромашење вишеструко преплићу и негативно утичу на многе животне одлуке. Услед негативног привредног развоја млади све касније започињу радни период живота. Економска несамосталност једног дела наше сеоске омладине битно се одражава на питање склапања брака и породичне проблеме, а у нешто мање случајева утиче и на формирање других значајних ставова. Сеоска омладина се улсед незапослености све више окреће ка ужем породичном кругу у чијим оквирима настоји

да гради темеље за будући живот. Супротно бићу савремених младих људи, њиховој тежњи за самосталношћу, данас се код сеоске омладине уочава тежња ка заједничком животу са родитељима. Данашња сеоска омладина све више живи у родитељској кући и све дуже прима велику материјалну помоћ родитеља и старијих укућана. По мишљењу највећег броја омладинаца у селима крај Ниша, Врања, Алексинца и Лесковца, решавање стамбеног питања, запошљавања, па и склапање брака је крајња неизвесност и могуће је само уз велику новчану помоћ родитеља и родбине. Зато је у селима крај поменутих градова уочљиво непрекидно преуређивање постојећих кућа, односно доградња кућа, како би се повећао стамбени простор за све бројније породице. Све већи број сеоских омладинаца бави се сивом економијом, а такође се све више њих упошљава у приватном сектору у коме су слабо плаћени и не уплаћује им се радни стаж. Зато највећи део омладине не ступа раније у брак, и планира да има само једно дете.

Услед опште кризе и развод брака је у сеоском подручју такође уочљива појава, што пре само пар деценија није био случај.

1.8. Проф. др Светислав Петровић, проф. др Драгић Бабовић, Биљана Зорнић, Агрономски факултет, Чачак

ЕКОНОМСКИ ПОЛОЖАЈ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ У УСЛОВИМ ТРАНЗИЦИЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ПРИВРЕДЕ

Од почетка деведесетих година југословенска привреда је у стању транзиције, што је последица или резултат промена у друштвено-политичком уређењу земље. Изазивањем продубљивања бројних противречности унутар вишенационалне и мултиконфесионалне заједнице, уз директно учешће и помоћ, креатори новог светског поретка опредељујуће су допринели процесима разбијања земље и осталим опште познатим последицама. Држава Југославија, односно, оно што је од ње остало, искључена је из институционалног поретка светске привреде, кога сачињавају Светска трговинска организација (СТО), међународни монетарни фонд (ММФ) и Светска банка за обнову и развој, изложена разарајућем утицају економских санкција скоро четири године. У условима тражења решења за пуко преживљавање (појединца, породице, државе) и скоро херметичке затворености, уместо планског трансформисања постојећег у тржишни модел привреде, заживела је лаиссез фаире и економија улице. У нерегуларним условима формирана је и неадекватна и економски нецелисходна привредна структура, која уз "спољни зид санкција" отежава и успорава трансформацију привреде (својинску,

организациону, управљачку). Створен је привид да се супротно теорији привредног развоја, која се потврдила у највећем броју високоразвијених земаља света у последња два века, излаз из кризе може наћи у давању приоритета у развоју нископрофитабилних примарних грана привреде. У запостављеној и заборављеној пољопривреди тражи се спас за решење свих проблема посрнуле економије. Она уистину и представља спас, али само за преживљавање, а њено право место и улога у укупном привредном развоју економска наука је давно одредила.

Поставља се питање какав је економски положај сеоске омладине у оваквим условима и околностима. На то питање покушавамо да дамо одговор у овом раду, кога заснивамо на истраживањима у неким селима Моравичког и Ужичког округа. До сада смо дошли до следећих сазнања:

Прво, успорен је процес миграције сеоске омладине у градове као и друге земље, што је последица директног утицаја економске кризе и укупног стања у земљи;

Друго, економски положај сеоске омладине последњих година мање је неповољан у односу на већину градске;

Треће, претходна два сазнања треба употребити за оживотворење тезе са претходних Власинских сусрета и других научних скупова, према којој у избору метода привредног развоја у овом времену адекватно место треба дати методу интегралног руралног развоја.

1.9. *Проф. др Наумче Белковски, Пољопривредни факултет, Скопје, Македонија*

МОГУЋНОСТИ АГРОЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА НАСЕЉА У ПРИВРЕДНО НЕРАЗВИЈЕНИМ РЕГИОНИМА

У досадашњим развојним периодима, до 1991. године регионална политика није била, Уставом дефинисана као посебна пажња Републике. Она је била реализована као сегментирана тј поистовећивана са политиком привредно неразвијених региона и то као политика брдско.планинских реона и погранични појас.

Економски напредак Ребублике са аспекта регионалног развоја са посебним акцентом на агроекономски развој села садржан је у

члану 57 Устава Републике Македоније, односно оквири и мере дефинисани су у сагласности са Законом о Агенцији (сл. гласник бр. 2/1994 год. Агенција за подстицај развоја привредно неразвијених региона, Скопје) који је донесен 1994 године. Овим законом дефинисан је обухват насеља, извори средстава и мере које би нашле примену од стране Републике у подршци развојних подухвата. Тиме су створене политичке и економске препоставке о агроекономском и свестраном развоју насеља која бележе стагнацију у развоју.

Са овим развојним концептом настоји се да се продужи континуитет остваривања код ових насеља као и укупни развој Републике у целини.

Предмет расправе у нашем осврту је да се сагледа како се практично остварује овај концепт, резултати, улагања и евентуални проблеми који се појављују при његовој што успешнијој и целовитијој реализацији.

1.10. Др Јордан Каштански, др Рангел Трандафилов, Институт за економику пољопривреде, Софија, Бугарска

НЕОПХОДАН ЈЕ НОВ ПРИСТУП У РЕШАВАЊУ ПРОБЛЕМА МЛАДИХ У ПЛАНИНСКИМ РЕЈОНИМА

Завршено је, за нашу земњу репрезентативно, истраживање стања и проблема развоја планинских рејона, фактора који одређују њихово испољавање. Анализа статистичких и социолошких података показује да још увек нису престала миграциона кретања која су била нарочито бурна 50-тих и 60-тих година. У неким од тих рејона се јасно одвија процес депопулације. У условима развијајуће кризе у тим је рејонима дошло до наглог пропадања економије. Обрађује се мање од 1/5 земљишта. Индивидуална пољопривредна домаћинства се ограничавају углавном на производњу за домаћинство. Заустављена је производња економски важних инустријских производа, одумиру традиционални занати. Државни интереси већ су у сенци физичког опстанка. Приходи су испод нивоа усвојене репродукције. Сваки други радно способан је без посла. Формирана је нова потенцијална радна и територијална мобилност, појачана су свакодневна кретања запослених од места пребивалишта до економски оформљених економских

центара. То практично обухвата све становнике до 35 година старости у тим рејонима.

Проучавање тих процеса, извршена истраживања од стране ИИСС током послењих 30 година, мере остварене на националном и регионалном нивоу у протеклом пероду показују да је могуће да се утиче на понашање становништва само истовременим утицајем на све факторе, који утичу на његово формирање и испољавање. Резултати истраживања омогућују да се утврђују мере делимичног решавања тог проблема у ближој перспективи и да се научно-истраживачки рад утемељи на бази програмски усмереног приступа његовог целовитог решавања. Тај се приступ показао ефикасним код решавања питања у вези са путовањем човека у космос.

1.11. Др Зорица Васиљевић, Пољопривредни факултет, Београд - Земун
Др Данило Томић, Институт за економику пољопривреде, Београд

ЕКОНОМСКИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА ЖИВОТ МЛАДИХ НА СЕЛУ

Пољопривредно становништво је важан чинилац развоја пољопривреде и села. У протеклих 50 година дошло је до снажних миграторних кретања од села ка граду и до смањења броја пољопривредних становника, и то са 4.914.700 (66,5%) и 1953. г. на 1.738.078 (17,3%) у 1991. години. То је последица како закономерности привредног и друштвеног развоја, убрзане индустријализације и урбанизације, тако и занемаривања пољопривреде и руралних подручја у привредном развоју земље.

Док међу руралним социолозима преовлађује гледиште да је југословенско село доживело демографски слом и брзо старење у протеклих пола века, агроекономисти основни проблем развоја нашег села и пољопривреде виде, пре свега, у недостатку капитала, односно финансијских средстава, а не толико у смањењу радне снаге.

Депопулација, старење села и појава све већег броја старачких домаћинстава свакако спадају међу важне проблеме југословенског/српског села. Међутим, упркос оваквих негативних

тенденција, у структури сеоског становништва још увек је значајан удео младих. Подаци последњег пописа становништва (1991.) указују на чињеницу да још увек 1.738.078 становника у Југославији чини пољопривредно становништво, од чега број активних износи 1.061.488 или 61,1%. Од укупног броја активних пољопривредника највише их је (38,2%) у старосној доби од 20-49 година (504.721), док је деце испод 15 година старости 302.627 или 17,4% од укупног броја пољопривредних становника. Наиме, око 420.000 пољопривредног становништва Југославије млађе је од 20 година, од чега је нешто мање од 3/4 млађе од 15 година старости. Иако је евидентно да ће се многи од њих школовати и напустити село, такође се са сигурношћу може претпоставити да би многи од њих остали на селу, уколико би се побошљао квалитет руралног живота, тј. уколико би се он приближио квалитету урбаног живота. Предуслов за то је повећано, осмишљено и селективно улагање у привредни и друштвени развој руралних регија. Какве су могућности да се обезбеде средства за оваква улагања и која би била листа приоритетних инвестиционих намена, то су нека од питања која су анализирана у овом раду.

1.12. Проф. др Милорад Божић, Правни факултет, Ниш

УТИЦАЈ РАЗВОЈА ТРЖИШНЕ ПРИВРЕДЕ НА ЕКОНОМСКУ СТРУКТУРУ СЕЛА

Промене у економској структури села условљене су процесима и променама које настају у сфери друштвених односа и економском развоју друштва. Изградња новог привредног система и промене у економској политици за основу имају афирмацију тржишног карактера привреде, који ће битно утицати на село: његову економску структуру и економски развој. Оне са собом доносе нов положај пољопривреде као привредне делатности, пољопривредних газдинстава и земљорадничких задруга у процесу материјалне репродукције друштва. Тржишност њихове производње, конкуренција у производњи и економским односима и одговорност за сопствену економску судбину, су основни принципи нових тржишних односа који све више захватају пољопривреду и село.

Нови друштвени и економски услови условиће промену економског положаја села и његових становника. Уместо, до сада преовлађујућег ситног робног произвођача, у економској структури села имаћемо све већу заступљеност крупне робне производње.

Реално је очекивати да ће доћи до концентрације земљишног поседа у власништву мањег броја пољопривредних произвођача, али и привредних предузећа, државних и друштвених институција. На другој страни, остаће велики део сеоског становништва који ће и даље имати ситан посед, недовољан за савремену робну производњу која може да издржи тржишну конкуренцију. Поред рада на свом поседу, тај део становништва мораће допунски (повремено или стално) да ради на великим пољопривредним поседима, у малим фабрикама лоцираним у сеоским насељима, занатским радионицама, у сеоској инфраструктури и сл.

Тржишна привреда доноси нову економску структуру села у којој ће мо, поред крупне робне производње, имати и читав низ других економских активности које су у функцији пољопривредне производње, надовезују се на њу, па чак и да уопште немају везе са њом.

1.13. Др Богдан Булатовић, Биотехнички институт - Завод за аграекономска проучавања, Подгорица
Мр Миомир Јовановић, Биотехнички институт, Подгорица

МЈЕСТО И УЛОГА МЈЕШОВИТЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ У ОПРЕДЈЕЉЕЊИМА МЛАДИХ ДА ОСТАНУ НА ГАЗДИНСТВУ

Пољопривреда Црне Горе је последњих деценија изложена интезивном процесу деаграризације, који се највише одразио на посједовну структуру, а са тим на начин газдовања и развој пољопривреде у цјелини. У том периоду разлике у стицању дохотка су представљале основни разлог миграције пољопривредног становништва, нарочито младих из села у град. То је имало за последицу, да према најновијем попису домаћинства са пољопривредним газдинством чак 49% чине непољопривредна, а пољопривредна и мјешовита по 25%, те 1% без радне снаге. Из овога произилази да је претежан пољопривредни потенцијал код непољопривредних домаћинстава, што не даје перспективу развоја пољопривреде. На другој страни се показало да се домаћинства са мјешовитом аграрном структуром се брже прилагођавају промјенама у друштву, а самим тим је њихов опстанак извјеснији.

Искуства других земаља нам показују да мјешовита домаћинства представљају модел не само производног него и друштвено-економског развоја села. Из тога разлога ова газдинства су постала предмет многих истраживања. На основу тога преко акција аграрне политике и других мјера, за очекивати је веће радно ангажовање младих на селу и пољопривреди.

У овом раду ће се уз уважавање специфичности мјешовитих домаћинстава на подручју Црне Горе, преко одређених анализа и тенденција изнаћи одговор на питање, каква је перспектива ових газдинстава и колико објективно она могу утицати на опредјељење младих да се баве пољопривредом.

1.14. *Проф. др Марко Секуловић, Економски факултет, Ниш*

СЕЛО У УСЛОВИМА ТРАНЗИЦИЈЕ

Мада су јасне контуре општег процеса транзиције постсоцијалистичких земаља (прелаз из монистичког у плуралистичко друштво, тоталитарног поретка у демократски поредак, партијске државе у правну државу, планско-бирократске привреде у тржишну привреду и др.), конкретизација и операционализација тих процеса за сваку од тих земаља захтијева да се изради сопствени (национални) алгоритам транзиције који би у пуној мјери респектовао укупне карактеристике друштвено-економског генотипа дате земље. Некритичко преузимање општег модела транзиције, какав се нуди од стране ММФ-а и експерата попут Џефрија Сакса, води компромитацији самог процеса транзиције или, пак, до изузетно високе друштвене цијене која се због тога мора платити.

Проблеми преображаја (ревитализације) села су проблеми sui generis и они морају добити адекватно мјесто и детаљну разраду у укупном алгоритму транзиције. Деценијска девастација нашег села и пољопривреде у цјелини захтијеваће, такође, деценије осмишљених друштвених мјера, како би се постојеће стање на нашем селу радикално промијенило. Намјера овог рада је да идентификује бројне проблеме који су се кумулирали на нашем селу и да укаже на потребу израде мрежног дијаграма активности које би се морале предузети да би се дошло до оптималне трајекторије.

1.15. Др Бранко Крстић, др Радосав Томић, др Виолета Богавац,
Горан Сорак, Пољопривредни факултет, Београд-Земун

РАСПОЛОЖИВА РАДНА СНАГА КАО ФАКТОР ФУНКЦИОНИСАЊА ПОРОДИЧНОГ ГАЗДИНСТВА

Ефикасност уложеног рада на пољопривредном газдинству значајан је чинилац економског положаја пољоприредних произвођача. Стварањем услова за повећање или смањење ове ефикасности може се утицати на усмеравање миграционих процеса село-град, односно пољопривреда-непољопривредне делатности. Рационалност коришћења рада условљена је с једне стране условима економског окружења, а са друге стране квалитетом пословних одлука које доноси организатор производње.

Однос између расположивог рада и расположивог пољопривредног земљишта у знатној мери утиче на избор најповољније пословне одлуке на газдинству. Промене у функционисању газдинства изазване променом поменутог односа предмет су овог истраживања, које се заснива на две групе модела. Методолошка основа модела је линеарно програмирање. Основна претпоставка прве групе је да газдинство располаже ограниченом површином обрадивог земљишта (20 ха), док расположиви рад не представља ограничавајући фактор. Насупрот томе, у другој групи ограничен је расположени рад чланова домаћинства на 1,8 радника, а површина обрдивог земљишта по газдинству може да се повећава до границе коју одређује расположиви рад.

У оквиру сваке групе одређено је по пет варијанти модела које се међусобно разликују према критеријуму економске функције. Њихова анализа показује да се између појединих варијанти јављају значајне разлике у погледу вредновања уложеног рада, израженог износом дохотка по радном часу (1,09:15,76), укупног годишњег утрошка радних часова (4550:6995), степена искоришћености расположивог рада чланова домаћинства (57%:92%), обима ангажовања туђе радне снаге (од 0 до 30% у односу на расположиви рад чланова домаћинства), дохотка по хектару обрадивог земљишта (349:4440 динара) и других показатеља пословних резултата. Ове разлике потврђују ставове неких стручњака према којима рационално руковођење газдинством постаје, у савременим условима, одлучујући фактор пословног успеха.

1.16. Вера Тошић, Институт за економику пољопривреде, Београд

РАДНА ОПТЕРЕЋЕНОСТ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ

Специфична обележја пољопривредног газдинства сеоској породици намећу одређени образац организације живота и рада. У том смислу одређен је и положај младих у породици и на газдинству.

Деца на селу веома рано почињу да помажу, прво у домаћинству а убрзо и на газдинству. При том, практично не постоји минимална старост у којој деца почињу са активностима које представљају саставни део радног процеса на газдинству. Интензитет обавеза и одговорности постепено расте, тако да деца у старости од 15 до 17 година врло често предузимају радне обавезе одраслих у целини. При том, сеоска породица настоји да окупира своје потомке послом на газдинству и у домаћинству, тако да неретко ово настојање постаје узрок прекида или ненастављања школовања сеоске деце.

Резултати истраживања радне оптерећености младих показују да више од две трећине мушке и једна трећина женске сеоске омладине ради на имању дневно и више од осам сати. Кад томе додамо и време које проведу радећи у домаћинству, неретко, радни дан сеоске омладине у сезони извођења пољопривредних радова, траје чак четрнаест до шеснаест па и више сати дневно.

С друге стране, удео омладине у доношењу важнијих одлука упркос њеном значајном радном доприносу, врло је скроман. Тек око једна петина младих учествује у доношењу одлука о производној оријентацији газдинства, а око једна четвртина учествује у доношењу одлука о потрошњи. Интересантно је чињеница да млади овакву ситуацију сматрају сасвим прихватљивом. То свакако проистиче из структуре традиционалног породичног ауторитета, мада је последњих године процес разграђивања патријахалног ауторитета значајно узео маха и у сеоској породици.

1.17. Др Христивоје Пејчић, Пољопривредни факултет, Приштина

МЛАДИ И ПОДЕЛА РАДА НА ПОРОДИЧНОМ ПОЉОПРИВРЕДНОМ ГАЗДИНСТВУ

Сврсисходност поделе рада на породичном пољопривредном газдинству је у ефикаснијем реализовању циљева тог газдинства, који се данас остварују у историјски промењеним условима привређивања,

у односу на традиционалну пољопривреду, Узимајући у обзир нужност прилагођавања променама у производној и урпављачкој инфраструктури, техници и технологији, као и промењену улогу радне снаге, општу поделу рада на газдинству чине: 1) подела рада по појединим делатностима газдинства, 2) подела рада по местима рада и 3) појединачна подела рада.

Биолошки карактер пољопривредне производње, посебан значај природних услова, сезонско трајање неких пословних операција, проширене техничке и технолошке могућности и други чиниоци омогућавају обављање више комплементарних пољопривредних делатности на газдинству, а самим тим и одговарајућу поделу годишњег фонда радних часова. Подела рада по месту рада значи да је рад на породичном газдинству организован - истовремено или у одвојеним временским интервалима - на различитим локацијама. Ова особеност проистиче из чињенице да се производна активност ових газдинстава по правилу одвија на знатно ширем простору него што је то углавном случај са другим мањим непољопривредним производњачким јединицама.

За разматрање улоге млађег особља у економској активности газдинства је најважнија појединачна подела рада. Подела рада по овом основном онову може даље бити извршена по критријумима као што су:

а) природна обележја,

б) стручна знања и

в) искуство чланова домаћинства.

Ако је реч о природним обележјима онда се код поделе послова нарочито узима, с обзиром на пол, и биолошки посебно предодређена додатна функција у репродукцији породице (подизање деце). Даље, ако је искуство на страни старијег особља, млади стручно образовани пољопривредници углавном располажу новим и ширим стручним знањима. Није само реч о новим сазнањима него и релативно већој способности и прилагодљивости променама у пољопривредној техници и технологији, коју треба искористити у подели рада на газдинству. То такође значи да ће млади у нашим условима боље искористити информациону технику и инфраструктуру за успешније управљање газдинством.

1.18. Др Радомир Малобабић, Институт за архитектуру и урбанизам Србије, Београд

ДРУШТВЕНО - ЕКОНОМСКИ ПОЛОЖАЈ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ У ПОГРАНИЧНИМ ОПШТИНАМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

У раду се на основу статистичких података из домена демографије и економије пољопривреде износе трендови промена у квалитету живота села и сеоске омладине у пограничним општинама. Наиме, опште је познато да су пограничне општине у правилу депопулациони простори не само у случају Републике Србије. Већина општина у Републици Србији у кругу је неразвијених општина, а емиграциони токови становништва су јачег интензитета од просека Републике кад је у питању одливање становништва из руралних подручја. Неразвијеност, специфична нелагодност живљења на граници, слаби резултати подстицајних мера за спречавање депопулације пограничних општина условили су животни амбијент у коме се управо омладина осећала најугроженија и напуштала те просторе.

У раду се жели показати интензитет развојних промена како у развоју појединих општина у односу на просечну вредност Републике, тако и промене у односу на поједине општине према граничним државама.

Основна теза која се доказује у раду је да амбијент живљења сеоске омладине у пограничним општинама заостаје за квалитетом живота у другим просторним целинама у Републици Србији, те да је због тога интензитет пражњења села омладином био веома висок, далеко већи од просека Републике и њених регионалних целина, Средишње Србије, Војводине, Косова и Метохије.

У раду се наводе и неке од мера за побољшање стања као што је: подстицајне мере у развоју пољопривреде, инвестирање у мање индустријске капацитете у сеоским насељима и општинским центрима, побољшање саобраћајних услова, нарочито путне мреже, олакшавање мера из домена пореске и кредитне политике и др.

1.19. *Проф. др Миладин М. Шеварлић, Зорица Соколовић, Пољопривредни факултет, Београд-Земун*

УТИЦАЈ ПРАВНИХ И ОБИЧАЈНИХ НОРМИ НАСЛЕЂИВАЊА НА ДРУШТВЕНИ ПОЛОЖАЈ МЛАДИХ ПОЉОПРИВРЕДНИКА

Поред сталне тенденције смањивања укупног и пољопривредног становништва које живи на селу, рурална подручја посебно карактерише и стално погоршавање старосне структуре пољопривредног становништва, што се огледа у апсолутном и релатином смањењу младих пољопривредника.

Међу бројним узроцима девитализације пољопривредног становништва, релевантан утицај имају правне и обичајне норме наслеђивања земљишта и газдинстава у целини.

У раду је обрађена еволуција правних и обичајних норми наслеђивања на подручју Централне Србије, посебно у периоду после ИИ светског рата.

На структуру активног пољопривредног становништва поред економских фактора утичу и многи други чиниоци, као нпр. систем школовања, начин регулисања социјалне сигурности пољопривредника (здравствено, инвалидско и пензијско осигурање), неки социолошки (став према ангажовању жена на пољопривредним пословима) и други.

Промене у кретању и структурама пољопривредног становништва посебно су интересантне за аграрне економисте, демографе, социологе и друге истраживаче који користе демографске показатеље.

У периоду од 1948 до 1991. године укупан број становника у Србији повећан је за 49%, при чему регионалне разлике индекса укупног броја становника указују да је повећање ставновништва било брже у мање развијеним подручјима (Косово-индекс 267%) него у привредно развијенијим подручјима (Војводина-индекс 123%), док је подручје Централне Србије приближно на нивоу средине регионалног варирања (индекс 140). Насупрот сталној тенденцији пораста укупног броја становништва, у Србији су присутни процеси изразите деаграризације који се огледају у смањењу укупног пољопривредног становништва са 4,7 милиона (1948.године) на 1.7 милиона (1991.године)

односно за 64.1%. Услед тога, у периоду између наведених година пописа:

- удео пољопривредног у укупном становништву смањен је са 72.3% на 17.9%

- удео активног пољопривредног у укупном актином становништву такође је амањен са 77.1 на 24.9%

- број пољопривредних становника на 100 ха пољопривредне површине смањен је са 93 на 29 лица, односно за 68.8%; и

- број пољопривредних становника на 100 ха обрадиве површине смањен је са 110 на 36 лица, односно за 67.3%.

Поред економских фактора, наследни прописи и обичајне норме условили су да у Србији 1991. године буде 16% од укупног броја газдинстава без активних чланова и 40% укупног броја газдинстава без индивидуалних пољопривредника.

Посебно треба наагласити да резултати досадашљег истраживања и проучавања показују да је село доживело преображај од традиционалног (патријархалног) до савременог (тзв. модерног села). У нашем селу данас се губе колективни радови, а са њима и њихови обичаји (мобе и др.) у корист индивидуалног. Временом се много шта из обичаја везаних за живот на селу модификовало, нешто се задржало у промењеном облику, а има и елемената којих раније није било а сада се уносе као израз садашњег начина живота и неких нових вредности које тај живот носи.

1.20. Проф. др Часлав Страхињић, Факултет политичких наука, Београд

ПРАВНО-ПОЛИТИЧКИ ПОЛОЖАЈ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ

1. У Југославији, као једној од земаља у тзв. транзицији одигравају се сложене, комплексне и противречне друштвено-економске и политичке промене и процеси: крах самоуправног социјализма, превазилажења монизма и увођење вишепартијског политичког система, (са свим позитивним и негативним консеквенцама). Процес социјалног раслојавања - сиромашења највиталнијег дела популације

(стручњака свих профила), појава дела популације са енормним богаћењем (нови слој, новокомпонованих богаташа); тотално сиромашење највећег дела становништва; својинско преструктуирање - укидање друштвене својине и доминантна улога приватне својине; ревитализација најамног односа; појава економског вишка у приватизованим предузећима - пораст броја незапослених и тешкоће државе да остварује социјалне функције; изградња новог политичког система различитог од претходног по битним обележјима и сл.

2. Предмет рада - положај сеоске омладине. Неопходна су научна истраживања низа питања и проблема: однос друштва према омладини, (посебно сеоској); карактер друштвених промена и њихов утицај на положај, проблеме и перспективе ове популације; демографска кретања и демографска политика; наглашена тенденција смањења, опадања наталитета, посебно на селу; друштвени услови који детерминишу положај, виталност и покретљивост, перспективе сеоске омладине; миграциони процеси према урбаним срединама и мере и средства за њихово заустављање; повратна миграција - према селу: стварање егзистенцијалних услова, запошљавање, повољнији материјални и друштвени положај; специфичности положаја младих у привредно неразвијеним сеоским регионима; учешће у локалној самоуправи; доступност образовним процесима и облицима: социјално раслојавање; остваривање права из рада и поводом рада; политичко организовање - припадност појединим политичким партијама; положај и утицај породице и сл.

1.21. Др Марија Николић, Жана Милекић, Институт за економику пољопривреде, Београд

СИСТЕМ СОЦИЈАЛНОГ ОСИГУРАЊА, НАСЛЕДНО ПРАВО И ЕКОНОМСКИ ПОЛОЖАЈ МЛАДИХ ПОЉОПРИВРЕДНИКА У СРБИЈИ

Полазећи од искустава других земаља, у раду се најпре анализира вишефункционални карактер обавезног пензијског и социјалног осигурања на породичним газдинствима. Поред обезбеђења егзистенцијалне сигурности остарелог и неспособног за рад пољопривредног становништва, систем социјалног осигурања, подупрт одговарајућим решењима наследног права, представља ефикасан ин-

струмент за остваривање пожељних производних, економских и структурних промена у пољопривреди и на селу. Ове промене су тесно повезане са убрзавањем процеса смене генерација власника газдинстава.

У том контексту се даје осврт на постојећа законска решења у Републици Србији. Износе се подаци о броју осигураника, висинама доприноса, као и о остваривaним правима по основу пензијског и инвалидског осигурања земљорадника. Анализира се законски положај младих који раде на родитељским газдинствима. Указује се на нужност отварања реалних перспектива брзог стицања економске самосталности и увођења заштите личних интереса омладине која се опредељује за наслеђивање газдинства, како у односу на остале потенцијалне наследнике, тако и у погледу правичног регулисања обавеза према родитељима, којима сиромашне земљорадничке пензије нису довољне за достојан живот.

Закључак је рада је да доношење законских решења којима се младим пољопривредницима обезбеђује правична надокнада зарада, суучествовање у доношењу производних и развојних одлука као и бенефицирани услови наслеђивања родитељске имовине, представља данас у Србији један од фактора успешне реструктуризације аграрног сектора у складу са економским и цивилизацијским изазовима савременог доба. То је веома сложен социолошки проблем који проистиче из специфичних карактерисктика традиционалног сељачког газдинства на којима не постоји категорија новчане накнаде за рад сопствене породице. Решавању овог проблема могу да допринесу емпиријска истраживања о ставовима и аспирацијама сељачке омладине.

1.22. Проф.др Александар Петровић, Правни факултет, Ниш

СОЦИЈАЛНО ОСИГУРАЊЕ МЛАДИХ НА СЕЛУ

Социјално осигурање у СР Југославији, у најширем смислу, као општи систем, претпоставља важећим правом установљен систем обавезне материјалне заштите и социјалне сигурности осигураника у случајевима када услед болести, материнства, старости, инвалидности, смрти и незапослености не могу да раде и радом обезбеди себи

и члановима своје породице средства за живот, као и у другим случајевима предвиђеним важећом регулативом из ове области.

Поред запослених и лица самосталних делатности, обавезним социјалним осигурањем обухваћени су и земљорадници. Осигураници - земљорадници су лица која се баве пољопривредом (чланови домаћинства земљорадника и чланови мешовитог домаћинства) ако нису запослена или не обављају самосталну делатност.

Обавезним социјалним осигурањем земљорадника обухваћени су и млади - у здравственом осогурању ако нису осигурани по свом основу, а у пензијском и инвалидском осигурању након навршених 15 година живота под условом да им је бављење пољопривредом једино и главно занимање. Они, а под условима предвиђеним важећим правом, стичу: право на здравствену заштиту и друга права за случај старости (старосна пензија), губитка радне способности (инвалидска пензија) и права на друге облике социјалног осигурања, а за чланове своје породице - право на здравствену заштиту, право на породичну пензију, као и друга права по основу социјалног осигурања.

Са социјалног аспекта, овом врстом осигурања даје се значајан допринос уједначавању социјалне сигурности свих грађана на основу њиховог рада, што представља значајан допринос јачању друштвене кохезије свих друштвених слојева. Обавезним социјалним осигурањем битно се побољшавају услови и квалитет живота земљорадника и појачава њихова заинтересованост да своју егзистенцију обезбеђују пољопривредном делатношћу, зуставља одлива сеоског становништва, а нарочито младих, зауставља депопулација села, што, све скупа, мора бити стратешко опредељење економског развоја земље.

1.23. Проф. др Невенка Суботић-Константиновић, Економски факултет, Београд

ЗАШТИТА МЛАДИХ ПОТРОШАЧА НА СЕЛУ

Да би се сагледао положај младих на селу, како оних који сами привређују, тако и оних које издржавају родитељи, потребно је испитати и њихово понашање као потрошача и размотрити какву заштиту они уживају према нашим важећим прописима као посебна група потрошача.

Овакав приступ потребан је због тога што се у нашој теорији и пракси сеоско становништво посматра као категорија произвођача и њихов економски, социјални и правни положај изучава посматрајући их као произвођаче и продавце потрошних добара, пре свега хране. (Сетимо се да је Закон о предузећима од 1988. год. регулисао пољопривредно газдинство као један од привредних субјеката, који је могао имати својство правног лица).

Сагледавање улоге становника села као потрошача у условима тржишне привреде, који имају не само као купци средстава потребних за пољопривредну производњу (машина, опреме, ђубрива, горива, итд.), већ и робе за задовољење својих личних потреба изостаје, како у пракси, тако и у теоријским радовима, у неком значајнијем виду. Може се, међутим, рећи да заштиту потрошача са села не треба посматрати издвојено од заштите потрошача уопште, са чим се не бисмо сложили. Ово посебно имајући у виду мању могућност информисања потрошача на селу, већу удаљеност од органа којима се могу обратити ради заштите својих права и недостатака организација за заштиту потрошача у сеоским срединама.

Кад се зна да млади потрошачи на селу располажу релативно значајним новчаним средствима, посебно они чији су родитељи запослени у иностранству, да самостално одлучују шта ће за тај новац куповати, онда се намеће обавеза друштва и државе да их упозна са правима која имају као потрошачи и пружи им заштиту у остваривању тих права. То се односи не само на старије малолетнике (од 14 - 18 год.) већ, и на млађа пунолетна лица, као и на млађе брачне парове.

Према статистичким подацима 15- 16% прихода имућнијих сеоских домаћинстава потиче из иностранства, а кад се зна да у великом броју домаћинстава родитељи, већином оба, раде у иностранству, а да на селу остају деца са бабом и дедом, онда је јасно колико је значајна категорија младих потрошача на селу и њихова заштита. У нашим досадашњим прописима није овом проблему посвећена задовољавајућа пажња, како се Законом о трговини регулише у основи заштита потрошача.

Упоређујући наше прописе са прописима Европске Уније и већ ранијим прописима скандинавских земаља уочљива је потреба за детаљнијим регулисањем права потрошача уопште, као што су то млади и деца, и потрошачи у специфичним срединама, као што је то село.

Регулисање заштите потрошача у нашем систему водећи рачуна о њиховим специфичним групама потребно је и због прилагођавања наших прописа прописима Европске Уније чији грађани посећују нашу земљу, очекујући при том исти третман погледу остваривања и заштите потрошачких права који уживају у својим земљама.

Радна група - округли сто 2.

(НЕ) ЗАПОСЛЕНОСТ, ПРОФЕСИОНАЛНЕ АСПИРАЦИЈЕ И ОБРАЗОВАЊЕ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ

Руководиоци:

Проф. др Зорка Вујатовић-Закић

Мр Јован Ничић

Проф. др Крстан Малешевић

2.1. Проф. др Зорка Вујатовић-Закић, Жаклина Стојановић,
Економски факултет, Београд

ПРЕСТРУКТУРИРАЊЕ ПРИВРЕДЕ У ТРАНЗИЦИЈИ И МОГУЋНОСТИ ЗАПОШЉАВАЊА МЛАДИХ У ПРИГРАДСКИМ ПОДРУЧЈИМА

Преструктурирање привреде, као комплексан захват у процесу транзиције, захтева идентификацију кризних тачака коју доноси вишесмерна трансформација постојећих привредних субјеката. Један од најзначајнијих проблема јесте запошљавање тзв. технолошких вишкова који се јављају код приватизације већих предузећа. Међу овим "прекобројним" доста је младих који живе у приградским насељима где располажу одређеним потенцијалима (земљишни посед, стамбени и пословни простор). Уз адекватну материјалну подршку трансформишућих предузећа и шире друштвене заједнице могла би да се олакаша њихова професионална преоријентација и учини извеснијим њихово запослење у оквиру приградске (руралне) привреде типа малог предузећа.

У овом раду се полази од неколико битних хипотеза:

прво, скреће се пажња на универзалност теме - што значи да многе земље (развијене, земље у развоју и земље у транзицији) имају сличне проблеме - чиме је омогућено коришћење позитивних искустава других и код нас;

друго, неминовност израде нове стратегије, "интегралног руралног развоја" која представља својеврсни антипод моделу класичне индрустријализације код нас форсиране читавих пет деценија;

треће, тзв. рурална индрустријализација, која је полазна смерница решавања савремене проблематике наше транзиције, може да послужи као својеврсни тампон даљег масовног притиска на градске центре, чиме се нуди директнији и, у крајњој линији, јевтинији начин решавања појавних проблема међу којима су најтежи неизвесност запошљавања младих и социјално раслојавање друштва као целине;

четврто, нова стратегија "руралне индрустријализације" омогућује реафирмацију система традиционалних вредности који, између осталог, подразумева самопомоћ (ослањање на властите снаге) и мотивисање предузетништва које, преко практичних креатора развоја одређених делатности у оквиру руралне привврeде,

може да повуче многе младе у рурална подручја окупљајући их око пројеката базираних на економским интересима појединаца, али и на солидарности и осећању заједништва средине у којој раде и живе;

пето, оптимално решавање проблема запошљавања младих могуће је само на бази добро осмишљених конкретних пројеката за свако приградско подручје чију ширу примену треба тестирати преко "пилот пројеката" у којима је битна пропорција четири групе фактора: људско знање, технологија и расположиви природни ресурси, капитал, те координаторска улога институција шире друштвене заједнице оличени у држави.

2.2. Др Љиљана Јеремић, Економски факултет, Београд

СТРУКТУРА ИНВЕСТИЦИЈА У РУРАЛНИМ ПОДРУЧЈИМА СРБИЈЕ КАО ФАКТОР ЕФИКАСНОГ ЗАПОШЉАВАЊА МЛАДИХ

Процес транзиције указује на велике промене демографских кретања ка урбаним подручјима која због пада производње не могу да упосле ново пристигле младе генерације. Ради превазилажења овог проблема у раду се разматрају могући финансијски модели кроз нова улагања дружаве у оквиру стратегије економско-аграрне политике.

Критеријуми за инвестиције, које су значајан фактор повећања запослености становништва, по посебном програму с циљем ревитализације руралних подручја одређивали би се прво, према степену девастираности појединих подручја (која иначе имају све неопходне природно-географске карактеристике за примарну пољопривредну производњу и реалне могућности за развој мале привреде) и друго, према потребама регионалног развоја.

Упошљавање младих у руралним подручјима обављало би се на основу посебних регионалних програма који би омогућили преображај руралних подручја кроз развој профитабилних активности. То би истовремено утицало на промену односа младих према аграру да то више није само начин живота већ и начин стицања профита.

У раду се посебно указује на могућност упошљавања младих радно способних избеглица и тренутно прекобројних из урбаних средина.

2.3. Др Кристина Шафраниец, Институт за пољопривреду и развој села, Пољска академија наука (Варшава), Одсек за социологију, Универзитет Никола Коперник, Торун, Пољска

ЛОНГИТУДИНАЛНЕ СТУДИЈЕ - ОД ИСТРАЖИВАЊА ЕДУКАЦИОНОГ ЕГАЛИТАРИЗМА ДО ПИТАЊА ВЕЗАНИХ ЗА ДВЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ И УСПЕХА ПРИЛАГОЂАВАЊА

Лонгитудинална студија је јединствени поступак савремене социологије. У раду се износе резултати истраживања спроведеног у Пољској (Институт за пољопривреду и развој села Пољске академије наука) од 1972. и обухватило је око 7.000 људи рођених 1957. Истраживање је почело 1972., када су ови људи завршили средњу школу (имали су 15 година) и било је понављано неколико пута у току њихових живота - када су бирали школе или завршавали своје образовање. Опште питање је било да ли школа у условима социјализма реализује основни принцип социјализма - егалитаризам. Како је ова институција деловала на младе људе који живе у различитим социокултурним срединама, које им дају неједнаке шансе за образовање, различит социјални статус и различите животне шансе.

Последње истраживање је извршено 1987. када су ови људи имали 30 година. Интересовала нас је њихова ситуација, статус и идентитет у друштвеном и политичком систему, који је у то време почео да очигледно пропада. Тада смо успешно интервјулисали негде око 5.000 људи.

Имајући такве информације о овој веома интересантној (са социолошког становишта) генерацији, желели смо да сазнамо како су се ови људи прилагодили на нову реалност процеса трансформације и како се носе са изазовима које он носи. Да ли су раније социјалне разлике и политичке везе данас од значаја - ко (са каквом биографијом) је успешан и ко није успешан у новој Пољској.

Даље, да ли постоји зависност између избора и приватне филозофије четрдесетогодишњака и приоритета генерације њихове деце. Какав ред норматива се јавља из индивидуалних животних стратегија и какав социјални, политички и економски модел може бити реализован у Пољској.

Како је истраживање постало међугенерацијско (у овој фази лонгитудиналне студије биће интервијуисани представници две биолошке генерације), постало је такође и рад различитих аутора, који су представљали различите генерације научника.

2.4. Др Сава Арсенов, Савезни завод за тржиште рада и миграције, Београд

РАЗВОЈ ПОЉОПРИВРЕДЕ И ЊЕН ЗНАЧАЈ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ

Југословенска пољопривреда је у целокупном послератном развоју одиграла веома значајну улогу, а по неким показатељима и пресудну улогу у омогућавању развоја индустрије и других делатности, како преливањем акумулације, тако и обезбеђивањем радне снаге. Међутим, пољопривреди је мало од тога и узвраћено, тако да ни данас пољопривредна производња још увек није сасвим у стању да подмирује укупне домаће потребе /поготову у неким врстама сировина/, а реално би било очекивати да се обезбеђује и за извоз и то у већој мери.

До тога је углавном дошло што пољопривреда у послератној економској политици и привредном систему није имала исти третман као и свака друга привредна област, већ је превасходно служила за материјалну подршку индустрији. Историјски посматрано, село је у прошлости систематски дискриминисано вођењем одређене аграрне политике од рата на овамо, и то почев од принудне колективизације, обавезног откупа, аграрног максимума, па преко отежане набавке механизације, ускраћивања субвенција и кредита, социјалног осигурања, до драстичног диспаритета цена на штету пољопривреде /које се постепено превазилази/. Захваљујући свему овоме село је остарило и опустело па се земља недовољно обрађује или потпуно напушта.

Несумњиво је главни извор прилива незапослених у прошлости био из пољопривреде и са села, како кроз директни одлив тако и путем тзв. вертикалне миграције посредством школовања младих за непољопривредна занимања. Ово се мора зауставити, бар још оно мало младих и способних, да нађе за себе интерес да остане на селу и ту обезбеђује егзистенцију.

Масовном напуштању села од стране омладине погодовао је и развој школства непримерен нашим кадровским потребама и реалним могућностима запошљавања. Одлазак са села је био, а и сада је у знатној мери, велик и неконтролисан, па самим тим и притисак на градове, индустријске центре и ванпољопривредне делатности, што поред рекордне незапослености /преко 840.000 лица/, неповољно

утиче на решавање низа проблема градског становништва /комуналних, стамбених, саобраћајних, запошљавања и др./.

Због свега овога развој пољопривреде и производње хране су један од најзначајнијих приоритета у земљи, што је утврђено и актуелним планским документима. Мере у овој области морају бити праћене и бржим мењањем односа друштва према пољопривреди друштвеног и индивидуалног сектора, као и њиховом кооперацијом.

2.5. Проф. др Крстан Малешевић, Секретаријат за пољопривреду АП Војводине, Нови Сад

АСПИРАЦИЈЕ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ И БУДУЋНОСТ НАШЕГ СЕЛА

Неспорно је да садашњост, а још више будућност нашег села, увелико зависи од оријентација, очекивања и аспирација сеоске омладине. Историја руралног егзодуса, како код нас, тако и у свету, то је перманентно потврђивала. То је и логично, ако се има у виду чињеница да је реч о биолошки највиталнијој и социјално најмобилнијој категорији сеоског становништва. Она је још неоптерећена такозваним трајним социјалним улогама, неетаблирана до краја у сеоску друштвену структуру, изложена мањем ризику за евентуално нарушавање успостављених друштвених односа и лакше прилагодљива за нове животне ситуације (Shaw).

Али, због немогућности да задовољи своје, посебно базичне, аспирације, сеоска омладина њихово задовољавање углавном везује за напуштање села и сеоске средине. И новија емпиријска истраживања то потврђују, готово без изузетка. Наравно, кад се говори о сеоској омладини увек треба имати у виду да је реч о противречној и хетерогеној групацији, готово у сваком погледу - од социјалног, територијалног, економског, образовног, до вредносног, културног и духовног. Реално је претпоставити да се социјална и друга поларизација само даље повећава у годинама друштвене транзиције. Утолико је потребније што комплексније истраживати друштвени положај сеоске омладине у овом времену, па у том контексту и структуру и карактер њених кључних аспирација, мотива њиховог настанка и могућих начина њиховог задовољавања. При томе је од нарочите важности породична позиција младих (у погледу породичне поделе

рада, породичног одлучивања, структуре породичне потрошње и породичне структуре ауторитета), те промена занимања, као кључни фактор напуштања села (H. Mendras).

Спознајући конкретније и комплексније аспирације сеоске омладине спознаћемо, барем донекле, и ближу будућност нашег села.

2.6. Проф. др Бора Станимировић, Учитељски факултет, Врање

Проф. др Ђура Стевановић, Пољопривредни факултет, Београд

ПРОЈЕКТОВАЊЕ ИСТРАЖИВАЊА ПОТРЕБА ЗА УЧИТЕЉИМА У СРБИЈИ ДО 2030. ГОДИНЕ

Познато је да је образовање кадрова врло сложен и ддугорочан процес. У погледу планирања на подручју образовања потребних кадрова па и учитеља доминира прилична стихија, односно нема се увид у образовне потребе.

Планове за образовање има мали број организација а макропланови као и планови за поједине професије, па и учитељске, готово да не постоје. Сасвим је разумљиво да на такав начин и образовање учитеља мора да дође у раскорак с потребама друштва.

Познато је да је обезбеђење одговарајућег броја, струке и квалитета учитеља кључно питање основношколског образовања /до четири разреда/ , за шта су , разуме се, неопходна сазнања која ће омогућити планирање потребног броја учитеља /односно ддопринети формирању адекватне уписне политике на учитељским факултетима/.

Управо, то је и разлог да се Учитељском факултету у Врању поверило пројектовање динамике потребе за учитељима на подручју целе Србије у времену од школске 1997. до 2030. године, за сваку годину посебно, као и за сва насеља.

Глобалне теме истраживања су

1. *Социодемографска структура учитеља (анализа постојећег стања).*

Анализа структуре односи се на пол, школску спрему, старост, раддно искуство.

2. *Друштвени положај учитеља (посебно друштвени положај сеоских учитеља).*

У оквиру овог тематског подручја истражује се ддручтвена улога, услови рада и живота, друштвена моћ и ддруштвени углед учитеља. У изучавању друштвеног положаја сеоских учитеља анал-

изира се инфраструктурна опремљеност и мрежа друштвених институција у овим насељима.

3. *Мотивација за учитељским образовањем.*

Изучавање привлачности учитељског позива обухвата младиће и девојке из различитих сеоских и грсдских средина.

4. *Пројекција становништва (посебно основно-школског узраста од 6-10 год.).*

Неопходна су проучавања становништва и његове повезаности са друштвеним и економским процесима, али и повезаност развитка становништва са деловањем бројних других фактора (биолошки, социо-културни, социо-психолошки, итд.).

У оквиру овог пројекта ради ради се пројекција становништва Србије до 2030. године (по старости, полу, подели на пољопривредно-непољопривредно, градско-сеоско, становништво, пројекције осталих структура).

За потребе планирања учитељског кадра ради се пројекција становништва основношколског узраста (6-10 год.), за сваку годину посебно.

5. *Пројекција потреба за учитељским кадром у Србији*

На основу анализе постојећег стања (која је урађена у оквиру првог тематског подручја) предвиђђен је одлазак учитеља у пензију за сваку годину посебно.

Имајући у виду ову прогнозу, потом евиденцију о броју и структури учитеља на тржишту рада, као и садашњи број студената на учитељским факултетима и нарочито пројекцију становништва (6-10 година), урадит ће се пројекција потреба за учитељским кадром од 1997. до 2030. год. за сваку годину посебно. Биће урађена прогноза потреба за националне мањине.

2.7. Др Јорде Јакимовски, Институт за социолошка и политичко-правна истраживања, Скопје

Др Јован Аждерски, др Ђорђи Ђорђевски, Пољопривредни факултет, Скопје

ИНТЕРЕСОВАЊЕ МЛАДИХ ЗА ПОЉОПРИВРЕДУ И СЕЛО

Македонско село се изменило протеклих неколико деценија у току процеса трансформације, при чему су се одвијале промене које су мењале основне друштвено-економске карактеристике сеоске средине. Сеоско насеље је скоро на нивоу који данас имају неке разви-

јене земље, али без пратеће структурне промене аграра. Број домаћинстава са пољопривредним газдинством је врло велики, с тим што доминирају домаћинства са ситним и економско маргиналним газдинствима.

Цео наш труд је био да схватимо питање како да се дође до газинства односно до структуре која ће да омогући већи развој, не само пољопривреде, већ и села као средине за живот и рад. Општи друштвено-економски развој је довео и до промена унутар сеоског домаћинства. Најнепосреднији утицај су имали индустријализација и урбанизација. Дешавала, су се два паралелна процеса који су, квалитативно и квантитативно, променила домаћинство а тиме и социјални систем у селу.

Традиционално сеоско домаћинство се не мења само тако што његови чланови напуштају пољопривреду, тражећи непољопривредну делатност као извор прихода, већ постепено прелази на модеран приступ сопствене делатности. Унутар сеоског домаћинства су постепено нестајали традиционални односи, начин понашања и настајали су нови односи.

Под утицајем великог броја фактора (економски, социјални и демографски) учеће активних лица у пољопривреди, а посебно старијих, бележи тенденцију пораста. Поред тога у Републици Македонији се појавује тенденција сенилизације радне снаге. Значи професионална аспирација младих је напуштање пољопривредног занимања и распадање патријархалног села.

2.8. Мр Јован Ничић, Републички завод за тржиште рада, Београд

ОПРЕДЕЉЕНОСТ МЛАДИХ ЗА РАД У ПОЉОПРИВРЕДИ

Током последњих шест година, у оквиру својих редовних активности, Републички завод за тржиште рада, се бави праћењем трендова варирања професионалних опредељења младих.

Испитивање се може сматрати лонгитудиналним јер се стандардизованим инструментом, по идентичној методолошкој процедури, у истом тренутку године (почетком другог полугодишта) испитује 10-процентни стратификовани узорак ученика осмог разреда основних школа на територији Републике. Сиров емпиријски материјал се агрегира и обрађује стандардним процедурама дескриптивне статистике.

Из овог обимног истраживања чији је основни предмет утврђивање садржаја и степена артикулисаности професионалних намера ученика, а које уз то третира и низ детерминанти и корелати професионалних намера, обратићемо у овој прилици пажњу на податке о опредељењима младих за рад у пољопривреди.

Основни налаз на који желимо скренути пажњу је податак да се, не за наставак школовања, већ за рад на породичном пољопривредном имању, опредељује мање од 0,5% (и словима - пет промила) ученичке популације. Уз све резерве које се могу имати због чињеница да савремени рад у пољопривреди захтева стручно образовање, те да ће, дакле, део младих који се определио за средње школе, касније радити на селу, затим да су једно намере, а друго животне реалности које ће део младих натерати да се бави пољопривредом,.. итд., ипак се не може избећи констатација о поразном значењу овог налаза. Он показује да су професионална опредељења младих не само несагласна, већ да су дијаметрално супротна друштвеној стратегији ревитализације села.

На основу резултата испитивања корелативних веза са социодемографским обележјима, може се реконструисати типичан профил ученика који се определио да после основне школе ради на породичном пољопривредном имању. Према нашим налазима, то је мушкарац, дете самосталног пољопривредног произвођача који и сам има незавршену или завршену основну школу, живи, наравно, на селу и - лош је ученик! Можда представља изненађење, али је чињеница да последње поменуто обележје у највећој мери карактерише ову групу наших испитаника. Корелација са школским постигнућем (о,53) је висока, а смер ковариранја потпуно јасан: професионално опредељење о коме говоримо корелира се неуспехом у школи.

2.9. Проф. др Божа Милошевић, Филозофски факултет, Нови Сад

ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ У СРПСКОМ/ЈУГОСЛОВЕНСКОМ ДРУШТВУ

У овом прилогу аутор посматра проблем професионалне оријентације сеоске омладине у српском/југословенском друштву прво, као сегмент глобалних друштвених промена у специфичним условима тзв. постсоцијалистичке транзиције, а затим, као израз социокултурне депривираности те генерацијске групе. У том погледу,

сеоска омладина у српском/југословенском друштву у знатној мери дели вредносне оријентације укупне популације младих као социодемографске групе. Томе доприноси релативно разуђен и либерализован систем образовања.

Аутор запажа "наличје" таквог система образовања, које се огледа у неадекватној професионалној структури сеоске омладине у односу на модернизацијске изазове "транзиције". То се образлаже на основу расположивих статистичких података о структури занимања омладине, као и на основу искуствених увида у избор "пожељног" занимања (које се најочигледније испољава приликом пријављивања омладине за упис у средње школе и на факултете).

На основу тога, аутор указује на дугорочне последице негативне "кадровске" селекције по село, посебно у пољопривредним занимањима. Тако се професионалне оријентације сеоске омладине за пољопривредна занимања показују као специфични (додатни) неповољни чиниоци за развој села и пољопривреде, у оквиру општег неповољног дејства поделе рада на релацији село-град.

Како су професионалне оријентације саставни део укупних вредносних оријентација човека у одређеном периоду развоја друштва, то се професионалне оријентације сеоске омладине у српском/југословенском друштву сагледавају из специфичног "угла 90-тих. Из тог "угла" аутор примећује да ће се и професионалне оријентације омладине мењати у оној мери у којој се буде мењао утицај појединих канала друштвене покретљивости у глобалном друштву. Већ се примећују извесни наговештаји који показују да на друштвену покретљивост слаби утицај школовања (образовања), а да расте утицај на основу материјалног богатства (капитала). У тим оквирима се може очекивати већа "пријемчивост" омладине (пре свега, сеоске) за пољопривредна занимања. На основу тога се тврди да ће сеоска омладина остајати у пољопривредним занимањима или се оспособљавати за њих у оном степену у коме модерна пољопривредна производња буде тржишно успешнија.

Према томе, професионалне оријентације сеоске омладине и даље ће бити под снажним утицајем модернизације глобалног друштва и положаја села и пољопривреде у њему.

2.10. Мр Добрила Вујић, Заставa- "Импекс", Београд

ТЕОРИЈСКО-МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП ИСТРАЖИВАЊУ МОТИВАЦИЈЕ МЛАДИХ НА СЕЛУ

Положај и изражена миграција младих са села у град не може се објаснити, уколико се заобиђе истраживање мотивације ове категорије становништва.

Мотивација се односи на разлоге људског понашања, факторе који организују и усмеравају понашање и одређују му трајање. Мотивација је у ствари заједнички појам за све факторе који иницирају активност појединца. Она се односи на понашање усмерено ка циљу, односно све облике сврховитог и вољног понашања, али и на подсвесно усмерене активности. Мада постоје различите дефиниције мотивације, за овај приступ истраживању погодна је дефиниција према којој је мотивација трагање за оним што недостаје, или што је потребно особи, односно, тражење подмирења потреба.

У овом раду, биће приказан теоријско-методолошки приступ изучавању структуре мотивације младих на селу у равни Масловљеве хијерархијске теорије. Мада се ова теорија најчешће користи за објашњење мотивације за рад, она је настала на основу клиничког искуства и има генерално значење за разумевање мотивације људског понашања. При том Маслов јасно разликује мотивацију и понашање, а њихов међусобни однос одређује тако што сматра да је свако понашање скоро увек мотивисано, али и биолошки, културно и ситуационо условљено.

Маслов полази од концепције човека као интегралне јединке, а мотивацију везује за крајње циљеве, жеље или потребе људи. Потребе су организоване у хијерархијску структуру према релативној важности. Постоји пет група базичних потреба и то: егзистенцијалне, потребе за сигурношћу, социјалне потребе, потребе поштовања и статуса и потребе самоактуализације. Активирање и деловање потреба на понашање засновано је на тези о фрустрацији и депривацији потреба према хијерархијском реду. То значи да је појављивање неке потербе условљено претходним задовољењем неке друге, важније потребе, да је незадовољена потреба организатор понашања и да се ни једна група потреба не може посматрати изоловано, јер је свака повезана са стањем задовољења и незадовољења осталих потреба. На мотивацију понашања дакле утиче потреба која

је у најмањој мери задовољена и која има највећи степен универзалне важности, али и личне, важности за појединца. Ова теорија је применљива за испитивање структуре мотивације младих на селу као основе за закључивање о потенцијалном избору села као места живота. При том се полази од генералне хипотезе да ће млади изабрати село као место живота уколико оно као друштвена средина обезбеђује задовољење њихових потреба као интегралних људских бића до релативно задовољавајућег степена.

Структура мотивације може се мерити оценом степена задовољења сваке од пет категорија људских потреба на петостепеној скали Ликертовог типа. По истом поступку мери се степен важности сваке категорије потреба. Највећу мотивациону снагу дакле и највећи утицај на понашање испитаника младих на селу имаће оне категорије потреба које су у најмањем степену задовољене и чији је степен важности највећи. Детаљнији увид у структуру мотивације и прогнозу избора будућег места живота младих на селу може се постићи проценом могућности задовољења сваке категорије потреба у сеоској средини и антиципацијом задовољења у градској животној средини.

Упоредном анализом степена задовољења, степена важности и могућности задовољења сваке категорије људских потреба у сеоској и градској средини може се остварити увид у структуру мотивације и предвидети њихово понашање у будућем избору животне средине. Истовремено ће се добити аналитичка основа за предузимање практичних друштвених мера за унапређење сеоске животне средине и њено прилагођавање потребама младих како би село могло постати привлачно за младе генерације.

2.11. Проф. др Јорде Јакимовски, Институт за социолошка и политичко-правна истраживања, Скопје

ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА МЛАДИХ НА СЕЛУ У РЕПУБЛИЦИ МАКЕДОНИЈИ

У више истраживања је утврђено да млади на селу од најраније младости помажу у газдинству. Тако да се млади у сеоској средини рано упознају са радом и животом пољопривредника, али и са све бројнијом категоријом радника-сељака.

Иако постоји постепено побољшање животних услова на селу,али и њихово знатно заостајање у односу на град, то се одражава на општи положај сеоске омладине и на њене аспирације према граду. Наиме, сеоска омладина је имала много развијеније жеље и потребе него што их је могла задовољити у сеоским срединама, кроз цео послератни период везивала је своје аспирације уз урбане услове живота и напуштање пољопривреде и села.

Међутим осим непосредног утицаја породице и локалне средине на појединце, присутни су и утицаји из глобалног друштва, односно из урбане средине.

Дакле спољашњи фактори повезани са индивидуалним склоностима и цртама личности утичу на професионалне аспирације младих и њихов однос према пољопривреди на селу.

Желим овде да истакнем једно занимљиво сазнање до којег смо дошли у последњем истраживању које је Институт за социолошка и политичко-правна истраживања, Скопје, реализовао.

Родитељима смо поставили питање које би занимање као родитељи препоручили свом сину, односно кћери. Свега 0,7% испитаника препоручило би свом сину занимање пољопривредника. За своје кћери родитељи на селу не желе пољопривредно занимање. Упоредимо одговоре њихових родитеља о разлозима због којих млади беже из пољопривреде и села. Могу се уочити различите тенденције. Једна четвртина анкетираних кућедомаћина истиче да "млади немају ни жеље ни интереса да раде земљу". Овде се појављују и занимљиве разлике међу појединим социо-економским категоријама домаћинства.

Основни разлози који утичу на формирање таквих ставова и односа према пољопривреди као занимању произилазе из неповољног економског статуса и неизвесне социопрофесионалне перспективе пољопривредника. У досадашњој аграрној и укупној политици развоја, приватна пољопривреда је увек била у инфериорном положају. Ставови пољопривредника су само логички претпостављива реакција на тај положај.

У досадашњој политици развоја "стални радни однос" пружао је запосленима нужну економску и социјалну сигурност. Пружао је оно што пољопривреда код нас није могла да осигура.

Насупрот овим тенденцијама, сведоци смо и бројних примера код отварања радних места у ближој околини села и задржавања сеоске омладине. У таквим условима сељак-радник не напушта своје село и своје господарство и он живи на двојном дохотку - из радног односа и из газдинства. Доходак са радног места и онај са газдинства пружају му релативно добре услове.

2.12. *Др Донка Иванова, Институт за економику пољопривреде, Софија, Бугарска*

АЛТЕРНАТИВНО ЗАПОШЉАВАЊЕ - ПРЕТПОСТАВКА ЗА ОСТАЈАЊЕ МЛАДИХ НА СЕЛУ У УСЛОВИМА ТРАНЗИЦИЈЕ

Динамичне промене у економији и друштву задњих су година наметнуле озбиљне проблеме младима у Бугарској - у целини и појединачно онима који живе на селу. Наслеђујући из блиске прошлости врло неповољну демографску ситуацију у селима, хаотичност транзиције је продубила негативне тенденције. Покушаји да се класичним средствима и облицима подмлади бугарско село, као и од стране политичких кругова пропагирана идеја да је реституција земље "панацеја" за привлачење младих људи на селу, нису уродили плодом. Очигледно потребни су нови, алтернативни облици запошљавања. Објективна основа њиховог друштвеног прихватања, афирмације и развоја налази се у препороду и обогаћивању идеје одрживог развоја сеоских средина.

2.13. Борка Вишњић, Завод за социологију развоја села, Београд

ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ОМЛАДИНЕ

На нашим просторима се, у односу на развијене земље, релативно касно јавља организован образовни рад с пољопривредницима - што је везано и за условљеност професионализације рада у пољопривреди индустријализацијом и модернизацијом. Садашњи систем пољопривредног образовања обухвата двадесетосам средњих пољопривредних школа, две више и четири факултета - на којима је формиран знатан број пољопривредних стручњака. Њихова стручна знања и усмерење везани су углавном за пољопривредну производњу у великим системима и индустријску прераду пољопривредних производа.

Пољопривредни произвођачи на породичним газдинствима, поготово млади, нису довољно укључени у институционални систем пољоппривредног образовања за потребе породичног газдинства, већ за потребе пољопривреде друштвеног сектора). Ретки су примери осмишљених диференцираних програма у завршним разредима основне школе окренутих пољопривредној производњи, угасле су

некадашње зимске школе пољопривредника, семинари, рад саветодавних служби сведен је на форму.

Анализа образовне структуре сеоске омладине, а посебно пољопривредне, указује на потребу организованог општег образовања са елементима стручног - као предуслова за самообразовање.

Институционалном пољопривредном образовању потребне су програмске промене - увођење садржаја о раду са пољопривредним произвођачима, посебно пољопривредном омладином из узорних домаћинстава потенцијално способних за профитабилну пољопривреду и пратећу производњу.

Неопходно је развити систем неформалног образовања којим би се преносила разноврсна знања (од стручних до економских, савремене организације рада, побољшања живота у сопственом домаћинству, еколошким аспектима производње....). Позитиван однос пољопривредника према диференцираним облицима стицања знања је познат, али не постоје пројекти њихове примене.

Професионално образовање пољопривредне омладине спада у пројекте неопходне за будућност, којима би се обезбедила спона између научно-техничких достигнућа и производне праксе. Оно је и претпоставка реализације опредељења о стратешком значају пољопривреде у укупном друштвеном развоју.

2.14. Родољуб А. Милић, Пољопривредно-ветеринарска школа, Рековац

ОБРАЗОВНЕ АСПИРАЦИЈЕ И ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ

Рад, који се подноси Сусретима... 1997. године, указује на два битна момента. Први се односи непосредно на аспирације ученика сеоских школа (Лоћика, Драгово, Белушић и Опарић), док други обухвата професионалну оријентацију сеоске омладине.

Да би се дошло до података и уочила права ваљаност одговора, спроведена је анкета (боље рећи: упитник) која је захватила, у основи, занимање у пољопривреди, затим традицију пољопривредног занимања, однос према занимању старијих људи (изнад 60 година), окренутост селу, везаност за село и, на крају, повратак у село након завршеног средњег, вишег или високог образовања; такође је упитник садржавао питања која имплицирају активности са подручја професионалне оријентације и професионалног развоја у целини. Нарочито је обраћена пажња на професионалну оријентацију: шта су ученици добили од школе у вези са избором занимања, да ли су помно

пратили стручну литературу у области рада, образовања и занимања, који су чиниоци избора занимања ученицима познати и сазнати, ко је имао пресудну улогу у образовним аспирацијама и, свакако, да ли ученици осмог разреда основне школе настоје и желе да продуже школовање...

Уз ово, вођен је и разговор са ученицима појединачно и групно, а покаткад и појединачно. Том приликом дошло се до сазнања да деца овога узраста нису уопште информисана о занимањима (знају само по неколико занимања), предавања о занимањима нису била заступљена, а да не поминемо приказивање филмова и дијафилмова. Није се, дакле, водило рачуна о систематском професионалном информисању и васпитању.

Из школске документације (шире казано: педагошке документације) и анализом садржаја формира се закључак о површном раду, импровизацијама и делимичним информацијама о занимањима, раду, образовању, напредовању, запослености...

С обзиром на ову чињеницу, у овом раду биће речи о предлогу и мерама које треба предузети како би се развила мисао о селу, реалним аспирацијама и другачијим погледима на село и пољопривреду уопште.

2.15. Љубинка Бројић, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд

ВРЕДНОСНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ И РАДНЕ АСПИРАЦИЈЕ БУДУЋИХ АГРОНОМА

Пошто носиоци одређеног нивоа достигнутог знања и стручности чине значајан део корпуса расположивих ресурса једне земље, ми младима који се школују за послове везане за аграр, посвећујемо посебну пажњу. То чинимо анализирајући део података добијених 1996. године емпиријским истраживањем међу студентима Пољопривредног факултета у Београду. Анализирали смо податке о односу студената према одређеним вредностима (степену прихватања и њиховој хијерархијској организацији) и оне о њиховим радним аспирацијама.

Према значењу вредности које се највише прихватају, може се рећи да су наши студенти оријентисани да своју срећу и људскост пре свега траже и остварују у оквирима породичног и свог уже социјалног окружења и то уз услов поштовања високих критеријума

моралности. Од шест најцењенијих вредности, три су из групе социјалних (породична сигурност, пријатељство, другарство), а три припадају групи највиших моралних вредности (држање дате речи, поузданост, спремност да се другима помогне). Чини се да суочени са нашом стварношћу, студенти у приватистичкој вредносној оријентацији траже најбоље и најсигурније прибежиште. Ту се уствари ради о својеврсном симболичном бегу из (и од) лоше реалности.

Подаци о радним аспирацијама показују нам да су студенти у врло великој мери спремни и на дословни бег из друштвеног окружења које доживљавају као лоше. Њих, изгледа, мање плаши ризик од неуклапања у новој средини, него ли онај који би преузели ако би укупну лошу друштвено економску ситуацију у својој земљи покушали да мењају. То видимо из података који говоре о томе да само мање од трећине нашег узорка (27%) планира да остане да живи и ради у Југославији. 63% студената изјављује да ће покушати прво овде, па ако не иде, отићи ће да живи и ради у некој другој земљи. (10% ће то учинити одмах по завршетку студија). На листи земља у које ће покушати да оду, првих пет места припадају следећим земљама: Италији, Канади, Немачкој, Аустрији и Новом Зеланду.

Што се тиче тога где би се најрадије запослили, 45% изјављује да би то најрадије учинили у својој приватној фирми, а 14% у приватној фирми неког другог власника. 32% би желело да ради у некој државној установи или предузећу. (9% не жели стални радни однос, већ жели рад по уговору на одређено време).

Оваквим својим изборима наши испитаници мисле да би у највећој мери остварили своје радне и укупне животне аспирације.

2.16. Проф. др Крсто Килибарда, Пољопривредни факултет, Београд - Земун

СОЦИО-ЕКОЛОШКО ОСПОСОБЉАВАЊЕ МЛАДИХ СТРУЧЊАКА ЗА РУРАЛНИ РАЗВОЈ

У научно-техничком прогресу руралног друштва долази до одређених промена не само у квалификационој структури већ и у структури квалификација, што је од посебног значаја за младе стручњаке, за њихову друштвену улогу и значај. Једна од поменутих промена и потреба јесте и потреба за социо-еколошким образовањем и васпитањем, социо-еколошким оспособљавањем за развој, па и за рурални развој.

Познато је да социо-еколошко образовање и васпитање почиње у предшколско доба, наставља се даљим развојем и

школовањем. На садашњем степену развоја школа које оспособљавају за рурални развој, социо-еколошко оспособљавање је недовољно и показује више слабости. Једна од слабости и недостатака јесте и недовољна конкретизација и операционализација општих теоријских садржаја, што смањује могућности за конкретно сагледавање улоге стручњака у руралним процесима и односима. Позитивизам и функционализам такође смањује поменуте могућности. Извесна подељеност и неповезаност природно-научних и хуманистичких наука такође смањује поменуто оспособљавање. У том контексту поставља се питање да ли је потребан посебан предмет за садржаје о којима је реч, или је потребно да се то изучава кроз више, па и кроз све предмете.

Оспособљавање представља одређено практично социо-еколошко ангажовање у решавању социо-еколошких питања, што је за сада недовољно.

Конзераваативизам школе који долази до изражаја у неразумевању, непознавању и отпорима према одређеним садржајима научно-техничког прогреса, смањује ниво оспособљавања младих стручњака.

О свему томе, између осталог, говоре студенти, будући стручњаци (студенти Пољопривредног факултета у Земуну и студенти педагогије Филозофског факултета у Приштини) износећи мишљење о свом повратку, доласку у руралне средине.

2.17. Доц. др Видоје Стефановић, Економски факултет, Приштина

КОНТИНУИРАНО ОБРАЗОВАЊЕ МЛАДИХ НА СЕЛУ - НАЧИН СПРЕЧАВАЊА РУРАЛНОГ "ЕКСОДУСА"

"Човек се учи док је жив"

(народна пословица)

Мишљења да "интелектуални пртљаг" стечен током школовања може послужити кроз цео живот пољуљана су већ у првој половини овог века, а у другој коначно срушена. Наставак образовања је неминовност савременог научно-технолошког развоја, који има изузетне продоре и у производњи хране. Такође има доста података о томе колико образовање утиче на повећање пољопривредне производње, посебно у њеном примарном делу. На жалост, недостају

институције које би се систематски бавиле проблематиком пољопривредног образовања, нарочито индивидуалних пољопривредних произвођача, посебно оних младих, којих је на селу тако мало.

Намера је аутора да скрене пажњу на сегмент континуираног образовања младих на селу као основне претпоставке, поред других, наравно, да се спречи разарајући рурални "Ексодус", чији су актери млади. Дакле, може ли и овај фактор да помогне да села не буду без сељака, да села не буду без огњишта, да села не буду времешна?

Принцип континуираног образовања се мора утемељити у сеоским срединама још у основној школи допунским програмима у области пољопривредне производње, који у овом узрасту треба, пре свега, да делују на формирање свести младих о значају и предностима бављења пољопривредном производњом и живота на селу. У средњој школи ученици би већ морали знати шта их чека, не само у стручном делу, већ и које су последице њихове одлуке да живе на селу. Кроз више и високо образовање уз даље продубљивање стручних, па и научних проблема развоја пољопривреде, млади људи морају имати изграђен однос према концепту континуираног образовања које ће им бити неопходна брана на путу опстанка и унапређења сопствене пољопривредне производње. Јер, продор савремених научно-техничких достигнућа на индивидуална пољопривредна газдинства (област генетике, биотехнологије, компјутеризације, коришћења енергије и сл.) у високо развијеним земљама представља основни фактор опстанка и развоја пољопривредних газдинстава у индивидуалном сектору.

Модалитети континуираног образовања су заједнички проблем државе и заинтересованих младих људи на селу. Обострана заинтересованост је неопходна, при чему је држава та која према селу мора битно да промени однос.

2.18. Мр Бранко Турншек, проф.др Анђелковић Мирјана,
Грађевински факултет, Ниш

ИНДУСТРИЈА НА СЕЛУ КАО МОГУЋНОСТ ЗАПОШЉАВАЊА МЛАДИХ

Проблем одласка односно остајања младих на селу је већ педесет година присутан на нашим просторима, посебно интензивиран развојем индустрије у градовима. Уопште, што стално, што својим радним местом велики део младе популације са села је "везан" за градску средину. Ово није толико ирзажено код села која су се урбан-

истички и физички стопила са градском средином, али код осталих сеоских насеља јесте.

Решење овог проблема није могуће административним путем, већ у стварању адекватних животних и радних услова на селу. То значи стварање таквих услова на основу којих ће млади, видети своју будућност, односно да је у њиховом интересу останак на селу.

У том контексту, адекватним решењем запошљавања младих истовремено је и могуће адекватно решавање проблема одласка младих са села.

Поред пољопривредне производње, која има доминантну улогу на селу, треба створити и друге могућности, алтернативе у другим сферама рада и производње. Пре свега у индустрији заснованој на преради пољопривредних производа, али и изван тога.

Чињеница да се индустрија не мора увек везивати за градску средину, за велике погоне и фабрике, указује на могућност развијања индустрије и у мањим погонима и мањим срединама, (наравно тамо где постоје услови: економски, материјални, људски, технолошки и сл.), што наводи на закључак да се може развијати и у сеоским срединама. Искуства из света говоре у прилог перспективе развоја малих погона, поготово у земљама у развоју. Мали погони, лако прилагођавају свој производни програм условима тржишта, лако се преструктуишу, па су економски оправдани. Са тог аспекта представљају један од могућих праваца развоја наше привреде и индустрије уопште, али и позитиван утицај на развој села и што је овде од посебног значаја, ревитализацију села. У овом случају радна места се отварају у самим селима, при чему се радно место приближава раднику, па се постижу велике уштеде у времену и енергији утрошеног на путу до радног места. Такође, мали погони не захтевају велики организациони и административни апарат. Развојем, повећала би се материјална база, отворила радна места и стварањем вишка доходка повећавао стандард села. То би практично значило боље услове за останак младих на селу.

Примерима из наше средине ће бити илустровано наведено, развој индустријских погона и њихов допринос ревитализацији села и останку младих на селу.

2.19. Проф. др Милан Недељковић, Учитељски факултет, Јагодина

СЕОСКА ОСНОВНА ШКОЛА И МЛАДИ НА СЕЛУ

У раду се полази од потребе да специфичности друштвеног положаја младих на селу, њихове преокупације и проблеми са којима се суочавају заслужују да буду предмет научног промишљања; од тога да су специфични проблеми младих на селу само посебан начин изражавања фундаменталних противречности нашег друштвеног развоја села законито прелама у свести и понашању младих на селу; да досадашња сазнања указују да су млади на селу често потиснута маргинална скупина и по свом положају и по својој улози у односу на многа своја егзистенцијална питања; да свака расправа о образовању младих посредно и непосредно додирује друга кључна питања друштвеног система, и обрнуто, и његове специфичности функционисања у руралној средини.

Потенцира се то да је село специфична урбана, привредна, друштвена и културна средина која је у савременим условима изложена великим променама од којих неке продукују и репродукују кризу која дуго траје и све више угрожава многе виталне функције села.

Указује се на то да је савремена основна школа, као базична институција школског и образовног система, у којој ученици од 7. до 15. године стичу темељна знања која чине основу њиховог даљег формалног, неформалног и информалног образовања, у сеоској средини има специфичну улогу и посебне задатке. Наиме, на сеоском подручју основна школа својим положајем, организацијом, садржајима, облицима и методама образовно-васпитног рада објективно може да пружа велики допринос унапређивању економског, друштвеног и културног живота села, а то су вредности за које су млади управо најзаинтересованији и чијем стварању желе активно да суделују. Путем наставе, слободних ученичких активности, културне и јавне делатности, друштвено-корисног рада, професионалне оријентације и разновијеним облицима повезивања са својим социјалним окружењем, основна школа пружа својим ученицима најнеопходнија знања и развија љубав према селу и његовим вредностима. Закључује се да она то чини у мери у којој је програмски, организацијски, материјално и кадровски на нивоу захтева савременог основног образовања и васпитања. Потенцира се незаменљива улога наставника у процесу перманентног унапређивања рада основне школе и у њеном повезивању са

социјалним окружењем, а истовремено указује на обавезу и могућност институција које образују наставике основне школе да их школују и оспособљавају и за квалификовано извршавање специфичних задатака у сеоским срединама.

Истиче се да најзначајнија проблематика основног образовања у руралним срединама у својим многим аспектима заузима значајно место у истраживањима и укупним активностима УНЕСК-а и његових чланица, с обзиром да се квалитет и ефикасност основног образовања налазе међу приоритетима сваке земље која настоји да у свом развоју држи корак са временом брзих друштвених промена.

2.20. Проф. др Андон Г. Костадиновић, Универзитет у Београду

УТИЦАЈ ОБРАЗОВАЊА НА МЛАДЕ СЕЛА ДОЊЕГ КОМРЕНА ДА НАПУШТАЈУ СВОЈ ЗАВИЧАЈ

"Најбоља обука није она која нам пружа пука информација, већ она која наш живот усклађује са свеопштим постојањем."

Тагоре

Донедавно наше претежно агро-културно друштво и становништво доживели су коренште промене и трансформације. Нагло је порасло становништво у урбано-индустријским агломерацијама - на штету становништва на селу. Угашена су многа сеоска насеља, а неке варошице су прерасле у савремене градове. То је случај и с некадашњим селом Доњим Комреном који је пре рата имао десетину кућа, а сада је то велико село - насеље готово пренасељено. Померање становништва са села у градове оставило је далекосежне последице и социјалне проблеме.

Млади на селу су били и остали перјаница и претходница за напуштање села. Постоји врло разграната лепеза објективно-субјективних околности. Чини се да је утицај експанзије и могућности за све облике образовања на селу и у близини села врло значајно утицао и подстакао младе да селу "окрену леђа". Ово питање је код нас још социо-психолошки недовољно истражено.

Предмет нашег рада је: "Утицај образовања на младе села Доњег Комрена да напуштају свој завичај". У оквиру ове теме, покушаћемо да размотримо следеће хипотезе:

1) У последњих неколико деценија створени су услови за потпун обухват младих обавезно основном школом и бројнијим укључивањем у средње, више и високо образовање.

2) Досадашње искуство и многа социолошка истраживања су показала да врло наглашена експанзија свих облика образовања није била у корист села - с изузетком села која се налазе поред варошице и градова, што је случај и са Доњим Комреном. Вршене су многе неуспеле реформе образовања како би оно било полуга и камен замајац у бржем развоју нашег друштва.

3) Образовање младих на селу је насушна потреба за развој села и везивање младих за живот на селу, али је неопходно ускладити садржаје васпитања и образовања младих и остале услове који би омладину животно везали да остане на селу и да га развија и смањује разлику између живота на селу и у граду. То би требало да буде један од (основа) успешне реформе образовања.

2.21. Велимир Младеновић, Медвеђа

ОБРАЗОВНЕ АСПИРАЦИЈЕ И ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА МЛАДИХ

Са појавом процеса транзиције, друштво се свестрано развија и компликује, долази до нових појава, процеса и односа не само у области политичких и правних односа већ и у власничким односима и у другим областима живота. Долази до нове поделе рада и власничке трансформације, јављају се нове организације и институције, различита научна, уметничка, стручна, спортска, забавна и друга удружења.

У области друштвених груписања долази такође до преображаја и појаве нових етничких и других агломерација. Све већи и интензивнији развој условљава појаву нових развијенијих правила људског понашања. Психички живот људи и њихова друштвена свест постају из дана у дан све сложенији како у мисаоној сфери тако и у области јавног мњења и друштвене психологије уопште.

У савременим условима развијају се нове активности и институције које су повезане са организовањем рада, забаве и разоноде. Све ово утиче на формирање нивоа и смера образовне аспирације и професионалне оријентације младих што ће им обезбедити егзистенцију и одређени ниво стандарда живота.

Економски моменат одређује радне поступке који служе повезивању образовне делатности са стварним потребама човека природе и друштва или боље речено тржишта. Преласком на тржишни модел модел привређивања на глобалном нивоу и сеоска омладина тј. већина омладине прихвата образовне и васпитне активности у складу са понудом и потражњом друштвене средине и природних потенцијала села.

Од правог избора занимања у многоме зависи даљи професионални пут, на том путу доживљава се успех и лично задовољство, али онима који су погрешили то ствара пробелеме у раду и утиче на квалитет живота.

Треба имати у виду да је за сваки посао па и за онај најједноставнији потребна одговарајућа стручна оспособљеност и зато треба пазити и добро проценити пре свега значај персоналних момената у мотивацији т.ј. процени сложености и тежини доступности циљева које појединац поставља ради задовољавања својих мотива.

Управо се овде јављају највеће разлике и узроци незадовољства личним животом другог дела младих на селу.

2.22. Проф. др Драгослав Војчић, Факултет одбране и заштите, Београд

ДОМАЋИЧКИ ТЕЧАЈЕВИ СЕОСКЕ ЖЕНСКЕ ОМЛАДИНЕ У СРЕЗУ НИШАВСКОМ 1918 - 1941. ГОДИНЕ

Основни је смисао овог саопштења указивање на неке активности у решавању једног од највећих проблема Југославије између два светска рата на подручју просвете - образовање сеоске омладине, посебно женске омладине.

Један од фактора народног просвећивања омладине на селу били су домаћички течајеви за сеоску женску омладину. Задатак течајева био је да се код сеоске женске омладине изазове осећање потреба за здравственим, лепшим и угоднијим животом, односно за културним препорођајем своје породице и да се полазнице течајева

оспособе за разумно, напредно и стручно вођење сеоског домаћинства.

Полазећи од карактера формулисане теме обрадом је обухваћена кратка елаборација ових основних теза:

- организација, финансирање и надзор покретних течајева сеоске женске омладине, узраста до 30 година,

- планирање и програмирања домаћинских течајева (сарадња Министарства просвете и Министарства пољопривреде),

- реализација програма и вредновања резултата рада,

- допринос домаћичких течајева народном просвећивању сеоског становништва, а посебно стицању практичних знања у области пољопривреде и рационалном управљању својим домом и имањем.

По Закону о народним школама (чл. 7. и 16.) домаћички течајеви су народне школе и установе које су служиле општем народном просвећивању и као таквим поклањана им је пажња у сваком погледу.

2.23. Мр Невенка Пјевач, Физички факултет, Београд

САЗНАЊА КОЈА СТИЧЕ СЕОСКА ОМЛАДИНА У ВЕЗИ СА ТУРИСТИЧКИМ КРЕТАЊИМА

Туризам представља кретање одређених друштвених група другим друштвеним групама. Ови контакти припадника различитих средина и култура доводе до међусобних интеракција, при чему свака од категорија, непосредно укључених у овај процес нужно прима утицаје оне друге. Процес "позајмљивања" (акултурације), тј. размене културних и бројних других вредности, врши се у многим областима, које се генерално могу сврстати у две: елементи материјалне и елементи нематеријалне културе. Прва категорија обухвата све створено и видљиво, оно што у материјалном смислу утиче на човеково битисање. Другу област чине различите категорије "невидљивих" схватања и сазнања, које можемо поделити на следеће подгрупе: идеолошке, филозофске, религијске и научне. Антрополози су испитивали интеракције две, у туристичком кретању издиференциране категорије и дошли до сазнања да се промене најчешће јављају код рецептивног (домаћег) становништва, али се оне нужно одвијају и

код категорије посетилаца, првенствено у традицији, вредностима и обичјима.

Млади, које карактерише склоност ка променама, храборст и отвореност ка новом, налазе свој посебан интерес у бављењу туристичким активностима. Тако они путују из осећања пустоловине и маште, интелектуалног љубопитства, да би видели и упознали различите културе, знаменитости и занимљивости, да би нешто ново научили. Ова мотивисаност је представљена широким спектром наклоности и узрока, од којих стицање нових сазнања уопште представља један од најснажнијих. У том смислу, сеоска омладина се не разликује у односу на градску, али се код ове категорије становништва могу јавити и нека специфичнија или "атипичнија" сазнања. Егзактност и променљивост сазнања, која се стичу при туристичком кретању мотивише сеоску омладину да у овој врсти миграција пронађе нову сферу интересовања. Туризам на тај начин учествује у едукацији сеоске омаладине и пружа могућност имплементирања младих на селу у савремене социјалне токове.

Радна група - округли сто 3.

ДЕМОГРАФСКА СТРУКТУРА И МИГРАЦИЈСКЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ

Руководиоци:

Проф. др Душан Ђошић

Проф. др Јеремија Симић

Проф. др Петар Голубовић

3.1. Мр Мирјана Девецић, Географски факултет, Београд
Мр Гордана Војковић, Географски институт "Јован Цвијић"- САНУ, Београд

РЕГИОНАЛНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ДЕМОГРАФСКИХ ПОТЕНЦИЈАЛА СЕЛА У СРБИЈИ

Диспропорција развоја села и града, која је сваким даном све израженија један је од главних проблема постизања складнијег и уравнотеженијег друштвено-економског развоја у Србији. Често поминьана ревитализација села везује се у највећој мери за демографске потенцијале, који су у појединим срединама толико нарушени да ревитализацију онемогућавају. Зато проблему ревитализације треба приступити рационално, плански и селективно, утврђуући оне руралне просторе у којима је то реално могуће. Циљ овог рада је да укаже на регионалне разлике у демографским потенцијалима села (учешћу омладине) у Србији, да дефинише регије са компаративним предностима где се може деловати мерама економске политике.

У истраживању је као демографски потенцијал разматран контингент становништва до 29 година старости. Мада се целокупан контингент не може поистоветити са омладином у социолошком погледу, која подразумева становништво старије од 14 и млађе од 27 година, ова старосна групација је изабрана јер представља носиоце развоја села. Такође, то је демографски оквир формирања свих виталних контингената становништва, будуће репродукције радне снаге и укупног становништва села. Он показује тренутни и будући потенцијал развоја села.

Анализирано учешће изабране старосне групе у сеоским насељима свих општина у Србији показује већ добро познату појаву и тенденцију демографске поларизације на свим нивоима: како између макро целине Косова и Метохије, с једне, и осталог простора Србије, са друге стране, тако и између приградских насеља и пограничних или брдско-планинских села. Међутим, како висока учешћа омладине у сеоским насељима Косова, у садашњим условима друштвено-економске развијеносоти, не можемо тумачити као повољну околност будућег развоја, (проблеми запошљавања и образовања, укупан економски положај сеоске омладине), тако су подједнако неповољна, али с другим последицама, и мала учешћа омладине. Све су то одреднице, али и ограничења приликом планирања регионалног развоја.

3.2. Мр Драгица Божић, др Петар Мунћан, мр Наталија Богданов,
др Драгић Живковић , Пољопривредни факултет, Београд - Земун

ПРОМЕНЕ У СОЦИО-ЕКОНОМСКОЈ И ОБРАЗОВНОЈ СТРУКТУРИ МЛАДИХ У ЦЕНТРАЛНОЈ СРБИЈИ

Разматрањем промена у социо-економској и образовној структури омладине у Централној Србији настојало се да се укаже на неке појаве и тенденције које су испољене у периоду 1981-1991. године, сматрајући да је то од посебног значаја не само за даљи развој пољопривреде, већ за будућност села.

Резултати истраживања указују да је у посматраном раздобљу смањен удео младих у укупном (за 1,8%), посебно пољопривредном становништву (за 4,2%) Централне Србије. Учешће омладине у привредно активном делу становништва Централне Србије је повећано (за 1%), а у активном пољопривредном становништву овог подручја смањено (за 1,3%). Овакве промене последица су ниског природног прираштаја становништва на подручју Централне Србије, што се одразило на смањење удела омладине у укупној популацији, као и напуштања пољопривреде од стране омладине, које је изазвало нижи удео младих у пољоприредном становништву.

Промене у полној структури пољопривредне омладине огледају се у повећаном уделу мушког у пољопривредном и (посебно) активном пољоприредном становништву.

Образовни ниво пољоприредне популације, иако повољнији него почетком протекле деценије, још увек је низак. Више од 15% пољопривредног становништва и близу 14% активних пољопривредника је неписмено. Образовна структура пољопривредне омладине, првенствено њеног активног дела, неповољнија је у односу на укупну. Млади активни пољопривредници узраста 15-19 година у 70,2% случајева имају завршену основну школу, а 10% их је са завршеном средњом школом. Остатак (сваки пети) је без потпуне основне школе или непознатог степена образовања. У старосној групи између 20 и 29 година 59,9% је оних са завршеном основном, и 21,6% са средњом школом. Вишег и високог образовања је 1,3% активних младих пољопривредика. И поред тога што су ови показатељи знатно повољнији у 1991. у односу на 1981. годину, они бележе значајан заостатак

у поређењу са укупном популацијом овог старосног доба, посебно у групи становништва 20-29 година старости.

Закључено је да апсолутно смањење пољопривредног и активног пољопривредног становништва, посебно млађег, највиталнијег дела, као и истовремено заостајање у образовању преосталог младог становништва на селу, представља скупа смањење обима и квалитета радне снаге којом располаже пољопрвиреда Централне Србије на прагу новог века.

3.3. Мр Едвард Јакопин, Соња Тонтић, Републички завод за развој, Београд

ДИМЕНЗИЈЕ ДЕМОГРАФСКОГ ПРАЖЊЕЊА НЕРАЗВИЈЕНОГ РУРАЛНОГ ПОДРУЧЈА СРБИЈЕ

Генерално, регионалне диспропорције у Србији су наглашеног структурног карактера. Екстензиван и спонтан развој и процеси урбанизације, са снажним аутархичним обележјима не само на нивоу већих регионалних целина (аутономних покрајина), већ и у оквиру нижих облика територијалне организације, узроковали су неселективно активирање и нерационално просторно размештање економских активности и становништва, што је на макро и регионалном плану резултирало великим деформацијама структуре, оставило крупне негативне последице, производило и мултипликовало бројне структурне проблеме.

Концепцијски рад се састоји из два дела. У првом делу аутори су покушали да, кроз анализу матрице демографских кретања по насељима у периоду 1948-1991. укажу на најтежи развојни проблем у Републици: на велике регионалне демографске диспропорције, пре свега демографско пражњење огромног сеоског подручја у неразвијеним општинама. Посебно је истакнута међузависност економске неразвијености, и на већини сегмената, заосталости, огромног простора Републике и (а) демографског пражњења сеоског подручја, (б) унутаррегионалне демографске диференцијације и (в) атомизације насеља на неразвијеном сеоском подручју. Сасвим укратко, неколико основних сигнификација:

(1) Процес деаграризације је завршен (учешће пољопривредног у укупном становништву сведено је на око 15%);

(2) У више до 2/3 општине Републике присутно је апсолутно смањење броја становника. Нето салдо тог смањења, у периоду 1981-1991. године износио је 176.596 становника, од чега је око 60% са неразвијеног подручја. Сваке године у периоду 1948-1991. са неразвијеног руралног подручја Централне Србије и Војводине трајно је емигрирало 6.250 становника. Насупрот томе, сваке године, у истом периоду се неразвијено подручје Косова и Метохије увећавало за 10.000 нових становника;

(3) Концентрација популације у центрима локалних заједница директно је проузроковала: (а) диференцирање простора у самој локалној заједници, и (б) ескалирање атомизације насеља на неразвијена рурална подручја. Почетком наредног века само ће 6% укупног становништва у Републици живети на простору најнеразвијенијих општина, од чега ће 2/3 бити лоцирано на Косову и Метохији. На простору најнеразвијенијих општина већ је створен тзв. празан простор, простор без људи.

У другом делу рада тежиште је усмерено ка неопходности решења проблема регионализације у Србији, односно презентирању модела демографско-развојне класификације, инструмената и приоритета регионалне политике, са посебним акцентом на типологију општина према основним демографским и развојним карактеристикама, све у функцији преусмеравања демографских токова на неразвијном сеоском подручју.

3.4. Др Владимир Рајковић, Аґробанка, Беоґрад

ЕКОНОМСКЕ ФУНКЦИЈЕ ДОХОТКА У РАЗВОЈУ И ДЕМОГРАФСКОМ ПОДМЛАЂИВАЊУ СЕОСКИХ ПОДРУЧЈА

У процесу домографских и укупних друштвено-економских промена на селу доходак се на једној страни испољава као основни економски резултат развоја робне производње на земљорадничким газдинствима, и на другој као покретачки фактор развоја непољопривредних делатности на сеоском подручју. Упоредо са овим проце-

сима на селу се стварају услови за шире социјално и демографско оживљавање и подмлађивање.

У досадашњем периоду у Републици Србији испољена су два правца узајамности између демографских и миграционих кретања и промена у условима и структури остваривања прихода, стицања и расподеле дохотка.

У фазама интензивне деаграризације и одлива пољопривредног становништва ван пољопривредног газдинства испољена су два вида промена у висини и структури стицања дохотка. На значајном броју сеоских домаћинстава стварани су услови за раст дохотка по основи развоја робне производње и по основи запослености у непољопривредним делатностима. Под утицајем раста и мешовитости дохотка ових домаћинстава стваране су претпоставке демографске обнове и раста непољопривредног становништва на селу. Упоредо са овим процесом на одређеном броју земљорадничких газдинстава, посебно у брдско-планинским селима испољене су и тенденције опадања омладине. Овај процес сужава економску активност и условљава социјалне поремећаје у условима живота на селу.

У фази покретања процеса оживљавања руралног развоја на бази ширења различитих непољопривредних делатности под утицајем раста дохотка (занати и мала привреда, развијање малих и средњих индустријских погона, трговине, туризма и других активности) стварају се знатно шире основе за интегрални економски и социјални развој. Овај процес представља кључни фактор демографске обнове и подмлађивања села. Са подизањем квалитета живота, стварају се услови не само за заустављање миграција село-град, већ и за покретање супротних процеса.

Као резултат ових процеса, доходак добија квалитативно нове економске, развојне и социјалне функције у оживљавању сеоског живота, осавремењавању индустријализацији пољопривреде на достигнућима науке и технологије.

У складу са значајем и перспективом ових процеса, неопходно је да се дефинише и разради стратегија руралног и локалног развоја у Републици Србији.

3.5. Проф. др Жарко Калезић, Универзитет Црне Горе, Подгорица

ПОЉОПРИВРЕДНО ГАЗДИНСТВО, СТАНОВНИШТВО И ДОМАЋИНСТВА У ЦРНОЈ ГОРИ - ОСНОВНЕ СТРУКТУРНЕ ПРОМЈЕНЕ

Након другог свјетског рата у Црној Гори су настале интензивне социјално-економске и друге промјене становништва. Оне су првенствено посљедица миграционих кретања становништва на релацији село-град, пољопривреда-непољопривредне дјелатности и сјевер (углавном брдско-планинско подручје) - развијенији југ Црне Горе. Истовремено све до 1991. године Црна Гора је била емиграционо подручје. Сада то више није. У 1991. години учешће пољопривредног у укупном становништву Црне Горе било је 7,16% (Југославије 16,2%), а удио градског у укупном становништву Црне Горе био је 58,20% (Југославије 51,2%). Претежни носилац свих тих промјена код становништва у Црној Гори како у погледу занимања тако и у погледу мјеста боравка била је омладина.

Полазећи од постојећих сазнања у саопштењу се посебно обрађује расположивост пољопривредних газдинстава радном снагом. Релативно је високо учешће (26%) газдинстава без активних чланова, али се тај број смањује са повећањем величине газдинства. Однос између величине газдинства и броја активних чланова углавном је уравнотежен. У раду се анализира старосна структура чланова домаћинства која посједује газдинство у зависности од врсте газдинства - пољопривредно, непољопривредно, мјешовито и без прихода, као и њихова образовна структура (основно, средње, више и висока стручна спрема). Подаци о старосној структури чланова пољопривредних газдинстава показују да је становништво на пољопривредним газдинствима у Југославији старије од укупног становништва, док је старосна структура на црногорским пољопривредним газдинствима приближна старосној структури укупног становништва Југославије. Неки сегменти анализе односе се на општине (карактеристична одступања од просјека) и величину посједа.

Познате оцјене о старењу села и бијегу из пољопривреде у Црној Гори су таквих размјера да угрожавају уравнотеженост друштвено-економског развоја, а не само интерес развоја села и пољопривреде и перспективе сеоске омладине за живот у пољопривреди и на селу.

3.6. Проф. др Душан Бошић, Филозофски факултет, Нови Сад

МЛАДИ НА СЕЛУ И РЕПРОДУКЦИЈА

Становништво Србије је већ дужи период времена под утицајем *демографског процеса старења становништва.* Тај процес је карактеристичан за већину европских земаља. Њега карактерише повећано учешће младог становништва. Сам по себи овај процес је резултат већег броја фактора као резултат промењеног начина репродукције. Међутим, демографски развитак становништва Србије има једну специфичност која чини да је овај процес на овом подручју знатно бржи те да има за последицу пражњење сеоских подручја и изузетно ниску репродукцију.

Процес *урбанизације* на овом подручју реализован је тако што је у изузетно кратком временском периоду становништво прешло из села у градове што је за последицу имало брзу промену старосне структуре и села и градова. С обзиром да су се селили углавном млади, *сеоска подручја су остала без младог становништва.* Неколико задњих пописа становништва показују да су велика сеоска подручја у Србији остала без младог становништва.

Тај процес је имао великог утицаја на укупну репродукцију становништва, али посебно на *репродукцију сеоског становништва.* С обзиром да је остало без младог становништва село фактички није могло да се репродукује. То се види на већим сеоским подручјима Србије која већ дужи временски период имају *негативну стопу природног прираштаја.* Велика сеоска подручја су остала скоро сасвим без младог становништва.

С друге стране, ни репродукција градског становништва није могла да буде на задовољавајућем нивоу. Упркос младој старосној структури градско становништво није могло да оствари већу репродукцију јер брза урбанизација није могла да обезбеди услове за већу репродукцију, чак ни ниво просте репродукције. Недостатак станова и недовољна запосленост нису омогућавали младима да остваре већи ниво репродукције. У дужем временском периоду евидентан је апсурд да је репродукција градског становништва на вишем нивоу него сеоског. Наравно, она није довољна ни за просту репродукцију укупног становништва, односно показује да је *репродукција сеоског становништва на веома ниском нивоу, ако је уопште и има.*

Нерепродуковање сеоског становништва има веома велики утицај на репродукцију укупног становништва. Без адекватне репродукције сеоског становништва не може се говорити о репродукцији укупног становништва. *А репродукције сеоског становништва нема без ревитализације села и сеоских подручја Србије.* Тек када се буду обезбедили релативно прихватљиви услови живота младих на селу може се говорити о могућности да се млади задрже на селу и самим тим створе услови за репродукцију сеоског становништва. У супротном, не само да сеоско становништво неће имати репродукцију, већ ће доћи и до пражњења великих сеоских подручја не само од младих него од становништва уопште.

3.7. Др Срђан Вукадиновић, Филозофски факултет, Никшић

ДРУШТВЕНА ПОКРЕТЉИВОСТ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ

Покретљивост или мобилност је један од елемената преко којег се утврђује и провјерава друштвени положај одређене друштвене групе. Помјерање појединаца и друштвених група у друштву јавља се као резултат отворености друштвене структуре.

У овом раду се анализира друштвена покретљивост сеоске омладине у Црној Гори. Користе се двије врсте показатеља: а) статистички и б) емпиријски, који су добијени на основу спроведеног истраживања крајем осамдесетих година.

Друштвена покретљивост сеоске омладине разматра се кроз међугенерацијска и унутаргенерацијска помјерања. (Не) промјенљивост друштвеног положаја сеоске омладине у односу на положај њихових родитеља и (не)промјенљивост друштвеног положаја ове популације у односу на прво "радно" ангажовање јавља се као последица, поред осталих фактора, и утицаја породице. Породица је битан генератор (не)промјена статусног положаја.

У раду се третира и проблем покретљивости сеоске омладине у смислу посматрања ове друштвене подгрупе као "регрутационе базе" за друге друштвене групе.

3.8. Проф. др Јеремија Симић, Пољопривредни факултет, Београд

ДЕМОГРАФСКО ОБНАВЉАЊЕ И ПОДМЛАЂИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА СЕОСКИХ ПОДРУЧЈА НА ОСНОВАМА ОДРЖИВОГ ПРИВРЕДНОГ РАЗВОЈА

У периоду после другог светског рата, под утицајем привредног развоја и деаграризације становништва на сеоским подручјима остваривање су две основне тенденције. У раду се полази од хипотезе да интензитет привредног развоја одређује правце демографских промена, старења и подмлађивања становништва у глобалу и на сеоском подручју.

У значајном делу сеоских подручја која су повезана са градским и индустријским насељима, а посебно уколико је у њима поред интензивнијег развоја пољопривреде, остварен и шири привредни и социјални развој. У овим сеоским подручјима одвијају се позитивни демографски процеси, праћени растом броја и релативне заступљености непољопривредног становништва. У зависности од интензитета и интегралности привредног и социјалног развоја у овим селима, истовремено се остварује процес увећаног демографског обнављања и подмлађивања становништва. У овој групи сеоских насеља са већим процентом су заступљене млађе старосне групе, него у просеку за сва подручја.

На другом полу социјалне и привредне структуре села, под утицајем масовног одлива претежно млађег пољопривредног становништва, испољава се тенденција девастације, рапидног опадања и старења сеоског становништва. У овим насељима, због заостајања привредног развоја, одвија се тенденција демографског пражњења и старења и девастације сеоског становништва. У овим сеоским подручјима због опадања стопе наталитета и стопе природног прираштаја, испољава се поред опадања броја и старење пољопривредног становништва. Упоредо са овим процесом одвија се и појава деградирања земљишта и других природних ресурса. Такође је присутан и процес загађивања природне средине, као и све екстензивније коришћење природних потенцијала.

На прелазу између посматраних тенденција у процесу руралне трансформације присутни су различити прелазни облици демографских промена у зависности од тога у ком степену делује утицај

привредне развијености, и степен извршене деаграризације становништва.

Уважавајући досадашње демографске и привредно и социјалне трендове на сеоским подручјима, неопходно је применити политику одрживог руралног развоја. На овој основи треба утврдити могућности демографског обнављања и подмлађивања становништва у оним сеоским подручјима која су у послератном периоду захваћена демографским пражњењем и девастацијом. Посебно треба сагледати могућности повезивања привредног развоја и заштите природне средине. Треба сагледати оне развојне програме којима се може обезбедити алокација становништва у корист сеоских подручја. У вези са овим јавља се и питање усклађивања економских и еколошких циљева на бази подстицања политике одрживог развоја.

3.9. Мр Весна Д. Јаблановић, Пољопривредни факултет, Београд-Земун

ЕНДОГЕНА СТОПА РАСТА СТАНОВНИШТВА

Економски раст је повезан са значајним променама у економској и демографској структури становништва. Односно, захваљујући процесу економског развоја долази до значајног смањења пољопривредног становништва. У том смислу и процес старења пољопривредног становништва има посебан значај. Учешће млађег пољопривредног становништва опада, док се учешће старијег пољопривредног становништва повећава.

Потребно је нагласити да раст дохотка per capita има значајан утицај на раст становништва. Резултирајући пораст дохотка per cipita мења демографску структуру становништва. На пример, како се одвија процес економског развоја, тако се и радна снага креће од руралних ка урбаним областима, а старење становништва постаје доминантно у руралним областима.

Циљ овог рада је да се опише веза између економског раста и раста становништва. Аутор наглашава испреплетаност економског раста и промена у демографској структури становништва. Сугерише се формални оквир у коме би се представила ова веза. У том смислу се и користи Stutzer-ov модел (1980).

Уместо константне, егзогено задате стопе раста становништва претпоставља се да ова стопа позитивно зависи од per capita outputa. Stutze (1980) је користио Cobb-Douglas-ovu производну функцију. Тако, основни циљ овог рада је да укаже на постојање хаотичног, ирегуларног кретања становништва као последице економског раста.

3.10. Мр Симо Стевановић, Пољопривредни факултет Београд

ТЕНДЕНЦИЈЕ И ЧИНИОЦИ ПРОМЕНА У ЗАСТУПЉЕНОСТИ ПОЛОВА ПО СТАРОСНИМ ГРУПАМА ПОЉОПРИВРЕДНОГ СТАНОВНИШТВА

У процесу глобалних демографских промена, дугорочније посматрано, законитост је да се остварује оптимална структура заступљености полова. Међутим, краткорочније анализирано, са привредним развојем, настају промене у виталним обележјима становништва, па се због тога мења и заступљеност полова. Ова тенденција посебно долази до изражаја под утицајем старења становништва, чији интензитет је различит код пољопривредног и непољопривредног становништва, јер се она у првим фазама привредног развоја, по правилу, одвија преко алокације мушког становништва.

У првим-иницијалним фазама привредног развоја испољава се већа мобилност мушког него женског становништва. Као резултат овог процеса, са старењем становништва долази до објективних промена у заступљености полова. У вишим старосним групама повећава се учешће женског у односу на мушко становништво.

Међутим, у даљем привредном развоју настају одређене промене у полној стуктури код млађих категорија становништва. У мери у којој се одвија процес обнове становништва на бази природног прираштаја, долази до промена у заступљености полова. У оним сеоским подручјима у којима је процес деаграризације више одмакао, а посебно уколико није праћен развојем непољопривредних делатности и оптималним социјалним развојем, долази до промена у полној структури, у корист мушког становништва.

У савременим условима, у различитим старосним групама се испољава различит ниво заступљености полова. На једној страни, у

сеоским насељима у којима је природни прираштај сведен на ниво испод оптималног, јавља се негативна стопа природног прираштаја. Заступљеност женског становништва у поодмаклим годинама живота постаје све доминантнија. Под утицајем процеса феминизације присутна је тенденција економске деградације и гашења одређеног броја земљорадничких газдинстава.

На другом полу промена у полној заступљености становништва налазе се она села у којима је под утицајем природног прираштаја присутна демографска обнова у корист веће заступљености мушког становништва. Јављају се одређени социјалнопородични проблеми. Ово се огледа у томе, што и поред заступљености мушког становништва, репродукција радне снаге је ограничена у будућности, што је резултат прекомерне миграције женске омладине у градске и индустријске центре, а посебно у непољопривредна занимања.

3.11. Др Србољуб П. Ивановић, др Душанка Ивановић, Институт за економику пољопривреде, Београд

МЛАДИ У СТАРОСНОЈ СТРУКТУРИ СТАНОВНИШТВА ЈУГА СРБИЈЕ И ЕФЕКТИ НА ПОЉОПРИВРЕДУ

Истраживања у овом раду односе се на учешће младе популације у укупном становништву југа Србије, са упоредном анализом овог индикатора на нивоу појединих општина и читаве републике. При томе, као југ Србије, посматра се, уобичајено, ранији јужноморавски регион, односно сада јабланички и пчињски округ, док се као млада популација посматрају следећи сегменти: 15-19 година, 20-24 и 25-29, при чему је, наравно, потпуно јасно да се ове групе, по низу социјалних, образовних и економских карактеристика разликују међусобно. Прва се група, генерално узев, припрема за привређивање, друга и трећа су у производном процесу или на дужем школовању. Истовремено, са становишта пољопривреде, може се дугорочно рачунати на групу од 25-29 година (у смислу останка на селу) или бар на њен највећи део.

Прелиминарна истраживања показала су следеће: у укупном становништву репбулике, старосне групе од 15-19, 20-24 и 25-29

година, учествују са 7,5%, 7,1% и 6,8% респективно (према попису од 1991.). Централна Србија показује већ мање учешће ових група, тј. њена популација је старија. Одговарајуће учешће на нивоу централне Србије је 6,7%, 6,5% и 6,4%. Јабланички округ у овом контексту, располаже, бар према учешћу ових група, са нешто млађом популацијом од централне Србије а старијом од нивоа читаве републике. Ситуација по појединим општинама различита је и биће детаљно анализирана касније, али пада у очи једна заједничка карактеристика: осетан дефицит женске популације у поменутим старосним групама и, услед тога, феномен тзв. принудних нежења.

Учешће посматраних старосних група у пчињском округу знатно је веће од оног у републици, а поготово у централној Србији. Ово се дугује општинама Бујановац и Прешево, које, обзиром на етнички састав, имају знатно млађу популацију, па је ово утицало и на структуру читавог округа. Међутим, мањак женског становништва постоји и овде, са озбиљним импликацијама на репродукцију становништва и уобичајено одвијање активности у пољопривреди.

3.12. Проф. др Милош Марјановић, Правни факултет, Нови Сад

ОМЛАДИНА И ГАСТАРБАЈТЕРСКО СЕЛО

Говорити о омладини и гастарбајтерском селу, а поготово о омладини у гастарбајтерском селу, изгледа као centradiction in adjecto. Али тако је само на први поглед. Гастарбајтерско село још увек није исељеничко село, не само у првој, него ни у другој, па ни у трећој генерацији. Могућно је, чак и вероватно, да је на дужи рок то и његова историјска судбина. Али упркос томе што раде, што су се школовали, па чак и родили у иностранству, велики број младих, иако више не сви, и даље праве свадбе у гастарбајтерском селу и бар једном или два пута годишње га посећују.

Омладина која је остала у гастарбајтерском селу (сељачка, школска, студентска, радничка, службеничка) по правилу има неког из породице на раду у иностранству (предвојена породица) и одлази тамо у посете, особито у време зимског распуста. Између младих који живе са родитељима у иностранству и оних који су остала да живе са прародитељском генерацијом на селу има извесних разлика али су оне

много веће у односу на младе који немају никог на раду у иностранству.

Омладина која је рођена у иностранству, или је од малих ногу тамо, подвргнута је снажним акултурационим процесима. Наденута су јој страна лична имена што једни тумаче као очит знак денационализације а други као транснационализацију јер су та имена интернационална и могу свуда да "прођу". Родитељи тако покушавају да им олакшају адаптацију али и они помажу њима јер боље говоре језик земље рада и посредују у комуникацији. Није реткост да млади и у гастарбајтерском селу међусобно а, нешто ређе, и са родитељима, комуницирају на немачком или неком другом језику земље рада. Одевају се и фризирају као у тим земљама а када су у селу гледају сателитски ТВ програм. Возе луксузне аутомобиле. Све чешће се школују тамо, најчешће за неко радничко занимање, али већ има и оних који завршавају факултете.

Гастарбајтерска села нарочито живе у летњим месецима када готово сви гастарбајтери долазе својим кућама. Тада се згушњава обичајни календар и ова села онда функционишу као сезонске заједнице. То се догађа и о појединим важнијим празницима (на пример о Ускрсу 1997). Гастарбајтерска омладина интензивно учествује у обичајном животу сеоске локалне заједнице а религиозност јој је јаче изражена него код средовечне генерације. Такође и еколошка свест. Иде на летовање на море и потпуније користе велике, новосаграђене куће. У том погледу средња генерација је све више следи. Постоје многе супротности између родитељске и омладинске субкултуре. Велики проблем је веома раширена појава узимања дроге. Старији се жале и на одсуство радних навика и ноћно скитање. Истичу да млади не воле пољске послове и да их не прође вече а да нису у кафићу. Није реткост да направе и повећи трошак. Када дође у родни крај, односно у родни крај својих родитеља, постоји веома жива међусеоска комуникација (свадбе, крштења, испраћаји, рођендани, журке, фудбалске утакмице). Често одлазе у градске кафиће. Све чешће склапају етнички мешовите бракове. Ако праве свадбу у селу, зову и школске другове из иностранства, и земљаке и странце. Али упркос томе што није прекинута веза са газдинством, домаћинством и селом, будућност гастарбајтерске предвојене породице и омаладине гастарбајтерског села крајње је неизвесна.

3.13. *Др Јован Ристовић, Београд*

МЛАДИ И ЦЕНА МИГРАЦИЈА

Прилог огледима из економске филозофије и социологије руралног живота АКО ЗНАТЕ КОЛИКО ЈЕ УЖАСНО СКУП МИГРАНТСКИ ЖИВОТ, онда је много боље да останете тамо, на селу "ОСТАЈТЕ ОВДЕ...."

Кратак историјски преглед миграција у нашој земљи. Донекле компаративно са процесом руралног егзода у развијенијим земљама, да би се знало да је нпр. у Чешкој, Словенији итд., рурални егзод одавно у сплашњавању, ако није и при завршетку. Па се због тога тамо, пре него у нашој земљи, организованије пришло пројектовању живота на селу, у правцу бољег квалитета живота. И то један од великих разлога што села нису девастирана, нема тзв. социјалног угара, као у деловима Крајине, Србији, итд. Разлог да је сеоски туризам много више био плански организован. И да је пословни менталитет на много вишем нивоу. Па и однос комплекса који се зове држава према селу, као незаобилазан и неизоставном делу глобалне економске и социјалне структуре, много раније почео да се формулише. И данас много одређенији. Па због тога и поверење сељака у државу знатно веће. А тиме и МОРАЛНО ЗДРАВЉЕ сељака на вишем нивоу.

Цена као економска категорија. Структура цена. Калкулација. По Максу Веберу (Max Veber) емпиријски социјализам је друштво које не води рачуна о калкулацијама него о солидарности. Вебер каже да се комунистичко повезивање односи индиферентно према калкулацијама (Привреда и друштво, I, стр. 120) Kommunistische und dabei rechnungs f r e m d e Leistungsvergemeinschaftung oder - vergesellschaftung gruendet sich nicht auf Errechnung von Versorgungsoptima, sondern auf unmittelbr g e f u e h l t e Solidatitaet." (Wirtschaft und Gesellschaft, Fuenfte, revidierte Auflage, Tuebingen, 1972. Kapitel II. Seziologische Grundkategorien des Wirtschaftens, S.88).

Ценовне категорије још увек нису ухватиле корена у свести наших људи. Ни у резоновању. Ни у менталитету. Ни у непољопривреедним делатностима и ванруралним подручјима живота. А камоли у пољопривреди, на селу и код иницијалних миграната. ЦЕНОВНИ КРИТЕРИЈУМИ ЈОШ УВЕК НИСУ НАЈПРЕСУДНИЈИ, чак ни пресудни, ПРИ ОДЛУЧИВАЊУ. На селу поготову. На тој основи се, и пре 1945. и сасвим независно од Макса Вебера, формирала једна АПРЕСИЈАЦИЈА ПСИХОЛОГИЈА. Један

И(Н)ПРЕСИЈАЦИОНИ МЕНТАЛИТЕТ. Захваљујући тој и таквој методологији економског мишљења, ми толико много заостајемо на плану ПРИВАТИЗАЦИЈЕ и ТРАНЗИЦИЈЕ ИЗ СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ У ТРЖ. ПРИРЕДУ. Али је та психологија и менталитет узрок што данас многи не напуштају село (ЕНТУЗИЈАСТИ) иако имају све разлоге за то. После тога, спискови многобројних и ужасних хендикепа у мигранском животу (у граду).

3.14. Проф. др Петар Голубовић, Филозофски факултет, Ниш

ПРОМЕНЕ У СОЦИОДЕМОГРАФСКОЈ СТРУКТУРИ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ МАКРОРЕГИОНА НИШ

У овом раду предмет анализе јесте кретање сеоске омладине, с посебним освртом на опадању учешћа пољопривредног у сеоском становништву. Анализа је рађена на основу пописа из 1971. и 1991. године.

Смањење младог становништва у послератном периоду на подручју макрорегиона Ниш (који обухвата 15 општина), уз сталан пораст градског становништва, довело је у 1991. години до тога да је уочен велики пораст броја градског становништва у односу на пољопривредно становништво. Међутим, досадашње стопе показују тренд даљег смањења младог сеоског становништва. На подручју макрорегиона Ниш проценат младог пољопривредног становништва од 15 до 29 година, између два пописа, опао је за 15,9%. Младо пољопривредно становништво се и даље смањује у свим општинама. Ако се зна да на овом простору живи 6,4% свих становника републике, онда је потребно утврдити правац развоја ових општина како би се обезбедила производња хране.

Посматрајући садашњу демографску ситуацију сеоских насеља овог макрорегиона, затим слабо улагање и не пружање адекватне помоћи селу, треба очекивати и даље опадање младог пољопривредног становништва. Потребно је да држава, одређеним стимулативним мерама, заустави даљу деаграризацију, и то тамо где су повољни услови за пољопривредну производњу.

Садашња економска структура младог становништва говори о апсолутном и релативном опадању пољопривредног становништва. Ова тенденција нарочито почиње да се уочава седамдесетих година овога века. Тако је у периоду од 1971. до 1991. године младо пољопривредно становништво смањено у апсолутном износу на 39054 (1971-1991). Релативно учешће младог пољопривредног у укупном становништву смањено је са 23,8% (1971. године) на 7,9% (1991. године). Процентуално учешће пољопривредног у укупном становништву је испод нивоа централне Србије (12,6%). Овакво опадање младог пољопривредног становништва знак је за узбуну и хитно предузимање конкретних акција које би зауставиле процес одлажења младих са села у град, који је већ погођен озбиљном несташицом посла и незапосленошћу младих људи.

3.15. Лела Милошевић, Институт за социолошка истраживања Филозофског факултета, Ниш

СОЦИО-ДЕМОГРАФСКА СТРУКТУРА ОМЛАДИНЕ СЕЛА БЕЛИ ПОТОК

У раду је дат преглед социо-демогрфске структуре омладине села Бели Поток код Књажевца. Коришћена емпиријска грађа заснива се на резултатима пописа од 1948. до 1991. године.

У периоду од првог до последњег пописа становништва, демогорафска слика села Бели Поток умногоме се изменила. Запажају се следећи трендови:

- смањење укупног броја становника
- миграција становништва (село-град)
- несразмера у старосној структури ("старење" становништва)

Проучавајући демографска кретања за период 1948-1991. запажа се да је број становника из године у годину све мањи. 1948. године укупан број становника био је 1475, док је 1991. износио 434. До смањења броја становника дошло је услед масовних миграција, нарочито младог сеоског становништва.

Процес индустријализације био је најинтензивнији у периоду од 1961. до 1981. То је довело до одласка руралног становништва у градове, углавном младог, које је било привучено бољим условима

живота у граду (већи избор занимања, школовања, здравствена заштита...).

У структури становништва села Бели Поток све је мањи удео млађих добних група па према томе треба очекивати још нижи природни прираштај и још неповољнију старосну структуру. Тако је 1991. године било свега 26 младих (у раду се под младима подразумевају лица од 15 до 29 година старости), док је на пример 1961. године било 400 младих.

Треба пронаћи нове могућности у погледу остајања, запошљавања и женидбе младих на селу. Овај рад може да послужи свима онима који предузимају практичне мере у циљу изналажења нових могућности у погледу остајања сеоске омладине на селу и њиховог запошљавања.

Доминација старачког становништва наговештава "гашење" овог села.

3.16. Зоран Станковић, Власотинце

МИГРАЦИЈЕ СТАНОВНИШТВА У СЕЛИМА СВОЂЕ И ТЕГОШНИЦА И МЕРЕ ЗА ОСТАНАК МЛАДИХ НА СЕЛУ

У раду се анализирају миграције становништва у селима Свође и Тегошница у општини Власотинце у периоду после Другог светског рата, с посебним освртом на основношколски узраст. До 1971. године број становника у оба села није се битно променио због доста тешких услова живота у урбаним срединама. У периоду од 1971-1991. број становника у оба села се смањио за готово половину. Истовремено са бројем смањења укупног броја становника, приближно у истом броју смањен је и број ученика основношколског узраста. Последњих неколико година (од школске 91/92 године до 96/97) број ученика је готово константан, а и миграција становништва стагнира са тенденцијом заустављања. Аутор образлаже разлоге изражених миграција у периоду 1971-91. економским разлозима и растом животног стандарда посебно градског становништва. Истовремено се мало улагало у побољшање квалитета живота у селу (инфраструктура, мали погони, друштвени стандард). У селу Тегошница је, судећи по значајнијем смањењу ученика основношколског узраста, настављено исељавање све до прошле године, када је незнатно повећан број ученика.

Разлози престанка миграција везани су за нагло сиромашење становништва од почетка деведесетих година које је довело до немогућности обезбеђења адекватних услова живота у граду. Истовремено са улагањем друштвене заједнице, у посматраним селима побољшани услови живота - улагање у инфраструктуру (путеве ,телефонске линије, водоснабдевање, здравствена заштита). Недостатак могућности радног ангажовања становниишштва у ближој околини и даље је проблем, па су основни извори прихода и даље печалбарење и пољопривреда.

Активирањем постојећег индустријског објекта и земљорадничке задруге створили би се предуслови за потпуно заустављање миграција, посебно младих.

Јачање улоге школе као васпитно-образовне установе која треба да буде и носилац културног и друштвеног живота у селима

3.17. Проф. др Саша Кицошев, Институт за географију ПМФ, Нови Сад

ПОЛНО-СТАРОСНА СТРУКТУРА ЕТНИЧКИХ ГРУПА У ВОЈВОДИНИ ПРЕМА ПОПИСУ СТАНОВНИШТВА 1991. ГОДИНЕ

Целокупно становништво неког простора се, у демографском погледу, сврстава у три групе структура: биолошке, социо-економске и интелектуалне. Структура становништва према полу и старости спада у групу биолошких структура, јер је директно условљена природним кретањем становништва (наталитетом и морталитетом). Полно-старосна структура има изузетно важну улогу у тренутном и будућем демографском развоју неког простора. Она такође представља најчешће анализирано географско обележје, пошто се на основу ње врше анализе готово свих осталих демографских структура. Многа обележја, демографска и друга, изучавају се с аспекта полно-старосне структуре: природно кретање становништва, миграције, нупцијалитет и диворцијалитет, економске карактеристике итд.

Аутономна Покрајина Војводина је једна од етнички најхетерогенијих регија у Европи. Мноштво различитих етничких група предиспонира велику шароликост и у домену полне и старосне структуре становништва.

Овај рад представља анализу полне и старосне структуре становништва Војводине према његовој етничкој припадности. У првом

делу рада дата је полна структура етничких груп у Војводини према резултатима пописа становништва из 1991. године, док други, обимнији део рада, садржи анализу старосне структуре становништва, односно типове и показатеље старосне структуре за исте етничке групе и исти временски пресек.

Оваква једна анализа значајна је и са аспекта изучавања старосне структуре сеоског становништва, пошто велика већина војвођанских староседелачких етничких група углавном живи на селу, посебно Румуни и Словаци (њих око 80%). С те стране овај рад омогућава уочавање и одређених разлика у старосној структури између припадника етничких група које углавном живе на селу и оних чији припадници претежно живе у градовима, као што су, на пример, Југословени.

3.18. Др Србољуб Ђ. Стаменковић, Географски факултет, Београд

ДНЕВНЕ МИГРАЦИЈЕ УЧЕНИЧКЕ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ ПРЕМА СВИЛАЈНЦУ КАО ИНДИКАТОР ПЕРСПЕКТИВЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА

Резултати испитивања дневних миграција уопште, а посебно сеоске омладине ка урбаним центрима, имају вишеструки научни значај и апликативност у различитим подручјима друштвене праксе, нарочито у економском, просторном, урбанистичком и руралном планирању. Нашим истраживањем - методом анкете, обухваћене су дневне миграције ученика основне и средњих школа према Свилајнцу. Добијени резултати (493 мигранта) могу се сматрати довољно репрезентативним и научно значајним за доношење поузданих закључака. Сразмерно контингенту сеоске омладине, развијеност овог типа миграција ка граду има значајну демографску израженост, јер на 5,4 сеоска омладинца долази један ученик дневни мигрант. Тврдњу о поузданости узорка у погледу његове величине заснивамо на следећим чињеницама: истраживањем је обухваћено 2,10% руралне популације и 8,68% укупне сеоске омладине општине Свилајнац, као и 22,09% ученика основне и 14,49% ученика градских средњих школа.Дневне миграције сеоске ученичке омладине према Свилајнцу су вишеструко значајна савремена друштвена појава са мноштвом, у правом смислу те речи, геопросторних, социолошких, демографских, економских узрока и импликација сличног карактера. С тог становишта истичемо следеће карактеристике релевантне у поступцима програмирања и планирања руралног развоја:

- актуелна дневна просторна покретљивост ученичке омладине из сеоских насеља општине Свилајнац према истоименом граду и општинском центру има знатну демографску израженост;

- као и у другим деловима Србије, тако, и овде дневне миграције становништва уопште, па и сеоске омладине, по генези и развојним карактеристикама, су изразито стихијске и имају разнородно дејство - позитиво и негативно, на свеукупни рурални развој, нарочито демографски;

- у склопу конституисања политике руралног развоја, за коју се слободно може рећи да у нашим савременим друштвеним условима не постоји као научно верификована и плански фундирана активност, са системом мера и интервенција заснованим на темељним принципима "оживљавања" ("ревитализације", "обнављања" и сл.) сеоских насеља и производње као основом за формирање економски јачег и стабилнијег села, карактеристике дневне просторне мобилности ученичке сеоске омладине имају изузетан значај;

- просторни распоред домицила, обим и неке структуре, као што су: полна, по миграционом стажу, времену утрошеном на путовањима и сличне, ученичке дневне миграције као релевантно просторно-функционално својство мреже насеља од значаја за планско структуирање и обликовање функционалних односа и веза на општинској територији;

- значајну привржености ученика дневних миграната руралној традицији и начину живљења о чему сведочи висока застуљеност (380 мигранта или 77,08%) испитаника који се изјашњавају да садашњи сеоски домицил у наредном периоду неће заменити новим - Свилајнцем;

- могући обим досељавања младих у Свилајнац, који сада припадају категорији ученика дневних миграната; и

- руралне ареале - насеља и територије, са максималном концентрацијом ученика дневних миграната као приоритетне зоне планski подстицаног руралног развоја са становишта интензивирања руралне производње и унапређивања сеоског живљења уопште.

Радна група - округли сто 4.

МЛАДИ И СЕОСКА СРЕДИНА

Руководиоци:

Проф. др Владимир Милић

Проф. др Драгољуб Ђорђевић

Мр Нада Видић

4.1. Проф. др Драгољуб В. Ђорђевић, Машински факултет, Ниш

СЕОСКИ МЛАДИ И МЛАДИ СЕЉАЦИ
(Према социолошком одређењу)

Није згорег истаћи како у домаћој социолошкој књижевности влада недопустива терминолошка и теоријска збрка око прецизног именовања и одређења омладине. Невоља је у томе што се експерти, тј. омладинолози не слажу око тога шта је омладина у социолошком смислу, а шта млади, па и како третирати младе на селу. Исто тако, премда најпозванији, ни рурални социолози нису до краја себи ни другима растумачили сложену синтагму "млади на селу". Но било како да јесте, и без обзира на социолошки модел разумевања омладине - а изгледа да онај који је схвата као специфичну социјалну групу јесте бољи од других - "сеоски млади" и "млади сељаци" нису синонимни појмови: први, и по обиму и по садржају, шири је од потоњег. Млади на селу (сеоски млади) јесу сложенија друштвена група и никако се не могу изједначити са младим сељацима. Сви млади сељаци јесу сеоски млади, али само један, и то ужи део сеоских младих припада категорији младих сељака; остали су млади незапослени, они у војсци, средњошколци, студенти и млади радници. Чак је међу сеоским младима и бројчано најмање младих сељака, са тенденцијом, бар до ових година, физичког опадања до ишчезнућа.

Након социолошког одређења младих сељака и упоређивања са иним сегментима сеоских младих, у реферату се подробно анализирају неколико значајки њиховог структуралног положаја: радно-економска позиција, политичка улога, укључивање у секундарну средину, идејни профил и генерацијско структурирање као секундарни вид социјалне стратификације. При томе се увек држи на памети, да би се доказало, како су млади сељаци, спрам осталих сеоских младих, заточеници животне безперспективности. Из тог је ракурса једино могућ и оправдан говор о икојим њиховим пробле-мима.

4.2. *Проф. др Јован Ћирић, Филозофски факултет, Ниш*

ПРОМЕНЕ У СХВАТАЊУ ПОЈМОВА СЕЛА И СЕЉАКА С ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА ПРОБЛЕМ МЛАДИХ НА СЕЛУ

Појмовно СЕЛО И СЕЉАК били су код нас лако препознатљиви и одредљиви до педесетих година овог века, јер су се и као појам и као садржај јасно разликовали од ГРАДА и ГРАЂАНИНА (становника града). Југославија је до тог времена била предоминантно сељачка земља. Од педесетих година горња структура почела се интензивније мењати, а данас је већ у значајној мери промењена.

Данас се у ванградском простору јављају четири типа насеља: (1) Традиционално село (као гашећа сеоска заједница, с малим бројем становника и старачким домаћинствима), (2) Мешовити (приградски) тип (данас најмногољуднији ванградски насељски облик и тип, с још увек сачуваним атаром и донекле сачуваним руралним карактеристикама), (3) Специјалистички (наменски) тип и (4) Непољопривредни тип ("бивша села", или "села без сељака").

Идентичне промене обухватиле су и појам сељака. Традиционално одређење сељака као особе која се бави пољопривредом и живи на селу, еволуирало је како на друштвено-статусном тако и на културолошком плану. Данашње друштвено-статусно одређење сељака статистика је редуковала на личност (домаћинство) која се бави пољопривредом на властитом газдинству. Оваква одредба је статистички исказивана, упоредива и применљива и, чини се, за сада, да је прихватљива. Еволуција појма сељак на културолошком плану, међутим, била је дубља (далекосежнија), јер је појам од ранијег радног, слојног и друштвено-статусног значења еволуирао у пежоративном смеру, добивши погрдни и омаловажавајући предзнак и значај. Као замена за ранији појам сељак све се више и чешће користи нова синтагма (израз): пољопривредник, односно пољопривредни произвођач.

Промене и процеси на селу одиграли су се и на нивоу младе генерације и то у још упечатљивијем виду. Промене су овде биле изразите, нарочито на културолошком плану, с вишезначним и вишеструким последицама.

4.3. Проф. др Владимир Милић, Правни факултет , Београд

УРБАНИЗАЦИЈА СЕЛА КАО СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА СЕОСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ И ОПСТАНКА МЛАДИХ У ЊОЈ

Свако разматрање било које друштвене скупине или дела сеоске популације, као што су "млади", мора да се темељи на основном социолошком постулату да су они део целине и да ту целину чини заједница као свеукупност веза и односа људи. Свака заједница има своје битне особености које утискује сваком свом делу па тако је то случај и са сеоском заједницом. Сеоске млади нису ништа ван те заједнице, односно у свакој другој заједници они су њен други и "страни" део.

Свако промишљање о судбини младих у сеоској заједници мора имати за предмет управо анализу сеоске заједнице као целине на одређеном историјском степену развоја. Међутим, то нас доводи до другог битног социолошког постулата који гласи да је свака ужа друштвена заједница уклопљена у ширу друштвену заједницу. Очито је да је сама сеоска заједница само део шире заједнице или друштва. То значи опет да се она мора разматрати као део друштва и свих веза и односа који у њему постоје на одређеном историјском степену развитка. То би значило да је свака расправа о судбини младих сеоске заједнице неминовно везана за размишљање о судбини конкретног глобалног друштва.

Неспорно да свако глобално друштвно јесте аутохтона целина али у савременим процесима оно је део и цивилизације која се јавља као јединствена бар у оном смислу у коме је М.Вебер тврдио да у свим појединачним друштвима преовлађује основни процес глобалне рационализације и из њега изведени сви остали процеси (индустријализација, робна производња, јавно управљање и демократија)! Ниједно савремено глобално друштво није издвојено из ових универзалних процеса а само је питање мере развоја процеса.

Један од најважнијих процеса изведен из рационализације људског света јесте урбанизација у којем се сабирају сви остали процеси и који одређује и ток цивилизације али и сваког друштва понаособ и сваке уже заједнице.

Град је стожер цивилизацијског кретања и ту се ништа не може вратити на раније стање. У свом традиционалном облику село

и сеоска заједница није преживела како то показују развијене земље. Међутим, у овим земљама се показује и то да под утицајем урбанизације старе сеоске заједнице су се трансформисале у савремене и у њима се судбина младих као и осталог сељаштва поставља у сасвим другом светлу него када овај усуд посматрамо ван контекста урбанизације: контексту традиционалног села.

Примена наведених социолошких постулата једино доводи до праве стратегије судбине сеоске заједнице и младих у њој, односно стратегије урбанизације села. Никаква друга визија развоја не може спречити одлазак младих са села а још више пропаст традиционалне сеоске заједнице уколико се не створи адекватан план за урбанизацију села; урбанизацију која је комплексна и подразумева укидање дуализма града и села; изједначавање услова живота.

Таква стратегија јесте сложена и изгледа у овом тешком времену и општем сиромаштву нашег друштва далеко од реалности. Али далеко је нереалније и скупље оно виђење развоја које је антицивилизацијски и не поштује постулате заједнице. Романтичарска визија води или у "рат са ветрењачама" или у стихијски развој без правог резултата. Израда урбане стратегије сеоске заједнице је ствар духа а реализација је поступна и према приликама. Међутим, најважније је да се тиме на прави начин решава и проблем сеоске омладине.

4.4. Мр Александар Ч. Виденовић, Архитектонски факултет, Београд

ФАКТОРИ УКЉУЧИВАЊА МЛАДИХ У ОБНОВУ СЕОСКОГ ПРОСТОРА

Становање у селима подразумева изражену индивидуалност и егзистирање мањих заједница на (у зависности од типа села), некад већем, а некад мањем простору. Такву заједницу обично представља ужа или шира породица или ређе породична задруга. Како је становање у селима непосредно повезано са радом и то најчешће пољопривредом, организација простора на дворишту сеоског живља, па тиме и целих села, суштински се разликује од функционалних карактеристика урбаног становања и организације живота у мањим или већим урбаним целинама.

У већини села Србије последњих деценија изражено је неколико процеса који су појединим крајевима и забрињавајући по свом интензитету и карактеру

- депопулација, одлазак млађег становништва у ближе или даље урбане центре, са великим процентом преосталог старог становништва,

- деаграризација, што у блажој варијанти подразумева већи део опет старијег мешовитог типа службеничко - пољопривредног живља (тзв. вполутанаг)

- неадекватна стратегија развоја, кроз индустријализацију сателитског типа, где се градњом истурених погона већих друштвених фирми са наметнутим производним програмима, покушава са запошљавањем преосталог млађег становништва у селима, како и ови не би напустили места живљења,

- псеудоурбанизација ужег простора села, где се имитирањем градског и модерног стварају контрасти у амбијентима и где процес прерастања села у мање градове није суштински и праћен мењањем свести становништва, већ је последица кашњења за животним потребама.

- мало - погрешно или никакво искоришћење природних ресурса животног простора села, чиме се слика о селима унификује и нестаје њихова индивидуалност и различитост, а процеси развоја смањују на егзистенцијални минимум.

Наведени процеси, и не само они, битно смањују атрактивност сеоског простора, како за живот, тако и за делатност у њему. Млади људи су незадовољни начином живота у селима и општом друштвеном климом, па се у том контексту намеће питање неопходности измене друштвене стратегије развоја села у покушају повећања интересовања људи за животом и радом у њима.

Неки од битних фактора за остварење тог циља, чији би покретачи и главни носиоци морали бити млади људи, због чињенице да тиме раде и за своју будућност, јесу:

- урбанизација на здравим основама, уз рационализацију и ревизију грађења, хитно успостављање свих видова модерне инфраструктуре, а нарочито добрих саобраћајних веза, разјашњење власничких односа, јасну стратегију коришћења земљишта и фаворизовање аутохтоних ресурса,

- измена власничке структуре у развоју пољопривреде, давање приоритета приватном власништву у њој (преоријентација на мање

капацитете, фарме и газдинства високопрофитабилних могућности и модерне технологије),

- обнова локалног етнолошког идентитета у свим областима развоја (пољопривреда, туризам са манифестацијама, еко - привреда, урбанизам и архитектура и друго), која неће бити у колизији са ширим друштвеним интересима, већ ће фаворизовати различитост насеља и амбијената, чиме ће се помоћи стварању сопственог идентитета и осећања припадности код становништва, а нарочито младих људи,

- стварање концепта здравог живота, кроз селекцију активности и усмеравање неадекватних делатности на нове намене, тзв чисте индустрије искључиво на основама ресурса (шуме, воде, пашњаци, специфичне културе...)

Кроз наведене основне стратешке тачке развоја, млади људи би уважавајући рационалност живота вна своме, обликујући га новим идентитетом и карактером, нашли мотив да у селу живе и унапређују га. Тиме би село добило адекватну стратегију развоја за дужи период и што је најважније, тиме би се формирала основа за елементе одрживог развоја.

4.5. Др Живадин Јовичић, Географски институт "Јован Цвијић" - САНУ, Београд

ОДНОС ПРЕМА ГРАДУ - ПОЛАЗИШТЕ ЗА САГЛЕДАВАЊЕ И РЕШАВАЊЕ БИЛО КОЈЕГ ПРОБЛЕМА НА СЕЛУ ПА И ПРОБЛЕМА МЛАДИХ

Села се не могу посматрати одвојено од градова као већих, развијенијих садржајима богатијих и у целини привлачнијих насеља. Градова је све већи број и све су већег формата (мегаполиси и преко 15 милиона становника) а села или изумиру или их градови једноставно прогутају у својој експанзији. При крају овог века и овог миленијума села нису без шансе да преживе - због своје очуване природе, због хуманих и релаксирајућих амбијената, због једноставности, пре свега.

У дилемама о судбини села, нашој сеоској омладини остаје за утеху да сама може одлучивати о свом животном путу: да се приклони

селу још увек бесперпективном, или да крене према граду где чекају тешка искушења али и неизвесност, такође... Збиља, да ли је право време за расправе о проблемима младих на селу или би то питање требало схватити као илустрацију велике запостављености села у развоју Србије. Да апсурд буде већи постоји општа сагласност политичара, стручњака, државника да је пољопривреда најперспективнија привредна делатност развоја Србије у наредном столећу. Има, наравно, још питања за социолошка, географска и социо-филозофска расуђивања о релацијама село-град.

Приклањајући се тези да села у Србији не смеју бити жртвована даљем развоју градова, залажемо се за смишљено и организовано спашавање села (у интересу развоја градова, такође) и то нарочито типичних села, удаљених од градова и у типичним сеоским подручјима. Предност живота на селу, то нарочито важи за живот младих, доћи ће до изражаја тек кад се у селу буде могло становати а све друге животне потребе задовољавати у градовима. Треба настојати да се ова теза детаљно разради на принципу корелативних веза села и града и методом "за и против". Сачувајмо шуме, често понављају орнитолози, а птице ће се и саме знати заштитити. Проблем младих се не може, значи, посматрати изоловано у односу на укупну проблематику нашег села.

4.6. Мр Марина Тодоровић, Географски институт "Јован Цвијић" - САНУ, Београд
Радмила Милетић, Географски институт "Јован Цвијић"- САНУ, Београд

СТАВ МЛАДИХ ПРЕМА ЖИВОТУ У СЕЛУ И ГРАДУ

(упоредна анализа)

У овом раду обрађен је само један сегмент односа омладине према селу. За младог човека природно је да га привлачи начин живота који нуди разноврсност свих аспеката живљења. Са тог становишта могло би се претпоставити да село није околиш који привлачи младог човека.

Нови феномен репопулације руралних простора брзо је препознат у литератури развијених земаља. Научно је доказано да после процеса депопулације села постепено се јавља процес репопулације села. У Великој Британији 22%, док у Норвешкој чак 30-40% миграната припада групи повратника селу. У овом процесу највише, по правилу, учествује старији контигент становништва, који је свој радни век проживео у граду, а у старијим годинама привлачи га мир и спокојство руралних простора. Процес репопулације руралних простора бележи и повратак селу млађе генерације, и то, пре свега, оне из вишег социјалног статуса, вишег степена образовања, који су у животу на селу увидели могућност добре зараде, увећања капитала и здравог живота. Њихово деловање оријентисано је на интензивне облике производње и специјализацију у пољопривреди. По правилу, то су рурални простори ближи већим градским центрима, који у истом моменту нуде привилегије живота и на селу и у граду.

У нашој научној пракси овај феномен још није уочен, али постоје неке индиције да ће следећи попис становништва указати на благе реверзибилне процесе животу на селу. Чини нам се, да у нашим условима, то није резултат привлачности села, већ негативних и неквалитетних услова живота у граду (економска несигурност, нерешено стамбено питање итд.). У том смислу аграрна политика Републике требала би да има усмеравајући карактер, пре свега, са аспекта побољшања квалитета живљења у руралним просторима.

4.7. Мр Богдан Лукић, Географски факултет Универзитета у Београду

Проф. др Зоран Жегарац, Урбанистички завод Београд

СЕОСКА ИНФРАСТРУКТУРА КАО УСЛОВ СТВАРАЊА ЈАКОГ БРДСКО-ПЛАНИНСКОГ ДОМАЋИНСТВА

Инфраструктурни системи су техничка, економска, организациона и правна основа развоја одређеног насеља и његовог интегрисања са ширим просторима. У условима развоја брдско-планинског села, историјски посматрано, одређени специфични и аутентични видови инфраструктурних објеката, представљали су услов егзистирања сељана.

Експанзија инфраструктурних система, исказаних кроз хијерархијски интегрисане мреже и објекте, није интензивно обухватила брдско-планински рурални простор.Узрок треба тражити у природним условима, као ограничавајућем фактору и скромној екномској

моћи сељана, да се укључе и опреме скупим системима, за изградњу и одржавање. Негативни демографски процеси, само су продубили јаз између могућих решења и шире заједнице. Може се рећи да је неоправдано победио концепт неодрживости савремених инфраструктурних система у овим просторима.

У раду се акценат ставља на развоју и изградњи аутентичних инфраструктурних система за јасно одређену тополошку целину, сеоско насеље, групу кућа и слично. Искуства развијених земаља, показују да су нека индивидуална и привремена решења водоснабдевања, одвођења отпадних вода, електро снабдевања, загревања објеката, третмана отпадака прихваћена као трајна и што је свакако значајно као легалан начин будућих решавања проблема у брдским и планинским условима.

Аутори се залажу за: а) Усаглашавање монопола појединих инфраструктурних грана са аутентичним решењем сељанина; б) Правна, економска и организациона усаглашеност, као услов развијања сеоских инфраструктура и њиховог уклапања у више инфраструктурне системе; В) Стимулативне мере млађим сеоским домаћинствима, која су највише заинтересована за развој инфраструктура, као услова квалитетнијег живота и обављања пољопривредне делатности и њиховог опстанка на селу; г) Убрзану изградњу, нарочито водоводних и енергетских сеоских инфраструктура, као значајног еколошког и војног потенцијала, у условима хаварија и проблема на великим инфрструктурним системима; д) Могућност производње воде и енергије за шира подручја итд.

На овај начин би брдско-планинско село, односно домаћинство, осим вишка хране, давало и одређену количину вишкова воде и енергије, без драстичнијих нарушавања постојећих планинских екосистема.

4.8. *Др Милорад Б. Рибар, Архитектонски факултет, Београд*

ЖИВОТ МЛАДИХ НА СЕЛУ У ПРОШЛОСТИ И ДАНАС

Живот младих на селу на просторима централне Србије некада и сада се битно разликује. Оно што је карактерисало живот на селу, а односи се на прошлост, првенствено се огледа у бројности младих до 29-те године који су живели и радили на селу. Некада је та старосна категорија знатно учествовала у укупном сеоском животу. Живело се у тро или четворо генерацијским породичним задругама, које су чиниле нуклеус друштвено - социолошких асоцијација.

Појавом сталних објектата за становање (од XVIII века на овамо), бројност чланова домаћинства је била велика. Женидбом (удајом), у западним крајевима централне Србије, грађени су тзв. ввајатиг - једноделни објекти од материјала из природног окружења, који су имали искључиво функцију спавања млађих чланова домаћинства. Живот је био каналисан одређеним правилима која су важила за породичну задругу. Најстарији члан домаћинства одлучивао је о свим битним стварима везаним за живот и рад свих укућана, па и младих. Пољопривреда је била основни вид делатности сеоског живља. Овакав начин живота, формирао је кућишта различитих величина и облика, са великим бројем објеката на њему. Насеобине овог типа су претече настајања старовлашког, а нарочито ибарског типа сеоских насеља.

До распада породичне задруге долази постепено у другој половини XIX века, а негде и касније. Исту је заменила инокосна породица код које сви чланови домаћинства деле заједничке просторе. За разлику од наведеног периода, број чланова домаћинства се смањује и долази нарочито после II светског рата до великих миграција сеоске омладине у градове. Попис становништва из 1948. године бележи велики проценат сеоског младог живља у односу на градски (око 70%). Већ тада се говори о животу на селу у пежоративном смислу.

У равничарским - ратарским крајевима, данас се известан број младих задржава на селу и има заслужено високи стандард живљења. За брдска и планинска подручја то није случај, изузев туристичких села, бањских лечилишта, рударских села...

Тако данас на селу (попис 1991. год.) на територији Србије живи око 2.200.000 младих, или 36,7% од укупног сеоског живља (до 29 година). За њихов удобнији живот, примерен степену технолошког развоја краја XX века, неопходна је другачија стратегија развоја и планирања простора села у Србији.

4.9. Мр Срећен Јелић, ЈЖТП "Београд"

МЛАДИ И СЕОСКА СРЕДИНА

У раду је указано на нека обележја младих и сеоске средине. У оквиру тога истакнут је значај миграцијских тенденција младих из сеоске средине према урбаној. Социодемографска структура становништва, а пре свега младих на селу се променила што је утицало на развој села и останак младих у сеоској средини. Такви процеси не

само да су утицали на промене радно активног становништва на селу, већ су допринели и нарушености демографске структуре и појаву неповољних последица у великом броју села наше земље.

Миграцијске тенденције сеоске омладине у градове довеле су до пренасељавања урбаних средина и смањења укупног становништва на селу, а пре свега младих. Велике миграције младих са села у урбане средине у последњих шест деценија у нашој земљи утицале су да многа села и региони остану без младих и иста буду препуштена сама себи.

У раду је наглашен значај пољопривреде у развоју привреде и друштва као и значај који иста има у привредном систему. Тешки услови живота и рада на селу и у пољопривреди снажно су подстицали младе да одлазе са села у градове. Почев од избора занимања и професионалне оријентације млади са села су углавном бирали занимања која су везана за друге привредне гране док се само незнатан број њих опредељивао за пољопривредна занимања. С обзиром да су млади напуштали село на пољопривредним газдинствима очигледно су остајали старији. Чак и у оним селима где су млади остајали дошло је до појаве "старих момака" и неповољних последица, јер они нису успели да формирају породице зато што у таквим селима чак нема ни једне девојке. Овакве тенденције посебно су изражене у брдско-планинским подручјима наше земље.

У развоју села и пољопривреде значајну улогу има пољопривредно становништво, посебно његов радно - активни део, односно млади утолико више, уколико су стручно способнији и професионално оријентисанији према селу.

Да би се побољшао положај младих на селу неопходно је предузети низ мера и понудити нове путеве за развој села и подручја сеоске средине у контексту развоја у односу на град, побољшати инфраструктуру, услужне делатности, отворити поново школе на селу и одговарајуће школске институције где год постоје захтеви и потребе.

4.10. Проф. др Петар Митковић, проф. др Никола Цекић,
Грађевински факултет, Ниш

УТИЦАЈ УРБАНИЗАЦИЈЕ НА УСЛОВЕ СТАНОВАЊА МЛАДИХ У СЕОСКИМ НАСЕЉИМА ЈАБЛАНИЧКОГ ОКРУГА

Најизраженији темпо урбанизације у Србији одвијао се у периоду од краја 60-тих до краја 80-тих година. Према званичним статистичким подацима у Србији без покрајина проценат урбанизације је

имао следеће вредности: 1953. године - 22.2%; 1961. - 22.8%; 1971. - 40.8 %; 1981. године - 48,4% и 1991. године - 54%. То значи да је према резултатима задњег пописа више од половине становништва живело у градским насељима, док је за мање од три деценије уназад он био нешто већи од једне петине. Територијално посматрано овако брзо пражњење се одвијало доста неуједначено. Највећи емисиони карактер имао је најсиромашнији југ чији највећи део данас обухвата Јабланички округ.

Истовремено са урбанизацијом одвијао се и процес деаграризације, и то још бржим темпом, а то значи да се је и оно становништво које је остајало на селу све мање бавило пољопривредом. Јабланички округ је у ранијем периоду емитовао становништво у знатном обиму и пре свега у велике републичке центре, док су се остали мигранти најчешће задржавали у подручја центара шест општина овог региона. Највећа пражњења била су у брдско-планинским селима, у којима су се махом задржавала старачка и радно недовољно способна домаћинства.

Најзначајнија окупљања у градовима југа Србије одвијала су се на просторима између градских насеља (или општинских центара) и њихових приградских села (субурбана подручја). Ти простори су интензивно изграђивани непланском (бесправном или стихијском) индивидуалном стамбеном изградњом. Тако су многе градске периферије (особито Лесковца) већ и физички састављене са сеоским приградским. Становништво је формирало станишта најчешће дуж пута и из правца досељавања. Сва три тока урбанизације (демографски, просторно-физички и функционални) су имала свој пуни интензитет. Миграциони салдо се увећавао а вршено је и подмлађивање становништва. Градови су се прстенасто ширили а неке сеоске навике становања и живота су преношене у градове. Истовремено повратно је вршен утицај урбаног начина живота на ужем гравитационом подручју града, што су најлакше и најбрже прихватали млади, користећи урбане садржаје из своје близине.

Нешто удаљенија насеља из ширег гравитационог подручја (посебно из равничарских предела лесковачке котлине) нису претрпела веће емигрције, па је учешће младе популације данас већ доста повољно. Њихов статус је све бољи, нарочито у периоду транзиције, када расте незапосленост у градовима, а савремена пољопривредна производња може да обезбеди већи доходак и знатно бољи стандард и услове живота него раније.

Најнеповољнија ситуација и даље остаје у брдско-планинским селима где је број младих изузено мали, а економска ситуација и услови живота се озбиљније не могу поправити без веће пажње и бриге шире друштвене заједнице, јер је то једини начин да се спречи њихово даље гашење.

4.11. Мр Миле Богдановић, Институт за бакар, Бор

УТИЦАЈ РУДАРСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ НА АКТИВНОСТИ И ЖИВОТНУ СРЕДИНУ СЕЛА (са освртом на РТБ Бор)

Познато је да велики рударско-индустријски системи изазивају промене у непосредном окружењу и то: трансформацију рељефа, режима вода, микроклиме, екосистема и сл. Поред тога, овим активностима се заузима и деградира пољопривредно земљиште, утиче на дислокацију становништва, инфраструктуру и друге елементе животне средине.

У формирању педолошких услова присутна је улога антропогених фактора, односно негативни утицај привредне делатности на природну плодност земљишта. Наиме, узајамни утицај климе, хидролошких услова, конфигурације терена, различитих биотичких фактора педогенезе при обављању рударске делатности, довели су до формирања различитих типова земљишта у простору.

Атар сеоских насеља у околини Бора спада у ред типичних подручја на којима постоји просторни несклад између пољопривреде и индустрије. То се манифестује деградацијом педолошких и других природних услова за развој пољопривредне производње и наглашеном оријентацијом пољопривредних домаћинстава на запошљавање својих чланова изван газдинстава. Како показују подаци, дошло је до снажног повећања броја домаћинстава са претежно непољопривредним изворима прихода, према броју чисто пољопривредних и мешовитих домаћинстава. Овде је оријентација на вођење интензивне пољопривредне производње мешовитог типа, чему погодују и чиниоци социо-економске природе, а пре свега велика уситњеност поседа.

Иако се у борским селима скоро сви пољопривредни фондови налазе у поседу домаћинства у којима су један или више чланова запослени у оближњем РТБ-у, људски рад не може овде бити сматран ограничавајућим фактором развоја пољопривреде. Јер, производња на ситним газдинствима се може ослањати на допунско ангажовање индустријских радника ван радног времена, као и на помоћни рад женске радне снаге, омладине на школовању, пензионера и других лица. Ово тим пре, што се приходи од непољопривредних делатности, често користе за набавку пољопривредне механизације, која супсти-

туише људски рад. Најзад, близина великог индустријског центра представља изазов за развијање производње, не само ради подмирења потреба сопственог домаћинства, већ и ради продаје поврћа, воћа и млечних производа на пијаци.

Међутим, треба истаћи да су сва села у непосредном окружењу Борског индустријског басена директно изложена загађивању ваздуха, земљишта и воде, како од стране флотацијских јаловишта, тако и од штетних гасова (CO2, азотни оксид, арсен и др.) и честица (прашина, песак и сл.) из оближњих индустирјских постројења.

С тога се може закључити да наведене погодности за развој пољопривреде увећавају потенцијалне негативне ефекте опште угрожености животне средине. Односно, не ради се само о штетном утицају загађивача на приносе пољопривредних култура и продукцију стоке, већ пре свега о опасности таложења штетних метала и других токсичних једињења у људским организама, путем конзумирасња намирница, које су произведене на контаминираном земљишту.

Према томе у приоритетне задатке планског уређења сеоских атара спада примена концепта коришћења и реструктуризације пољопривредног производног простора, којим се знатно ограничавају и елиминишу штетни утицај спољашњих загађивача на животну средину и здравствену безбедност хране. У томе се огледа основни циљ овог рада, укључујући и дефинисање мера које треба предузети ради остварења циљног концепта.

4.12. Др Драган Марковић, Институт за политичке студије, Београд

ПЕРСПЕКТИВЕ ЕГЗИСТЕНЦИЈЕ МЛАДИХ НА СЕЛУ

Масован одлазак младих људи из пољопривреде и села и њихово запошљавање у граду представља појаву која је последњих деценија нарочито дошла до изражаја. Осим непаритетних цена пољопривредних производа, тешкоћа пласмана производа, дугог и напорног рада који захтева пољопривреда и мале добити, главни извор незадовољства младих земљорадника је неизвесна социјална и про-

фесионална будућност. Да би се млади задржали на селу неопходно је да држава земљорадницима обезбеди социјално осигурање, укључујући и бенефициран радни стаж и на тај начин поправи њихов незавидан социјали статус.

Погрешно схватање да за бављење пољопривредом нису потребна нека нарочито знања довела су до негативне појаве да се млади пољопривредници стручно не оспособљавају за занимање којим ће се трајно бавити. Савремена производња у пољопривреди захтева, међутим, образованог младог пољопривредника, способног да предузима агротехничке мере и рукује пољопривредном механизацијом. Зато је потребно организовати регионалне школе за младе земљораднике као и друге облике стручног усавршавања што би подстакло младе да се определе за пољопривредну производњу и живот на селу.

Да би млади били мотивисани за живот на селу неопходно је да им се приближе услови живота које пружа градска средина. Потребно је да држава много више улаже у развитак села инвестирањем у градњу школа, биоскопа, здравствених установа, домова културе, путева, пошта, водовода и телефона. Пракса показује да су знатно мање миграције из оних села која су се приближила условима живота у граду и која доживљавају привредну трансформацију као што су села која развијају сеоски туризам. У таквим селима број младих не само што не опада, већ се и повећава.

Урбанизацијом село је све ближе граду, а у исто време експанзијом сеоског туризма град се све више враћа селу. Село и град све више иду у сусрет једно другоме што представља велику наду и за село и за сеоску омладину и чини њихову будућност извеснијом.

4.13. Нада Стојковић, Соко Бања

МЛАДИ И СЕЛО У ОПШТИНИ СОКОБАЊА

Општина Сокобања, са 24 сеоска насеља и градским насељем Сокобањом од давнина познатом центру по лековитости својих минералних вода последњих година се све више сусреће са проблемом миграције младих људи из села у град који трајно напуштају пољопривреду и село и своју егзистенициј заснивају ван пољопривредне делатности.

Управо захваљујући оваквим променама, на селу у општини Сокобања се све више диференцирају три категорије домаћинства:

- домаћинства која су остала без омладине,

- домаћинства која школују омладину и не намеравају да је задрже на газдинству и

- домаћинства која школују омладину и остављају наследника на газдинству.

Промене које у селу настају савременим начином производње, наглим продором индустријализације и урбанизације, развојем комуникација (Радио, Телевизија, штампа) довеле су и до промена старих традиционалних схватања и устаљених образаца понашања и односа према младима у односу на породицу, традицију, културу, систем вредности и слично.

Систем вредности пре двадесетак и више година био је знатно другачији него данас. Углед једне породице зависио је од величине имања, куће, броја стоке, радних навика (цењени су људи који вредно раде и имају лично поштење), а мање се ценио новац, лагодан живот, постизање добити без рада.

Данас, напротив, млади много више цене новац и лагодан живот. Велики пољопривредни посед више није предност, већ чак и сметња приликом женидбе, јер девојке не желе да иду у породицу где се пуно ради, тако да је у селима у општини Сокобања присутан проблем великог броја неожењених момака.

За побољшање положаја младих на селу неопходна је организована активност на нивоу Републике у побољшању положаја пољопривреде као битне привредне гране и мотивације младих да се определе за пољопривреду као трајно занимање. Потребно је стварање услова и у другим областима друштвеног живота и рада, у циљу превазилажења разлике између села и града и пружање шансе младима на селу за садржајнији и организованији живот и рад кроз боље организовање здравствене, дечје заштите, културе, спорта.

4.14. Мр Нада Видић, Покрајински секретаријат за културу, образовање и науку, Нови Сад

МЛАДИ НА ЧЕНЕЈУ И ЧЕНЕЈСКИМ САЛАШИМА

Ченеј је једно од 15 насеља у Општини Нови Сад. Најмање је по броју становника 1983, а највеће по површини хатара - 86,1 км квадратни. Насеље се налази северно од Новог Сада, на саобраћајници: Нови Сад - Суботица.

Ченејски хатар је лоциран на јужној периферији бачке лесне терасе, са утолеглицама флувијалног порекла, дужине од 100 - 200 м и дубином од 1 до 2 метра.

Ченеј није ни село, ни град. То је приградско, салашарско насеље, о ком писани трагови датирају из 1237. године (Мелхиор Ердухељ).

Ченејски салаши су грађени на породичним имањима, са дугом традицијом. Власници салаша имају, најчешће и породичне куће у насељу, које се развило дуж саобраћајнице.

На Ченеју су неки салаши груписани, а групе салаша носе имена по презименима породица (Пејићеви салаши).

Према подацима, на Ченеју има 501 домаћинство, од којих 322 пољопривредна домаћинства (мешовита и чисто пољопривредна домаћинства међу којима су власници и млади).

Пољопривреда је одувек била основно занимање ченејаца, са специфичним салашарским начином пољопривредне производње и специфичним салашарским начином живота.

Величина земљишног поседа је различита. Тако, до 3 ха има 86 домаћинстава, од 3 - 5 ха има 64 домаћинстава, од 5 - 6 ха има 35 домаћинстава, од 6 - 8 ха има 62 домаћинства, од 8 - 10 ха има 135 домаћинстава.

Интензивна пољопривредна производња, помешана је са традиционалном салашарском пољопривредом.

Агроекономски односи на Ченеју и ченејским салашима су у сталним променама, што се непосредно одражава на начин и квалитет живљења.

Ченеј и ченејски салаши, налазе се у гравитационој сфери Новог Сада. Стога, пољопривредно становништво, а посебно млади, имају специфично: привредно-економско и социо-културно окружење. Урбанизација потискује рурална обележја Ченеја, а ченејски салаши чувају традиционалан начин производње, сада трансфорисан, као и начин живљења.

На ченејским салашима, чува се аграрна баштина Војводине. Наиме, постоји Културно-историјско друштво - Пролеће на ченејским салашима - ПЧЕСА, које је покренуло Едицију: "Историја пољопривреде, салаша и села" (објављено је 17 књига - монографија). На ченејским салашима се одржава културна манифестација - Светско такмичење у играма подвоје из Војводине "Тулипан", организују се изложбе дечјих ликовних радова.

4.15. *Проф. др Милутин Ђорђевић, Филозофски факултет Ниш*
Татјана Љубеновић, ОШ "Чегар", Ниш
Јелен Николић, ОШ, Медошевац

КУЛТУРА ЗДРАВОГ ЖИВОТА МЛАДИХ НА СЕЛУ

Пројектним програмом Култура здравог живота младих који је припремљен на Универзитету у Нишу у сарадњи са универзитетима у Приштини и Крагујевцу - носиоци Филозофски факултет и Студентски културни центар у Нишу утврђени су и задаци истраживања, програмирања и едуковања у раду са младима на селу.

Пројектоване су две групе глобалних задатака и то:

Прва група задатака која се односи на различите видове превенције у области:

еколошке културе; радностваралачке културе; хумане културе;

здравствене културе; физичке културе; културе комуникације.

Друга група задатака која се односи на различите видове друштвене интервенције у области: пушења; алкохолизма;
наркоманије; криминалитета младих и сексуалног васпитања младих.

У концепцијском смислу треба да се интегрише научно-истраживачка и оперативно-практична делатност свих важнијих друштвених субјеката који су одговорни за рад са младима па се на тај начин издвајају три глобалне целине:

истраживање, програмирање и едукација младих и свих важнијих субјеката који раде се младима.

У саопштењу ћемо, за овај Сусрет издвојити један посебно значајан и актуелан проблем - Еколошку културу младих на селу.

Еколошку културу младих на селу дефинисали смо у пет програмских целина са следећом садржајном оријентацијом:

Програм 1: Еколошко васпитање младих у сеоској породици,

Програм 2: Еколошко васпитање младих у сеоској школи,

Програм 3: Да нам село буде чисто и уређено,

Програм 4: Да нам зграде у којима бораве млади буду здраве, и

Програм 5: Здрава храна: производња и коришћење: где, како, зашто?

Истраживање и програмирање у оквиру пројектованих задатака почиње у овој, 1997. години и неки облици едукације родитеља и наставника основне школе и здравствених радника у одабраним сеоским срединама.

4.16. Проф. др Мирјана Анђелковић, проф. др Хранислав Анђелковић, Грађевински факултет, Ниш

АНАЛИЗА ДРУШТВЕНИХ САДРЖАЈА ЗА СЛОБОДНО ВРЕМЕ МЛАДИХ У СЕЛИМА НИШКЕ ОПШТИНЕ

Присутне тенденције да се селу обезбеди место које му, по значају, за друштво, објективно припада, захтевају да се темељито проуче све компоненте које утичу на квалитет живота на селу.

Обезбеђење услова за оптимално задовољење људских потребе је основа за заустављање деценијама присутне миграције село - град и успостављање нових миграционих токова од града ка селу, које треба очекивати као реалну последицу најновијих друштвених догађања везаних за економску кризу, проблем запошљавања у градовима, трансформацију у сфери власништва...

Изузетно важна компонента у постизању квалитета живљења је задовољење потреба везаних за домен слободног времена, које су посебно изражене код младих.

Полазећи од чињенице да структура слободног времена младих садржи више сегмента: одмор (активан, пасиван) и разоноду, едукацију (у циљу постизања вишег нивоа у образовању и култури), друштвени рад... са урбархитектонског аспекта су истражени и систематизовани подаци о просторима друштвене намене везаним за домен слободног времена младих.

У том циљу анализирана су сеоска насеља на територији општине Ниш, с тим што су из анализе изостављена приградска

насеља која због блиске везе са градом представљају посебну проблематику. Истраживањем су обухваћени објекти из домена културе (библиотека, дом културе...), објекти намењени спортским активностима и објекти намењени дружењу (клубови, простори за аматерске и хоби активности...), а дати су и подаци о могућностима и квалитету праћења ТВ програма.

Упоређивањем постојећег стања са оптималним потребама везаним за домен слободног времена извучени су закључци који упућују на неопходне промене у третману друштвених садржаја за слободно време, како би и у овом сегменту село постало привлачније за живот младих.

Вишедеценијска индиферентност друштва према руралној средини, присутни социо-економски проблеми и масовна миграција ка граду, имали су за поседицу да је и оно мало изграђених садржаја за слободно време или променило своју намену или је, у грађевинском смислу, у таквом стању које захтева озбиљну реконструкцију и ревитализацију.

Евидентно је такође да су постојећи објекти углавном грађени пре више од 30 година, без неких претходних студија о стварним потребама специфичним за руралну средину (посебне карактеристике производног рада, обичаји, навике, традиција, природни услови...), готово типски по садржају и архитектонски безизражајни.

Реално је очекивати, ако друштво посвети селу довољно пажње, да ће осавремењени производни рад на селу (било да је у питању пољопривредна или индустријска производња), утицати и на повећање квантитета и побољшање квалитета слободног времена.

Имајући у виду евидентирано стање, неопходно је, извршити научна истраживања која би дала прецизне податке о потребама младих у слободно време, са свим специфичностима за сеоску средину. У научно-истаживачки пројекат, на нивоу државе, би, пре свега, требало укључити урбархитектонске стручњаке за рурално подручје као и социологе.

Тек резултати оваквог једног истраживања могу дати конструктивне смернице за предузимање конкретних мера за оживљавање села и стварање услова да млади остану у тој средини.

4.17. *Никола Цекић, Петар Митковић, Грађевински факултет, Ниш*

БУДУЋНОСТ УРЕЂЕЊА ОБЈЕКАТА У КУЛТУРИ НА СЕЛУ

У раду су отворена питања везана за нагли продор компјутерских технологија у свим сферама људског живота и њихових утицаја на обликовање руралних физичких структура, односно сложених друштвених садржаја који де фацто регулишу координате духовног простора.

Некада чврсте границе у релацији град - село данас видно губе на својој социјалној и културолошкој гравитационој снази тако да се појављује нови облик учешћа појединца и нова потреба за ремоделовањем друштвених објеката, посебно у сектору културе, и новим начином организовања слободног времена. Дешава се брза, "невидљива" револуција планетарног карактера у којој регулативну функцију преузимају многобројни електронски медији чије деловање свакодневно утиче на ликвидацију метрополизма и стварање физиономије глобалног светског села као јединствене територијалне јединице, један рурбани континуум, на габарит човековог односа према окружењу и уопште нову димензију ширења духовне надградње. Таква ситуација данас императивно намеће став, тезу за идејним преиспитивањем, ремоделовањем и другачијим, флексибилнијим архитектонским уређењем ентеријера и екстеријера постојећих друштвених садржаја на селу.

За сутрашње младе генерације на селу од пресудног значаја може бити могућност једноставног и активног моделовања својих културолошких потреба. Ограничено идеолошко-културолошко вредновање села кроз задружни дом и салу у њему не одражавају културолошки идентитет села. Уз недостатак простора на урбаној културолошкој мапи Србије, јасно је да је село на самом почетку, без осмишљеног развојног концепта. Ту је огроман простор градитељског деловања, али не само у објектима и њиховој локацији, већ, потреби нове стратегије обнове села са новим концептом, моделима огранизованости и прогнозе културних потреба. У контексту нејасне представе о даљем урбаном културолошком имицу, нејасни су и одговори на питања о културном имицу села. Престижно питање је и нужност постмодерног заокрета према селу у коме ће свака стамбена јединица бити мала културолошка ћелија у систему уз промовисање културних интереса и сасвим другачије вредновање села.

Радна група - округли сто 5.

СТАРИ МОМЦИ, БРАК И ПОРОДИЦА МЛАДИХ НА СЕЛУ

Руководиоци:

Проф. др Анђелка Милић

Проф. др Слободанка Марков

Проф. др Наум Матилов

Предраг Стојковић

5.1. Проф.др Анђелка Милић, Филозофски факултет, Београд

МОДЕРНИЗАЦИЈА СЕОСКЕ ПОРОДИЦЕ КАО УСЛОВ ОСТАНКА МЛАДИХ НА СЕЛУ И ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА

Проблеми заснивања брака и породице од стране младих становника села већ су препознати као фактори који угрожавају природну репродукцију села и сеоског становништва. Међутим, ти проблеми не настају само због екцесивног одлажења младих са села у чему нарочито предњачи женска омладина. Наравно овај моменат је битан али само као један фрагмент у сложеној целини породично-економских односа и међузависности између људских актера и њихове сеоске средине. Извучена из те целине и посматрана сама за себе експлозивна емиграција младог сеоског становништва тешко може бити објашњена целовито, а тиме су практични покушаји њеног заустављања осуђени на делимични или потпуни неуспех.

Сеоска породица, а посебно породица сељака код нас је увек истовремено и економски производни погон. Ово непосредно прожимање породичног и економског фактора на сеоском газдинству има великог утицаја на обострану трансформацију како модела породице и породичних односа, тако и економских егзистенцијалних активности и њиховог карактера. Неизмењена традиционална форма породице и само начета структура традицијских односа ауторитета на нашем селу појављује се као значајна сметња за трансформацију и актуализацију модерних брачних и породичних односа међу младима на селу, а тиме и као значајан фактор успоравања или стагнације на плану екномских промена и ефикаснијег коришћења радних и природних ресурса сеоских домаћинстава.

Доминантна модерна форма породичног живота јесте нуклеарна породица у којој супружници имају могућности да самостално моделирају свој породични живот саобразно својим потребама, жељама, вредностима и индивидуалним могућностима. На селу тај облик породице је још увек недоступан младима, те се млади брачни пар мора интегрисати у породични живот али и економске процесе у домаћинству најчешће мужевљеве породице. Ова ситуација изазива бројне фрустрације у интергенерацијским односима, али нарочито негативно утиче на успостављање партнерских односа између младих

супружника као гаранција стабилности брака и успешности породице социјализације млађих нараштаја.

Други проблем у осамостаљивању младог брачног пара у сеоској породици што је услов њихове успешне брачне и породичне консолидације јесте економски. Млади брачни пар мора да се економски интегрише у пољопривредну производњу које се мање више репродукује на традиционални начин, са веома мало уношења нових технолошких средстава, сазнања, без настојања да се производња осавремени, прошири, иновира, повећа, ефектуира или промени у складу са захтевима тржишта и сл., те је практично доведен у ситуације потпуне зависности од одлука и начина рада родитељског пара. У тој ситуацији, а нарочито када се младој жени не пружају никакви изгледи за економско осамостаљивање, било ван газдинства или што би било најнормалније на самом газдинству (кроз рационализацију и осавремењивање поделе рада и одговорности за поједине производне облике на газдинству), одлазак са села био је једина рационална алтернатива за женску омладину.

5.2. Др Наум Матилов, Институт за социолошка и политичко-правна истраживања, Скопје, Македонија

ПОЛОЖАЈ ОМЛАДИНЕ У СЕОСКОЈ ПОРОДИЦИ, СА АСПЕКТА ПРОМЕНА У ПОРОДИЧНИМ ОДНОСИМА

У не тако давној прошлости на подручју Републике Македоније доминирали су патријархални породични односи који су у значајној мери присутни и у данашњим приликама. Они се одликују потпуном потчињеношћу свих чланова породице, а посебно омладине према ауторитету главе породице који је неприкосновен и нетолеран-тан у сваком погледу.

Глобалне друштвене промене у Републици Македонији, нужно су имале свој одраз и на промене породичних односа, које су довеле и до одређених специфичних промена у положају омладине у сеоској породици, који су посебно карактеристични за савремени период транзиције.

У овом раду, осим квантитативног примењен је и квалитативни приступ, који омогућује поред структурне, сагледавање и садржинске димензије положаја омладине у сеоској породици.При томе, као основни индикатори за сагледавање поменутих стања послужило је учешће чланова породице у извршавању значајних послова у породици, као и ауторитет родитеља.

Резултати спроведеног истраживања указују да је породична функција припремања хране у породици искучиво "женски посао" из кога су млади (и женска и мушка омладина) готово сасвим искључени. То растерећење младих од обавеза око обављања кућних послова везано је за стварање простора за образовање којим би се побољшао друштвени положај. Тежак економски и социјални положај породице са села подразумева окупираност решавањем егзистенцијалних проблема, тако да је мало оних који могу да омогуће наставак школовања своје деце и да код младих развију аутономни вредносни модел.

Млади су у неповољном окружењу и остају изван породице и друштва. То доводи до пораста асоцијалног понашања.

Стабилизација друштвеног система требало би да доведе до промена у погледу могућности запошљавања и отворености образовног система за талентоване.

Најзначајније и најсложеније промене у руралној породици су промене у породичном ауторитету. Некада неприкосновени ауторитет родитеља, посебно оца, губи ранији значај. Све више се слуша глас младих и осталих чланова породице.

У раду се наводе резултати истраживања о променама у породичном ауторитету у доношењу једне од најважнијих олука у породици - о даљем школоваању деце. Егализација породичних оноса се огледа у све већем утицају младих, као и осталих чланова породице у доношењу одлуке.

5.3. *Проф. др Слободан Јакшић, Универзитет у Београду*

УТИЦАЈ МЛАДИХ НА ТРАНСФОРМАЦИЈУ СЕОСКЕ ПОРОДИЦЕ И ЊЕН СИСТЕМ ВРЕДНОСТИ

"Омладина је носилац антитезе негација једне равнотеже коју су стварале старе генерације"

/Отокар Кершовани/

Млади и младост су животни фермент, извор и уток села, сеоске породице, њеног постојања и опстајања и незаменљиви украс пејсажа и сеоске идиле. Села, која су остала без младих, претворена су у човекову пустињу, "пренасељену усамљеност" и цивилизацијску дивљину.

У оквиру предмета нашег рада: "Утицај младих на трансформацију сеоске породице и њен систем вредности" покушаћемо да "тестирамо" следеће хипотезе:

1. Поред низа економско-социјалних промена у нашем друштву, на трансформацију сеоске породице и њен систем вредности значајно су утицали и млади на селу и то: масовнијим школовањем, планирањем породице, осавремењавањем породичног домаћинства, ступањем у брак ван места рођења, повећаном покретљивошћу, учесталим миграцијама и емиграцијама, преферирањем (глорификовањем) урбаног, градског стила живота на штету живота и рада на селу, његове идиле и перспективе.

2. Под утицајем минуле социјалистичке самоуправне идеологије, која је још увек витална и жилава, код младих је глорификован рад на друштвеним средствима за производњу, везивање за "државне јасле", живот у граду у мамутским солитерима (колективним спаваоницама и "паркиралиштима" за људе) на штету развоја приватног поседа, рада и живота на селу.

3. Владајућа идеологија и њен екстензиван васпитно-образовни систем су преферирали и насилно подстицали "рађање радног народа", пролетаријата и пауперизацију сеоског становништва као најпоузданије узданице за изградњу самоуправног социјализма. Село је платило велики и ненадокнадиви губитак.

4. Због своје природе и система вредности, млади су врло пријемчиви да буду носиоци антитезе, негације једне равнотеже коју су створиле старе генерације како позитивно тако и негативно.

5. Постојећа сеоска породица је верно огледало идеолошких заблуда и грешака минулог и постојећег система образовања и васпитања младих на селу и у граду.

5.4. Проф. др Слободанка Марков, Природно-математички факултет, Нови Сад

САМОПЕРЦЕПЦИЈА СЕОСКИХ ДЕВОЈАКА

Тематски круг истраживања, чији се резултати презентују у овом чланку, чини перцепција сеоских девојака властитих улога и положаја у породици и у јавној сфери, и њихови планови и очекивања у погледу будућности. Полази се од проблематизовања саме категорије "сеоске девојке". Анализа је заснована на интервјуу који је вођен са тридесет сеоских девојака. Узорак је сачињен на основу типа и развијености села, социо-економског статуса породице и нивоа школованости девојака.

Истраживање је показало да измешаност елемената традиционалног и модерног начина живота представља једну од основних детерминанти самоперцепције друштвених улога и положаја сеоских девојака. У ствари, опсег поменутих елемената у појединим сеоским срединама чини непосредни миље у коме се одвија процес социјализације, односно он утиче на то каква ће схватања и норме понашања усвојити сеоске девојке. У том погледу су утврђене одређене разлике с обзиром на општу развијеност (модернизацијске процесе) села и регије, социо-економски статус породице, као и степен школованости самих девојака. Услед тога је тешко доносити опште закључке који би важили за све сеоске девојке, те закључци, који се овде сугерирају, имају хипотетички карактер. У њима се изражава оно што је заједничко, односно различито у виђењу властитих улога и положаја код испитаних сеоских девојака.

У погледу улога и положаја сеоских девојака у породици, у овом истраживању је утврђено да су фактички све испитане девојке током социјализације (у патријархалним породицама) интериоризовале схватање о различитим улогама жене и мушкарца у породици, као и у друштву. При томе је видљиво да су девојке из неразвијених регија и сиромашних породица више у патријархалном духу. Саме де-

војке не само што прецизно артикулишу различит однос родитеља и сеоске средине према деци женског и мушког пола већ имају свест о неоправданости таквог односа. Тај се однос полако мења, у првом реду, у мешовитим и богатијим домаћинствима и попушта строгост у захтевима и нормама понашања према женској деци. Али, то ипак није постало основна тенденција у васпитању мушке и женске деце. Улога мајки се показује као нарочито значајна у подстицању да се сеоске девојчице и девојке школују.

Сеоске девојке посебно перципирају бригу о деци као сферу женских послова и одговорности. Та је улога остала битна за самореализацију сеоске жене, као и за углед и поштовање у сеоској средини. Девојке из испитаног узорка би желеле да се то промени у њиховим будућим породицама.

У јавној сфери још увек није отворен простор за сеоске девојке, као ни за сеоске жене у целини. Отпор сеоске средине према женама у јавној сфери, као и потцењивање женске речи је још увек изражено и изгледа да слаби спорије од прихватања промена у улози жена у другим сферама (у раду и запошљавању, одлучивању у породици). Сеоске девојке се све чешће виђају на јавним местима, односно на местима за забаву и разоноду младих. Посебно су прикраћене сеоске девојке као и сеоске жене које се баве пољопривредним пословима. Оне су ограниченије у друштвеној комуникацији и културној пракси од других категорија сеоских жена. Искљученост из јавне сфере и заиста више него скромне могућности за културни живот сеоске девојке прецизно перципирају,.али не виде начин да то промене. Оне прихватају то стање најчешће из страха од реакције и жигосања од стране сеоске средине, а понекад и из конформистичких разлога.

Обнављање поделе рада по полу и скученост сеоског живота се показују као главни разлози жеље сеоских девојака да оду са села или да бар изађу из сфере пољопривредних послова. Све девојке из нашег узорка изразиле су такве жеље, што говори о раскораку између њихових стварних улога и онога што оне желе да буду. Иако су прошле понекад и врло ригидну припрему за традиционалне улоге, оне су свесне друкчијих могућности живота (по урбаном обрасцу) и прижељкују га. Оне су артикулисале жељу да изађу из круга који им је наметнут породичним и резиденцијалним статусом, као и другим, ширим друштвеним чиниоцима. Но, многе од њих испољавају дубоки песимизам у могућности промене властитог положаја, Оне перципирају процесе сиромашења .дела сеоског становништва и социјално раслојавање и слуте да ће они многе од њих "приковати" за неки облик физичког рада и још дубље ући у "идиотизам" кућних послова.

5.5. Милутин Тијанић, Задружни савез Југославије, Београд

ДЕМОГРАФСКИ ПРОБЛЕМИ НА СЕЛУ

Утицајем различитих фактора, наше село, као место становања, живљења и различитих привредних активности и културног стваралаштва променило је првобитне и традиционалне карактеристике. На основу статистичких обележја у Републици Србији сада има 6.064 сеоска (и приградска) насеља у којима има 4.815.802. житеља.

Статистички подаци о полној структури показују да од укупног сеоског становништва мушкарци чине 2.429.492, а да је жена 2.386.310. То значи да у селима станује 42.182 мушкарца више него жена. Ови бројеви недвосмислено показују да се младим људима, који су одлучили да трајно остану у селу и да се баве пољопривредном производњом, веома тешко оженити и основати породицу, односно самостално домаћинство. То једноставно и због тога што у селима нема ни девојака ни жена за удају.

Следствено томе има оправдања да се овде постави питање: могу ли оне жене које живе у градовима надоместити недостајући број девојака (боље: будућих невеста), ради женидбе слободних момака у селима. Овако постављено питање има и смисла и оправдања и то у толико више када се зна да у градовима Србије станује, ради (или је без запослења), - 120.795 лица женског пола више од броја мушкараца у градским насељима.

Подаци о полној и старосној структури становништва у сеоским подручјима показују да процес деаграризације још није ни успорен, а о трајном заустављању ове појаве не може се ни говорити. Са становишта очувања виталних функција села и развоја пољопривредне производње на газдинствима земљорадника, деаграризација је штетна из најмање два разлога: прво, онемогућава да се постојећи ресурси и капацитети у пољопривреди и селу користе и на најбољи начин валоризују и, друго, успорава се, а понегде и сасвим онемогућава развој села као модерног, савременог урбаног насеља...

Најважнији услов за дугорочно пресецање деаграризације у нашим условима представља обједињавање стварних могућности да се сеоски момци жене благовремено или на време како је то било у ранијим периодима. То ће бити и први корак за заустављање пада наталитета у сеоским подручјима. Тако ће бити створене околности да се у селима властитом радном снагом развија индивидуално зем-

љорадничко газдинство које јесте основа читавог пољопривредног развоја у нас. Економско стабилни развој пољопривреде треба да допринесе да се млада генерација, више него до сада трајно опредељује да јој пољопривреда постане занимање, а село место становања. Када то постигнемо тада ће се у пракси јасно моћи сагледати да држава својим мерама и развојном политиком подстиче и развој села и пољопривреде. Јер, познато је да су млади вазда били барометар стања у пољопривреди, селу и шире у друштву као целини.

5.6. Др Гордана Вуксановић, Филозофски факултет, Нови Сад

БОСАНЦИ У ВОЈВОДИНИ - ОДНОС ПРЕМА БРАКУ И РЕПРОДУКЦИЈИ

Предложени рад се темељи на емпиријском истраживању које је током 1996. године спроведено међу другом генерацијом досељеника из Босне и Херцеговине. Наиме, после Другог светског рата, у време такозване колонизације у насељима у којима је до тада живело немачко становништво, досељено је становништво из Босне и Херцеговине. Поређење постојећих сазнања у првој генерацији колониста са резултатима истраживања омогућава да се уоче промене у односу према браку и репродукцији настале под утицајем социјалног окружења које, за разлику од бивше Босне и Херцеговине, одликују егалитарнији односи између мушкараца и жене у браку и породици.

Истраживање је обухватило породице млађих брачних парова, од 30 до 40 година старости хомогене "по пореклу", то јест, породице у којима су и муж и жена деца прве генерације миграната. Подаци су прикупљени поступком интервјуа уз истовремено непосредно посматрање. Разговори су вођени само са женама. Од сваке испитанице је тражено да изнесе сопствено мишљење као и распрострањено схватање о пожељном и стварном односу мушкарца, односно жене према предбрачном животу, браку, породици. Имајући у виду наглашене патријархалне односе у породицама у којима су одрасли, посебна пажња посвећена је утврђивању горње и доње границе за удају/женидбу, утврђивању критерија на основу којих младић/девојка врше избор брачног друга, испитивању утицаја родитеља приликом избора супружника, испитивања односа према предбрачној трудноћи, разводу брака, рађању деце изван брака. И поред наглашене егали-

зације у односима између полова, уочава се да се пред жене/ испитнице постављају "специфична" очекивања која указују на разлику у положају мушкарца и жене у браку и породици. У појединим ситуацијама од Босанке се очекује да се понаша онако како су то чиниле претходне генерације жена.

С обзиром да је уочи и током избијања грађанског рата знатан број становништва из бивше Босне и Херцеговине мигрирао у Србију, спроведено истраживање омогућава да предвидимо промене које се могу јавити у области брака и породице.

5.7. Мр Зорица Николова Ристић, Међуопштински центар за социјални рад, Скопје, Македонија
Јордан Јовановски, Републички завод за унапређивање социјалних делатности, Скопје, Македонија

НОВОСКЛОПЉЕНЕ БРАЧНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ У РУРАЛНОМ ПОДРУЧЈУ СКОПЈА (У 1996.ГОД)

У Македонији већ неколико година функционише Институт за предбрачно информисање у оквиру мера социјалне политике. Садржински и тематски то је, бар за сада, једночасовно предавање о основним одредницама брака и породице. Нормативно, не може се склопити брак уколико се не похађа ово предавање.

Иначе, како је Скопје својеврсна агломерација (1/4 укупног становнитва Македоније, изразито наглашена концентрација индустријских, образовних, културних и других институција и ресурса), у његовом руралном залеђу живи 100.000 становника.

У наставку текста, аутори на основу расположивих индикација (евиденциони лист о предбрачном информисању), настојаће да утврде основне социјалне, демографске и друге карактеристике оба брачна друга који су први пут ступили у брак у прошлој, 1996. години. Између осталог, очекујемо да поред економских, културних и других привилегија непосредне урбане средине, и даље етничка припадност, традиционалан начин живота, занимање итд имају доминантан утицај на избор брачног друга, на године ступања у брак, време познавања пре брака, број деце итд.

5.8. Данијела Здравковић, Учитељски факултет, Врање

БРАК И ПОРОДИЦА НА СЕЛУ

Велике друштвене промене, а пре свега снажни процеси индустријализације, урбанизације, технолошке револуције као и развој система социјалне политике трансформисале су градску породицу и брак. Градска породица је својим промењеним односима утицала на односе у сеоској породици, на институцију брака на селу, нарушавајући тако њихову стабилност, постављајући питање да ли су брак и породица на селу у кризи, да ли ће се разорити и нестати, или не.

Породица на селу се је у мого чему променила, (не у тој мери као градска) али је још увек остала важна друштвена институција која има велику улогу у животу сваког појединца на селу, па јој се зато у проучавању села придаје посебна пажња јер је она главно језгро колективитета сеоске средине. За сеоска друштва је карактеристично да се цео економски живот организује унутар домаћинских група, то је сасвим разумљиво ако се прихвати став да је економија села, база сеоског опстанка.

Сеоска породица је можда у кризи, али јој не прети опасност да ће се распасти. Промене које се догађају нису коренште, породица је и даље партијархална и традиционална, то је оно што представља велики проблем у глобалном развоју села.

Сеоска породица на нашим просторима је тешка и неприхватљива за младе, а поготову за девојке јер им она представља терет, сталну обавезу, без слободног времена и тако се оне одлучују на одлазак у град, где углавном добијају нешто боље, али не и завидне услове живота. Тако се је поставио проблем диспропорције у броју младића и девојака на селу. Младићи имају тешкоћа да се ожене.

Односи у сеоској породици остају хијерархијски, само се начин испољавања моћи и власти мужа унеколико променио. Статус жене се мање побољшао од статуса деце. У селу и даље постоји идеал трајног брака и породице, категорично се одбија абортус, а и негативно је расположење према предбрачним слободама (али није недопустиво).

На селу је теже бити жена него мушкарац.

5.9. Миле Ђорђевић, Завод за социологију развоја села, Београд

МЕЂУГЕНЕРАЦИЈСКИ ОДНОСИ МЛАДИХ НА СЕЛУ

Утицај урбанизације и културације духа сеоске средине и њено деловање на породицу и младе, поприма све значајнију улогу. Вршећи снажан утицај са циљем да промени постојеће норме и схватања сеоске средине, захвата сва подручја људског живота и рада изражавајући се као социјална и васпитна појава.

Неминовна и растућа трансформација сеоске породице и њен промењени систем вредности, представља најнепосреднији извор потреба да се сеоска породица благовремено оспособљава и припрема за одређене промене које се дешавају. Породица се све више ослобађа патријархалних односа и класичног породичног система вредности, која се евидентно изражава и манифестује код младих - губећи у свом схватању традицију а прихватајући нове норме и вредности друштвеног живота.

Очинска и родитељска власт над децом поприма нове облике и понашања стварајући при томе јаз између родитеља и деце у својим схватањима што проузрокује различите облике понашања код младе генерције.

У многоме се мењају улоге у самој породици, млади све више почињу да "васпитавају" своје родитеље, покушавајући тиме да унесу своје схватање и норме које су усвојили, са тежњом да заузму свој положај у самој породици.

При томе наилазећи на генерацијски јаз који може да доведе и до одређеног девијантног понашање младих, што није редак случај данас.

Немоћ и корозија ауторитета родитеља да утичу на понашање младих често изазива супротан ефекат од жељеног.

Многе породице још нису довољно одрасле да уоче растуће потребе младих генерација како би успешно сарађивале у процесу њеног формирања.

Не губећи из вида да ти односи у многоме зависе и од социјалног статуса њихових породица а и од снажног утицаја мас-медија (телевизије, филма, штампе, "дискоклубизиране" музике).Тиме код младих изазивају појаву отуђености од друштвеног и културног

живота средине у којој живе., показујући се у једним од облика жељом за лагодним животом, брзог богаћења без много уложеног труда. Тиме се напуштају традиционалне вредности које одликују село и све оно што може да се схвати као култура и живот села.

Не треба тиме да се изгуби из вида и да ти односи зависе и од саме сеоске средине и фактора који је одређују да буде онакав какав јесте.

5.10. Проф. др Владимир Нешић, Филозофски факултет, Ниш
Милкица Нешић, Медицински факултет, Ниш

ПСИХОЛОШКО САВЕТОВАЊЕ МЛАДИХ У СЕОСКОЈ СРЕДИНИ

Овај рад је усмерен на истраживање неколико области, које су, по нашем мишљењу, од изузетног значаја за положај младих на селу (професионална оријентација, односи у породици и формирање породице, конфликти и социопатолошке појаве), као и на стручне активности које могу допринети решавању појединих питања везаних за живот младих. Једна од тих активности би била психолошко саветовање младих. Оно би се могло организовати као истурена служба одређених градских установа, нпр. центар за социјални рад, или, ако за то постоје могућности, као посебне јединице при здравственим установама у самом селу, односно амбуланти, школи, месној канцеларији, задружном дому.

Психолошко саветовање младих на селу би могло да обухвата најмање три области саветодавног рада:

1. професионалну оријентацију, при чему се овде истражују питања (не) запослености сеоске омладине, односа према пољопривредном занимању, као и економски положај сеоске омладине, образовне аспирације сеоске омладине;

2. брак и породицу, при чему се истражују проблеми међугенерацијских односа, брака и породице младих на селу, положаја омладине у сеоској породици; и

3. социопатолошке појаве код сеоске омладине, превентива и терапија психичких сметњи (укључујући и болести зависности).

Психолошко саветовање као савремени облик стручне помоћи није заступљен на селу, али то не значи да не може бити примењен. Када је реч о модернизацији и унапређењу живота на селу потребно је користити савремена расположива знања и искуства како би се проблеми младих људи решавали на одговарајући начин. Иако постоји стереотип здравог сеоског начина живота, село није имуно на разне поремећаје и патологију (психо- и социопатологија, криминалитет), па је потребно паралелно развијати све моделе руралне хигијене. У овом раду се анализирају принципи психолошког саветовања младих и могућнсоти његове примене у сеоским условима.

5.11. Мр Миомира Костић, Правни факултет, Ниш

ДЕЛИКВЕНТНА ДЕЦА ИЗ РУРАЛНИХ СРЕДИНА

Још су стари Грци и Римљани поредили градску и сеоску омладину, указујући на присуство великог зла и извора криминала у градовима. Једно од првих детаљних поређења градског и сеоског становништва начинио је Ibn Khaldun u XIV веку. Овај чувени арапски историчар упоређивао је живот градског становништва са животом номадских племена. Открио је да номаде краси поштење, храброст и лепо понашање, док у градовима преовлађује лаж и кукавичлук, а људи су отуђени и слаби.

Социолози модерног доба углавном су задржали мишљење да је село микро свет са блиским познанствима сваког са сваким, доминирањем личних веза и подвргавањем индивидуе непрекидном посматрању и контроли од стране заједнице. Таква конкретна сазнања, које свако има о сваком другом мештанину, потенцирају личну улогу у свим међусобним односима и свакодневним активностима. Одобравање и неодобравање неких понашања, испољавање симпатија или антипатија према другима имају главни удео у условљавању мишљења о добру и злу унутар сеоске заједнице, али чак и према потреби да тада делују или не формални систем. Отуда криминолози сматрају да се криминалитет на селу одликује великом тамном бројком, али и објективно мањим обимом него у граду.

Сматра се да је криминалитет градске деце неупоредиво већи и у сталном порасту у односу на криминалитет сеоске деце. Међутим, са развојем просторне мобилности и електронских медија догађа се да

деликвентна деца из руралних средина налазе све више узор за своје понашање у градском животу. Понашање градске деце служи им као модел за имитирање и формирање ставова.

Из неких криминолошких истраживања могу се издвојити извесни показатељи делинквенције сеоске деце. Лазаревић је у групи младих пунолетника извршилаца кривичних дела запазио велики број младића сеоског порекла који су дело извршили у граду. Испитујући криминалитет малолетница у Србији у периоду 1981 - 1985. год. Миладиновић и сарадници су утврдили да је пољопривредно занимање родитеља постојало само код 14,9% очева и 4,2% мајки малолетница. Највећи број малолетних преступница имао је очеве раднике. Према подацима Центра за социјални рад Града Ниша за период 1993 - 1995. год. број делинквентне деце са села био је шест пута мањи у односу на број делинквентне деце из града. Сеоска деца су делинквентну активност највише испољавала током 1995. гдо.

Лиддел је испитујући делинквентну субкултуру и сеоску децу у Енглеској навео мисао Стивенсон-а: Дете које није уредно и чисто, без мноштва играчака и обиља хране, сигурно је непослушно. Иначе, дететов је отац сиромашан. Заиста, сиромаштво се не може узети као одлучујући криминогени фактор делинквенције деце са села. У данашњим условима, слабљење утицаја родитеља, разбијање кохерентности породичне заједнице и постојање аномије на нивоу глобалног друштва утичу да се ова појава на селу јавља у већем обиму него пре. Привид оазе фамилијарне повезаности и чврстих веза наставља своју улогу у прикривању девијантног понашања сеоске деце, али и оних недозвољених поступака који се чине према њима.

5.12. Др Вукашин Илић, Пољопривредна корпорација ПКБ, Београд
Смиљка Илић, "Навип", Земун

ДРУШТВЕНА КРИЗА КАО АГЕНС СОЦИЈАЛНЕ ПАТОЛОГИЈЕ МЛАДИХ У СЕЛУ

Аутори овог научног прилога имају социјеталан приступ изучаваном питању. Саопштавају манифестације и последице лошег политичког чињења, ратног пожара у непосредном окружењу, гвозденог обруча економске блокаде, убогаљене економије, али и моралног, духовног, цивилизацијског и културног суноврата на

озбиљну регресију у многим подручјима друштвеног живота села, посебно младих.

Уочавају да су нека ранија противречја прешла из стања латенције у отворено манифестационо стање, али указују и на јачање инволутивних, ретроградних и нескривених репресивних и агресивних тенденција.

У децембру 93. и јануару 1994. године додирнуло је југословенско друштво муљевито дно привредне кризе. Доживљено је поништење новца и обесмишљаја рада. У економском животу је на делу била својеврсна отимачина, нелојална конкуренција, похлепа, гажење свих норми пословања и пословне културе. Потонула је југословенска економија и поништене су све цивилизацијске норме, дошло је до принудне културне и духовне регресије. Наметнута је поткултура.

Океан друштвене кризе, болесна и ружна стварност запљуснула је и југословенско село. У њему се транспарентно манифестују сви облици и видови социјалне патологије: бестијални злочини, криминал, болести зависности, проституција, поремећени породични односи, малолетничка деликвенција, васпитна запуштеност и занемаривање младих.

Аутори детаљно и посебно анализирају узроке, манифестације и последице алкохолизма младих у југословенском селу, јер је он латентни генератор и акцелератор других видова социјалне патологије.

Демистификује се буквално и некритичко разумевање поезије народног певача и ужасан терор пословица у којима се велича неконтролисано конзумирање алкохола и опасно уздиже на вертикалу јунаштва и посебног квалитета личности.

Аутори се обрушавају на предрасуде о бенигности страствене потребе за алкохолом. Потенцирају чињенице да алкохол својим дејством на мозак долази у ред опојних дрога и да су емоционално незреле особе склоније његовој прекомерној употреби.

За излазак из лагума друштвене кризе потребна је промена система вредности, измена обрасца понашања, трансформација културе и целокупне друштвене свести, духовне и филозофске основе, радикална промена друштвених институција. Неопходан је дугорочан процес учења и прилагођавања у свим областима друштвеног живота: привреда, финансије, банкарство, образовање, култура, здравство, уметност, радио, штампа, телевизија, спорт...

На дохват руке нису готова решења социјално и економски прихватљива за све чланове југословенског друштва. То не значи да се сме одлагати решење за спречавање алкохолизма младих као што су "социјалне губе" која прети да угрози здраво језгро и темеље будућности руралног подручја Југославије.

5.13. Проф. др Бошко Прокић, Филозофски факултет, Ниш

СТРУКТУРА "СТАРИХ" МОМАКА У СЕЛИМА ОПШТИНЕ МЕРОШИНА

У раду се полази од тога да историју људског друштва испуњавају процеси смењивања периода развоја и процеса стагнације и друштвених криза, као цикличних појава.

Савремено планетарно друштво крајем текућег века, који је на измаку, запало је у глобалну кризу која има планетарни карактер. Та савремена друштвена криза има универзални карактер, како у погледу простора, тако и у погледу свих осталих елемената свих области живота и рада.

Општа светска криза се, на одређен начин протегла и на село и сеоску породицу и брак, као значајне елементе друштва. Криза села, брака и породице има читав низ специфичних карактеристика, али нас овде превасходно занима криза села и сеоског брака и породице као узрок поремећених односа између мушкараца и жена на селу, као и узрок појаве далеко већег броја неожењених, односно старијих момака. У не малом броју села број старих момака је толико масован да озбиљно угрожава перспективу.

Појава све више старих момака, у већини села све више узима маха и све већи број мушкараца у поодмаклим годинама који су изгубили сваку перспективу да заснују брак и породицу.

Појаву веома бројних старих момака на селу се све више статистички констатује, али се науке, а посебно социологија, недовољно баве овом појавом као последице друштвено-економске кризе савремених села и сеоске породице у нас.

У раду се даље анализира структура старих момака у селу са највећим бројем ове популације у општини Мерошина. Ово је типична сеоска општина између Ниша и Прокупља у којој су релативно добри услови за свестрани живот у породичној заједници те је појаву неочекиваног броја старих момака потребно истражити и тако ући у бројне узроке појаве старих момака и њихву структуру. У раду је дат профил старих момака кроз старосну структуру, ниво образовања и школство, структуру породице у којој су рођени и данас живе, тренутно и претходна занимања, начин живота и вредносне оријентације, ставове о односима између полова и чланова породице, искуство са женом, односно супротним половима као и њихово субјективно виђење свих околности које су довеле до тога да остану у статусу старих момака као и утврђивању потребних мера и њихових носилаца које би довеле до ублажавања кризе брака и породице на селу и смањењу старих момака.

Резултати истраживања указују да су узроци појаве старих момака многобројни , различити а често контрадикторни, око којих колају многе неосноване заблуде, које ће се емпиријским истраживањима бар ублажити ако их је немогуће потпуно избећи.

5.14. Бобан Димитријевић, Власотинце

ДЕМОГРАФСКЕ И СОЦИО-ЕКОНОМСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ НЕОЖЕЊЕНИХ И НЕУДАТИХ У СЕЛИМА ВЛАСОТИНАЧКЕ ОПШТИНЕ

У раду се износе резултати истраживања спроведеног у 49 од 51 села у власотиначкој општини . У тим селима живи 1402 неожењене и неудате особе старије од 18 година. Популација неожењених и неудатих представља 1/10 од укупног броја пунолетних особа на испитиваној територији. Највише неожењених и неудатих особа има у старосној групи између 18 - 24 године и износи 57% од укупног броја.

Полна равнотежа између неожењених и неудатих на овом подручју је поремећена. Неожењених има 81%, док неудате чине 19%. У појединим селима готово и нема девојака. То је случај у економски сиромашнијим и удаљенијим селима, одакле девојке удајом прелазе у места боља за живот. Обрнут случај је веома редак. У испитиваним селима неожењени и неудате поседују све степене образовања а с тим у вези код ове популације се налазе целе номенклатуре занимања наше социјалне заједнице. Од укупног броја неожењених и неудатих 224 особе имају стално запослење што представља 16% укупног броја. Може се закључити да у удаљенијим, мање урбанизованим и економски сиромашнијим селима већи је број особа са нижим образовним степеном и већи број незапослених.

Неожењених и неудатих особа на овом подручју старијих од тридесет година има 27,3% од укупног броја. Може се слободно рећи да од укупног броја неожењених и неудатих особа да је скоро свака четврта старија од тридесет година. Половина старих момака има завршену основну школу (47,7%). Од укупног броја старих момака мање од 1/3 је стално запослено (28,6%).

5.15. Предраг Стојковић, удружење "Сеоски праг", Ужице

КАКО МОМЦИМА СА СЕЛА ПОМОЋИ ДА ОСНУЈУ ПОРОДИЦУ

У излагању се анализирају неповољне последице изражених миграционих токова са села у град који су довели до старачких домаћинстава, посебно у неразвијеним брдско-планинским подручјима Србије, из којих су годинама одлазили најспособнији. Сеоска породица одумире, нарочито на подручју Старе Рашке области.

Као закључак анализе о полној и старосној структури сеоског становништва, истиче се да се на нашем простору рађа много више мушке него женске деце и да у старосној категорији до 45 година преовлађују мушкарци, а преко 45 година жене. С обризом на то да је у сеоском подручју између Дрине и Ибра врло изражен проблем момака који не могу да заснују породицу (девојке су отишле у град за "лакшим и лепшим" животом) формирано је удружење "Сеоски праг", које промовише младу породицу као основ ревитализације села и предузима активности на ублажавању проблема "нежења". Поред потребе побољшања општих услова живота (од инфраструктуре до оживљавања пољопривредне производње и других услова важних за заустављање одласка младих са села и повратак радно-способног становништва на село) удружење је предузело активности којим ће помоћи момцима са села да се упознају са девојкама из подручја у којима их је више него мушкараца (Русија, Украјина, Република Српска).

Наводе се подаци о 15 000 момака са села на простору од Дрине до Ибра којима треба помоћи да заснују породицу, док их је у Србији преко 100 000. Досадашње активности усмерене су на стварање прилика у којима би се млади упознали (сезонски рад, развијање туризма, организоване посете) у којима је удружење имало подршку разних структура, које подржавају овај допринос ревитализацији села.

Радна група - округли сто 6.

СЕЛО И КУЛТУРА

Руководиоци:

Проф. др Милован Митровић

Др Милош Немањић

Др Првослав Ралић

6.1. Проф. др Милован М. Митровић, Филозофски факултет , Београд

ПРОМЕНЕ КУЛТУРНИХ ОБРАЗАЦА И МЛАДИ У СЕЛУ

Културне промене симболички изражавају промене у начину друштвеног живота свих појединаца и група у селу, а нарочито младих као најдинамичније социодемографске категорије. Најопштији културно-историјски детерминистички оквир свих културних промена у нашем данашњем селу представља индустријализација пољопривреде, урбанизација сеоског простора, мас-медијска комуникација са глобалним друштвом, постварење међуљудских односа, рутинизирање деловања, униформисање понашања - другим речима, модернизација свеколиког друштвеног живота.

Само у таквим селима, захваћеним модернизацијом, млади су релевантна друштвена категорија. Ту се брзо мењају вредносно-нормативни склопови (културни обрасци) који осмишљавају, усмеравају и уређују деловање и понашање младих на свим важнијим пољима друштвеног живота: у породичним односима, у локалној комуникацији, професионалној оријентацији и разноразним животним аспирацијама. Тако се конституише чврста позитивна (сразмерна) међузависност степена модернитета села и пољопривреде, са једне стране, и младих људи који су спремни да живе и(ли) раде у дотичном селу, са друге. Та међузависност је толико стабилна и значајна да се може узети за пример типичне социолошке законитости са занемарљиво мало изузетака.

Отуда на феноменолошкој равни уочавамо да носилац модерне пољопривреде не може данас да буде сељак у традиционалном смислу, супротстављен и самом себи. Модерна пољопривреда, према томе, захтева професионалне пољопривреднике - младе и образоване људе, предузетнички оријентисане, покретљиве и комуникативне, вољне да живе у селу али способне да се снађу и у граду. Зато је виталног само модерно село, оно које се ствара по мери, укусу и вољи оваквих нових младих "сељака". Општа промена културних образаца у целом друштву понајпре се изражава кроз измењене вредносне оријентације и животне аспирације младих. Стога је сасвим разумљиво што се повећана очекивања младих могу задовољити само у модернизованом селу у којем би они били спремни да живе и раде.

Зато будуће село мора да буде цивилизовано село - или га неће бити. Ако село остане старо, онакво какво је некад било, у њему ће још неко време дотрајавати стари људи, а с њиховим природним крајем нестаће и таквих села. У старим селима нема ко да рађа децу, у њима убрзо остају школе без ђака, понеко рођено дете без школе и перспективе, родитељи без деце, момци без девојака, стари без младих. У старом традиционалном селу неумитно се затвара круг старења, безнађа и заостајања из којег млади беже главом без обзира и у који се нико не враћа.

6.2. Др Милош Немањић, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд

КА НОВОМ КУЛТУРНОМ ОБРАСЦУ У ПРОМИШЉАЊУ СЕЛА

Ако сам у свом саопштењу за прве "Власинске сусрете" понудио образложење за критеријуме и индикаторе културне димензије руралног регионалног развоја и истакао захтев да се критичкој анализи подвргну пре свега критеријуми за ниво и обим садржаја културних делатности у појединим типовима општинских центара, време је да се озбиљно приступи преиспитивању елемената за један нови културни образац у промишљању ситуације села код нас. Под културним обрасцем треба имати у виду основно значење да је у питању друштвено наслеђе које захтева саморазумевање савременика и сталну проверу у друштвеној акцији, која познаје бројне и разноврсне облике. У том контексту, преиспитивању подлежу како културна политика у свом досадашњем значењу, тако и ниво аспирација целог друштва и облици организованости у тако сложеном домену као што је култура. Једно скорашње истраживање јавног мњења је показало да већина становника у Србији сматра да држава премало помаже културу и истовремено открило да исто тако врло велики број испитаника сматра да је оно што се подводи под спонзорство и донаторство не само нужно него и да обогаћује стварање културне понуде, из чега произлази закључак да културну политику као ствар одговорне државе треба поставити у онај оквир где ће она бити врло рационална и ефикасна и у исто време проширивати круг оних који ће, на основу одређених критеријума, улагати у културу и под-

стицати њену разноврсност. С обзиром на то да се ова преломна ситуација посебно тиче села, које у целини посматрано улази у нову фазу свог развоја са многим негативним оптерећењима, пре свега у демографско-социјалном и културном погледу, велика је обавеза научника у области друштвених наука да упорно и стрпљиво, напуштајући стару реторику и превазиђене концепте, граде камен по камен елементе тог новог културног обрасца.

6.3. Проф. др Симка Делетић, Електронски факултет, Ниш

МЛАДИ НА СЕЛУ И КУЛТУРНЕ ПРОМЕНЕ

Друштвене промене у глобалном друштву нужно се одражавају на промене начина живота као и на промене вредности и понашања у сеоским срединама. Сеоска средина није више "мирно ведро воде" како је о њој писао познати социолог Питирим Сорокин. Она представља социјално-културну стварност у којој коегзистирају традиционалне и савремене тенденције.

У овом раду разматрају се социјално-културне промене на селу, посебно утицај тих промена на младе. Како је еколошка структура СР Југославије различита, као и њено културно наслеђе, то није могуће говорити о јединственим карактеристикама. У том смислу типологија најчешће подразумева разликовање традиционлних од модернизованих села, мада су могуће и неке друге поделе. Заправо, ако се проблем не сагледава само статистички онда је могуће говорити о веома различитим типовима села, а самим тим и о различитим променама које настају у појединим руралним срединама.

Међутим, ако се ипак ублаже разлике које постоје између појединих руралних средина, мада их није могуће занемарити, онда се може говорити о свестраној трансформацији културе сеоске средине. При томе је посебно интересантно сагледати, поред промена у материјалној култури које су очите на селу и промене у духовној култури. Културне аспирације младих на селу јесу посебно интересантан проблем, нарочито с обзиром на чињеницу да су млади најпре изложени променама понашања, ставова, вредности, морала итд.

Сасвим су евидентне промене у материјалној култури, чиме је свакидашњи живот на селу постао знатно квалитетнији (становање,

исхрана, одевање). Највећа хомогенизација између села и града остварена је у култури одевања, што је врло значајно . Велики је утицај средстава масовног информисања који пружају моделе начина живота који се масовно подражавају.

Промене у материјалној култури могу се очигледније запазити, док се о карактеру промена у духовној култури, у недостатку емпиријских истраживања, може само нагађати.

6.4. Др Зоран Јовановић, Учитељски факултет , Врање

КУЛТУРНА ДЕСТРУКЦИЈА СРПСКОГ СЕЛА

С обзиром да народну културу одликује висок степен оригиналности и спонтаности, па отуда, у извесном смислу, поседује и она својства која су карактеристична за елитну културу, њен утицај је одлучујућу у обликовању вредносних ставова сваког етноса.

У дугогодишњем периоду владавине комунистичког режима, на овдашњим просторима, одигравала се безочна деструкција над свим виталним ентитетима српске народне културе. Иако православна религија јурисдиктички никада није била званично забрањена, над њом је вршено неизрециво насиље кроз многобројне облике омаловажавања, обешћашћивања и посредством идеолошких императива да се одбаце сви рецидиви реакцинарне религиозне свести. Овакав ригидно негативан став према православној вери нужно је повлачио и опструкцију свих круцијалних културних вредности српског етноса, које су, у овој, надасве традиционалистичкој националној заједници, израстале, углавном, из религиозног миљеа. Обичајно право, којим су регулисани најзначајнији тренуци, за живот сваке заједнице, као што су славља, рођења, венчања, сахране, суочено је с озбиљним искушењем потпуног потирања њиховог значењског следа, без кога се не губи само спољашња нарација, већ и сама идејна и духовна суштина догађаја. У новонастали традиционално - културни вакуум инклинирани су хибридни и културно потпуно страни садржаји духа српскога бића. Тако се изворно културно наслеђе постепено потире из колективне свести, а уместо њега се, под плаштом братског заједништва с другим југословенским националним ентитетима, у српски културни миље уносе нови католички и врађају стари муслимански обичаји. Створени културни галиматијас, са своје

стране подстиче хаотична и потпуно нестручна индустријализација и урбанизација села, које уз физичко растакање сеоског крајолика, доносе и нове начине живота и комуникације. У глосемично обликованим духовним и физичким просторима веома брзо се инструментализује нова идеја, заснована на старој ситно-сопственичкој психологији, како у процесу стицања материјалних вредности и друштвеног престижа, као највиших индивидуалних вредности, не треба бирати средства. Систем корупције, малверзације и преваре замењује систем солидарности и сарадње и на тај начин српско село доживљава потпуни духовни слом и исказује можда најниже вреднос носне показатеље у култури, од када постоји.

6.5. Проф. др Првослав Ралић, Министарство за информисање Републике Србије, Београд

КУЛТУРНА ОБНОВА СЕЛА

Уста пуна приче о "ревитализацији села" треба отворити гласно у правцу стварања система аграрних и других друштвених односа који тој ревитализацији теже.

Имамо ли одговора, у државној политици и у политици партија, и у науци о селу и вредностима, на питање: који се практични кораци чине на културној обнови села.

Често се олако, позитивистички, каже: "Млади неће да остану на селу ако немају услове за живот или економски интерес". То је, по нашем мишљењу, непотпуна информација и тврдња. Проблем није само у "условима" и "интересу", мада се и о њима не води дужна системска пажња. Проблем је и у разарајућем систему вредности, настао стихијном урбанизацијом, насилном смрћу вредности руралног, изгубљеном обичајном, моралном и уопште вредносном одређењу квалитету живота на селу.

Прошлост, традиција се погрешно потире, ново се не доводи у континуитету вредне традиције и могућих еманципаторских вредности, трпи се и проширује духовна и цивилизацијска реификација са града на село. Град омамљује село "лаким животом", медијском манипулацијом, потискивањем стваралачког на селу у име рутинског и пасивног живота.

У раду се покушава са одговором на следећа питања. Како стићи до целовите и садржајне мисли о положају младих данас на селу? Како духовно обновити ослободилачке и темељне вредности стваране у прошлости српског села и села у Србији? Ко треба да организовано подстиче све могуће повољне ресурсе на селу? На који начин створити систем враћања у креативном смислу "погоне" културе на селу? У чему је "коперникански обрт" у разумевању духовног континуитета и идентитета, конзервативног и модерног на српском селу?

6.6. Др Зоран Аврамовић, др Катажина Пјурковска - Петровић, Институт за педагошка истраживања, Београд

ПРОМЕНЕ ИЛИ ГУБИТАК КУЛТУРНОГ ИДЕНТИТЕТА СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ

У раду се најпре излажу структурни елементи појма културног идентитета. Разликују се објективни индикатори и субјективни доживљај припадности једној културној заједници. Од низа функција културног идентитета, разматрају се само интегративна и диференцирајућа.

Аутори се опредељују за динамичко схватање културног идентитета које се конституише у напетости насљедног (традиционалног) и модерног (глобалистичког) поимања овог појма.

Промене културног идентитета - независно од губитка неких својстава или стицања нових - идентификују се посредством три групе формалних показатеља: 1) материјални (храна, одећа, становање), 2) симболички (језик, религија, музика), 3) практична значења понашања (свакодневни живот).

Аутори полазе од претпоставке да је село носилац традиционалног концепта културног идентитета. У савременим друштвеним условима овај концепт је на великом идејном и практичном искушењу. Модерна средства културне комуникације неумољиво намећу урбане обрасце културних вредности и понашања сеоској популацији. У судару са видео-цивилизацијом, сеоска средина се убрзано дели на стару генерацију која остаје привржена традицијској култури и младу која прихвата симболе глобалне урбане културе.

Аутори у раду указују на чиниоце чувања и губљења културног идентитета младе генерације на српском селу: породица, образовни систем, интернационализација политике (глобализација), масовни медији.

У закључку аутори наводе разлоге за одбрану традицијског културног идентитета, али и разлоге за промишљену отвореност према глобализацији урбане културе.

6.7. Проф. др Миле Ненадић, Учитељски факултет, Сомбор

РУРАЛНО СЛОБОДНО ВРЕМЕ И СЕОСКА ОМЛАДИНА

Полисемија израза слободно време отежава социолошку комуникацију. Не само да доколица има једно а слободно време друго значење, него слободно време нема исто значење за све социјалне скупине. Следствено, свако од нас има властиту предству о томе шта је слободно време.

У предграђанским друштвима постојало је релативно јединствено социјално време, попут средњовековног канонског социјалног времена када је свештенство контролисало протицање времена. Оно се тек у грађанском друштву дели на радно време и слободо време. На новој бинарној структури социјалног времена грађанско друштво гради властиту социјалнокултуру структуру. Тиме се постиже, прво, да молитва не прекида рад као у феудалном друштву и, друго, да су слободновременске активности одвојене од рада, што има за последицу настајање забаве као посебне врсте културе. Категоријом културе постаје не само доколица, као код предмодерних друштава, него и емпиријско слободно време (одмор, забава, разбибрига, туризам, рекреација, потрошња итд.) као апсолутна супротност (антитеза) раду. Као социјално време грађанског друштва оно се јавља у великом броју субкултурних слободних времена (школовање, индустријска забава, мас медиа, викенд, годишњи одмор, затим слободно време младих, средњих слојева, старих и пензионера). У оквиру такве поделе настаје и рурално слободно време, а у оквиру њега и слободно време сеоске омладине.

Сељачким друштвима, односно сеоској култури не одговара категорија емпиријског слободног времена урбаног и/или индустријског друштва. Она имају своје слободно време. Слободно време сеоске омладине је најновији феномен сеоске културе. Она је генерацијска (вршњачка) група у настајању, афилирана скупина која тек улази у састав омладине као шире социјалне групе. Да се налази у процесу афилијације види се и по томе што још увек не заузима исти став према одређеним друштвеним питањима као и други делови ове вршњачке групе; није сасвим ослобођена од родитељске зависности; слободно време сеоске омладине није потпуно декулпабилизирано, него се још увек налази под родитељском контролом; недостаје им већа самосталност и властити идентитет; карактерише их формализована хијерархија вођства и моћи, а не да је она ствар "унутрашњих односа"; још увек их каракатерише дивље насиље (кодекс освете, хард насиље, вербално насиље, тучење жена, силовања, алкохолизам, "обред кафане" као места маскулине социјализације итд.); не одликује их ригидан антиконформизам у односу на норме одраслих, родитеља, наставника, школе, друштвених институција итд. Може се рећи да се ради не само о руралном слободном времену у настајању, него да се ради о полуслободном времену (семилеисуре) сеоске омладине.

6.8. Проф. др Љубинко Милосављевић, Филозофски факултет, Ниш

МЛАДИ НА СЕЛУ ИЗМЕЂУ НАРОДНЕ И МАСМЕДИЈСКЕ КУЛТУРЕ

Током последњих педесетак година наше село преживело је многе преображаје. У том међувремену настајала је народна култура, она култура која је некада била једини а кадкад и највреднији део нашег културног стваралаштва. Са пропадањем нашег села нестајало је и само извориште народне културе, губила се аутентична култура која се у селу традиционално стварала. Данас се још понегде могу наћи стари људи који умеју да презентирају сегменте те културе, али ускоро ће једино целолуидна трака памтити њене најинтересантније форме.

Традиционалну, аутентичну културу наших предака замењују данас разне форме квази-културног стваралаштва, масмедијски

облици тзв. фолк-културе. Разлика између ове две културе више није као у аутентичности, односно неаутентичности, у стању отварених вредности, већ је разлика пре свега у томе што је у народној, ишчезавајућој култури сељак био стваралац, актер културног деловања, док је у масовној култури он само конзумент, пуки прималац (квази) културних садржаја, оних који други створе по наводном његовом укусу.

У таквом културном амбијенту одвија се живот младих у већини наших села. Њихово стање духа најбоље можда (нехотице) изражава прва реченица у "Дневнику о Чарнојевићу" Милоша Црњанског која гласи. "Јесен, и живот без смисла". Али највећа пошаст у животу младих на селу не представља културна искорењеност већ су то пре свега нежељено неженство или недраговољни "световни целибат", кога прати радна демотивисаност, вредносно-морална дезоријентисаност, културна запуштеност и томе слично. А од вођења живота без смисла лако се упада у порочни живот дангубљења, пијанчења, коцкања и срећом не и дрогирања, јер је то још увек градска специфичност.

6.9. Проф. др Петар Љубојев, Универзитет у Новом Саду

МАС - МЕДИЈИ О МЛАДИМА И СЕЛУ

Масовне комуникације утичу на живот и културу младих на селу. А путем масовних медија конституише се запис о селу данас и младим становницима села.

Постоји, значи, незаобилазан допринос масовних медија култури живота на селу, али и могуће медијско наметање из "градске визуре" културних потреба младих, уместо активирања младих за културни идентитет сеоског начина живота?

Због тога истраживачки подстицај нуди два упоредна правца: први, постављање питања колико су присутни (и утицајни) масовни медији, свих седам, на живот младих на селу, а други, како се живот младих на селу приказује у *визури* провинцијализоване свести о "записима са села" у медијима масовних комуникација?

Када сам назначио конституисање предмета *Масовне комуникације* (на Новосадском универзитету) указао сам на чињеницу да

постоји седам осамостаљених медија комуникација (које, истина, само савремени маркетинг настоји да поново обједини у одређеном циљу конституисања својих порука). Од седам медија, неки су готово без утицаја на живот младих на селу, а постоје и медији који су у перманентном запису и показатељи живота села, али и нуде наметнуту слику о култури и "потребама" младих са села у "култивисању животне свакидашњице".

Од седам медија - штампе, филма, радија, телевизије, уметности плаката, стрипа или анимираног цртежа, а такође и уметности на озвученом простору - могуће је установити да су телевизија и радио перманентно присутни са официјелним (државним) и локалним програмима? Штампа је можда занемарљиво присутна? Уметност плаката готово не постоји у култури села, а стрип је део културе града и провинције грађанског света? Али, уметност на тргу и озвученом простору града, део је примамљивог миљеа за културу младих на селу?

Истраживачки рад настоји и да подстакне комплексне истраживачке подухвате о култури коју младима на селу нуде медији масовних комуникација, или истраживачке одговоре на питање колико се у медијима открива аутентична култура младих са села.

6.10. Ивић Д. Павле, Економска школа, Београд

МОЖЕ ЛИ СЕ СЕОСКА ОМЛАДИНА ЗАШТИТИТИ ОД МАСКУЛТУРЕ

Наше време, и поред несумњивих достигнућа у многим, и по значајним областима, ипак одликује две негативне тенденције - деградација човека и разарање велике културе. То се врши пре свега преко маскултуре.

Маскултура жели да влада и влада свешћу маса да би те масе водила ка неким циљевима који нису циљеви масе. У том циљу он проналази опасне путеве да додирне оне најниже слабости у човеку, да га потчини себи, лиши његове индивидуалности, аутентичности, свих унутрашњих вредносоти, а пре свега способности да самостално и слободно делује. Маса васпитавана масовном културом робље је које мирно прихвата своју ропску позицију.

Село и сеоска омладина су с једне стране подложнији утицају масовне културе, јер традиционална сеоска култура је у основе разорна, а модерна велика култура у селу нема велика упоришта.

С друге стране сеоски живот има механизам који даје основу за снажнију борбу против тог утицаја. Треба истраживати и подстицати те облике живота који бране живот од оваквог разарања. Треба схватити, а и село треба да схвати, да у култури и облицима живота села од града више нема шта да добије, да треба да чува и развија своје облике.

Ситуација је данас таква да село сада у том отпору не може бити само. Откуд долази зло, откуд му се може пружити помоћ. Средства масовне комуникације, ако су свесна ове ситуције, могу много учиити за охрабрење самосталности сеоског начина живота. Треба подстицати и преусмеравати научне институције које се баве овим проблемима и стварати нове. Треба покретати такву публицистику и стварати компетентне публицисте.

6.11. Мр Биљана Ратковић-Његован, Центар РТС за истраживање јавног мњења, програма и аудиторијума, Нови Сад

МЕСТО СЕЛА И ПОЉОПРИВРЕДЕ У МЕДИЈСКОЈ КОМУНИКАЦИЈИ ДАНАС

У овом прилогу је извршена анализа рецепције тематике села и пољопривреде у програмима радија и телевизије. На основу вишегодишњег истраживања аудиторијума (Центра Радио Телевизије Србије за истраживање јавног мњења, програма и аудиторијума, посебно у оквиру вишегодишњег лонгитудиналног истраживања под називом "Медији и мњење" и других тематских пројекта) утврђена је гледаност и слушаност програма који говоре о аграру уопште, или су пак намењени селу и пољопривредницима. Подаци показују да теме о пољопривреди интересују аудиторијум већи него што је број пољопривредника (чак 28% популације која се не бави пољопривредом показује интерес за ове садржаје у медијима). Овај општи налаз се односи и на популацију младих. Преко 54 % популације показује интересовање за садржаје о пољопривреди у емисијама радија и телевизије (специјализоване емисије, стручне емисије, општи садржаји) од оних које се баве пољопривредом, трећина је веома

заинтересована за ове садржаје, нарочито образовне, као и теме о могућностима зараде на селу и кроз аграр.

За потенцијалне гледаоце и слушаоце из пољопривреде и села су, у комуниколошкој релацији, дифузне могућности медија велике. Актуелна, садржински корисна и иновативна медијска порука може за корисника, посебно оног који припада популацији младих, бити од већег значаја него било која политичка кампања. Очекивања младих везана су за повећање броја специјализованих емисија о селу и пољопривреди, посебно образовних, као и иностраних искустава из пољопривреде. Млади не потцењују значај пољопривреде и села и залажу се за бољи третман ових тема у програмима електронских медија - њихов интерес могуће је стимулисати спектром конкретних тема о модернизацији и иновацијама у пољопривреди и селу.

6.12. Др Драган Суботић, Институт за политичке студије, Београд

КОНЗЕРВАТИВНО И МОДЕРНО НА СРПСКОМ СЕЛУ (ИСТОРИЈСКИ, СОЦИОЛОШКИ И АНТРОПОЛОШКИ РЕПЕРИ ПОЛОЖАЈА СЕОСКЕ МЛАДЕЖИ)

Аутор промишља о конзервативној, у основи традиционално-народној матрици: породица-народ држава, у светлу идеје о српском домаћинском систему који је у прошлости карактерисао српско друштво. Дакле, трага за историјским, социолошким, антрополошким и сваким другим реперима традиционалног, у основи конзервативног и модерног на српском селу, посматрајући га кроз бројне проблеме на селу кроз актуелни проблем сеоске младежи и њеног положаја у садашњости. Заправо, трага за коренима социјалног и културолошког, као и сваког другог, актуелног положаја омладине на селу, покушавајући да пронађе начине за излазак из ове ситуације. Један од начина види и у афирмацији домаћинског принципа помало заборављеног, а ипак, толико потребног нашем данашњем селу, а поготову сеоској младежи.

На основу претходне теоријско-методолошке матрице, аутор промишља о социјално-економском положају данашње сеоске младежи која је суочена са разноразним искушењима савременог

доба: одрицању од традиционалних сеоских вредности утемељених на домаћинском систему, проблемима заснивања брака и породице, културно-забавног живота на селу, а да не говоримо о све изразитијим проблемима друштвено-економских односа у области пољопривреде који итекако утичу на економски положај сеоске омладине. Иако није основна истраживачка намера да се промишља о проблемима транзиције постоцијалистичког друштва у сеоским областима, у релацији: традиционално-модерно-транзиција, упоредиће се три истраживачке матрице са практичним реперима: социјални, економски, културни, духовни и остали аспекти актуелног положаја младих у сеоским срединама.

Свакако, промишљање о релацији: традиционално-модерно на србијанском селу, обухвата и историјску димензију сличних социоисторијских ситуација положаја сеоске младежи (на пример, у Србији између два рата, или, у прошлом веку) чиме се долази до неопходних историјских параметара и поређења са данашњим добом.

У већ споменутој релацији: традиционално-модерно, посебно посматране у светлу модерне, аутор намерава да проговори и о процесу модернизације у Србији на крају овог века, када је више него очигледно да процеси модернизације утичу и на положај сеоске омладине.

Наравно, у завршном делу рада, у виду практичних закључака, аутор намерава да кроз предлоге, реафирмише неке традиционалне вредности, пре свега, србијанског домаћинског система, али виђеног у светлости модернизацијских токова на србијанском селу на прагу 21 века.

6.13. Проф. др Радомир Ђорђевић, Физички факултет, Београд

СИСТЕМИ ВРЕДНОСТИ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ НА ИСПИТУ ВРЕМЕНА

Село нашег времена доживљава велике трансформације. Без обзира на сложеност проблема пре свега оних економских, који ограничавају наше могућности, треба уложити напоре за усмеравање тих процеса у правцу јасних општих друштвених циљева. Истраживачи се налазе пред бројним старим и новим проблемима који

се могу успешно решавати само у тимским интердисциплинарним научним подухватима.

У сфери вредности одигравају се сложене трансформације које је неопходно изучавати најпре емпиријски, а онда на основу тога изводити теоријске закључке и програме за одговарајуће друштвене акције. Омладина села је пред својеврсним испитима и у потрази за властитим идентитетом. Из градских средина запљускују је различити утицаји које она умногоме следи али пак са неком резервом, осећајући да то није примерено њој у свему; без много прилика да се посвети себи, она тражи своје путеве. Стари узори као да бледе, нови још нису створени, а живот их изискује. Омладина села је дакле пред избором система вредности, у потрази за оним који би највише одговарао њеном бићу.

Омладина села не бави се само традиционалним земљорадничким или сточарским пословима него и трговином и другим делатностима. Из тих услова формира се неки кодекс норми који ће изразити њено специфично биће. Утицај градова на село је изразит: шире се одговарајућа знања као израз нових потреба и тако се преображавају услови њеног живота; али и извесни негативни утицаји који се огледају у тежњи да се брзо и лако дође до богатства које ће обезбедити живот без напора. У тим условима нарушава се не ретко одређен природни ритам и динамика живота и ступа на пут недозвољених активности противних не само традиционалном моралу него и позитивном законодавству. Као што је непродуктивно враћање ранијим моделима исто тако је неприхватљиво брзо и непромишљено преузимање образаца понашања или система вредности који не би имали основу у срединама нашег села.

6.14. Проф. др Зорица Кубурић, Филозофски факултет, Нови Сад

СОЦИОПСИХОЛОШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ И СИСТЕМ ВРЕДНОСТИ МЛАДИХ НА СЕЛУ

У овом раду испитиване су неке социопсихолошке карактеристике младих који живе на селу, с посебним освртом на емпатичност и религиозност младих, као и на систем вредности младих и њихових родитеља. За процену емоционалне осетљивости коришћена је SEE-скала (Mehrabian and Epstein, 1972), док је за процену религиозности

и стила живота коришћена скала посебно конструисана за ову прилику, као и питања отвореног типа која су пружила могућност квалитативне анализе одговора. Истраживање је обављено на узорку младих од 14 до 30 година који живе у селима Дворане, Петина, Пољаци и Ловце, испод планине Јастребац, недалеко од Крушевца. Узорком је обухваћено 150 младих особа које су одговарале на упитник индивидуално у току лета 1997. године. У раду су изнети и социодемографски подаци села у којима млади живе и ставови младих према себи и свом положају, као и предлози за бољи живот младих на селу.

Према резултатима овог истраживања пронађено је да су млади који живе на селу мање емоционално осетљиви у односу на младе који живе у граду. Млади су склони религиозности, више девојке него младићи, али не аскетског ни мистичног, већ више обредног типа. Већина младих који живе на селу сматра да људи на селу живе срећније од оних који су у граду, мада није занемарљив број оних који се не слажу с овом тврдњом (37%). Стил живота младих на селу испитиван је преко става према браку и сексуалним односима, као и према алкохолу и дувану. Да је секс дозвољен само у браку сматра 15% младих, док се преко 80% младића и 36% девојака не слаже с овом тврдњом. Алкохол и дуван користи око 12% младих, а дрога није стигла у ова села. Циљеви које млади имају за свој живот разликују се, међутим највећи број њих жели да свестрано развоје своју личност (40%). На другом месту налази се новац као приоритет. Стицати високо образовање није пожељан циљ за младиће са села, док 16% девојака даје приоритет образовном систему. За бољи живот младих на селу млади предлажу дубоке промене у друштву, боље поштовање сеоског мукотрпног и напорног рада и много веће цене пољопривредних производа. Неки млади наводе да им је потребан сталан посао, док други предлажу организовану помоћ у школовању. Ипак, највећи број младих наводи да су им неопходна места за окупљање младих, за забаву, за спортске активности, књижевне вечери, за концерте.

6.15. *Сузана Марковић-Крстић, Институт за социолошка истраживања, Филозофски факултет, Ниш*

РЕЛИГИЈСКО МИШЉЕЊЕ И ПОНАШАЊЕ МЛАДИХ НА СЕЛУ

Облици религијског мишљења и понашање младих на селу су под великим утицајем друштвених прилика, традиције и васпитања. Различити продукти религијског мишљења доспевају у сеоску средину која их прихвата али и мења, како би их могла усагласити са својим духовним стандардима. Запажа се да код младих нису заступљени сви елементи, односно компоненте религије (веровања, религијска осећања, обреди, симболи), већ се неки појављују изоловани.

Анализа типова религиозности показује да се највећи део младих може сврстати у тзв. традиционалне вернике. Наиме, религиозност се код њих испољава нарочито у вршењу традицијом установљених религијских радњи, иако поседују мало знања из самог верског учења. Кроз српску православну религију, путем обичајно-ритуалних радњи млади теже да истаку пробуђени национални понос и своју народну особеност.

Спроведено емпиријско истраживање у селу Гркиња (општина Гаџин Хан) 1992. године и касније систематско проучавање облика религиозности на селу, показала су да је у последњих десетак година дошло до битних, суштинских промена у овој области. Наиме, испитаници који су се изјаснили да су верници и да прихватају све што вера учи млађег су старосног узраста. Ово је у извесном смислу податак непознат јавности с обзиром на познату чињеницу да се религиозност појављује већином код старијих особа (због старења, слабљења животних функција, приближавања смрти, због одвојености од активног и производног живота). Чиме да се објасни овај парадокс? Може се објаснити тиме што старије особе своја религијска убеђења у највећој мери прикривају. "Некад се о томе није смело ни говорити" па је зато и данас присутна несигурност, неповерење и узбуђење при самом постављању овог питања.

С друге стране, млади, иако под великим утицајем научног погледа на свет који су стекли школским образовањем, почињу да се интересују за религију, религиозне обреде, симболе. То показује да су млади људи искренији у својим одговорима, да имају потребу за религиозним понашањем и мишљењем. Млади прихватају религију, и

због тога, да би на известан начин скренули пажњу на себе, да би показали да нису као сви остали, да би се бар нечим истакли. Тако је прихватање религије чак постало и помодно. Религија је за један део младих још неистражена и неоткривена област, због чега теже да јој се приближе, али ипак са извесном резервом.

6.16. Проф. др Слободан Покрајац, Машински факултет, Београд

МЛАДИ И НОВА ПРЕДУЗЕТНИЧКА КУЛТУРА НА СЕЛУ

Село као социо-економски, културно-историјски, еколошки, демографски, или на било који други начин посматран, сегмент нашег друштва, остаје не само значајна него и најдраматичнија сцена свеколиког савременог развоја нашег друштва. Снага, ритам, смер и домашај промена у савременом југословенском селу, без обзира што на први поглед не показује накадашњи интензитет, немају ништа мање стратешко значење и далекосежност утицаја на будуће развојне токове од оних из периода икад бурније деаграризације и пратеће дерурализације која се остваривала током 50-тих и 60-тих година. Због тога што последице и цену таквих развојних и модернизацијских стратегија осећамо и плаћамо и данас, више немамо право да на нашем селу вршимо било какве социјалне експерименте, већ имамо обавезу да примењује само историјски проверена решења која ће сачувати преосталу и развити нову виталност нашег села. А та виталност сада више долази из жеља и потреба новог понашања и стила живота и рада на селу, него из самог броја младе сеоске популације. Наша је теза да се кроз буђење нових, посебно предузетничких облика и садржаја сеоског живота у перспективи може очекивати и демографска експанзија младе сеоске популације. Ништа не може тако ефикасно подстицати рађање и задржавање на селу као што су то услови живота и реалност шанси на успех, а једно од средстава за то јесте слободно предузетништво.

Нова предузетничка култура у наша остарела села мора најпре да продре у производну сферу сеоског живота. Ново, другачије, изазовно, високо мотивисано, храбро и ка будућности окренуто, самоуверено, независно, оптимистичко, лидерски усмерено понашање преостале младе сеоске популације најсигурнији су пут, начин и сред-

ство ревитализације села, јер долази изнутра, из себе самог, а то је увек проверена залога успеха у сваком покушају преображаја. Када је реч о делатности, нашем селу најбоље је да његов препород отпочне у оквиру производне и сваке друге привредне делатности при чему друштво/држава мора пружити конкретну помоћ. При томе је најважније да држава јасно означи младе сељаке, а у првом реду оне са изразитим предузетничким склоностима, као циљну групу којој ће бити намењена селективна државна помоћ (финансијска, едукативно-стручна, инфраструктурна, еколошка и др.) како би млади предузетници на селу постали језгра ширих и масовних предузетничких подухвата. Такође, држава може и мора да буди привлачност код младих за самосталне предузетничке иницијативе и кроз подстицање и афирмацију квалитета као универзалног параметра савременог привређивања, али и својеврсног знака индивидуалног престижа сваког амбициознијег младог предузетника на селу. Штавише, управо кроз жељу и спремност да своје пословне перформансе базира на квалитету држава ће најбоље препознати колико и на који рок млади на селу желе да се развијају као стварни пољопривредни професионалци и робни произвођачи.

Укратко, афирмација здраве, поштене и доследне предузетничке културе на селу на најбољи начин до сада ће интегрисати општи и посебни интерес да село остане витална и динамична социокултурна, просторна и производно-пословна структура, због тога што се на селу одвија корисна и успешна, тј. предузетнички усмерена економска репродукција као природна основа стабилне демографске и сваке друге репродукције.

6.17. Мр Марина Тодоровић, Географски институт "Јован Цвијић" - САНУ, Београд

ТИПОВИ ПОНАШАЊА И РЕАГОВАЊА МЛАДИХ ПОЉОПРИВРЕДНИКА И ИНОВАЦИЈЕ У ПОЉОПРИВРЕДНОЈ ПРОИЗВОДЊИ

Другу половину 20. века карактерише значајан технолошки напредак и промене у пољопривредној производњи. Модели понашања пољопривредника при усвајању нових технологија чест су предмет интересовања, географа, руралних социолога, економиста и

других. Модели понашања, прихваћени у овом раду, издвојени су на основу резултата истраживања неколико Британских студија, и наших искустава и анкета спроведених на просторима Србије.

Иновације, као део технолошког напретка, по правилу, прво усвајају млађи људи, на већим, напреднијим газдинствима. Према адаптационим облицима, како се види из адаптационе криве, која је у раду приказана, постоје пољопривредници који врло брзо прихватају иновације, али и они које се споро-тромо адаптирају.

Према резултатима наведених истраживања у раду се издваја пет типова-модела прилагођавања иновацијама и то су:

Први тип су *иноватори.* То су углавном, млади људи, високог социјалног статуса, великог деловања у пољопривреди, богати, доброг образовања. Према начинима понашања спремни су да прихвате ризик и имају карактеристике вођа. За ову групу произвођача је карактеристична уска повезаност са научним институцијама и осталим иноваторима, и коришћење приватнилх канала за добијање информација.

Други је *раноадаптирајући* тип - то су, такође млађи људи високог социјалног статуса. У заједници су сматрани као модел понашања, а често постају и вође адапционих група. Карактеришу их добри контакти са заступницима иновација. За иновације често сазнају преко мас медија.

Трећи тип представља *рану већину,* то су људи средњег социјалног статуса, просечних деловања у пољопривреди. Нове идеје прихватају тек након периода посматрања. Одржавају контакте са заступницима иновација, и представницима раноадакптивног типа, прате мас медије.

Четврти, *касноадаптивни тип,* су људи нижег социјалног статуса, с малим улагањима у пољопривреди. Скептици су или иновације прихватају тек под утицајем већине. О иновацијама сазнају од претходних група и не прате мас медије.

Пети тип, *тромци,* пољопривредници најнижег социјалног статуса, старији људи, старомодни, оријентисани на прошлост, не прихватају ризик, друштвено су често изоловани. Главни извор информација су им пријатељи и суседи.

6.18. Др Слободанка Башић, Радојко Сагрић, проф. др Милан Антић, Слађана Јовић, Завод за заштиту здравља, Ниш; Медицински факултет, Ниш

УЛОГА СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ У СПРОВОЂЕЊУ ПОКРЕТА ПРОМОЦИЈЕ ЗДРАВЉА

У савременом свету постоји све већа несразмера између здравствених потенцијала и здравствена проблематика становништва. И док се савремена медицина суочава са све већим економским улагањима у скупу медицинску технологију успеси у решавању болести становништва су све скромнији тако да се данас говори о кризи квантитета и квалитета у здравству.

Током 80-тих година јавља се нова медицинска парадигма, нова оријентација ка здрављу (не као до сада ка болести) што доводи до коренитих измена у погледу концепта здравства - промоција здравља.

Покрет за промоцију здравља представља процес којим се људи оспособљавају да повећају контролу над својим здрављем и рада на његовом унапређењу. За постизање повољног физичког, менталног и социјалног здравља значајно је оспособљавање становништва да препозна факторе од значаја по здравље, да утврди на који начин да задовољи своје здравствене потребе и оствари равнотежу са својом животном средином. Овакав модел бриге о здрављу напушта класични професионални модел у коме здравствени радници имају доминантну улогу у обезбеђењу заштите здравља, при чему се нагласак ставља на понашање становништва у вези са здрављем.

Овај јединствени концепт базиран је на утврђеној потреби за интегрисаним јавно-здравственим деловањем на различитим нивоима уз мултисекторску акцију (образовање, становање, пољопривреда, итд).

У раду се истиче село, као посебан сектор који учествује у остваривању концепта промоције здравља при чему се као приоритети сагледавају еколошки избалансиран раст и развој, контола животне средине и хране. С тим у вези разматрају се могућности за промоцију здравља сеоске популације, посебно сеоске омладине и то преко породице, омладинске организације, клубова, здравствене службе, и др. Промотивне активности се предузимају приликом кућних посета, прегледа, вакцинација и других активности здравствене службе на селу, при чему је неопходно да буду засноване на

спрецификичностима потреба сеоске омладине. За успех промотивних активности од значаја је укључивање у програм кључних личности у сеоској средини (наставници, агрономи, ветеринари, активисти друштвено политичких заједница уз коришћење средстава мас-медија и политичку подршку.

Усвајање концепта промоција здравља на сеоском подручју треба да помогне стварању не само здравог села, већ и здравог друштва уз заштиту природне средине и очување природних ресурса.

6.19. Проф. др Александар Милојевић, Филозофски факултет, Ниш

СОЦИОПСИХОЛОШКИ АСПЕКТИ СПОРТА НА СЕЛУ

Човек је по својој природи биолошко, психолошко и социјално биће, овом одређењу могу се додати компоненте културног окружења у коме човек живи као што су религиозна, политичка, естетска, еколошка и етичка димензија.

Предмет овог разматрања су социопсихолошки аспекти спортских активности и игара на селу. Из угла социопсихологије овај феномен може проучавати на више начина: Један од најзначајнијих јесте културни контекст активности, социјализација личности, традиција, стандарди, моралне норме, обичаји и навике итд. Усвајање правила понашања и једне од најважнијих полуга у процесу социјализације и формирања личности а нарочито моралне свести (модерна психологија је обратила пажњу на овај процес, наиме Пијаже је запазио и анализирао ступњеве развоја моралне свести посматрајући понашање деце у току игре). Опште је познато да социјализација личности почиње врло рано а да су главни агенси социјализације породица, школа и друштво.

Игра и спортске игре у последње време представљају предмет проучавања са аспекта социјализације личности. Наиме треба имати у виду да су спортска правила опште важећа, прилично прецизно дефинисана и на известан начин представљају допринос нивелисању норми понашања у свим срединама (Бадњевац, Београд, Мадрид, Манчестер). Другим речима уз процес интернализације (усвајање норми из спољне средине) долази кроз спорт и до интернационализације, тако да особе које се баве спортом на селу или почињу своју

спортску каријеру на селу, постижу већи степен социјалне зрелости и прилагодљивије су и припремљеније за живот у различитим срединама и културама. На пример Пикси је из Пасипољане (село код Ниша) где је и започео своју спортску каријеру на известан начин а успешно је играо фудбал у Нишу, Београду, Француској и Јапану итд. Многи наши познати спортисти и тренери чија су права спортска искуства везана за село успели су да уз помоћ спорта и преко спорта стекну светску репутацију и на известан начин постану грађани света. Може се рећи да спорт уопште а посебно спорт на селу представља фактор социјалне мобилности и промене социјалног положаја у смислу пењања на социјалној лествици.

На крају се може рећи да спорт на селу даје ширу лепезу различитих могућности и утицаја на развој личности и социјализацију младих.

6.20. Трифун Павловић, Београд

ПРОМЕНЕ У ЛИЧНИМ ИМЕНИМА КОД МЛАДИХ НА СЕЛУ

Лично име представља трајну ознаку којом се појединац идентификује у друштву. Свака особа мора да има лично име које носи од рођења до смрти. Без обзира што је његов основни задатак да појединца дистанцира од других људи, оно не представља само прост знак којим се један човек разликује од других, већ чини саставни део његове личности.

На настанак, карактер и особине личних имена утицали су бројни и разноврсни фактори.

Националне, етничке и верске заједнице имају своја специфична лична имена, која чине саставни део њиховог идентитета. Штавише, и одређене друштвене средине имају неке особености које се манифестују и кроз њихову локалну антропонимију.

У последњих пола века наше село је доживело коренште и радикалне промене. Оне су оставиле видљиве и неизбрисиве трагове и у домену антропонимије.

Стара и архаична имена полако су "повучена" из употребе", и замењена су новијим именима. Непосредно после рата и у сеоским срединама срећемо доста руских имена. Од женских имена често су

давана имена: Наташа, Соња, Нађа, Оља и друга. Од мушких антропомима најчешћи су били Игор и Борис. То је била последица утицаја руске књижевности, филма и културе уопште, а присутан је био и политички моменат.

Од 50-тих година у српску националну антропонимију почињу полако да продиру и западноевропска лична имена. Њиховој популаризацији пуно су доприносиле разне телевизијске серије, имена филмских глумаца и глумица, спортских асова и слично.

Поред личних имена, присутне су промене и у домену презимена. Као последица еманципације жене, и у сеоским срединама срећу се случајеви да жена приликом ступања у брак своме презимену додаје и мужевљево, или задржава своје.

6.21. Др Весна Ђукић-Дојчиновић, Факултет драмских уметности, Београд

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА КУЛТУРНОГ ЖИВОТА СЕЛА: РЕЦЕПЦИЈА КУЛТУРНИХ И УМЕТНИЧКИХ ПРОГРАМА У СЕЛУ ОМОЉИЦА (CASE STUDY)

Емпиријских истраживања рецепције културних и уметничких садржаја од стране сеоског становништва у Србији нема у овој мери у којој је потребно за релевантне социолошко-културолошке анализе овог феномена. Такође је мало културолошких студија о културном животу села, богатству и разноликости присутних културних модела (догматско-просветитељски, елитни, масовни, пољопривредни и тд), институцијама културе на селу, садржајима рада ових институција и рецепцији културних и уметничких програма од стране сеоског становништва.

Због тога сам за потребе докторске дисертације о утицају културних делатности на културни идентитет села одлучила да спроведем анкету - упитник која би донела релеватне емпиријске податке о раду сеоских институција културе, сеоском начину живота и мало истраженом феномену рецепције оних културних и уметничких вредности које не припадају традиционалном агрикултурном (пољопривредном) културном моделу, већ доминантним културним моделима (догматско-просветитељски и елитни) као и вредности масовне културе. Истраживање је спроведено на нивоу једне локалне

заједнице, у селу Омољица (општина Панчево, Јужни Банат) који броји око 7.500 хиљада становника. Село има веома развијену мрежу институција културе (школа, дом културе, библиотека, Кино-фото клуб, фестивал аматерског филма на тему живот села "Жисел"). Истраживањем је обухваћено 75 испитаника оба пола старијих од 15 година, свих старосних структура (генерација "унука" рођена између 1960-1980; генерација "деце" рођена између 1940-60; генерација "родитеља" рођена између 1920-40 и генерција "прародитеља" рођена између 1900-20). Оваква старосна подела становништва произашла је из чињенице да се култура села енкултурацијом преноси са колена на колено, а због феминизације пољопривреде и деаграризације села, најчешће се преноси са генерације "прародитеља" на генерацију "деце" и "унука", пошто је радно способна генерација "родитеља" или заузета пословима на земљопоседу (пољопривредном газдинству) или ради у ванпољопривредним делатностима у граду или иностранству. Истраживање је обухватило чланове 30 домаћинстава села Омољице и то 10 пољопривредних, 5 мешовитих и 15 радничких, чиме су заступљена сва три типа домаћинстава која постоје у данашњем селу.

Резултати истраживања су показали да се не може говорити о великом степену интеграције институција културе у сеоски културни оквир, упркос томе што је културни живот у овом селу веома развијен, па се у том погледу Омољица може сматрати атипичним примером. Сеоско становништво које посећује програме институција културе у највећем броју се опредељивало не за "елитне" културне вредности, иако су позоришне представе на другом месту по посећености, већ за концерте народне музике, тј. вредности које припадају масовној култури и новокомпонованом културном моделу. Ако томе додамо чињеницу да пољопривредно становништво знатно мање партиципира у културном животу који обликују институције културе, већ да је склонији традиционалним облицима културног испољавања, а да радничка популација, која у нешто већем броју посећује програме у институцијама културе у свом слободном времену такође, као и пољопривредна, обавља пољопривредне послове и упражњава традиционални стил живота, можемо закључити да рецепција кутлтурних и уметничких садржај посредованих сеоским институцијама културе није постигла жељене резултате. Ако се то може закључити у селу које је имало развијену мрежу институција у које није оскудевало у материјалним средствима што је омогућавало да се развије релативно богата програмска активност, мала је и скоро искључена могућност да у неразвијеним брдско-планинским селима којих је велики број у Србији, слика може бити другачија, осим у изузетним случајевима који се такође могу сматрати атипичним у односу на целину.

6.22. Небојша Маринковић, Грделица

КОЛИКО МЛАДИ МОГУ ДА ЗАДОВОЉЕ СВОЈЕ ПОТРЕБЕ ЗА КУЛТУРОМ У ГРДЕЛИЦИ

На прагу 21. века, када је све компјутеризовано и када већина младих у урбаним срединама у изобиљу има "избор" где ће провести слободно време и наћи место да задовољи своје потребе за културним догађајима, дотле у руралним срединама тога нема.

Са тим проблемом среће се и средина каква је Грделица. Варош која је имала Дом културе, а који је тренутно руиниран, и који је имао просторије у којима су млади задовољавали своје потребе за културом. Данас, када тога нема, млади углавниом одлазе у кафиће где проводе своје слободно време. Већина омладине уз пиће и цигарете склона је и деликвентним ситуацијама. Своје потребе за културним дешавањима, млади задовољавају тиме што су биоскоп заменили ТВ-видео касетама, допуну својих потреба за осталим културним догађајима, углавном пратећи ТВ-програм или одласком у град Лесковац, који ипак нуди оно што њима недостаје у Грделици - рок концерт, позоришне представе, изложбе ликовних стваралаца Лесковца и шире, извођење програма КУД-а.

Очигледан је и велики утицај мас-медија на културу који све више потискује народну културу-културу села, што утиче да млади и одлазе у урбане средине. Али не треба заборавити да без сеоске културе нема ни градске, јер изворна култура почиње и ствара се на селу.

Да би се изменила културна слика Грделице и да млади могу да задовољавају своје потребе за културом, потребно је гостовање КУД-а, позоришта, поп и рок група, певача народне и забавне музике, а такође би велики значај имало и гостовање свих културних манифестација која се дешавају и одвијају у Лесковцу, с обзиром да је Грделица у саставу општине Лесковац а да због лошег стања привреде није у могућности да издваја културни динар, остаје нам само да се сећамо како су одржавани сусрети народног стваралаштва Србије, такмичење - сусрети села, познате грделичке Рибарске вечери итд.

6.23. Мр Србољуб Д. Димитријевић, Учитељски факултет, Врање

ТРАДИЦИОНАЛНО И НОВО У КУЛТУРИ СЕЛА ГОРЊЕ ЖАПСКО

Село Горње Жапско налази се петнаест километара од Врања. Ово село у својој историји доживљавало је врло занимљиве и често противуречне културно социо-демографске промене.

Пчињски споменик крајем петнаестог и турски дефтери из шеснаестог века нам говоре да се ради о средњовековном селу које је регистровано као Жабска (Жапска) и Жабиште. Не постоји континуитет кад је у питању становништво овог села. Вероватно су се старинци иселили или су страдали крајем осамнаестог века у аустро-турском рату. Данашњи родови су досељеници из друге половине осамнаестог и прве половине деветнаестог века.

Иако је село врло мало, оно је једно од најзначајнијих насеља у Врањској котлини. Прво, постоји манастир Св. Стефан који је сазидан за време Турака на месту где су биле рушевине старијег српског храма. Код манастира приређују се три манастирска сабора. Друго, у деветнаестом веку, пре 1878. године, радила је овде богословска школа која је дала већи број свештеника за јужну Србију. У том селу је рођен и био свештеник деда Алекса Јустина Поповића. Треће, у другој половини деветнаестог века, овде је било више писмених људи. Судећи према традицији манастир је имао своју књижницу из које су људи узимали књиге. Сам манастир је метох Прохора Пчињског. Још пре рата из овог села је било више учитеља.

Село је негде до после другог светског рата чувало и неговало традиционалну културу.

Шездесетих и седамдесетих година убрзано се разара традиционална култура (више се не тка, не плете и др, већ се купује конфекцијска роба или се добија од своје деце).

Сви су традиционални обичаји готово нестали осим обреда на храни. Одржавају славу по православном обреду. Свадбе су ретке и поједностављене.

Можемо са сигурношћу закључити да су скоро сви облици сеоске традиционалне културе нестали.

У оваквим збивањима становништво села је пре свега прималац културе, нарочито духовне.

Радна група - округли сто 7.

СЕЛО У СРБИЈИ ДЕВЕДЕСЕТ СЕДМЕ

(ИСТРАЖИВАЊА СТУДЕНАТА)

Руководилац:

Зоран Димић

Учесници:

1. **Дејан Росић,** студент агроекономије,Пољопривредни факултет, Београд (село Вукосавци)
2. **Бранкица Колаковић,** студент агроекономије, Пољопривредни факултет, Београд (Милићево село)
3. **Светлана Росић,** студент, Учитељски факултет, Врање (село Баце)
4. **Иван Цекић,** студент, Учитељски факултет, Врање (село Велика Дренова)
5. **Моравка Иванова,** студент, Учитељски факултет, Врање (село Бресница)
6. **Драган Тодоровић**
7. **Влада Ђурковић**
8. **Јелена Срећковић**
9. **Маја Русић**

7.1. Драган Тодоровић, студент, Филозофски факултет, Ниш

СЕОСКА ОМЛАДИНА И НЕЗАПОСЛЕНОСТ

Свеукупни положај сеоског становништва код нас се у последњих педесет година знатно променио набоље, у поређењу са периодом пре другог светског рата. Али, у односу на непољопривредно становништво, економски и друштвени положај оног дела сеоског становништва које живи искључиво или претежно од пољопривреде значајно је неповољнији. Фаворизовање градова на рачун села узроковало је индивидуалну мотивацију за напуштање пољопривреде и усмереност пољопривредног становништва на просперитетна насеља ослоњена на градску социјалну структуру. Стога је смањен темпо миграције младих са села, као и из пољопривреде у ванпољопривредне делатности, могућ само уз адекватније сагледавање и решавање нагомиланих проблема пољопривреде и села.

Ако се стварно жели помоћи селу, то се може учинити једино отварањем радне и животне перспективе на њему. Незапосленост радне снаге, као егзистенцијално, драматично питање младих, кулминира на примеру сеоске омладине. Превазилажење њеног незавидног положаја могуће је постићи предузимањем следећих корака: оспособљавање стручног кадра у иновационим поступцима око производње тачно одређених врста производа; ширење ванпољопривредне делатности изван градова; развој пољопривредног занатства на селима; дислокација малих производних програма; коришћење приватног потенцијала; стимулација младих пољопривредника кредитном политиком, итд.

7.2. Влада Ђурковић, студент, Географски факултет, Београд

СЕОСКА ОМЛАДИНА КАО НОСИЛАЦ РЕВИТАЛИЗАЦИЈЕ ЕТНОКУЛТУРЕ

У савременим условима живљења и сеоска насеља доживљавају битне трансформације и мењају свој аутохтони изглед. Све је мање изворно очуваних српских села. Ове промене не огледају

се само у новом начину градње, стилу одевања или модернијем начину живљења, већ задиру много дубље, у саму суштину народног бића. Бројни су покушаји да се традиционална аутентичност српског села очува и зштити. Улога младих у оваквим процесма изузетно је интересантна. С једне стране, млади су управо носилац свега прогресивног и новог, а са друге, они морају бити главни субјекти очувања традиције и свега онога што чини постулате живљења и опстанка српског села кроз време. Рад ће стога покушати да осветли ове две, наизглед контрадикторне улоге младих, стављајући ипак акценат на изузетној важности младе популације у ревитализацији села и његових културних вредности.

У светлу постављеног проблема морамо посматрати сада већ популарну констатацију у демографским круговима, да бела куга влада Србијом. Савремени токови деаграризације и урбанизације учинили су свој атак на етнокултуру изводећи њеног носиоца, а то је младо становништво, из оквира традиције. Стварајући на овај начин, од виталног и здравог духа једног европског народа апатичне, декадентне прозападно оријентисане интелектуалце. Све је ово довело до привидног замирања села како у демографском смислу тако и у етнокултурном. Демографски село одумире, али то што оно нуди савременом човеку је животни простор кога је у пренасељеној Европи све мање. Овако рурални простор представља богати демографски потенцијал. Културолошки посматарано изворно народно стваралаштво које је привремено нестало са сцене популарних дешавања, и даље живу у неким деловима. У тренуцима када један народ ступи на овај начин у светску историју можемо само констатовити да активације руралног простора као демографског потенцијала у вези са очувањем етнокултуре и изворности српског народа може да се одигра само омоућавањем квалитетнијег живота сеоској младој популацији која представља њеног носиоца. Поред ових и других проблема потребно је расветлити и просторну расподелу жаришта етнокултуре и демографских потенцијала.

7.3. *Јелена Срећковић, Географски факултет, Београд*

МИГРАЦИЈЕ СЕОСКЕ ОМЛАДИНЕ КА ГРАДСКОМ НАСЕЉУ НА ПРИМЕРУ ОПШТИНЕ СМЕДЕРЕВО

Општину Смедерево карактерише стално повећање броја становника. Иако је просторно покретљивост становништва смањена у односу на период 1971-1980. њено учешће на републичком нивоу је знатно. Томе највише доприносе досељавања из осталих крајева Централне Србије, а одмах затим са Косова и Метохије и сеоских насеља која гравитирају датој општини. Највећи број досељеног становништва је управо младо становништво (62,4%). Економска и политичка ситуација која је последњих година задесила нашу земљу посебно се одразила на младо становништво у селима.

Предмет истраживања обухвата структуру становништва према времену досељавања, петогодишњим старосним групама, узроке и токове тих пресељавања. Ове миграције покренуле су индустријализација и пратећа деаграризација, а подстицао их је низ чиниоца. Ти чиниоци су: запошљавање у индустрији, покретање металопрерађивачке индустрије (САРТИД 1913), као и прехрамбене индустрије и друге неаграрне делатности, експанзија школста, незадовољавајући статус пољопривреде, као и тежња за бољим условима живота.

Дат је посебан осврт на дневне миграције ученика, као посебан облик просторне покретљивости становништва које одражавају савремене услове који утичу на место становања, са једне и места рада, школовања и осталих активности са друге стране.

Чињеница је да број омладине који гравитира ка градском насељу непрестано расте, што представља озбиљан проблем сеоских насеља, којима ако не предузму одговарајуће мере, прети у демографском смислу права пустош.

У том смислу интерес за истраживањем миграција знатно расте, те оне добијају политички и економски значај а наука постаје један од путоказа за решавање демографских проблема становништва и радне снаге.

7.4. Маја Русић, студент, Душан Трипковић, студент, Географски факултет, Београд

ДНЕВНЕ МИГРАЦИЈЕ УЧЕНИКА И СТУДЕНАТА ПРЕМА КРУШЕВЦУ

Град Крушевац се просторно развија између Гледићких планина, Јухора, Копаоника ,Буковика и Великог Јастрбца у пространој крушевачкој котлини. Крушевац је административно, економско, саобраћајно и културно-просветно средиште Расинског округа који чине 7 општина: Крушевац /854км2/, Александровац /378 км2/, Брус /606 км2/, Варварин /249 км2/, Ражањ/289 км2/, Трстеник /448 км2/ и Ћићевац /124 км2/. Општина Крушевац је највећа са 138111 становника и обухвата 1 градско и 100 сеоских насеља. Повољан саобраћајно-географски положај погодује развоју дневне просторне мобилности становништва према њему и омогућава формирање просторне утицајне сфере.

Образовну функцију Крушевац добија још у време кад је био престоница Србије. Временом број школа и ученика у њему се повећава, па сада у општини Крушевац има 53 четвороразредне и 19 осморазредних школа са укупно 13431 ученика, 8 средњих школа са 6285 ученика и 3 више школе са 880 студената.

Према резултатима анкете коју смо спровели у свим школама у граду Крушевцу у току марта 1996. године, Крушевац добија свакодневно мигранте из 131 насеља, од којих је 99 /75,57%/ лоцирано на територији општине Крушевац, док су 32 насеља /24,43%/ у склопу суседних општина. Дистрибуција дневних миграната ученика и студената врши се из руралних насеља крушевачке и руралних и урбаних насеља суседних општина. У овом раду обухваћени су само ученици и студенти дневни мигранти из сеоских насеља. Тако су добијени подаци према којима су насеља сврстана у:

- изразито миграциона - више од 5% дневних миграната,
- миграционо активна - 0,5 -5%
- слабо миграциона - 0,1 - 0,5%
- миграционо неактивна.

Највише дневних миграната Крушевац добија из прве концентричне зоне / до 5 км од града/ -47,38%. Међу ученицима дневним мигрантима преовалђују мушкарци, а међу студентима девојке. Што се

тиче старосне структуре преовлађује групација од 10-14 година. Највише ученика и студената путује аутобусом -54,69%, а 54,58% миграната путује до 15 минута до школе. Преко 85% ученика и студената дневних миграната има намеру да се у току школовања или кад заврши школовање да се настане у Крушевцу.

Крушевачке школе тренутно похађа 11,91 % ученика и студената дневних миграната. Границе територијалног домета миграција нису оштре, а утицај Крушевца се осећа у пречнику од 50 км. Изградњом бољих путева и модернизацијом саобраћаја број дневних миграната према Крушевцу може бити и већи.

INSTITUTE FOR SOCIOLOGY OF RURAL DEVELOPMENT

YUGOSLAV ASSOCIATION FOR RURAL AND AGRICULTURAL SOCIOLOGY

BELGRADE - YUGOSLAVIA

III INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

"THE VLASINA ENCOUNTERS '97"

YOUNG PEOPLE AND VILLAGE LIFE

SUMMARIES OF PAPERS AND PROCEEDINGS

Vlasotince

September, 3-6, 1997

PLENARY SESSION

PLUMARY SUBSTON

1. Prof. dr Mladen Stojanov, Ph.D., Faculty of Agriculture, Novi Sad

SOCIAL IDENTITY OF RURAL YOUTH

Any discussion about rural youth must start from its social identity. What is meant by rural youth? The answer to this question logically understands the establishment of characteristics that differ rural youth from other social groups. It means that it should be determined what rural youth is and what it is not. It is not easy to determine either way.

1. Rural youth is a social group recognizable in terms of generation (youth) and socio-spatial (rural) characteristic.

2. Rural youth differs from classes, strata and organized social groups (parties) and can be placed into primary social groups.

3. It is different from pupil, student and labourer youth though it is close to them in terms of generation. The status of pupil and student youths is determined by the fact that these are supported generation groups, while rural youth works. While they are at school rural children belong to pupil youth. Rural youth is not involved in labour but in family relations. To a village young man, agricultural household is a substitute for work place and family relations are a substitute for labour relations (he has no work place, working hours, industry type work discipline nor monthly salary). All this is substituted by family relations.

4. Rural youth is a relatively homogeneous group only in terms of generation. Socio-economically it mirrors family statuses.

5. As a generation social group rural youth cannot self-realize in a great number of villages (there are not enough of them for game, dance or a football team). In villages where population critical mass has diappeared we cannot talk about youth as a social group but only about young individuals.

6. Rural youth self-realizes with difficulty as a social group. It is just a sum of units of similar socio-economic and socio-cultural characteristics.

2. Andrzej Kaleta, Ph.D., The Institute of Sociology, Nicolaus Copernicus University, Torun, Poland

RURAL YOUTH IN THE POLISH SOCIETY 1918-1997

The cultural state of contemporary generation of Polish youth has been shaped by Poland of the so called real socialism, and the lately more rarely repeated statement that together with the transformation process from socialism to capitalism, from central planning to market economy

(started by the "Solidarity revolution" in 1980 and then by the defeat of the communis party in 1989 elections and creation of the first democratic government after World War II) will also radically change the consciousness of the young people, should be treated as an illusion. Yet a few years ago, most Polish sociologists thought that the collapse of communism was also linked with a total negation of stereotypes, attitudes or conceptions created during the previous system , with the deep changes of consciousness, with rapid birth of new values, symbols and myths, with formation of new authorities, with the change of social status of many people.

However, after almost eight years in new reality, it doesn't seem that we should treat them as if they are particularly significant biografically,in the sense of experience, which could change radically and expressing the life aims and aspiration by Polish youth. The collapse of the communist system wasn't caused by the need of the formation of a new lifestyle, radical reorganization of a value system and the valid standard of success standards, but was rather the way to unblock the mechanism which prevented the model of life created in the European civilization on the turn of the 19th century.

For over a century the same program-called in Europe the process of modernization- seems to define the way of development of lifestyle of Polish young people, evolving from magic view of the world, teocentric and agrocentric system of primary values and the personality of social identity to rational (casual - consecutive) view of the reality, egocentric system of primary values and the personality of individual identity. The period of socialistic experiment (1945-1989) was not at all a dissonance in that process - it was rather an episode, which surely accelerated it, sometimes against the communist authorities' intention.

3. Isabel Rodrigo, Ph.D., Departemento de Economia Agraria e Sociologica Rural, Universidade de Lisboa, Instituto superior de agronomia, Lisboa, Portugal

LAND VALUES AND SOCIAL IDENTITIES OF FAMILY FARMING IN PORTUGAL

This paper is based on empirical work and theoretical reflections on farm families in the context of market economies. The study was carried out in the municipality of Barcelos, located in the northern coast of Portugal, where family farming predominates. During the last three decades, local social and economics context has reinforced its links to the broader so-

ciety and experienced important transformations. As a consequence, farm family households have diversified their production and reproduction strategies, and farm family household members their professional options. Values attached to land and attitudes towards farming profession have changed their social (and sociological) meaning and content. The analysis focuses on individual and groupal actors, how they perceive reality, and how they experience the articulation between the inherited cultural system and the one belonging to the modernizing context. As far as fissures between generations become clear, new social identities are emerging.

4. Svetozar Livada, Ph.D., Porec, Republic of Croatia

IMPLICATIONS OF DESTRUCTION OF DEMOGRAPHIC BODY

The frequent enroaching in demographic body of wars, territorial-political reorganization, unorganized development of agriculture and village effected mostly agricultural societies as unorganized social groups. Within groups there is a disturbance of age-sex structure, a slowing of innovation diffusions, slow urbanization, etc. Mostly for nonexistence of aplicative concept of revitalization of village and agriculture. Most distant parts, mountain regions, are more effect. Particularly its younger consistants, because there is no labour nor, so called, marriage market. To stop this unorganized development of agriculture and village, as the roughest form of tyranny, the functional demographic policy and functional concept of revitalization of agriculture and village must be developed. In these concepts urbanization must stimulate the professionalisation and specialization in agriculture. During which, the diffusion of innovation in agriculture an in the village must be oriented towards young people who will by the obvious improvement of life and work conditions, therefore of quality of life, stay united for the homeland. With social policy, bank lawns, organization of agricultural services, organized diffusion of innovations "the risky factory under the sky" for food production must be oriented concern of society for the rural development. This must be based on the interdisciplinary scientific approach of social analysts, where the role of rural sociologist, as mediators of aplicative measures, is irreplaceable.

5. *Andreas A. Bodenstedt, Ph.D., Department of Rural Sociology, Giessen University, Germany*

VILLAGE CULTURE AND YOUTH IN GERMANY

Speaking of village culture implies to distinguish it from different types of culture.The most colloquial opposition is that of agrarian and "industrial" (or "urban") way of life ("agrakultur"). The distinction is owe to the historical emergence of cities as seats of the powerful. They obliged agrarian population to define themselves as rural or agrarian surroundings or "environment". Urban.rural linkages took many many forms of mutual dependency, sharing certain agro.basedd beliefs and habits with strong asymmetrical concentration of power in the urban sphere. Their most recent and influential occurrence is that present industrial culture is based on rationalized mass production and consumption of commercialized goods. The unwanted side effects of industrialisation launched the fierce controversy whether agrarian /village culture should be revive and promoted as a counterweight to ecological misbehavior in industrial societies.

Cultural traditions are formed and stabilized by "social groups" in order to preserve group identity. This integrative task was first fulfilled by family, clan, village and cultural region. In 19th century it was repiaced by "nation", an idea developed by historians, politicians and military people and support by bourgeois population. Core traits of German national culture became: co-operation, urbanism, federalism and community feeling ("Gemeinschaft", "Heimat"). Agricultural sectors in European national states were late and slow in following the commercial sectors being "nationalized" (becoming parts of national economies).Industrial modernization made its full impact on German village life only after World War II. Present focuses of rural identity are *economicaly linked market corporations and * modern welfare state- besides strong regionalist strife for cultural autonomy.

5% of German surface are agriculturally used, 30% are forests and > 50% of total population live in "rural areas", but only < 5% are agriculturally active and same is their contribution to GNP. In public consciousness and discourse, rurality and farmer's way of life are considered to be vanishing if not already obsolete. National identity is said to be dominated by market laws and welfare aspirations slightly tinted by ancient values of Christianity, romanticism and of multiculturalism, realism, and egoism. Future will depend on how industrial society is able to voice politically their emotional and ethical stance towards "nature" and "ecology". European

unification process until today does not integrate but rather stiffens than national economic prejudices to this end.

Rural youth in Germany is simoustanesly influenced by conflicting value systems: material welfare considerations lead them either to drop out from agricultural production or to rationalize it as strict followers of conventional modernization. Uncertainty about our politicians' wisdom lead them to organic and sharing responsibility on the local level. They seem to form a second wave of "skeptical generation" (1st was in the 50s) under the strong impact of unemployment effects of present economic "globalisation".

6. *Bogdana Georgieva, Ph.D., Institute of Sociology, Bulgarian Academy of Sciences Sofia, Bulgaria*

THE ECONOMIC ACTIVITY OF THE YOUNG POPULATION OF BULGARIAN VILLAGE IN THE LIGHT OF THE POLICY TO BULGARIAN AGRICULTURE

The total crisis in the country dealt a strong blow on Bulgarian agriculture. Since the agrarian reform is perceived and carried out mainly as a land reform without any analogy in the world, agriculture collapsed as production,, technology and finance alike. The lack of any strictly followed objective and long-term and short-term strategies and tactics brought to liquidation of some kinds of production units before the creation, strengthening and financial stabilization of other kinds of production units which could guarantee the food to the population and the traditional export. The general strategy to agriculture in this critical moment strongly influences the economic activity in Bulgarian village and most of all employment and unemployment among the young people who have remained there.

The report analyzes the dynamics of the state of employment and unemployment among the young people in Bulgarian village in the last years. On the basis of specific structural characteristic of the unemployment, this social group tries to compensate the decrease of employment with alternative forms and change in its structure. It shows the ways of development of the labor realization as future strategy and tactics of the policy of recovering of the agriculture and also the will of young people for labor realization as a factor for strengthening of the labour relationship in the Bulgarian village.

Some types of behavior of the young people are shown at a labour market of the villages in Bulgaria.

The analysis is based on data from the National Statistical Institute, some social researches in the last three years for role of young people in the development of the Bulgarian village.

7. Petar Velikij, Ph.D., The Institute for Social-economic Problems, Saratov, Russia

RURAL YOUTH OUTLOOKS ON LIFE IN RUSSIAN REGIONS

The conception of life perspective includes forming of long-term plans of young people and possibilities of their realization. During the pre-reform period there existed a rather efficient mechanism of rural youth entry into the labor life which involved preferential entering higher educational institutions, scholarships from enterprises, great possibilities of migration to urban areas and mastering of working specialties in industry.

Destabilization and weakening of central authority, violation of wage standards, declining the prestige of some traditional professions and occupations, approving negative forms of market behavior led to the disintegration of former mechanism. Several facts

are determining this process:

1. Youth life orientations are being changed. The aims at success in life (professional and social) are being replaced by the orientation on well-being (obtained by any ways).

2. Youth aspiration to repeat fathers' experience in the agrarian sector has been brought down. It is connected with reduction in labour space of social economy and difficulties in function of new social and economic structures.

3. Youth differentiation with respect to socio-psychological and moral indicators has been intensified. An insignificant part tries to take root in structures which take priority of the local life (higher educational institutions, colleges, army, militia, private guard). The major part of youth, realizing its uncompetitiveness doesn't try to change something in its life, stays with the family and is plugged in everyday bread troubles. One more part of the youth is occupied with episodic jobs and basically lives in idleness.

Social reproduction includes reinforcement of the economy in its service sector by the persons with required social and professional qualities. Such a situation may finally intensify the degradation of regional agrarian sector, which may cause a social trouble of nation and bring change in legislation, politics, investments, etc.

Nevertheless, it is likely that a regional agrarian sector, coming into a market regime of life ,could find its own resources, which it can offer to change for effective reproduction of its own structure, keeping in mind the realization of rural youth' plans of life.

8. Jan Drlik, Ing,VUZE (Research Institute of Agricultural Economics), Brno, Czech Republic

SOCIAL CHANGES IN CZECH AGRICULTURE

Economic and political processes of transformation are rightly connected to processes of differentiation , the result of which is actual social stratification of the society. The Research Institute of Agricultural Economics has carried out the researches focused to these processes to describe the contemporary reached stage of social reality in agrarian sector. It is based on database and empirical sociological surveys of VUZE. Changes of social system in agriculture related to economically active agricultural population are indicated in the frame-work of five (objectively and subjectively affecting) basic dimensions:

- the change of owner-legal relations (owner and entrepreneurial stratification of farmers)

- the development of employment and of agrarian labour market

- the change of socio-demografical structure of agricultural population (structure by education, profession and age)

- the development of income level of farmers

- the subjective reflection of socio-economic transformation in the consciousness of agricultural population

Brief results of the survey among students graduating at secondary agricultural schools to get information of their attitudes about their future career in agriculture are actually added.

9. *Svetlana Pisarenko, Ph.D., Institute of Regional Research, National Academy of Science of Ukraine Lvov, Ukraine*

SOCIO-ECONOMIC PROBLEMS OF LIFE OF UKRAINIAN RURAL YOUTH

Under the new conditions of independent state, when the problems of forming national market economic are being solved, conditions of life of Ukrainian rural youth are fundamentally changing.

The economic and social processes which take place in the country have direct as well as indirect influence on the conditions of youth life and occupations. Such economic processes are as follows :

- deep economic crisis, which covered the agriculture, has lead to the reduction of labour places in the state sector of economy and in the agriculture, releasing rural labour power in cities and in village

- the low speed of reformation of agrarian sector of economy, holding reforms concerning the land and farm development

- the low level of the extension enterprising in village, the development of different forms of self- occupation

- the increase of unemployment and intensification of the migration activity of rural youth. The labour migration of the rural youth abroad, mostly to the south (Greece, Turkey, Italy) and to the west (Czech Republic, Slovakia, Poland) and also to the south regions of Ukraine is constantly increasing.

The social researches which have been held show that only few countrymen want to be farmers. Among those who show such a wish are mostly the youth. But in order to realize these opportunities, it is necessary for the state to provide the following :

- holding of the land reform and supporting the formation of different kinds of property and manage affairs

- the definite professionally-qualified preparation of the youth

- the support of small business, self-occupation, paying special attention to farm development

The present demographic situation in Ukraine, the reduction of the number of population, its growing old and depopulation, the regeneration of the state economy, its agrarian sector should be defined by undertaking activity of rural youth. By its wish and possibility to realize its own labour and intellectual potential.

10. *Aleksandar Murarcaliev, Ph.D., The Economic Institute, Skopje, Republic of Macedonia*

Đorđi Đorđevski, Ph.D., Agricultural faculty, Skopje, Republic of Macedonia

RURAL YOUTH IN MACEDONIA - CHARACTERISTICS AND TENDENCIES (1981-1994)

During the period 1981-1994, the number of village people in Macedonia was reduced from 44.9% to 40.6%. In structure of population, which is greatly influenced by birthrate and mechanical emigration of workable population from village to urban areas, there is significant reduction in the number of younger people , especially of the youth. Migration flow come from 870 village settlements or 50.5% of total number of cadastre municipalities in Macedonia, and during analyzed period 103 villages were left without villagers.

The absolute and relative reduction of the number of youth in the population of rural settlements, is particularly characteristic for higher areas of the Republic,as well as for the village settlements with relatively high distance from community centers, with bad traffic connection, nonasphalt roads, without or with bad postal net, without plumbing, health centers, etc.

The characteristic consequence of migration of young people from village is a small number of schoolchildren. Therefore,, a number of students in higher classes of primary school is significantly reduced, numerous schools are being closed,cultural centers built after the war are being neglected or the purpose of their use is being changed, number of old households is increased, with tendency to empty the village.

Contemporary transition period, opposite to various unsubstantiated expectations and determinations of social structures, led to drastic worsening of general material and social safety of population who was brought to the edge of survival and left to their own concern in some regions of the Republic.

Extremely bad material situation of the family is pointed out as a basic social problem, which points to the necessity of efficiency of institutions of social care, especially of individual agricultural workers.

Data shows, based on the 1995 research, on the sample of 1000 village households, that in 704 cases or 64.0% the main problem is basic social safety, and in the rest of it -36.0% are problems of health care, employment of young people, education and not that much unsolved housing.That's why it's necessary for the state to take measurements to secure elementary conditions for performing basic functions of people in rural settlements.

WORKING GROUP - ROUND TABLE 1.

THE FACTORS OF THE ECONOMICAL POSITION OF RURAL YOUTH

Conveners:

Jovan Bogdanović, Ph.D.

Atanas Ganev, Ph.D.

Ljubiša Mitrović, Ph.D.

1.1. Prof. Jovan Babović, Ph.D., Minister of Agriculture, Forestry and Water-power Engineering of the Republic of Serbia, Belgrade

LONG-TERM PROGRAMME OF AGRICULTURAL AND RURAL DEVELOPMENT, AND POSITION OF YOUNG PEOPLE

The long-term programme of agricultural, rural and food industry developemnt starts from market orientation in husbandry. Developmental priorities established by the strategies of the programme are as follows:

- development of livestock production, vegetable, fruit and grapes, and industrial plants production, increase of yield, production of planting and seed material, medicinal plants, wholesome food, good quality end-products in food industry,
- renewal and manyfold rural development,
- export orientation of Serbian agriculture, and
- agrarian policy in the function of the proposed strategy.

All the assumptions of the long-term programme are concerned with young people who, irrespective of the level of education, should remain to work in agriculture and live in the village. Agriculture should be so attractive for them, as a sphere of material production, that by agricultural production they can provide income and profit higher than in other activities.

In the provision of such prerequisites agrarian policy has the key role, along with a host of market mechanisms, that will allow for the specificities of agriculture and eliminate their negative effects, and will recognize all the advantages provided by organic farming.

The second aspect of the long-term programme concerns the development of infrastructure (roads, electric power, telephone, plumbing, health stations, cultural centres, libraries, etc.) that would provide living conditions comfortable for young people. Infrastructure development would encourage young people to develop not only agricultural production, but also all other economic activities based on available resources.

The long-term programme wants modern village where young people can start a family and provide comfortable living conditions for it.

1.2. Prof. LJubiša Mitrović, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš

NEW DEVELOPMENTAL STRATEGIES, RURAL RESTRUCTURING AND CHANGES IN THE SOCIAL POSITION OF RURAL YOUTH

Postsocialist Serbian society, at the turn of the century, is at the croosroad, crusified between retraditionalization and modernization processes. The implosion of the past regime marked the beginning of radical disintegration of its structure, destruction of its social being and conscious. The revival of capitalistic manner of production was a challenge for all participants: which way to go on, which developmental strategy to choose in the production of a new reality? The choice of a global social strategy will for the most part determine the possibilities of rural and agricultural development as well as a social position and role of a young generation in the village.

In the present paper, the author considers the implications of new developmental strategies in the postsocialist Serbian society to (expected) rural restructuring and demographic changes. In this context, the author analyzes possibilities and limits of village and agriculture revitalization process, and their influence on changes in social postion of a young generation, its work and existential perspective.

In summary it is pointed to the necessity of redefining the global strategy of development in Serbia in which rural and agricultural development as well as demographic renewal will take central place within socio-developmental policy and national program of Serbian and Yugoslav development.

1.3. Prof Lazo Mihajlović, Ph.D., Faculty of Agriculture, Novi Sad, Yugoslavia
Dragica Mihajlović, Faculty of Agriculture, Novi Sad, Yugoslavia

INFORMAL PROCEDURES AND POSSIBILITIES FOR THEIR APPLICATION IN DESIGNING RURAL DEVELOPMENT

The high cost of using of so called formal methods is, beside others, main reason why informal methods of research, including, RRA, become suitable for experts and local leaders during the research.

These methods are very important for the research of different aspects of Rural Development in developing countries, which traditionally suffer from shortcomings of adequate methods, tools, sources statistical, market an other data information.

A small interdisciplinary teams, including both different experts and also local leaders, provide the bigger degree of reliability of data and information which are collected at the field as well as better of covered on different aspects of research many phenomena's of local level. This research uses different tectonics and tools.

However, past experience in using those methods has shown that they are complementary with the formal methods in research certain appearance as well as relations connected with the Rural Development.

1.4. Prof. Jovan Bogdanović, Ph.D., Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun

THE INFLUENCE OF MEASURES OF AGRICULTURAL POLICY TO ATTITUDE OF YOUNG PEOPLE TOWARDS AGRICULTURE AND VILLAGE

Over a few decades of former Yugoslavia development agriculture and village have been neglected in its developmental policy. The concept of fast economic development, primarily of forced industrialization, involved some positive but also negative processes in agriculture and village. Long-standing negligence of agriculture and village along with inadequate measures of agrarian policy has led to structural changes, village depopulation and lagging of agricultural development being among them. According to investigations, over 72% of total village numbers in Serbia are being emptied very fast, and not only villages but also agricultural households. This leads to the reduction in demographic reproduction, depopulation and decline in agricultural production, in the number of livestock in particular. Inadequate attitude of society to agriculture and village is proved by the data pertaining to Serbia: the share of agriculture in gross national product was within the 15-12% range during 1975-1990., while investements amounted to 4-7%. It is evident that in the Republic of Serbia the applied model of economic development has come into crisis, and it is being pointed out that agriculture and village must be treated as an inseparable segment of society, economy and space. The developmental policy gives priority to integral renewal of village and coupled with this significant available resources in rural areas will be retained whereby harmonious development of this country will be achieved.

The aim of the paper was to get insight into to date measures of agrarian policy effects on vocational orientations of young people to agricultural production as well as to other activities associated with agriculture and village. The author suggests measures, in agreement with the needs of contemporary agriculture, that would stimulate young people to commit themselves for agricultural occupations significant for village integral development.

1.5. Atanas Ganev, Ph.D., President of the Union of Cooperatives of Bulgaria, Sofia, Bulgaria
Krasimira Tzareva, Expert in Union of Cooperatives of Bulgaria, Sofia, Bulgaria

VILLAGE PRODUCTION COOPERATIVE IN BULGARIA AND YOUNG PEOPLE

In the conditions of little property production, cooperation is the most attractive form of keeping the land in Bulgaria. Presuming that the recuperation of the law of land property is the entrance of the agricultural reform, a lot of young people will be directed to the agricultural profession and will organize proper particular farms, which is impossible at this time. Makroeconomical and market conditions do not create possibilities for young people to involve with agricultural work.

The Bulgarian villages are inhabited. Among the people living in the village, old people dominate.

In this situation proprietors of land and property create new agricultural producing cooperations. The agricultural producing cooperation for preparation of land is predomination form of keeping land in Bulgarian village. During the period 1993-1996 3213 new cooperations were founded in Bulgaria.These cooperations have more than 24 million acres of the land, which is more than 50% of the elaborating land of the country, but in the farming land is more than 75%. The process of creating new agricultural cooperations is continuing. These cooperations produce more than 70-80% of the bread wheat, rice, sugar beet and soya and more than 80% of the sunflower and 90% of the cotton, etc. The cooperatives have lesser part in the production of fruits,grapes, vegetables and animal products.

Independent of the large difficulties in the farming profession, the conditions for young people in agricultural cooperations are much more attractive than in particular farms, and that's why they show a lot of interest in them. The primitive character of the productivity is not and will not be attractive for young people. The farming cooperations are an important factor for creating contemporary infrastructure in Bulgarian villages, which is very significant for work and relaxation of young people.This problem exists worldwide, and not only in Bulgaria, and has great scientific,sociological and practical interest. Exchanging the experience among the countries is the best form of searching for real solutions.

1.6. Prof. Petar Marković, Ph.D., Faculty of Agriculture, Belgrade

AGRARIAN POLICY AND ATTRACTIVENESS OF RURAL LIFE AND WORK

The author starts from the statement that natural and social resources are only the prerequisite for production because matter does not make decisions. It is a man - a producer who makes decisions. Economic interest determines the ways of decision making and utilization of natural resources.

In agriculture, economic interest depends upon the degree of adequate agrarian policy that considers all specificities of agricultural production, labour and interest on the part of an agricultural producer.

State agrarian policy has not taken into consideration the specificities of agriculture, nor rural sociology and farmers labour, which resulted in massive migrations, particularly of young people, from the village. Of the total of 6,722 Serbian villages, around 72% are being emptied fast, and many of them are demographically empty, in hilly-mountain regions in particular. The issue of village revival and of keeping young in the village is among central economic, social and demographic issues determining the future of the village.

Accordingly, the remaining of young in the village is a very complex economic and social issue. Therefore, in a long-term rural development programme the central role has been given to economic position of agriculture as well as to a multy-sided rural development. This understands the development of all infrastructure facilities that town also has. To date it has been thought that village should be provided only with roads, electricity and telephone. In the present paper the author states what should be constructed in the village and what should be done in economic policy to make agricultural production more attractive to young people. Yet, he thinks that the number of villages will certainly decrease relative to the period of 4-5 decades before.

1.7. Prof Miomir S. Naumović, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš, Yugoslavia

BASIC CHARACTERISTIC OF THE ECONOMIC POSITION OF RURAL YOUTH

This paper deals with employment, marriage and residence as the most important problems of today's rural youth. In the last few years rural youth has been exposed to exceptionally unfavorable processes since unemployment and poverty are in many ways connected thus negatively af-

fecting many decisions of vital importance. Due to a negative economic development, young people start their working life at an increasingly later age. Economic dependence of part of our rural youth is essentially reflected upon marriage-making an family problems, while in somewhat smaller amount of cases it also effects the formation of other important attitudes. Due to unemployment rural youth is more and more turning to a closer family circle within which it tries to pay foundations for its future existence. Opposite to attitudes of contemporary young people who strive for independence, rural youth today clearly shows the desire to live together with the parents. Today's rural youth more and more lives in the parents' house and increasingly longer it receives financial aid from the parents and the elder family members. As the majority of young people in the village around Niš, Vranje, Aleksinac and Leskovac think, the solution of residential problems, those of employment and even marriage making, represents a total uncertainty; it is possible to solve them only with considerable financial support from the parents and kin. That is why it can not be noticed in the above-mentioned villages how the present houses are constantly being redecorated, that is, rebuilt in order to enlarge the residential space for increasingly numerous families. An increasing number of rural young people deal with the gray economy; also, employment in the private sector is increasing,, though young people are underpaid along with no payment for the registration of working life. That is why the greatest part of the youth does not dare to get married early and it usually plans to have only one child. Due to the overall social crisis, even a divorce in the rural area is also a distinct phenomenon which was not the case only a few decades ago.

1.8. Prof. Svetislav Petrović, Ph.D., Prof. Dragić Babović, Ph.D.,Zornić Biljana, Faculty of Agronomy, Čačak

ECONOMIC POSITION OF RURAL YOUTH IN CONDITIONS OF YUGOSLAV ECONOMY TRANSITION

The authors first describe the economic situation in Yugoslavia since the beginning of transition process that has started in 1990s. The present situation is the result of disintegration of Yugoslavia, its exclusion from the institutional order of world economy, exposition to devastating influence of economic sanctions for almost four years. So instead of planned transformation of the existing into market economy model there developed laissez faire and "street" economy. In unnatural conditions an illusion was created that contrary to the theory of economic development, the crisis can be solved by giving priority to the development of low-profitable primary branches of economy. In the neglected and forgotten agriculture salvation is being sought for all problems of the destroyed economy. Agriculture can be a salvation but only for survival, though the

science of economics determined its role in the total economic development long ago.

What is economic position of rural youth in such circumstances like? We are making an attempt to answer this question in this paper based on investigations carried out in a number of villages from the districts of Užice and Morava. Firstly, due to economic crisis there are migrations of rural youth to towns. Secondly, economic position of rural youth is less unfavourable in recent years in regard to urban youth. Thirdly, in the choice of economic development model, method of integral rural development should be given adequate place.

1.9. Naumče Belkovski, Ph.D., Agricultural Faculty, Skopje, Republic of Macedonia

POSSIBILITIES FOR AGROECONOMIC DEVELOPMENT OF VILLAGES IN ECONOMIC UNDEVELOPED REGIONS

In the last developing period to 1991 the Constitution did not define the regional policy as a special care of Republic. It is realized as a segmentary, e.g. identically with the policy of economic undeveloped regions also as a policy of hill-mountain regions and bordering zone.

Economic development of the Republic from regional aspect with a special accent to economic development of villages was contain in Act 57 of Constitution of Republic of Macedonia, respectively the measures and frameworks were defined in accordance with the law of Agency (Macedonian Official Register No 2/1994 Agency for encourage development of economic undeveloped regions - Skopje). With this law, the volume of villages, recourses and measures, which could be applied by the Republic in supporting of developing projects, were defined. It created political and economic supposition for agroeconomic and entire development of villages with stagnant period of development.

This developing concept endeavor to continue the realization of rapid development of undeveloped villages and entire development of the Republic.

The subject of discussion is to understand how to realize this concept particularly, results, investments and eventual problems in successful realization of entire concept.

1.10. Jordan Kapitanski, Ph.D., Rangel Trandafilov, Ph.D., The Institute for Agricultural Economics, Sofia, Bulgaria

THE NEW APPROACH IN SOLVING THE PROBLEMS OF THE YOUNG PEOPLE IN MOUNTAIN REGIONS IS NEEDED

For our country representative research of state and problems of development of mountain regions and factors which determinate their demonstration is finished. The analyses of statistic and sociological data shows that migration flouting, which were especially tempestuous in 50-es and 60-es,did not stop. An obvious process of depopulation is taking place in some of these regions. There is a sudden collapse of economy, in the conditions of developing crisis. Less then 1/5 of the land is being worked on. The individual agricultural properties are mainly producing for the household. The production of economically important product is suspended, traditional trades vanish. The state interest are already in shade of physical survival.The incomes of households are bellow level needed for reproduction. every second man able to work is unemployed. The new potential working and territorial mobility is formed, everyday movement of employees from their home to formed economy centers is increased. This practically includes all the residents , to 35 years old, of these regions. Studies of these processes, researches conducted by the IISS during past thirty years, measures taken on the national and regional level show that it is possible to influence the behavior of the population, only by simoutanesly influencing to all the factors which influence its formation and demonstration. The results of the researches enable the establishment of measures of partial solution of the problem in close perspective and foundation of the scientific-research work on the base of program directed approach of its general solution.

That approach has shown to be effective in solution of problems concerning journey of men to space.

1.11. Zorica Vasiljević, Ph. D. The Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun

Ph. D. Danilo Tomić, The Institute of Agricultural Economics - Belgrade

THE ECONOMIC PRECONDITIONS FOR LIFE OF YOUNG PEOPLE IN THE RURAL AREAS

Agricultural population is very important factor of agricultural and rural development. In the last 50 years there have happened the strong migratory movements from the rural areas toward the urban ones, as well as

an decrease of the agricultural population number, from 4,914,700 (66.4%) in 1953 to 1,738,078 (17.3%) in 1991. That is a consequence of both economic and social development laws, a rapid industrialization and urbanization, and neglecting of agriculture and rural areas in the country economic development.

While among the rural sociologists it is prevailing a standpoint the Yugoslav village has experienced a demographic break-down as well as the rapid aging in the past half century, the agroeconomists as the basic problem of our rural areas and agriculture see, first of all, in the lack of capital, i.e. the financial resources, and not so much in decrease of labour force.

Depopulation, aging of the rural areas and an appearance of increasing number of the aged households are certainly amongst the important problems of the Yugoslav/Serbian village. However, in spite of such negative tendencies, in the rural population structure there is still a significant share of young people. The data of the last census (1991) point at the fact that 1,738,078 Yugoslav inhabitants represent the agricultural population, of which the number of economically active ones amounted to 1,061,466 or 61.1%. Out of the total number of the economically active farmers, the most of them (38.2%) are in the age group between 20 and 49 years (405,721), while there are 302,627 children under age of 15 years or 17.4% out of the total agricultural population number. Namely, around 420,000 of the Yugoslav agricultural population are under 20 years, of which something less than 3/4 are younger than 15 years. Although it is evident many of them will go to school and leave the village, it could be supposed with certainty many of them would stay in a village, if it should be improved the quality of rural life, i.e. if it should come near the urban one. The preconditions for that are increased, conceived and selective investments into the economic and social development of rural regions. What are the possibilities for providing the funds for such investments and what should be the list of the priority investment purposes, those are some of the issues that are analyzed in this paper.

1.12. Prof Milorad Božić, Ph.D., Faculty of Law, Niš, Yugoslavia

THE INFLUENCE OF MARKET ECONOMY DEVELOPMENT ON THE ECONOMIC STRUCTURE OF THE VILLAGE

The changes in the economic structure of the village are determined by processes and changes that occur in the area of social relationships and economic development of society.The development of the new economy system and changes in economic policy have their foundations in affirmation of market character of economy, which will greatly influence the village: its economic structure and development. They bring out the

new position of agriculture as economy activity, agricultural households and cooperations in the process of material reproduction of society. The market character of their production, the competition in production and economy relations and the responsibility for its own economic fate, are the basic principle of the new market relations, which more and more get hold the agriculture and the village.

The new social and economic conditions will bring out the change of economic position of village and its inhabitants. Instead of ,till now dominating small-scale producer, in the economic structure of the village there will be more large-scale producers. It is realistic to expect that there will be a concentration of land owned by the smaller group of agricultural producers,as well as by different companies, state establishments and institutiones.On the other hand a great part of rural population will remain to have small properties, which are not suetable for contemporary market competition. Besides working their own land they would have to work on large agricultural properties, in small factories located in villages, trade work shops, village infrastructure, etc.

The market economy brings the new economic structure of the village in which there will be, in adition to large-scale production, numerous economic activities in function of agriculture, even those that have no connection with it.

1.13. Bogdan Bulatović, Ph.D., Miomir Jovanović, M.Sc.Institute for Agroeconomic Research, Podgorica

THE ROLE OF MIXED-TYPE AGRICULTURE IN YOUNG PEOPLE'S COMMITMENTS TO REMAIN IN A HOLDING

Over the past decades Montenegrin agriculture has been exposed to intensive deagrarization that had its repercussions on the ownership structure and accordingly on husbandry and agricultural development on the whole. During that period differences in income earning were the main reason for agricultural population migrations, particularly for young people s migrations to towns. This resulted, based on the most recent population census, in 49% of households with agricultural holdings, 25% of agricultural and mixed-type holdings, and 1% without labour force at all. So, the dominant agricultural labour force belongs to non-agricultural households. On the other hand, households with mixed-type agricultural structure proved to be most adaptable to social changes, therefore, their existence is more ceratin.

Experiences from other countries show that mixed-type households are a model not only of production, but also of socio-economic development. Such households have become the subject of many research studies. Based on this, through agrarian policy and other measures, greater engagement of young labour force in agriculture is to be expected.

The present paper discusses the prospects of mixed-type holdings in Montenegro, and how much they can influence young peoples commitments to engage in agricultural production.

1.14. Prof Marko Sekulović, Ph.D., The Faculty of Economics, Niš, Yugoslavia

THE VILLAGE IN THE CONDITIONS OF TRANSITION

Eventhough the shapes of the process of the transition of postsocialist countries (the transfer from monotistic to pluralistic society,, totalitarism to democracy, party state to lawful state,central-birocratic to market economy, etc.) are clear, the concretisation and operationalisation of these processes for each country demands the development of unique (national) algorithms for transition that would fully respect total characteristic of socio-economic type of a certain country. The uncritisized takeover of general model for transition, which is offered by the IMF and experts like Jeffrey Sax, leads to compromising of the process of transition, or to the extremely high social price that has to be paid.

The problems of transformation (revitalization) of village are the problems sui generis and they have to be adequately placed and elaborated on in the total algorithm of transition.Ruining of the village in the past decades will also demand decades of planed social measures in order to radically change the present state of the village. The intention of this paper is to identify numerous problems that have cumulated in our village and to point out the necessity of making net diagram for the activities that have to be taken to achieve an optimal trajectory.

1.15. Prof B. Krstić, Ph.D., Violeta Bogavac,Ph.D., R.Tomić,Ph.D., G,Sorak
The Institute of Agricultural Economics - Belgrade

AVAILABLE LABOUR FORCE AS A FACTOR OF THE FAMILY FARM FUNCTIONING

The efficiency of the labour inputs into the agricultural farm is an important factor of the agricultural producers' position. By creation of the conditions for an increase or decrease of such efficiency, it can be influ-

enced on directing of the migratory processes on the line village-town, i.e. agricultural - non-agricultural activities. Rationality of the labour utilization is caused, on one side, by the conditions of economic environment, and on the other, by the quality of the farm business decisions, made by the production organizer.

The relation between available labour and available agricultural land considerably influence the selection of the most favourable business decision on the farm. Changes in the farm functioning, generated by the change of the mentioned relation, are the subject of this research, based on two model groups. The methodological basis of the model is the linear programming. The main supposition for the first group is that farm has at disposal a limited area of cultivable land (20 hectares), while the available labour do not represent a limiting factor. Contrary to that, in the second group the available labour of the household members is limited to 1.8 workers, while the cultivable land area per farm can be increased up to the limit determined by available labour.

In the framework of each group there has been determined five model variants, that differ mutually according to the criterion of economic function. Their analysis shows that between particular variants there appear significant differences concerning valuation of labour inputs, expressed by the amount of income per working hour (1.09:15.76), then of total annual consumed amount of working hours (4,550:6,995), degree of the household members' available labour utilization (57%:92%), volume of engagement of the non-household labour force (from 0% to 30% in relation to the available household members' labour), income per hectare of cultivable area (349:4,440 dinars) as well as of other economic results. These differences are confirming the attitudes of some researchers, according to which the rational farm management becomes in modern conditions the decisive factor of the business success.

1.15. Tošić Vera, Institute for Agricultural Economics, Belgrade

ENCUMBERMENT WITH LABOUR OF RURAL YOUTH

Specific characteristics of an agricultural household impose a certain pattern of labour and life organization on a rural family. This determines ouths position in the family and on a holding.

Rural children start very early to help with the housework in the family and later on on a holding. Practically, there is not the lowest age limit when children can begin their activities constituting the process of work on a holding. The range of responsibilities increases, so that children between 15 and 17 very often assume adults duties to the full. Rural family

tries very hard to make their descendants occupied with work on a holding and in a household. This often results in the disruption of rural childrens education.

The results of investigations show that over 2/3 of male youth and 1/3 of female youth are engaged in farming for over 8 hours a day. When time spent on working in a household is added to this, not infrequently rural youths workday lasts for 14-16 hours and even longer, particularly during the season of intensive agricultural activities.

On the other hand, the share of youth in decision making is very modest, despite their considerable contributions to work. Only 1/5 of the young participate in decision making concerning household production orientations, and around participate in decision making on expenses. It is interesting that young take such a situation quite acceptable. This results from the structure of a traditional family authority, although the process of patriarchal authority disintegration has taken hold of a rural family.

1.17. Prof Hristivoje Pejčić, Ph.D., Faculty of Agriculture, Priština

THE YOUNG AND DIVISION OF LABOUR ON A FAMILY AGRICULTURAL HOUSEHOLD

The aim of division of labour on a family agricultural household is to realize the tasks effectively. Today the activities of a household are realized under conditions different from traditional. Considering the necessity of adapting to changes in production and infrastructure management, science and technology, labour force role, general division of labour on a household consists of: 1) division of labour per single activity of a household, 2) division of labour per workplace, and 3) division of labour in an individual.

Biological character of agricultural production, natural conditions, seasonal character of some activities, advances in science and technology allow for engagement in a number of complementary agricultural activities on a household, therefore, adequate division of annual sum of working hours is possible. Division of labour based on workplace means that labour on a household is performed simultaneously or at time intervals - at different locations. This characteristic results from the fact that households production activity is performed on a considerably broader area than is the case in other smaller non-agricultural production units.

Individual division of labour is the most important point for considering the role of younger peoples economic activity on a household. Division of labour on this basis can be carried out according to the criteria as follows: a) natural characteristics, b) professional skills, c) experience of household members. Concerning the first item, biologically predetermined function in family reproduction is taken into account. As for the second and third items, despite the experience of the eldely farmers, young skilled farmers have professional knowledge, are more susceptible to advances in science and technology. This also means that young will make better use of informatics and infrastructure for a more successful household management.

1.18. Radomir Malobabić, Ph.D., Institute for Architecture and Urbanism of Serbia, Belgrade

SOCIO-ECONOMIC SITUATION OF RURAL YOUTH IN BORDER COMMUNES OF THE REPUBLIC OF SERBIA

Based on statistical data pertaining to demography and agricultural economics, the paper presents the trends of changes in the quality of life in the village and of rural youth in the border communes. Namely, it is well-known that border communes are, as a rule, depopulated areas not only in the case of the Republic of Serbia. Most communes in the Republic of Serbia are underdeveloped and migrating trends from rural regions in particular are more intensive than average in the Republic. Underdevelopment, specific discomfort of life nearby border, ineffective results of incentive measures for preventing depopulation in border communes have created the setting that affected young people the most and they left these regions.

The paper presents the intensity of developmental changes in some communes not only as against the average of the Republic, but also between the communes situated in the border areas.

The basic thesis being proved in the paper is that life setting of rural youth in border communes lags behind the quality of life in other regions of Serbia, therefore, the intensity of village depopulation was very high, by far higher than average of the Republic and of its regions: Central Serbia, Vojvodina, Kosovo and Metohia.

Some suggestions for improving the situation are made such as incentive measures for agricultural development, investments in smaller manufacturing capacities in rural settlements and commune centres, improvement of traffic conditions particularly of road network, tax relief and credit facilities, etc.

1.19. Prof. Miladin Ševarlić, Ph.D., Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun
Zorica Sokolović, Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun

EFFECT OF LEGAL AND CUSTOM NORMS OF HEREDITARY SUCCESSION ON YOUNG FARMERS SOCIAL STATUS

In addition to constant tendency towards total and agricultural population decline, rural regions are particularly affected by aggravation in agricultural population age structure that is mirrored in absolute and relative decline in the number of young farmers.

Among numerous causes of agricultural population devitalization, legal and custom norms of hereditary succession of land and a holding on the whole have relevant influence.

The paper considers the evolution of legal and custom norms of hereditary succession in Central Serbia, with special reference to the post-war period.

Age structure of active agricultural population, in addition to many economic factors, is influenced by education system, mode of farmer social insurance, sociological factors, etc. Changes in agricultural population movements and structure are particularly interesting for agricultural economists, demographers, sociologists and many other researchers who use demographic indicators in their studies.

In the 1948-1991 period the total population of Serbia rose by 49%. Regional differences in total population index show that rise in total population numbers was more rapid in less developed regions (Kosovo - index 267%) than in economically more developed regions (Vojvodina - index 123%), while the region of Central Serbia is approximately at the mean level of variation (index 140%). In contrast to constant tendency to total population rise, marked deagarization processes are present in Serbia that are mirrored in total agricultural population decline from 4.7 million (in 1948) to 1.7 million (in 1991),i.e., by 64.1%. In the period studied, due to the stated: share of agricultural in total population declined from 72.3% to 17.9%; share of active agricultural in total active population declined from 77.1% to 24.9%; numbers of agricultural population per 100 ha arable land decreased from 93 to 29 persons, i.e., by 68.8%; number of farmers per 100 ha arable land declined from 110 to 36 persons, i.e., by 67.3%.

In addition to economic factors, hereditary succession regulations and custom norms conditioned that in 1991 Serbia had 16% holdings of the total without active members and 40% holdings of the total without individual agricultural producers.

In conclusion, the results of investigations show that our village has undergone transformations from traditional (patriarchal) to modern (the so called modernized village). Many old customs have faded away, and many elements of a new lifestyle have entered Serbian village.

1.20. Prof. Časlav Strahinjić, Ph.D., Faculty of Political Studies, Belgrade

LEGAL AND POLITICAL STATUS OF RURAL YOUTH

1. In Yugoslavia, being one of the so called countries in transition, complex and contradictory socio-economic and political changes and processes are taking place: fear of self-managing socialism, overcoming of monism and introduction of a multi-party system (with all its positive and negative consequences). The process of social differentiation - impoverishment of the most vital portion of population (experts of all kinds), emergence of an enormously wealthy portion of population (the new rich); total impoverishment of the majority of population; ownership transformation - abolition of social ownership and dominant role of private ownership; revitalization of hired labour; announcement of economic surpluses in privatized enterprises - rise in the number of unemployed and difficulties of state to realize social functions; building of a new political system different from previous in esential characteristics and the like.

2. The subject of the paper - rural youth status. Research studies are necessary on a series of issues and problems; the attitude of society to youth (rural in particular); character of social changes and their effect on position, problems and perspectives of this population; demographic movements and demographic policy; emphasized tendency in birthrate decline particularly in rural regions; social changes that determine position, vitality and mobility of rural youth; migration processes towards urban settings and measures for for their stopping; reverse migration - to rural regions; creation of existential conditions, employment, more favourable material and social status; specificities of youths position in economically underdeveloped regions; participation in local self-management; availability of education; social differentiation; realization of rights in labour and from labour; political organizing - membership in some political parties; position and influence of a family and the like.

1.21. Marija Nikolić, Ph.D., Institute for the Economics in Agriculture, Belgrade, Yugoslavia

Žana Milekić, Institute for the Economics in Agriculture, Belgrade, Yugoslavia

THE SOCIAL SECURITY SYSTEM, THE LAW OF INHERITANCE AND ECONOMIC POSITION OF YOUNG AGRICULTURAL PRODUCERS IN YUGOSLAVIA

Starting from the experience of other countries, mandatory pension and social security in family households is being analyzed in this paper. The system of social security, supported with certain solutions in the law of inheritance, represents efficient instrument for making desirable

productional, economic and structural changes in agriculture and village beside securing the existential safety for old and for work unable rural population.

These changes are closely connected with speeding the process of changing of generations of owners of households.

In this context , the authors look back to present legal solution in the Republic of Serbia.The data on number of insured,on the amounts of insurance and on attainable rights on retirement and invalids insurance, have been shown. The legal position of young people working on the parents' households is being shown. The authors point out to the necessity of realistic perspective for rapid achieving of economic independence and for introducing of personal security for the young that decide to inherit, towards both, the other inheritants and legal regulation of obligation towards old parents to whom their low pensions are not enough for decent living.

The conclusion of the paper is that expectancy of legal regulations by which, a fear compensation for young producers is secured, participation in making the decisions for production and development, as well as benefit terms for inheritance, is today in Serbia one of the factors for successful restructuarisation of agriculture. This is a very complex problem that comes out of specific characteristics of traditional agricultural household in which there is no category of money compensation for work of the family members. Empirical researches of the attitude and aspiration of young people, may contribute to solution of this problem.

1.22. Prof. Aleksandar Petrović, Ph.D., Faculty of Law, Niš

SOCIAL INSURANCE OF THE YOUTH IN THE VILLAGE

In the Federal Republic of Yugoslavia social insurance, being a universal system, is a system of compulsory material and social security in the case of illness, maternity, old age, disability, death, unemployment.

In addition to employed and self-employed persons, farmers are also covered by compulsory social insurance. Insured farmers are persons who are engaged in agriculture (members of a family household and members of a mixed-type household) and who are not employed or self-employed.

Compulsory social insurance of farmers covers the youth too - they have health insurance, but old-age and disability insurance only after they are 15 years old on condition that engagement in agriculture is their only and major occupation. They, under the conditions defined by the right in effect, acquire right to health insurance and other rights in the case of old-age (old-age pension), disability (disability pension) and rights to other forms of social insurance, and for the members of their families right to

health insurance, family pension as well as other rights based on social insurance.

From social aspect, this kind of insurance contributes considerably to harmonization of social security of all citizens based on their work, which is an important contribution to strengthening of social cohesion of all social classes. Compulsory social insurance substantially improves conditions and quality of life of farmers. Thus, they become more interested to rely upon agriculture for their living, they remain to live in the village, young people in particular whereby rural depopulation is being ceased which, all together, must be strategic commitment in the countrys economic development.

1.23. Prof. Nevenka Subotić - Konstantinović, Ph.D., Faculty of Economics, Belgrade

PROTECTION OF YOUNG CONSUMERS FROM THE VILLAGE

To get insight into the position of young people in the village, of both those engaged in economic activities and of those supported by parents, it is necessary to explore their behaviour as consumers and consider the kind of protection they enjoy according to our laws in effect. There are not very many papers dealing, practically or theoretically, with the role of rural population as consumers in conditions of market economy, because they are not only buyers of means of production, but also of goods that satisfy their needs. The author disagrees with the view that protection of consumers from the village should not be taken separately from protection of consumers in general, considering the fact that consumers from the village have few information available and are far away from the body they can appeal to for the protection of their rights.

When we know that young consumers from the village handle relatively considerable resources, particularly those whose parents work abroad and decide for themselves what they are going to buy for that money, then it is duty of the state to inform them about their consumers
rights and protect them in accomplishing these rights. The data are provided on income they receive from their parents from abroad that prove that the size of the category of young consumers from the village is fairly large. Insufficient attention has been paid to this issue in our to date regulations.

Comparing our regulations with those from EU that regulate consumers rights of specific groups, such as consumers rights from rural setting, and having in mind that EU citizens visit our country, the necessity is imposed to adapt our regulations to those of EU.

WORKING GROUP - ROUND TABLE 2.

(UN)EMPLOYMENT, PROFESSIONAL ASPIRATIONS AND EDUCATION OF RURAL YOUTH

Conveners:

Zorka Vujatović - Zakić, Ph.D.

Jovan Ničić, MA

Krstan Malešević, Ph.D.

2.1. Prof Zorka Vujatović - Zakić, Ph.D., Žaklina Stojanović, Faculty of Economics, Belgrade

RESTRUCTURING OF ECONOMY IN TRANSITION AND POSSIBILITIES OF EMPLOYING YOUNG IN SUBURBAN AREAS

Restructuring of economy, being a complex process, requires identification of all critical points in multidimensional transformation of economic entities. One of the most important issues is the employment of the so called surplus of labour force that emerges in the privatization process of big enterprises. Among those "surpluses" there are many young living in suburban settlements who own land, housing and office space. Under newly created economic conditions, with the help of state, job opportunities for the unemployed young can be improved through retraining and employment in rural type (suburban) economy. The paper starts from a number of important hypotheses: first, attention is called to the universality of the issue; many contries in transition have similar problems - positive experiences of other countries can be applied with us; second, it is inevitable to create a new strategy of "integral rural development" that is entirely different from traditional industrialization model forced for over five decades in this country; third, the so called rural industrialization, being a starting point in sorting out the problems of our transition, can be applied as a kind of buffer for preventing massive migrations to towns whereby the problems of unemployment of young could be solved as well as social differentiation; fourth, new strategy of rural industrialization allows for reaffirmation of traditional value systems that, among other things, understands self-help and motivation for enterprising in young people; fifth, well defined concrete projects should consist of four well balanced groups of factors - knowledge, technology and available resources, capital, and coordination role of broader society institutions.

2.2.. Ljiljana Jeremić, Ph.D., Institute of Economics, Belgrade

STRUCTURE OF INVESTMENTS IN RURAL REGIONS OF SERBIA AS A FACTOR OF EFFICIENT EMPLOYMENT OF YOUTH

Transition process points to great changes in demographic movements towards urban regions that cannot employ the newly arrived young generations due to setback in production. To overcome this problem, the paper considers potential financial models through new investments on the part of state within the strategy of economic-agrarian policy.

Investments criteria, being an important factor for population employment increase, would be determined first, based on a special programme of rural revitalization, according to the degree of devastation of certain regions (that have all the necessary natural and geographic conditions for primary agricultural production and realistic potentials for small-scale production), and second, according to regional development needs.

Employment of the young in rural regions would be carried out based on regional development programmes that would allow for transformation of rural regions through profitable avtivities development. At the same time, this would result in changing of young peoples attitude to agriculture that it is no longer only a lifestyle, but also the way of making profits.

The paper particularly points out the possibility of employing employable refugees and of present redundant labour force from urban settings.

2.3. Krystyna Szafraniec, Ph.D., The Institute for Agriculture and Rural Development, Polish Academy of Sciences (Warsaw), Sociology Department, N. Copernicus University (Torun),Warsaw, Torun, Poland

LONGITUDINAL STUDIES - FROM RESEARCH ON EDUCATIONAL EGALITARISM TO QUESTION ABOUT TWO GENERATIONS' AND ADAPTATIONAL SUCCESS

A longitudinal study is quite unique procedure in present sociology. I would like to tell about such a research which has been realized in Poland (Institute for Agriculture and Rural Development - Polish Academy of Sciences) since 1972 and has covered about 7000 people born in 1957. The research began in 1972 when these people finished their secondary school (they were then 15 years old) and it was repeated several times in their lives-when they would choose their schools or finish their education. The general question was if school in socialist state realized the main socialist principle - egalitarism. How did this institution work towards young people living in the different sociocultural environments which gave them nonequal education rights, different social status and different life chances ?

The last investigation was conducted in 1987, when these people were thirty. We were interested in their situation, status and identity in social and political system which had evidently begun to collapse that time. We successfully interviewed about 5000 people then.

Now we are coming back to the research. Having such information about this very interesting (from a social point of view) generation, we

want to learn how these people adopt to the new reality of transformation process and how they manage it's challenges? Are the previous social differences and political affiliation of importance today - who (with what biography) is successful and who is not in " new Poland " ?

Moreover, is there any dependence between forty years of generation's and their private philosophy of life and preferences of their children generation today ? What normative order is arising from the individual strategies of life and - then - what social, political an economic models can be realized in Poland ?

As the research has finally become an inter-generation one (at this stage of the longitudinal

study we will be interviewing the representation of two - biological - generations), it has also become a work of various authors being the representatives of different science generations.

2.4. Sava Arsenov, Ph.D., Federal Institute for Labour Market and Migrations, Belgrade

AGRICULTURAL DEVELOPMENT AND ITS IMPORTANCE FOR INCREASE OF RURAL YOUTH POPULATION NUMBERS

Over the entire postwar development Yugoslav agriculture has played a crucial role, and according to some indicators a decisive role, in its industrial development. However, agriculture has received almost nothing in return, so that today the situation of agriculture is like that that it is unable to meet the total domestic needs, and it would be realistic to expect that agriculture provides export products on a large scale.

The reason for such a situation is to be found in the fact that agriculture has not received adequate treatment as any other branch of economy but served primarily to materially support industry. Historically viewed, rural regions have been systematically discriminated by wrong agrarian policy: forced collectivization, compulsory delivery quotas, agricultural maximum, etc. therefore, rural population has got old and villages were left empty, so that land is very little or not at all ploughed.

No doubt that the main source of the unemployed in the town was the village due to direct drain of rural labour force, or due to the so called vertical migrations by means of educating young people for non-agricultural vocations. Massive drain from the village was also supported by

the educational system development inappropriate to our possibilities for employment. Massive departure from the village was and still is uncontrolled, therefore, the pressures put upon big towns result in unemployment (840,000 unemployed), housing, traffic, communal and other problems.

Due to all stated, agricultural development and food production are among the priorities of this country. Society must change its attitude to the agriculture of social and individual sectors.

2.5. Prof. Krstan Malešević, Ph.D., Secretariat for Agriculture of AP Vojvodina, Novi Sad

ASPIRATIONS OF RURAL YOUTH AND THE FUTURE OF OUR VILLAGE

No doubt that the present and even more the future of our village depend upon orientations, expectations and aspirations of rural youth. This has been permanently confirmed by the history of rural exodus both in this country and worldwide, and this is logical if we have in mind the fact that rural youth is biologically the most vital and the most socially mobile category of rural population. It is still unburdened with the so called lasting social roles, unestablished to the full in a rural social structure, is less exposed to risking possible disruption of the established social relations and adapts more easily to novel life situations (Shaw).

Being unable to fulfil its basic aspirations, rural youth mainly leaves the village and rural setting. Recent empirical researches have confirmed this fact with almost no exception. Of course, when talking about rural youth it should be born in mind that it is a contradictory and heterogeneous group in almost every respect - social, territorial, economic, educational, value orienting, cultural, spiritual, etc. It is realistic to assume that social and other kind of polarization increase during the transition period. It is therefore necessary to undertake complex researches of the social situation of rural youth, and in this context to research the structure and nature of its key aspirations, their origin and the likely ways for their fulfilment. At the same time it is of significance the family status of the young, change of occupation as the main cause of abandoning the village (H. Mendras).

If we get a more concrete and complex insight into the aspirations of rural youth, we will at least recognize the near future of our village.

2.6. Prof Bora Stanimirović, Ph.D., The Faculty of Teacher training, Vranje
Prof Djura Stevanović, Ph.D., The Agricultural Faculty, Belgrade

THE PROJECTIONING OF RESEARCHES OF NEED FOR TEACHERS IN SERBIA UNTIL 2030

It is well known that the education of cadres is a very complex and long lasting process. In the area of planing of education of necessary cadres and teachers ,there is a dominating chaos, that is there is no insight in educational needs.

There are only few organizations with plans for education, and macroplans and plans for particular professions hardly exist. That is why it is understandable that a way like that and teachers profession are in clash with needs of society.

It is well known, that providing of necessary number, expertise and quality of teachers, is the main question of primary education (first four classes),, for which are, of course, necessary knoledgements that will enable planing of needed number of teachers, that is will allow formation of adequate entrance policy at Faculties of Teachers training.

That was the reason to assign the projection of dynamic of needs for teachers in whole Republic of Serbia from 1997 to 2030, for each year separately, to Faculty of Teachers Training in Vranje.

Global themes of the research are as follows:

1. Socio-demographic structure of teachers (the analyzes of present state)

The analyzes is on sex, school education level age, working experience.

2. The social position of teachers (village teachers particularly)

Within this analyzes the social function, conditions for work and life, social power and prestige as well as infrastructure equipment and net of social institutions in these places.

3. Motivation for teaching profession

This analyzes includes young boys and girls from various rural and urban settlements.

4. The projection of population (particularly of 6 - 10 years old)

Researches of population and its connection with social and economical processes, and connection of development with influence of many factors (biological, socio-cultural, socio-physological, etc.), are needed.

Within this project , the projection of population until 2030, (by sex, age, by division to agricultural and nonagricultural, to rural-urban, etc.), is being done.

5. The projection of need for teaching cadre in Serbia

Based on the analyzes of the present situation (which has been done within the first theme) the retirement plan for teachers has been made for each year.

Bearing in mind this prognosis, than the evidention of number and structure of teachers on labour market, as well as the present number of student on Faculties of Teacher Training and particularly the projection of population (610 ears old), the projection of need for teaching cadre from 1997 to 2030 will be done for each year. This projection will be done for national minorities as well.

2.7. Jorde Jakimovski, Ph.D., Direcor of the Institut for Sociological and Political-legal Researches, Skopje, Republic of Macedonia
Đorđi Đorđevski, Ph.D., Jovan Ažderski, Ph.D., Agricultural faculty, Skopje, Republic of Macedonia

THE INTEREST OF YOUTH IN AGRICULTURE AND VILLAGE

The Macedonian village has been changing in the past few decades, during the process of transformation, in which changes, that changed the fundamental socio-economic characteristic of village, took place.The rural settlement is almost at the level of some developed countries but without the accompanying structure change of agriculture. The number of households with agricultural property is very big, being dominated by small and economically insignificant ones.

Our whole effort was to understand the issue of ways of achiveing the property, that is of the structure which will enable faster development not only of agriculture, but of the village, as the environment for work and life. General socio-economic development has also led to changes within the rural household.The most direct influence has had industrialization and urbanization. Two parallel processes, which changed the household quantitatively and qualitatively and therefore changed the social system in the village, have been taking place.

Traditional rural household is changing not only by being abandoned by household members who are looking for nonagricultural occupation for income, but also by gradually transferring to modern approach of

its own production. Some traditional relations and ways of behavior within the village household gradually disappeared and some new arised.

Under the influence of numerous factors (economic,social and demographic), the active part of people, especially older, has tendency of growth. In addition , in the Republic of Macedonia there is a tendency of aging of labour force, which means that professional aspiration of youth is abandoning of agricultural profession and disintegrating of traditional village.

2.8. Jovan Ničić, MA, Republic Institute for Labour Market Research, Belgrade

AGRICULTURE - ORIENTED YOUTH

Over the past six years, within the framework of its activities the Republic Institute for Labour Market Research has been engaged in observing the trends of variations in vocational orientations of youth.

The investigations can be considered longitudinal because the 10-per cent stratified sample of the eighth-grade students of elementary schools across the Republic is examined simultaneously (at the beginning of the second term) using a standardized instrument. The raw empirical material is then analyzed by standard procedures of descriptive statistics.

The objective of these large-scale investigations is to determine the contents and extent of students vocational orientations but in this paper we are going to present the data on the orientations of youth to work in agriculture.

The basic finding that we want to call attention to is the fact that less than 0.5% of student population choose to work on a family agricultural household and not to continue schooling. Having in mind the fact that modern agriculture requires vocational training, that a portion of young people who decide to continue their schooling will later on be engaged in agriculture, that reality of life will make some of them be engaged in farming, we cannot avoid stating that this finding is a disappointment. It shows that vocational orientations of youth are not only disharmonious, but diametrically opposite to social strategy of village revitalization.

Based on the results of investigations that correlate with socio-demographic chracteristics, the typical profile of a student who has chosen to work on a family agricultural household on completing elementary education can be outlined. According to our findings it is a male, a child of an individual farmer who himself has a complete or incomplete elementary education, lives in the village and is a bad student! It may be surprising but the last mentioned fact characterizes this group of our examinees to the highest extent. Correlation with school achievement is high (0.53) and the direction of covariation is quite clear: vocational orientation correlates with failure at school.

2.9. Prof. Boža Milošević, Ph.D., Faculty of Philosophy, Novi Sad

VOCATIONAL ORIENTATIONS OF RURAL YOUTH IN SERBIAN/YUGOSLAV SOCIETY

In the present paper the author first considers the problem of vocational orientations of rural youth in Serbian/Yugoslav society, as a segment of global transformations in specific conditions of the so called post-socialist transition, and then as an expression of socio-cultural deprivation of the stated generation group. In this respect, rural youth in Serbian/Yugoslav society shares value orientations, to a considerable extent, of the total young generation as a socio-demographic group. Relatively complex and liberal educational system supports it.

The author states that such an educational system reflects inadequate professional structure of rural youth with respect to the "challenges" of transition. This conclusion is based on statistical data related to the structure of vocations of the youth, as well as on the choice of "desirable" vocations for enrollment in a secondary-school. It proves that vocational orientations of rural youth to agricultural vocations are specific (additional) factors affecting rural and agricultural development, within the framework of a general unfavourable effect of labour division within village-town relations.

Vocational orientations of rural youth are looked upon from "the 1990s angle". Viewed from this "angle", it is evident that vocational orientations of young people will change in dependence of global society mobility. It has been already noticed that mobility is not that much influenced by education but by wealth (capital). Within this framework, greater "susceptibility" of the youth to agricultural vocations can be expected.

2.10. Dobrila Vujić, M.A., Zastava - "Impeks", Belgrade

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACH TO INESTIGATIONS OF MOTIVATION IN RURAL YOUTH

The position and migrations of young people from the village to the town cannot be explained without studies on motivations of this population category.

This paper will present theoretical and methodological approach to the studies on structure of motivation of youth within the framework of Maslovs hierachical theory. Although this theory is used for explaining the motivation for work, it has general application in understanding of the motivation of human behaviour. Maslov couples motivation with goals,

wishes and needs of people. There are five groups of basic needs as follows: existential, needs for security, social needs, needs for respect and status, and needs for self-actualization. Activating and influence of needs on behaviour is based on the thesis of frustration and deprivation of needs according to hierarchical order. This theory is applicable for exploring the structure of motivation in young people in the village as a basis for determining whether village is a potential place of their choosing to live at.

The structure of motivation can be measured by the evaluation of degree of satisfying each of the five categories of human needs on the five-degree Lickert-type scale. The highest degree of motivation and influence on the behaviour of the village youth will have those categories of needs that are satisfied to the lowest degree and whose degree of importance is the highest. The more detailed insight into the structure of motivation and prognosis about the choice of future place of living by rural youth can be obtained by the evaluation of satisfying each category of needs in rural setting and by anticipation of satisfaction in urban setting.

2.11. Jorde Jakimovski, Ph.D., Direcor of the Institut for Sociological and Political-legal Researches, Skopje, Republic of Macedonia

PROFESSIONAL ORIENTATION OF RURAL YOUTH IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

In several researches it was established that young people in the village help in household since their early age. Therefore, young people are early acquainted with work and life of agricultural people, as well as with ever growing category of villagers-workers.

Eventhough there is a gradual improvement of conditions of life in village, there is also considerable lagging behind the town, and that reflects to the general position of rural youth and its aspirations toward the town.

As a matter of a fact, village youth had a lot more developed wishes and needs that it they've been able to satisfy in village surroundings, through whole after war period engaged its aspirations with urban conditions of life and abandoning of agriculture and village.

But, besides direct influence of family and local environment on individuals, there are influences of global society, that is, urban environment.

So, external factors combined with individual preferences and characteristics influence professional aspirations of youth and their attitude to agriculture in village.

I wish to point out an interesting fact we have come to in our last research conducted by the Institute for Sociological and Political-legal Researches.

We asked parents what profession they would, as parents recommend to their son or daughter. Only 0.7% of them would recommend to their son the agricultural profession. For their daughters, parents do not want agricultural profession. Let us compare these results with reasons for which young people "run away" from agriculture and village. We can notice various tendencies. One quarter of the examined heads of households points out that "the young have nither wish nor interest to work the land ". Interesting differences show among some socio-economic categories of households.

The basic reasons for the formation of these attitudes toward agriculture as a profession come out from unfavorable economic status and uncertain socioprofessional perspective of agricultural people. In previous agrarian and general policy of development, private agriculture has always had an inferior position. Attitudes of countrymen is a just logically expected reaction to that position.

In the previous policy "full time job" gave to employees necessary economic and social safety. It provided what agriculture could not.

Unlike these tendetions, we witnessed numerous examples of opening job positions nearby villages and keeping of rural youth in village.In such conditions villager-worker does not leave his village and lives on double income - job and agricultural household income. These two provide relatively good conditions.

2.12. Donka Ivanova, Ph.D., The Institute for Agricultural Economics, Sofia, Bulgaria

ALTERNATIVE EMPLOYMENT - THE ASSUMPTION FOR STAYING AND ATTRACTING YOUNG PEOPLE TO THE VILLAGE IN CONDITIONS OF TRANSITION

Dynamic changes in the economy and society imposed during the last years some serious difficulties to young people in Bulgaria - generally and individually to those living in the village. Inheriting from the resent past, very bad demographic situation in villages, chaos in transition has increased negative tendencies. The attempt to rejuvenate Bulgarian village with classical means and forms, as well as idea, promoted by political circles, that the restitution of land is "panacea" for attracting young people to the village did not succeed.Obviously, the new, alternative forms of employment are needed. The objective base of their expectancy, affirmation

and development is in regeneration and enrichment of the idea of sustainable development of rural areas.

2.13. Borka Višnić, The Institute for Sociology of Rural Development, Belgrade

THE PROFESSIONAL EDUCATION OF RURAL YOUTH

The organized educational work with agricultural producers, appears in our country relatively late compared to developed countries - which is connected with conditioning the professionalisation of work in agriculture by industrialization and modernization. The existing system of agricultural education includes 28 secondary agricultural schools, 2 undergraduate schools and 4 faculties where significant number of experts was formed.

Their expertise and directions are mainly directed to production in large systems and to industrial processing of agricultural products.

The agricultural producers on family households, particularly young ones, are excluded from the institutional education (even if they took part in it, it did not have the reverse action to the village and to the agriculture of family household, but to the agriculture of state owned sector). The examples of thought through differentiated programs in higher years of primary schools that are turned to agricultural production

are seldom, former winter schools for agricultural producers vanished, seminars, work of advice services is brought to the form.

The analyzes of the educational structure of rural youth (which is equal in numbers with urban, insipid of the negative selection of human potentials and intensive migrations), and particularly of the agricultural youth, show the need for the organized education with expert elements - as a pre-term for selfeducation.

The institutionalized agricultural education needs program changes - introduction of contents on work with the agricultural producers, particularly with the youth from exemplary family households that are capable for profitable agriculture and accompanying production.

It is necessary to develop a system of informal education that would transfer various knoledgement. The positive attitude of agricultural producers toward differentiated forms of getting knoledgement is known, but there are not projects for their application.

The professional education of rural youth is one of the projects that are necessary for the future, that would secure the link between the scientific- technological achievements and production in practice. It is also a condition for realization of determination on strategic importance of agriculture in general development of society.

2.14. Rodoljub A. Milić, Agricultural and Veterinary School, Rekovac

EDUCATIONAL ASPIRATIONS AND VOCATIONAL GUIDANCE OF RURAL YOUTH

The present paper points first to educational aspirations of rural-school students from Central Serbian villages of Loćika, Dragovo, Belušić and Oparić, and then to vocational orientation of rural youth.

To obtain the data and evaluate the responses, a poll (questionnaire) was conducted that included the items concerning agricultural vocation, tradition of agricultural vocation, attitude to the vocation of elderly people (over the age of 60), orientation and dedication to village, and return to the village on completition of schooling.The questionnaire also contained questions related to vocational orientation and development on the whole. Attention was particularly paid to vocational guidance: whether students were informed by school about vocations, whether they have read reference books concerning vocation and work, who had the key role in their choice of occupation, etc.

In addition, students were interviewed individually and in a group. It was found that children were not informed at all about the types of vocations. It means that there had been no professional information and education. It was also found from school records that children received only partial information, work was improvizedÿConsidering the stated, the author will suggest measures that should be undertaken to develop realistic aspirations and different views on the village and agriculture in general.

2.15. LJubinka Broćić, Institute of Criminology and Sociological Research, Belgrade

VALUE ORIENTATIONS AND WORK ASPIRATIONS OF THE FUTURE AGRONOMISTS

Since the bearers of a certain level of knowledge and professional skill constitute a significant portion of resources available in one country, we pay our attention particularly to young people who are being educated for jobs in agriculture. The empirical research was carried out with the students of the Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun in 1996. We analyzed

the data pertaining to students attitudes to some values (degree of acceptance and their hierarchical organization) and the data on students work aspirations.

According to the meaning of value the students accept the most, it can be said that they are oriented to looking for luck and human quality within the framework of their family and immediate social setting along with the condition of respect for high criteria of morality. Of the most appreciated values, three belong to the group of social values (family security, friendship, companionship) and three belong to the group of the highest moral values (keep ones word, being reliable when somenone needs a help). It seems that students faced with our reality are looking for the best and most secure refuge in a privatistic value orientation. Actually, this is a kind of symbolic escape from a difficult reality.

The data on work aspirations show that students are ready to a great extent to escape from the social setting they are experiencing as bad. It seems that they are less scared of getting fit in a new environment than they are ready to try to change the whole socio-economic situation in their own country. Only less than one-third of our sample (27%) are going to stay and work in Yugoslavia. 63% of students state that they will have a go in this country and if they do not do well they will migrate to some other country (10% will leave the country after they graduate). Of all the countries listed they ranked Italy, Canada, Germany, Austria and New Zealand in the first five places.

Concerning a work place they opt for, 45% would be most glad to have a job in a firm of their own, 14% in a firm owned by someone else, 32% would like to work in some state institution or enterprise, 9% do not wish a permanent but a job by contract.

Opting for such choices, our respondents think that they will for the most part realize their work and all life aspirations.

2.16. Prof. Krsto Kilibarda, Ph.D., Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun

SOCIO-ECOLOGICAL TRAINING OF YOUNG PROFESSIONALS FOR RURAL DEVELOPMENT

Scientific and technological progress of rural society influences changes in both qualification structure and structure of qualifications, which is of importance for young professionals and their social role. Socio-

ecological education is a necessity that has resulted from scientific and technological developments.

Socio-ecological education starts in elementary school, and continues throughout further schooling. However, socio-ecological education is inadequate and has a lot of shortcomings: insufficient operationalization of theoretical contents, positivism and functionalism, incoherence of sciences and liberal arts. All mentioned shortcomings affect professional training of young experts. In this context, a question is posed on whether it is necessary to teach socio-ecology as a separate subject or through a number of subjects.

Training in socio-ecology understands practical engagement in these problems. Conservativism of school, i.e., ignorance and resistance to scientific and technological novelties decreases the level of education of future experts in socio-ecology.

The present paper provides opinions of the Faculty of Agriculture students (Belgrade-Zemun) and of the Faculty of Philosophy students (Priština) on the issues mentioned as well as on their coming/return to rural setting.

2.17. Prof Vidoje Stefanović, Ph.D., Assistant Prof., Faculty of Economics, Priština

PERMANENT EDUCATION OF RURAL YOUTH - WAY OF PREVENTING RURAL "EXODUS"

The opinion that "intellectual luggage" acquired during education can be useful throughout life has been undermined in the former part of this century and finally dashed in the latter part. The continuation of education is a requirement of contemporary scientific and technological development that also has its breakthrough in food production. Education influences agricultural production increase particularly primary agricultural production. Unfortunately, there are no institutions that would deal with the issue of education for agriculture specially of individual agricultural producers, of the young ones in particular, whose numbers are so scarce today.

The authors aim is to call atention to permanent education of rural youth as a basic supposition, in addition to other, for preventing the devastating rural "Exodus" whose agents are the young.

The principle of permanent education should be established as early as in elementary school through supplementary programs of education for agricultural production. At young age such programs would develop conscious about the importance and advantages of engaging in agricultural production and of rural life. In secondary school the students should know what they can expect and what are the consequences of making a decision to live in the village. Through post-secondary and university education along with broader professional and scientific knowledge on the problems of agricultural development young people should have a stable attitude to the concept of permanent education that will provide for existence and promotion of their own agricultural production. The breakthrough of contemporary scientific and technological developments to individual agricultural households in developed countries is a basic factor of survival and development of agricultural households in the individual sector.

The modalities of permanent education are a common concern of both the state and young people in the village. Mutual interest is a requirement, and it is the state that has to change its attitude to the village.

2.18. Branko Turnšek, M.Sc., Faculty of Civil Engineering, Niš
Prof. Mirjana Anđelković, Ph.D., Faculty of Civil Engineering, Niš

INDUSTRY IN THE VILLAGE AS A POSSIBILITY OF EMPLOYMENT FOR YOUNG PEOPLE

The problem of staying and leaving the village has been present in this country for fifty years, and was intensified by the development of industry in towns. Generally, a large portion of rural young population is either permanently or temporarily "associated with" urban setting. This is not that much expressed in villages nearby towns because they have almost merged with urban setting, but in other villages it is.

This problem cannot be solved by administrative measures, but by creating adequate living and working conditions in the village. In this context, one of the adequate solutions would be provision of possibilities for employment of young people.

In addition to agricultural production, there are alternatives in other spheres of work and production, e.g. industry based on agricultural products processing.

Industry need not always be developed in big towns. Where there are economic, material, human, technological conditions small-scale plants can be developed, which means in the village too. Experience from developing countries confirms that small-scale plants easily adapt their production program to market conditions, can be readily restructured, therefore,

they are economically justified. So this can be one of the developmental trends of our economy and industry, which can effect positively rural development, its revitalization in particular. In this case work places open in the village, workers are close to them, so that savings in time and energy are achieved. This is only one of the advantages of small-scale plants in the village and there are some more. The stated is underpinned by the examples from our setting. Industrial development helps young people stay in the village and in this way revitalization of village.

2.19. Prof. Milan Nedeljković, Ph.D., Faculty of Teacher Training, Jagodina

VILLAGE ELEMENTARY SCHOOL AND YOUTH IN THE VILLAGE

The present paper starts from the statement that social position of rural youth is specific, that their preoccupations and problems they face deserve to be the subject of scientific studies. Also, the specificity of their problems is the expression of fundamental discrepancies in the social development of our village. Rural youth are often marginal groups in terms of most of their existential issues. Any debate on the education of rural youth directly and indirectly involves other key issues of the social system, and vice versa the specificities of its functioning in the rural setting.

It is emphasized that village is a specific urban, economic, social and cultural setting that is exposed to a great number of changes producing and reproducing a long-term crisis that affects many of the vital functions of the village.

The author points to the fact that elementary school, attended from 7-15 years of age, has a specific role and task. Namely, in a rural region elementary school may contribute to the promotion of economic, social and cultural life, and these are the values that attract the interests of young people the most and they want to participate actively in their creation. Through teaching, extra-curricular activities, vocational guidance, different forms of establishing relations with its social setting, elementary school provides necessary knowledge and develops love for the village and for its values, and all this at the level of modern education requirements. The role of a school teacher is irreplaceable as well as the role of institutions that educate them.

It is also pointed out that UNESCO and its members are actively involved in research studies on the problems of elementary school, rural elementray school in particular.

2.20. Prof. Andon Kostadinović, Ph.D., Belgrade University

INFLUENCE OF EDUCATION ON YOUNG PEOPLE FROM DONJI KOMREN VILLAGE NOT TO LEAVE THEIR HOME VILLAGE

Recently, our predominantly agricultural society and population have experienced radical changes. The population numbers of urban-industrialized agglomerations rose very fast. Many rural settlements vanished and many small towns developed into big ones. This was the case with Donji Komren village that had about ten houses before World War II, and today it is a big village - almost overpopulated settlement. Population migrations from rural to urban settlements had far-reaching consequences and produced many social problems.

It was the young who were the first migrants from the village. It seems that the extension of education system to the village or to its vicinity has encouraged young "to turn their back" to the village. This issue has not been studied enough yet.

In this paper the following issues will be discussed: a) Over past few decades conditions have been provided for a compulsory elementary education as well as for the expansion of all levels of education. b) To date experience and many sociological researches have shown that pronounced expansion of education was not performed in favour of the village except for villages located nearby small and big towns, as is the case with Donji Komren. c) Education of rural youth is of vital importance for the village, but curricula should be made in such a way as to keep the young in the village to contribute to its development.

2.21. Velimir Mladenović, Medvedja

EDUCATIONAL ASPIRATIONS AND VOCATIONAL GUIDANCE OF YOUTH

The process of transition has influenced all spheres of life. In the field of social groupings there have developed new ethnic and other kinds of agglomerations. New, more developed rules of human behaviour have been conditioned by ever intensive developments. Peoples mental life and

their social conscious are getting more and more complex in both thinking and public opinion, in social psychology in general. Under contemporary conditions, new activities and institutions associated with organizing of labour and amusement are being developed. All this effects the creation of the level and direction of educational aspiration and vocational orientation of young people that will secure existence and a certain standard of living. Economic moment determines all the procedures that help link educational activities to real needs of a man or better to say market. The transition to a market model of economy at global level implies that rural young, that is, the majority of young accept educational activities in agreement with supply and demand of a social set up and rural natural resources. The right choice of vocation determines largely the future professional way, and in this way personal satisfaction and success are experienced, but those who have chosen a wrong direction come across problems in labour and their quality of life is affected. All kinds of jobs require professional skill, so it is important to assess personal motivation, that is, the complexity and difficulty in achieving the goals posed for personal satisfaction of motives. It is in this sphere where the greatest differences and causes of dissatisfaction with personal life in the other portion of rural young appear.

2.22. Prof. Dragoslav Vojčić, Faculty of National Defense and Protection, Belgrade

HOUSEWIFE TRAINING COURSES FOR RURAL FEMALE YOUTH IN NIŠAVA DISTRICT IN THE PERIOD 1918-1941

The aim of the paper is to point out to some activities in solving one of the biggest problems in Yugoslavia between the two wars in the field of education, and that was the education of female youth.

One of the ways of educating rural youth was organizing housewife training courses for rural female youth. One of the goals of these courses was to produce the feeling of necessity for healthier, nicer and more comfortable life, for cultural rebirth of the family, and to teach the training course graduates how to run the household sensibly and skillfully, and to introduce novelties.

Starting from the nature of the topic, the author elaborated the theses as follows: a) organization, financing and supervision of mobile courses for ruarl female youth to the age of 30; b) housewife training course programming and planning (cooperation between the Ministry of Education and the Ministry of Agriculture); c) realization of the programme and its

evaluation; d) contribution of housewife training courses to rural population education, particularly to acquisition of practical knowledge of agriculture and household management.

According to the Act of peoples schools (articles 7&16), housewife training courses were peoples schools and institutions serving for general education of people, and being like that they were given full attention.

2.23. Nevenka Pjevač, M.Sc., Faculty of Physics, Belgrade

KNOWLEDGE ACQUIRED BY RURAL YOUTH FROM TOURIST MOVEMENTS

Tourism is a movement of certain social groups towards other social groups. These contacts between the members of different groups lead to mutual interactions, each category involved in the process being affected by the other one. The process of "borrowing" (aculturation), i.e., the exchange of cultural and numerous other values, takes place in many spheres that can be divided into two groups in general: elements of material and elements of unmaterial culture. The first group comprises all that created and visible which influences mans existence in the material sense. The second group includes different categories of "invisible" opinions and knowledge that can be divided into subgroups such as ideological, philosophical, religious and scientific. Anthropologists have explored interactions between two, in tourist movements, distinct categories and found that changes occur most frequently in receptive (domestic) population but changes necessarily occur in the category of visitors, primarily in tradition, values, customs.

The young, characterized by the tendency to accept novelties, who are brave and open-minded, are very interested in tourist activities. So they travel because of adventure, imagination, intellectual curiosity, to see and familiarize with different cultures, to see the sights and learn something new. This motivation is represented by a spectrum of preferences and reasons, the most important being the acquisition of new knowledge. In this sense there is not much difference between urban and rural youth, but in this second category there may appear some more specific or "atypical" knowledge. Exactness and changeability of knowledge acquired by travelling motivate rural youth to find a new sphere of interest in this type of migration. Thus, tourism takes part in rural youth education and provides possibility of including rural youth into modern social trends.

WORKING GROUP - ROUND TABLE 3.

DEMOGRAPHICAL STRUCTURE AND MIGRATORY TENDENCIES OF RURAL YOUTH

Conveners:

Dušan Đošić,Ph.D.

Jeremija Simić,Ph.D.

Petar Golubović,Ph.D.

3.1. *Mirjana Devedžić, M.Sc., Faculty of Geography, Belgrade*
Gordana Vojković, M.Sc., Geographical Institute "Jovan Cvijić" - Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade

REGIONAL CHARACTERISTICS OF DEMOGRAPHIC POTENTIAL OF SERBIAN VILLAGES

Disproportionate rural and urban development that is becoming more and more expressive is one of the main problems in achieving more harmonious and balanced socio-economic development of Serbia. The frequently mentioned revitalization is for the most part associated with demographic potentials that are in some regions so disturbed making revitalization impossible. Therefore, the problem of revitalization should be approached rationally and selectively, by establishing rural regions where revitalization is really possible. The aim of this paper is to point out to regional differences in rural demographic potentials (share of youth) of Serbia, and to define the regions with comparative advantages where measures of economic policy can be applied.

In the investigations the demographic potential was considered to be the population to the age of 29. Although this body of population cannot be identified with youth in sociological respect, this age group was selected because it is the bearer of rural development. Also, it is the demographic framework for the formation of all vital bodies of population, future reproduction of labour force and the total of rural population.

The analyzed share of selected age group from all rural settlements in all Serbian communes show the already known phenomenon and tendency of demographic polarization at all levels: both between Kosovo and Metohia, on one hand, and the rest of Serbia, on the other hand, and between suburban settlements and border ones, or hilly-mountain villages. However, high share of youth in the Kosovo rural settlements cannot be explained as a favourable condition for future development considering present socio-economic circumstances. On the other hand, low share of youth is equally unfavourable, but with different consequences. These are all guidelines but also limitations for regional development planning.

3.2. Dragica Božić, M.Sc., Petar Munćan, Ph.D., Natalija Bogdanov, M.Sc., Dragić Živković, Ph.D., Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun

CHANGES IN SOCIO-ECONOMIC AND EDUCATIONAL STRUCTURES OF YOUTH IN CENTRAL SERBIA

The paper considers changes in socio-economic and educational structures of youth in Central Serbia. The aim was to point out some tendencies exhibited in the 1981-1991 period given their significance not only for agricultural development, but also for the future of rural development.

The results obtained show that during the investigated period the share of young people declined by 1.8% in total, particularly in agricultural (by 4.2%), population of Central Serbia. The share of youth in economically active population of Central Serbia rose by 1%, and in active agricultural population of the stated region it declined by 1.3%. These changes resulted from low birthrate, which had its repercussions on decline of the youth in total population, and leaving of rural regions thus producing lower share of the young in agricultural population.

Changes in sex structure of rural youth mirror in incresed share of male population in agricultural and (particularly) active agricultural population.

Educational level of agricultural population , though more favourable than in the preceding decade, is still low. Over 15% of agricultural population and nearly 14% of active farmers are still illiterate. Educational structure of agricultural youth, primarily of its active portion, is less favourable with respect to total. The data on educational structure of youth related to age groups (15-19 years old and 20-29 years old) show that despite more favourable indicators for 1991 than for 1981 there is a significant lagging behind the total population of this age structure, being specially evident in the 20-29 age group.

Based on data analyzed, it has been concluded that there is a decrease in volume and quality of labour force, particularly young, the most vital portion of agricultural and active agricultural population in Central Serbia at the turn of the century.

3.3. Edvard Jakopin,MA, The Republic Bureau for Development, Belgrade
Sonja Tontić, The Republic Bureau for Development, Belgrade

DIMENSIONS OF DEMOGRAPHIC EMPTYING OF THE SERBIAN UNDEVELOPED RURAL AREAS

Generally speaking, the regional disproportions in Serbia are ones of emphasized structural character. An extensive and spontaneous development as well as the urbanization processes, with strong autarchic features not only at the level of bigger regional entities (autonomous provinces), but in the framework of lower forms of territorial organization as well, have caused non-selective activating and irrational space positioning of economic activities and population. That resulted on macro and regional levels into the great deformation of structure, then it left a huge negative consequences, as well as it produced and multiplied a numerous structural problems.

Conceptually, this paper consists of two parts. In the first part, through analysis of the matrix of demographic movements by settlements, the authors tried to call attention to the most difficult development problem in the Republic: the big regional demographic disproportions, first of all a demographic emptying of a huge rural area in undeveloped communes. It was particularly emphasized an interdependence of economic undevelopment, and in the most segments, of backwardness in the great part of Republic area as well as (a) a demographic emptying of rural areas, (b) the internal regional demographic differentiation and (c) an atomisation of the settlements in undeveloped rural areas. Briefly, those are some basic significations:

(1) Deagrarization process has been completed (the share of agricultural population in total one has been deduced on about 15%);

(2) In more than 2/3 of the communes in the Republic it is present an absolute decrease of the population number. In the period 1981-1991, the net-balance of that decrease amounted to 176,596 inhabitants, of which about 60% were from undeveloped areas. In each year in the period 1948-1991 there have permanently emigrated 6,250 inhabitants from undeveloped rural areas of the Central Serbia and Vojvodina. In contrast to that, in each year in the same period the undeveloped region of Kosovo and Metohija has been increased by 10,000 new inhabitants;

(3) Concentration of population in the centres of the local communities has directly caused the following: (a) a differentiation of space in the local community itself, and (b) an escalation of the settlements atomi-

sation in undeveloped regions. At the beginning of the next century only 6% of total population of the Republic will live on the area of the most undeveloped communes, of which 2/3 will be located in Kosovo and Metohija. On the area of the most undeveloped communes it has been already made so-called empty space, an area without people.

In the second part of the paper the focus was directed toward the necessity of solving the problem of regionalization in Serbia, i.e. toward the presenting the model of demographic and development classification, of the regional policy instruments and priorities, with particular stress on typology of communes according to the basic demographic and development characteristics, all in the function of redirecting the demographic flows on undeveloped rural areas.

3.4. Vladimir Rajković, Ph.D., Agrobanka, Belgrade

ECONOMIC FUNCTIONS OF INCOME IN THE DEVELOPMENT AND DEMOGRAPHIC REJUVENATION OF RURAL REGIONS

To date in the Republic of Serbia there have been two interwoven trends in demographic and migration movements, and changes in conditions and structure of income generation and distribution. During the stages of intense deagrarization and agricultural population drain from agricultural holdings, two types of changes in the size and structure of income generation have been shown. On a considerable number of agricultural households, conditions were created for income growth on the basis of commodity production and on the basis of employment in non-agricultural activities. Under the influence of growth and heterogeneity of these households

income, suppositions for demographic renewal and for growth of non-agricultural population in the village were created. Along with this process, there were declining tendencies in young population numbers particularly in hilly-mountain regions.This process restricted economic activity and conditioned social disorders in rural conditions of living.

In the stage of activating the process of rural development renewal on the basis of broadening the number of different non-agricultural activities under the influence of income growth, a considerably broader basis is created for integral economic and social development. This is a key factor to demographic renewal and rejuvenation of the village. With the

rise in quality of living, conditions will be created not only for migrations stopping but also for activating other processes

In agreement and perspective of these processes, it is necessary to determine and elaborate the strategy of rural and local development in the Republic of Serbia.

3.5. Prof. Žarko Kalezić, Ph.D., University of Montenegro, Podgorica

AGRICULTURAL HOLDING, POPULATION AND HOUSEHOLDS IN MONTENEGRO BASIC STRUCTURAL CHANGES

After WW II there were intense socio-economic and other kinds of changes in population structure of Montenegro. They were primarily the result of migrations within the relations village-town, agricultural - non-agricultural activities, and the north (largely hilly-mountain region) - and more developed south region. Until 1991 Montenegro was a migration region, but is no longer. In 1991 the share of agricultural in total population of Montenegro was 7.16% (Yugoslavia 16.2%), and the share of urban population in total population of Montenegro was 58.20% (Yugoslavia 51.2%). The dominant bearer of all these changes in Montenegro, concerning vocations and place of residence, were young people.

Starting from the data stated, the paper discusses the availability of labour force on agricultural holdings. The share of holdings without active members is relatively high (26%), but this share declines with increase in holding size. The ratio of holding size to the number of members is relatively balanced. The paper aslo analyzes the age structure of household members, owning a household, in dependence on the type of a household - agricultural, non-agricultural, mixed-type, without income, as well household owners educational structure: elementary, secondary, post-secondary and college education.The data on the age structure show that the population on Yugoslav holdings is older than total population, while age structure on Montenegrin holdings is almost equal with that of total population of Yugoslavia. The well known estimates of rural population ageing and drain of labour force from the village are on a large-scale so that they affect the balance of socio-economic development.

3.6. Prof. Dušan Đošić, Ph.D., Faculty of Philosophy, Novi Sad

YOUNG PEOPLE IN THE VILLAGE AND REPRODUCTION RATE

For a longer period of time Serbian population has been influenced by *population ageing demographic process*. Unlike most European countries, where this process is characterized by the increased share of young population, in Serbia it is characterized by drain of young labour force from rural regions and therefore population reproduction rate is very low.

The *process of urbanization* produced changes in population age structure in both towns and villages. Concerning that most young people migrated, *rural regions were left without young population.* This affected the total of population reproduction, *rural population reproduction* in particular. It is evident in larger rural regions in Serbia where *negative birthrate* has been present for a longer period of time.

On the other hand, reproduction of urban population could not be at the satisfacory level. Fast urbanization could not provide conditions for higher reproduction rate, even for simple reproduction. The absurdity of a longer period of time is that reproduction of urban population has been at a higher level than that of rural population despite shortages of housings and unemployment in towns. Certainly, this is not sufficient even for simple reproduction of the whole population, that is, it shows that *reproduction of rural population is at a very low level if there is any reproduction at all.*

Without adequate reproduction of rural population there can be no reproduction of the total population. *There can be no reproduction of rural population without revitalization of village and rural regions in Serbia.* Only when relatively acceptable living conditions are provided for young people can we talk about remaining of young people in the village. Thus, conditions for rural population reproduction will be achieved.

3.7. Srdjan Vukadinović, Ph.D., Faculty of Philosophy, Nikšić

SOCIAL MOBILITY OF RURAL YOUTH

Mobility is one of the elements used for determining and checking the social status of a certain social group. Movements of an individual and social groups in society are the result of the openness of social structure.

The present paper analyzes social mobility of rural youth in Montenegro. Two types of indicators are used: a) statistical and b) empirical obtained based on investigations carried out during 1980 s.

Social mobility of rural youth is considered through intergenerational and intragenerational movements. (Un)changeability of rural youths social status with reference to their parents status, and (un)changeability of this population social status with reference to their first engagement in labour is the result, among other factors, of family influence. Family is an important generator of social status changes or vice versa.

The paper also discusses the issue of rural youth mobility in terms of viewing this social subgroup as a "recruiting basis" for other social groups.

3.8. Prof Jeremija Simić,Ph.D., The Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun

DEMOGRAPHIC RENEWAL AND REJUVENATION OF THE RURAL POPULATION ON THE BASIS OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT

In the period after the Second World War, under the influence of economic development and deagrarization of rural population, there have been realized two basic tendencies. In this paper it was started from the hypothesis that intensive economic development determines the directions of demographic changes, aging as well as rejuvenation of population both globally and in the rural areas.

In significant part of rural areas, linked with the urban and industrialized settlements, particularly if there has been achieved even wider economic and social development beside the intensive agricultural one, there have been developed positive demographic processes, followed by an increase of number and relative participation of non-agricultural population. Depending on intensity and integrity of economic and social development in these villages, there has been simultaneously achieved a process of increased demographic renewal and rejuvenation of population. The younger aging groups participate with a higher percent in this group of rural settlements, then it is an average for all areas.

On the other pole of social and economic rural structure, under the influence of the massive drain of mostly younger agricultural population, it has been shown a tendency of devastation, a rapid declining and aging of rural population. In these settlements, due to the lagging of economic development, it is developing a tendency of a demographic emptying, aging and devastation of rural population. In these rural regions, due to declining of a birth rate as well as the population growth rate, beside de-

crease of agricultural population number as well as the their aging, there has been shown even an appearance of the land degradation as well as degradation of other natural resources. It is also present a process of the natural environment pollution, as well as more and more extensive utilization of natural potentials.

In transition between the observed tendencies in the process of rural transformation, there are present different transitional forms of demographic changes depending on that in what degree the influence of economic development has an effect, as well as the degree of the realized deagrarization of population.

Taking into consideration the former demographic, economic and social rural trends, it is necessary to apply the policy of sustainable rural development. On this basis there have to be determined possibilities of demographic renewal and rejuvenation of population in those rural areas that have been caught in the post-war period by demographic emptying and devastation. Particularly, it is necessary to recognize the possibilities of making connections between economic development and natural environment protection. There have to be recognized those development programmes, which could provide allocation of population in favour of rural regions. In connection with this, it appears an issue on reconciliation of economic and ecological goals on the basis of stimulating the policy of sustainable development.

3.9. Vesna D. Jablanović, M.Sc., Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun

ENDOGENOUS GROWTH RATE OF POPULATION

Economic growth is coupled with considerable changes in the population economic and demographic structure. That is to say, due to the economic development process significant decline in the numbers of agricultural population occur. In this sense, the process of ageing in agricultural population is important. The share of younger agricultural population declines, while that of older population rises.

It has to be pointed out that income growth per capita significantly influences population growth. The resulting income growth per capita changes population demographic structure. For example, along with the process of economic growth labour force migrates from rural to urban regions, and population ageing becomes dominant in rural regions.

The aim of this paper is to describe the link between economic growth and population growth. The author emphasizes that economic growth and changes in population demographic structure are interwoven. Formal framework is suggested for representing this link. For this purpose the Stutzer model (1980) is used.

Instead of a constant, exogenously given growth rate of population, it is assumed that this rate depends positively on per capita output. Stutze (1980) applied the Cobb-Douglas production function. Thus, the basic aim of this paper is to point out that there is a chaotic, irregular migration of population as a result of economic growth.

3.10. Simo Stevanović,MA, The Faculty of Agriculture, Belgrade-Zemun

TENDENCIES AND FACTORS OF CHANGES IN REPRESENTATION OF SEXES BY AGRICULTURAL POPULATION AGING GROUPS

In the process of global demographic changes, observed in the long-term period, it is a regularity to be realized an optimal structure of the sexes representation. However, analyzed in the short-term period, together with economic development there are appearing the changes in vital characteristics of population, so that is why the representation of sexes is changing too. This tendency is particularly expressed under influence of population aging, whose intensity is different in the case of agricultural population and non-agricultural one, because it has usually developed in the first phases of economic development, through an allocation of male population.

In the first-initial phases of economic development, it has been shown a higher mobility of the male population than the female one. As a result of this process, together with population aging it has come to the objective changes in representation of sexes. In the higher aging groups it is increasing a participation of the female population in relation to the male one.

But, in further economic development there are happening some changes in the sex structure in the case of younger population categories. As much as it is developing the population renewal process on the basis of the population growth, it has come to the changes of the sexes representation. In those rural areas where it is more developed a process of deagrarization, especially if it is not followed by development of non-agricultural

activities as well as by optimal social development, it has come to the changes in the sex structure in favour of the male population.

In contemporary conditions, it appears a different level of the sexes representation in different aging groups. On one side, in the rural settlements whereas the population growth has been deduced to the level under optimal one, it appears a negative rate of population growth. The representation of female population in the older years of life becomes more and more dominant. Under the influence of the feminization process it is present a tendency of economic degradation and disappearing of certain number of agricultural holdings.

On the other pole of changes in the sex representation of population, there are those villages whereas under the influence of population growth it is present a demographic renewal in favour of greater representation of the male population. There appear some social family problems. This is shown in the fact that beside representation of the male population, it is limited a reproduction of labour force in the future, and that is result of the excessive migration of the female youth into the urban and industrial centres, and particularly in non-agricultural professions.

3.11. Srboljub P. Ivanović, Ph.D. ,Dušanka Ivanović,Ph.D. The Institute of Agricultural Economics - Belgrade

YOUNG PEOPLE IN THE AGE POPULATION STRUCTURE OF THE SOUTH SERBIA AND EFFECTS ON AGRICULTURE

Research done in this paper refers to the share of the young population in total population of South Serbia, together with parallel analysis of this indicator at the level of particular communes and entire Republic. Besides, as South Serbia it is usually realized the former South Morava Region, i.e. Districts of Jablanica and Pčinja, while as the young population the following segments are observed: 15-19, 20-24 and 25-29 years old, whereas it is certainly completely clear those groups are mutually different in respect of numerous social, education and economic characteristics. The first group, generally speaking, is preparing itself for economic activity, the second and the third group are already in the production process or in the long-term education process. Simultaneously, from the agricultural standpoint, it can be relied in the long-term period upon the group of

25-29 years old (concerning staying in the village) or at least upon the greatest part of it.

The preliminary research has shown the following: the age groups of 15-19, 20-24 and 25-29 years old, participate by 7.5%, 7.1% and 6.8% respectively in total population of Republic (according to the 1991 census). The Central Serbia has already shown a less share of those groups, i.e. its population is older. Corresponding share at the level of Central Serbia is 6.7%, 6.5% and 6.4%. The District of Jablanica possesses in this contest, at least according to the share of those groups, a little bit younger population than the Central Serbia, while it possesses the older one compared to the level of entire Republic. Situation is different by particular communes and this will be later analyzed in details, but it is expressed one common characteristic: a considerable deficit of the female population within the mentioned age groups, and, because of that, a phenomenon of so-called forced bachelors.

The share of the observed age groups in the District of Pčinja is considerably higher than the one for entire Republic, and particularly for the Central Serbia. This is owed to the communes Bujanovac and Preševo, which have, with regard to the ethical structure, considerably younger population, so this has influenced the structure of entire District. However, a deficiency of female population is also present even in this District, having the serious implications on the population reproduction as well as on an usual developing of agricultural activities.

3.12. Prof. Miloš Marjanović, Ph.D., Faculty of Law, Novi Sad

THE YOUTH AND MIGRANT-WORKER VILLAGE

A migrant-worker village has not become an immigrant-village yet. It is possible, even probable, that this is this villages fate. But despite the fact that they work or have received their education abroad a lot of young people, though not all of them, perform a wedding ceremony in the migrant-worker village, or visit it once or twice a year.

Young people who have remained in the migrant-worker village, as a rule, have some member of the family working abroad, and go for a visit there usually during winter holidays. There are some differences between young people who live abroad with their parents and those who have remained to live with their grandparents in the village, the differences be-

ing more expressed in relation to those young people having no one working abroad.

Young people who were born abroad, or have been there since their early age, are exposed to a strong aculturation process. They have foreign first names, which can be understood either as a sign of denationalization or as a sign of transnationalization. In this way, parents help their children adapt more easily, and children help their parents by speaking the language of the host country better than their parents do thus mediating in communication. It is not rare for young people to communicate with their parents or with one another in German. The influences of a foreign country are evident in many aspects of their behaviour.

Migrant-worker villages are particularly lively during summer months when most migrant workers come home. Young migrant workers participate actively in all customs of a local rural community. They are very religious even more than middle-age generation.They go to the seaside and live in large, newly built houses. There are many contradictions between parental and young people subculture. The author then lists a number of negative characteristics pertaining to the behaviour of these young people. In summary he concludes that the future of migrant-worker family and of young migrant workers is quite uncertain.

3.13. Prof Jovan Ristović, Ph.D.,Faculty of Agriculture, Belgrade

THE YOUNG AND PRICE OF MIGRATIONS

A contribution to explorations in economic philosophy and rural sociology IF YOU KNOW HOW TERRIBLY EXPENSIVE THE MIGRANT LIFE IS, *then it is better for you to remain there, in the village* "STAY HEREÿ"

A short historical survey of migrations in this country. To an extent, as compared with rural exodus in more developed countries, it should be known that e.g. in Czech Republic, Slovenia, etc, rural exodus calmed down long ago, although not ended yet. Therefore, in these countries, much better than in ours, a more organized approach to rural life planning, i.e., improvement in quality of life, has been made. It is one of big reasons that villages are not devastated, there is no the so called social wasteland like in some parts of Krajina, Serbia, etc. Rural tourism was planned more

carefully. Business mentality is at a considerably higher level. The attitude of state to the village, as a compulsory and unavoidable portion of economic and social structure, has started to be formulated much earlier. Today it is more definite. Therefore, farmers trust in state is much greater. And farmers MORAL HEALTH at a higher level.

Price as an economic category. Structure of prices. According to Max Weber empirical socialism is a society that does not take much care of calculations but of solidarity. Weber says that communist uniting is indifferent to calculations. Price categories have not yet been rooted in our peoples conscious. Nor in reasoning. Nor in non-agricultural activities and out of rural regions of life let alone in agriculture, in the village and in the earliest migrants. PRICE CRITERIA HAVE NOT YET BECOME THE MOST DECISIVE IN DECISION MAKING. Based on this, before 1945, independently of Max Weber APPRECIATION OF PSYCHOLOGIES had been formed. A kind of INAPPRECIATIVE MENTALITY. Owing to this methodology of economic thinking we are lagging behind in PRIVATISATION and TRANSITION FROM SOCIALIST TO MARKET ECONOMY. Such a psychology and mentality is the reason why many people (ENTHUSIASTS) still live in the village despite many reasons for leaving it. After that, a list of numerous and terrible handicaps in a migrants life (in town).

3.14. Prof. Petar Golubović, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš

SOCIO-DEMOGRAPHIC CHANGES IN THE STRUCTURE OF RURAL YOUNG POPULATION IN THE MACROREGION OF NIŠ

The present paper analyzes demographic changes in the structure of rural young population number, the emphasis being placed on the decline in the share of agricultural in total rural population. The analysis is based on the 1971 and 1991 censuses.

The decline in the number of young population in the macroregion of Niš (which covers 15 communes) in the post-war period, along with permanent rise in the number of urban population, led in 1991 to a marked rise in the number of urban relative to the number of agricultural population. To date rates have shown further trends in the decline of young population numbers. In the macroregion of Niš, the percent of young population, 15-29 years of age, declined by 15.9% between the two censuses. Today the trend is still alike. If we know that 6.4% of total popula-

tion of the Republic live in this region, then to secure food production it is necessary to establish developmental strategy for all communes.

Considering present demographic situation, the state should stop the ever increasing deagrarization process by introducing incentive measures in the areas where there are favourable conditions for agriculture.

The present economic structure of young population point to absolute and relative decline in the number of agricultural population. Such a tendency began to be noticeable in the 1970s. In the 1971-1991 period the number of young population declined to absolute amount of 39,054. Relative share of young population in total population declined from 23.8% (1971) to 7.9% (1991). The percent of agricultural in total population is below the level of Central Serbia. This is an alarming indicator and a warning that urgent actions should be undertaken to stop rural youth coming to the town that is already affected by job shortages and unemployment.

3.15. Lela Milošević, Faculty of Philosophy, Niš

SOCIO-DEMOGRAPHIC STRUCTURE OF THE VILLAGE BELI POTOK YOUTH

A survey of socio-demographic structure of the youth from the Beli Potok village near Knjaževac is given in this paper. The empirical material used is based on the 1948-1991 population censuses. From the first to the latest census the demographic picture has changed a lot. The trends as follows can be seen:

- decline in total population numbers
- migration of population (village - town)
- disproportion in population age structure ("ageing" of population).

It is evident that population numbers declined year to year. In 1948 total population equalled 1475, while in 1991 it amounted to 434. Population decline was the result of migrations of young people in particular.

Industrialization process was the most intensive during the period 1961-1981, which resulted in migrations of rural population, especially of the young, attracted by better living conditions in the town.

In the population structure of the Beli Potok village the share of younger age groups (15-29 years old) is ever decreasing, therefore, even lower birth rate and less favourable age structure can be expected. The data are compared for the two years, 1991 and 1961.

The results of research can be used by all those who are undertaking practical measures in finding new possibilities of keeping young people in the village and providing jobs for them.

3.16. Zoran Stanković, Vlasotince

POPULATION MIGRATIONS IN THE VILLAGES OF SVODJE AND TEGOŠNICA , AND MEASURES FOR STAYING OF THE YOUNG IN RURAL REGIONS

The paper analyzes population migrations in the villages of Svodje and Tegošnica in Vlasotince commune in the period after World War II, with special reference to pupils of elementary-school age. Till 1971 the population numbers did not change considerably due to pretty hard living conditions in urban setting. During the 1971-1991 period the number of inhabitants was decreased by almost one-half. With the decrease in population numbers there was decline in the number of pupils of elementary-school age. Over past few yeas (from 91/92 to 97/97 academic years) the number of pupils was almost constant, and population migrations stagnated having tendency to stop. The author explains the reasons for marked migration movements in the 1971-1991 period. They were caused by economic reasons and rise in living standard of urban population. Concurrently little was invested in rural life improvement. In the village of Tegošnica, judging by a considerable decline in the number of elementary-school pupils, migrations had continued till last year when the number of pupils was slightly increased. The reasons for the stopping of migrations are associated with abrupt impoverishment since 1990 s that resulted in impossibility of providing adequate living conditions in the town. At the same time in the two villages living conditions were improved. Since it is impossible to find a job in the nearby town, most people search for jobs abroad. In conclusion the author suggests measures for entire stopping of migrations.

3.17. Saša Kicošev, Ph.D., Geographical Institute, Faculty of Sciences, Novi Sad, Yugoslavia

SEX-AGE STRUCTURE OF ETHNIC GROUPS IN VOJVODINA ACCORDING TO THE 1991 CENSUS

The whole population of some region can be placed, in demographic view, in three groups of structures: biological, socio-economical and intellectual. The sex and age structure is a part of biological structures, since it is directly determined by natural movement of population (birth rate and mortality rate). The sex-age structure is extremely important for the present and future demographic development of some region.This structure is also the most often analyzed geographic characteristic, since it

is the base for analysis of all others demographic structures. Many characteristics, demographic and others are analyzed from the view of the sex-age structure: natural movement of the population, migrations, nupciality and divorciality, economic characteristics, etc.

Autonomous province of Vojvodina is ethnically one of the most heterogeneous regions in Europe. A large number of ethnic groups predispose a great variety in sex and age structure of population.

This paper is the analysis of sex and age structure of the population in Vojvodina based on their ethnic belonging. In the first part of the paper the sex structure of the ethnic groups is given based on the data from the 1991 census, while the second part of the paper (larger one) contains the analyzis of the age structure of the population, that is types and indicators for the age structure for the same ethnic groups and for the same period of time.

The analyzis such as this one is also important from the view of analyzing of the age structure of the rural population, since a great deal of old ethnic population in Vojvodina live in the village, especially Romanians and Slovaks (approximately 80% of them). From that point of view, this paper provides an inside into certain differences in age structure between ethnic groups that mainly live in the village and those that mainly live in the cities, like for example Yugoslavians.

3.18. Prof Srboljub Stamenković, Ph.D., Faculty of Geography, Belgrade

DAILY MIGRATIONS OF RURAL STUDENT POPULATION TO SVILAJNAC AS AN INDICATOR OF RURAL DEVELOPMENT PERSPECTIVE

Our investigations (the method of questionnaire was applied) included daily migrations of elementary- and secondary-school students to Svilajnac. Based on the results obtained (493 migrants), developmental degree of this type of migrations is significantly expressed from demographic aspect, for there is one daily migrant-student per 5.4 rural youth. The reliability of the size of a sample is supported by data pertaining to percent of of population covered by the sample. Daily migrations to Svilajnac have a number of geospatial, sociological, demographic, economic implications. From this viewpoint, characteristics relevant to programming and planning of rural development are as follows: - current daily mobility of student population from rural settlements of Svilajnac commune to its centre is demographically expressed; - daily migrations of population and rural youth are chaotic with a variety of positive and negative effects on the

overall rural development, demographic in particular; - characteristics of daily mobility of rural student population are significant within the framework of constituting rural development policy that has not been scientifically founded to date; - distribution of domiciles, their size as well as some other structures such as sex, length of migrating period, time spared on travelling and the like, all being important for structuring functional relations and connections on the communal territory; - migrant-students are very dedicated to rural tradition and lifestyle, which is concluded by their statements that they will not replace the present domicile for Svilajnac; - the potential scope of migrations to Svilajnac, among present migrant-students; - rural areas - settlements and territories having maximal concentration of migrant-students are zones of priority in planned stimulation of rural development from the viewpoint of rural production intensifying and improvement of rural life in general.

WORKING GROUP - ROUND TABLE 4.

YOUNG PEOPLE AND VILLAGE ENVIRONMENT

Conveners:

Vladimir Milić,Ph.D.

Dragoljub Đorđević,Ph.D.

Nada Vidić, MA

4.1. Prof Dragoljub V. Djordjević,Ph. D., Faculty of Mechanical Engineering, Niš

RURAL YOUTH AND YOUNG FARMERS

(Sociological determination)

The paper discusses the issues of terminology concerning the precise definition of the term youth. Rural sociologists the most responsible to determine the meaning of a complex noun phrase "rural youth" have not done it yet. The author states that the terms "rural youth" and "young farmers" are not synonymous, the former being broader than the latter. "Rural youth" is a more complex social group that cannot be equal with "young farmers". **All young farmers are rural youth, and a narrow segment of rural youth belong to the category of young farmers.** The rest of youth are unemployed, do their military service, are secondary-school students, faculty students and young labourers. The number of young farmers is the lowest in rural youth, having tendency to decline over the past years.

The paper also analyzes a number of aspects of young farmers structural position: work and economic position, political role, joining the secondary environment, ideological profile and generation structuring as a secondary aspect of social stratification. It should be born in mind that young farmers are **the captives of life without perspective.**

4.2.Prof Jovan Ćirić, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš, Yugoslavia

CHANGES IN COMPREHENSION OF THE CONCEPTS OF VILLAGE AND VILLAGER, CONCERNING PARTICULARLY THE PROBLEM OF YOUTH IN THE VILLAGE

The concepts of Village and Villager were easily understood and determined till 50s, becouse they were, both as concept and contents, clearly different of the city and citizen. Till that time Yugoslavia was mostly rural country.Since 50s the mentioned structure started intensive process of changing, and today is largely already changed.

Nowadays there are four types of unurban settlements : (1.) Traditional village - as extingueshing village community with a small number of

inhabitants and aging households. (2.) Mixed-suburban type (nowadays with the largest number of people with still preserved agricultural area and partly kept rural characteristics). (3.) The specialist (purpose) type and (4.) Nonagricultural type ("formal villages" or "villages with no villagers").

The identical changes covered the concept of villager as well. The traditional meaning of the villager, as the person that works the land and live in the country, evolved both in social-status and cultural view. The present social-status definition of a villager the statistic has reduced to a person (household) that lives on agriculture on its own property. This meaning is statistically expressible, comparable and applicable and for the time being seems to be expectable. The evolution of the concept of villager from cultural view seems to have gone much deeper, since what earlier had the meaning of work, and social status got the vulgar, disdained sign and meaning.Instead of the earlier villager more often is used the word agricultural producer.

Changes and processes in the village are even more visible with the youth. These changes are more expressive especially in cultural view with multiple (in number and in meaning) consequences.

4.3.Prof. Vladimir Milić, Ph.D., Faculty of Law, Belgrade

RURAL URBANIZATION AS A STRATEGY OF RURAL COMMUNITY DEVELOPMENT AND EXISTENCE OF THE YOUNG IN IT

Each consideration of any social unity or part of rural population, such as "the young", must be founded on a basic sociological postulate that they are a portion of that unity, and that this unity constitutes the community, as a wholeness of peoples interrealtions within it. Each community has its characterististics that impact each of its constituent parts, therefore, rural community too. Rural youth belong to that community.

Any meditation about the fate of young beople in a rural community must be directed to the analysis of a rural community as a unity at a certain level of historical development. It is evident that rural community itself is a part of a broader community or society. This would mean that all considerations of rural community must involve relations existing in a broader communnity. Consequently, any debate on the fate of rural young must be coupled with meditations about global society.

It is indisputable that any global society is an autochthonous unity but within contemporary processes it is a part of civilization too, emerging as unique at least in the sense of Max Webers statement that in each individual society prevails the basic process of global rationalization and all the other processes derived from it. One of the most important processes derived from human world rationalization is urbanization. The town is the centre of all civilizational movements. In its traditional form, the village and rural community have not survived as is the case in developed countries. However, in these countries old rural communities have tranformed into modern ones under the influence of urbanization.. The fate of young people in these countries is looked upon in quite a different light than when it is viewed in the context of a traditional village.

The application of the stated sociological postulates is the only one leading to a real startegy of rural communitys fate and the young in it. No other vision of develeopment can prevent the young to leave the village. Such a strategy is complex and seems to be far from reality in hard times and universal poverty of our society. But it is more unrealistic and expensive than the view on development which is anti-civilizational and has no respect for the communitys postulates.

4.4. Aleksandar Č. Videnović , M.Sc., Faculty of Architecture, Belgrade

FACTORS OF YOUNG PEOPLES JOINING RURAL AREA RENEWAL

Over the past decades a number of processes, very disturbing because of their intensity and character, have been taking place in most Serbian villages. The processes affecting Serbian village are as follows: depopulation, deagrarization, development strategy through satellite-type industrialization, i.e., the construction of big plants sections whereby attempts have been made to employ young people who remained in the village, then comes pseudourbanization, very low or mistaken use of natural resources of rural environment. The stated processes have decreased young peoples interest in rural life. Within this context, it is necessary to transform social strategy of rural development and thereby make rural life more attractive to young people.

Some of the essential factors for achieving this goal, whose initiators and bearers should be young people, are as follows: urbanization along with rationalization and revision of all construction undertakings, urgent construction of all types of modern infrastructure, clear strategy of land utilization and favouring of autochthonous resources; transformation

of ownership structure in agricultural development, giving priority to private ownership (reorientation to smaller capacities, highly profitable modern farms and holdings); renewal of local ethnological identity in all spheres of development (agriculture, tourism, ecological economy, urbanism, architecture, etc.) in accord with broader social interests; creation of the healthy life concept through selection of activities and reorientation of inadequate activities to the so called pure industry exclusively on a resource basis.

If all the points mentioned were realized, then the village would have a long-term developmental strategy whereby the basis of sustainable development could be formed.

4.5. Živadin Jovičić, Ph.D., Geographical Institute "Jovan Cvijić", The Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade, Yugoslavia

THE ATTITUDE TO TOWN - THE STARTING POINT FOR PERCEIVING AND SOLVING OF ANY PROBLEM AT THE VILLAGE, EVEN THE PROBLEM OF THE YOUTH

The village can not be observed separately from the town, as the larger, richer in contents and all together more attractive settlements. There are more and more towns and they are bigger and bigger (The megapolicies with over 15 million citizens) and the villages ether extinct or simple become part of the expanding cities. At the end of this century and millennium the village is not without a chance for survival-for their kept nature, for human and relaxing ambiance, for simplicity before all.

In its dilemmas about the fate of the village, our rural youth can find comfort in the possibility to choose its life path: to stay in the village still without perspective, or to seek for the city where there are a lot of temptations as well as uncertainty. Truly, is it the time for discussions about problems of the youth in the village or should be this question understood as an illustration for neglection of development of village in Serbia. More of an absurd, there is agreement of politicians, experts and statesmen that the agriculture is the most perspective economy activity for the development of Serbia in the next century. There are, of course, more questions for sociological, geographical and socio-phylosophical reasoning on relations village-town.

Submitting to the thesis that the villages in Serbia must not be sacrificed to the further development of the cities, we are plead for the justified and organized saving of the village (in the interest of development of cities, too), especially of the typical villages which are far from the cities and in typical rural areas. The advantages of life in village, especially for young people will become expressed when it becomes possible to live in the village and to satisfy all the other needs in the cities. We should try to work out this thesis in details on the principle of correlating bonds of village and town by the method "pro and contra". Save the woods, say the ornithologists, and the birds will save themselve.The problem of young people, therefore can not be observed separately from the general problems of our village.

4.6. Marina Todorović, M.Sc., Radmila Miletić, M.Sc., Geographical Institute "Jovan Cvijić" - Serbian Academy of Sciences, Belgrade

ATTITUDES OF THE YOUNG TO RURAL AND URBAN LIFE (comparative analysis)

The paper is concerned with only one segment of young peoples attitude to the village. It is natural for a young man to be attracted by a lifestyle that offers diversity of all aspects of living. From this viewpoint it can be assumed that village is not the type of setting that attracts a young man.

A new phenomenon of rural area repopulation has been quickly recognized in the literature of developed countries. It has been scientifically proved that the process of rural repopulation gradually follows the process of depopulation. In Great Britain 22%, while in Norway even 30-40% of migrants belong to the group of returnees to the village. In this process, as a rule, elderly population take part, those who have spent their years of service in the town, and at the older age they are attracted by peaceful life in the village. Repopulation process of rural areas registers return to the village of a younger generation primarily of higher social status, higher educational level. These young people have seen the possibility of good earnings, capital enlargement and healthy life in the village. Their activities are oriented to intensive production and specialization in agricul-

ture. As a rule, these are areas closer to big urban centres that at the same time offer privileges of life both in the village and in the town.

In our scientific practice this phenomenon has not been noticed yet, but there are some indications that the next population census will point to a slight reverse process in the village. It seems to us that in our conditions this is not the result of the attraction of the village but rather the outcome of negative and bad quality living conditions in the town (economic insecurity, housing problem). In this sense, the Republics agricultural policy should be of directing character primarily from the aspect of quality of living improvement in rural areas.

4.7. Bogdan Lukić, M.Sc., Faculty of Geography, Belgrade

Prof. Zoran Žegarac, Ph.D., Institute for Urbanism, Belgrade

RUAL INFRASTRUCTURE AS A PREREQUISITE FOR A HILLY-MOUNTAIN HOUSEHOLD DEVELOPMENT

The expansion of infrastructure systems, expressed through hierarchically integrated networks and structures, has not intensively covered hilly-mountain rural regions. The cause is to be looked for in natural conditions and modest economic power of peasants to get equipped with expensive systems, to construct and maintain them. Negative demographic processes deepened a gap between potential solutions and broader community. It may be said that the concept of unsustainability of contemporary infrastructural systems in the hilly-mountain regions has won.

The paper emphasizes the necessity for the development and construction of authentic infrastructure systems in a clearly defined topological unit. The experience of many countries prove to be very useful in solving the stated problems. The authors plead for: a) harmonization of a monopoly of some infrastructure branches with authentic solutions of peasants, b) legal, economic and organizational harmonization, as a prerequisite for rural infrastructure development and its integration in higher infrastructure systems, c) stimulative measures for young rural households, because they are interested the most in infrastructure development as a prerequisite for a better quality of living and farming activities, d) accelerated construction of water and power supply rural systems, e) possibility of water and energy supply systems construction intended for larger areas.

In this way, a hilly-mountain village, that is, a household, except for surpluses of food, would provide a certain amount of surpluses of water and energy without affecting the existing mountain ecosystems.

4.8. Prof Milorad B. Ribar, Ph.D., Faculty of Architecture, Belgrade

YOUNG PEOPLES LIFE IN THE VILLAGE IN THE PAST AND TODAY

Today young peoples life in the villages of Central Serbia is quite different from it used to be in the past. First of all, the numbers of young people (to the age of 29) who worked and lived in the village were much higher. People used to live in three- and four-generation extended family groups that were the nucleus of social and sociological associations.

The many-member families used to live in one house, but since 18th century outbuildings, used as sleeping quarters for newlyweds, began to be built in the west parts of Central Serbia. Life was organized according to special rules that had to be observed by all members of the extended family group. The eldest member made all the decisions concerning life and work of other members of the family and of the young too. Agriculture was the basic activity. Such a way of life led to emergence of housings of variuos shapes and sizes with a great number of buildings on them. Settlements of this type were the forerunners of the "old Vlach" and particularly of the "Ibar" rural settlement types.

In the latter part of 19th century and in some parts of Central Serbia even later extended family groups began to disintegrate. They were replaced by independent families in which all members shared the same space. The numbers of family members began to decline, and in the post-war period rural youth began to migrate to towns. The 1948 census registered around 70% of rural young people, whereas this percent declined to 36.7% in 1991 with the exception of some lowland - agricultural regions, tourist villages, spas, miners settlements.

A new concept of development of rural settlements and districts is necessary for more comfortable life in accordance with technological developments at the turn of the century.

4.9. Sreten Jelić, M.Sc., Yugoslav Railways Enterprise "Beograd"

THE YOUTH AND RURAL SETTING

The paper points out some characteristics of the young and rural setting. Within this framework, the author singles out the importance of migration trends from rural to urban setting, with all the negative outcomes concerning disruption in socio-demographic structure and rural devel-

opemnt. On the other hand, migrations resulted in overpopulation of big towns and depopulation of villages, so that over the past six decades most villages and regions have been left without young people and left to themselves.

Difficult living and working conditions encouraged young people to leave their villages and look for jobs in the town. Only a small number chose to live and work in the village. Since young people abandoned the village, only old people remained in the households, and even in those villages where the young stayed there appeared the "bachelor" phenomenon with all its negative consequences. These bachelors did not manage to marry because in such villages there were no girls at all.

In rural and agricultural development the important role belongs to agricultural population, to its active portion in particular, that is, to young people even more if they are professionally trained and oriented to the village.

In order to improve the position of youth in rural setting, it is necessary to undertake a series of measures: to improve infrastructure, services, to reoopen schools and other educational institutions wherever there are conditions for this.

4.10. Prof. Petar Mitković, Ph.D., Faculty of Civil Engineering, Niš

Prof. Nikola Cekić, Ph.D., Faculty of Civil Engineering, Niš

INFLUENCE OF URBANIZATION ON HOUSING CONDITIONS OF THE YOUNG IN RURAL SETTLEMENTS OF JABLANICA DISTRICT

The 1960s - 198s period was marked by the most intense urbanization in Serbia. Based on official statistical data, the percent of urbanization in Central Serbia was as follows: 22.2% in 1953, 22.8% in 1961, 40.8% in 1971, 48.4% in 1981 and 54% in 1991. This means that more than one-half of the total population lived in urban settlements according to the data obtained by the latest census, whereas three decades before over one-fifth of population lived in urban settlements. Migrations to towns were not evenly distributed across the territory of the Republic. The most intense migrations were from the poorest part of the Republic, that is, the south which is for the largest part covered by Jablanica District.

Deagrarization developed along with migrations. Migrants from Jablanica District used to migrate mainly to the capitals of former Yugoslavia republics, while the rest of migrants mostly remained in the six communal centres of this region. Hilly-mountain regions were affected by migrations the most.

Migrants got together most frequently in spaces between urban settlements and their suburban villages. Here the migrants constructed their residential houses in an unplanned manner, chaotically and unlawfully. So the outskirts of most towns almost merged with suburban rural setllements (e.g. the town of Leskovac). All the three urbanization courses (demographic, spatial-physical and functional) were fully intense.

Settlements farther away from gravitational migrating centres did not undergo so intense migrations, so the percent of young population is somewhat higher in them. Their position is improving, in transition period in particular, when unemployment rises in big towns. However, the least favourable situation remains in hilly-mountain regions where the number of young is extremely low, and economic and living conditions cannot be improved without help of state,

4.11. Mile Bogdanović, M.Sc., Institute for Copper, Bor

INFLUENCE OF MINING INDUSTRY ON AGRICULTURAL ACTIVITIES AND ENVIRONMENT

(with special reference to MSB Bor)

The area of rural settlements in the vicinity of Bor is a typical example of disproportion between area covered by agriculture and that covered by industry. This is manifested by soil and other natural conditions degradation, and marked orientation of agricultural households to employing their members out of the household. Based on data analysis, there is an extreme rise in agricultural and mixed-type households earning incomes from non-agricultural activities. In Bor region population is oriented to intensive mixed-type agriculture, which is underpinned by socio-economic factors, small-sized holdings first of all.

Although agricultural resources of Bor region are owned by households having one or more members employed in the Mining and Smelting Basin-Bor, human labour cannot be considered to be the limiting factor in agricultural development. For agricultural production on small-sized households can rely upon supplementary labour of industrial workers, as well as upon womens help, work of pupils and students, pensioners. This is justified when we know that income from non-agricultural activities is often used for buying farm machinery that replaces human work. In addition, the vicinity of a big industrial centre is a challenge for production development

not only for meeting ones own needs, but also for selling fruits, vegetables and milk products on the market.

However, villages situated in the immediate vicinity of a big industrial centre are directly exposed to air, soil, water pollution from both flotation basins and toxic gases and particles from nearby industrial plants. So it can be concluded that despite favourable conditions for agricultural development there are potential negative effects of environmental pollution. It is not only the harmful effect of polluters on crop yields and animal production that matters, but also the danger of metal depositing in human body tissues through consumption of foodstuffs produced on contaminated soil. Accordingly, the concept of rural district organization planning means restructuring of agricultural production area whereby harmful effects of contaminants can be eliminated.

4.12. Dragan Marković, Ph.D., Institute for Political Studies, Belgrade

PERSPECTIVE OF YOUNG PEOPLES EXISTENCE IN THE VILLAGE

Massive departure of young people from rural regions and getting a job in the town is a phenomenon that has come to the fore over past decades. Uncertain social and professional future are among the numerous reasons for young farmers dissatisfaction.To improve their social status, the state should provide social insurance for them including years of service with fringe benefits. Wrong is the attitude that farming activities do not require any special knowledge. On the contrary, modern agricultural production requires a young educated farmer who knows all about cultural practices and operates farm machinery. Therefore, it is necessary to open regional schools for educating young farmers and to organize other ways of training, and all this to encourage the young to opt for a living on agricultural production and remain in the village. To motivate young people for rural life, living conditions similar to those in the town should be provided. State should invest much more in rural development such as construction of schools, cinemas, health centres, cultural centres, roads, post-offices, water supply, telephone, etc. Practice shows that migrations have declined from those villages that have come closer to urban conditions of living, and in those that are developing rural tourism. In such villages the number of young people is rising. So rural and urban regions are coming to a closer contact, this being a great hope for rural young and their more certain future.

4.13. Nada Stojković, Soko Banja

THE YOUNG AND THE VILLAGE IN SOKO BANJA COMMUNE

Soko Banja commune, with 24 rural settlements and the urban settlement of Soko Banja, well known from times immemorial for its mineral springs, has been recently facing the problem of young people migrating to town. These people are leaving for good agriculture and village, and look for jobs out of agricultural sector.

Due to such changes, in the villages of Soko Banja commune three types of households have become distinct: a) households that have remained without young members, b) households whose young members are being educated, and do not intend to remain on a household, and c) households whose young members are being educated, and have a heir to a household. Changes in the village due to modern production methods, industrial modernization and urbanization, development of communications, have resulted in changes of traditional attitudes and established patterns of behaviour, and relations to the young with respect to family, tradition, culture, value systems and the like.

Twenty years ago the value systems were quite different from todays. Family standing depended on a holding size, house, number of livestock, working habits, and money, easy life, profit gain without work were appreciated less. In contrast, today young people appreciate money and easy life much more. Large agricultural property is no longer advantageous, because the girls do not want to come into family where they have to labour a lot, therefore, in the villages of Soko Banja commune there is a great number of bachelors.

In the present paper, the author suggests measures to be undertaken by state for overcoming the stated problems in the field of agriculture, as a basic branch of economy.

4.14. Nada Vidić, M.Sc., Secretatiat of the Autonomous Province of Culture, Education and Science, Novi Sad

THE YOUTH OF ČENEJ AND ČENEJ HOMESTEADS*

Čenej is one of 15 settlements in Novi Sad commune. It is the smallest settlement according to the number of inhabitants - 1983, and the largest according to the territory - 86.1 km^2 . It is north of Novi Sad, situated on the Novi Sad-Subotica highway. Čenej is neither a village, nor a

town. It is located in the outer area of Novi Sad, a homestead type of settlement, the records of it dating back to 1237. Čenej homesteads were built on old family holdings. The owners of homesteads most often own family houses in Čenej that developed along traffic arteries. Some homesteads are grouped and named after surnames of families. Based on data, there are 501 households, 322 being agricultural households (mixed-type and genuinly agricultural among whose owners are young people too). Agriculture has always been the basic occupation of Čenej people, agriculture having its specificities of the homestead way of production and living. The size of a holding varies: 86 households own 3 ha of land, 64 households - 3-4 ha, 35 households - 5-6 ha, 62 households - 62 ha, and 135 households 8-10 ha. Intensive agricultural production involves traditional homestead way of farming. Agreconomic relations are constantly on the move, which has its repercussions on the way and quality of living. Čenej and Čenej homesteads are located in the vicinity of Novi Sad, therefore, young people meet the specific economic and socio-cultural setting. Urbanization pushes back rural characteristics of Čenej, and its homesteads still preserve traditional way of production now transformed as well as its way of living.

4.15. Prof. Milutin Djordjević, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš
Tatjana Ljubenović, Jelena Nikolić, Medoševac Elementary School "Cegar", Niš

HEALTHY LIFE CULTURE OF RURAL YOUTH

The project "Healthy Life Culture of the Young", prepared at Niš University in collaboration with Priština University and Kragujevac University, the bearers of the project being Faculty of Philosophy and Student Cultural Centre of Niš, determines the goals of researches, plans and education of rural youth.

Two groups of global tasks are as follows:

The first group relates to different aspects of prevention in the fields of ecological culture, creative culture, humane culture, health culture, physical culture, communication culture.

The second group of tasks relates to different aspects of social intervention in the fields of smoking, alcoholism, drug addiction, juvenile delinquency, and sexual education.

In conceptual sense research and operational activities of all social subjects responsible for work with youth should be integrated. In this

way, three global units can be distinguished: research, programming and education of youth and of all subjects in charge of work with young.

The present paper considers one of the most topical problems, and it is **Ecological culture of rural youth.** Ecological culture of rural youth has been determined by five programme units that have content orientations as follows:

Programme 1: Ecological education of youth in a rural family,

Programme 2: Ecological education of youth in a rural school,

Programme 3: Let our village be clean and tidy,

Programme 4: Let the buildings in which young people spend their time be healthy, and

Programme 5: Health food: production and use: where, how and why?

Research and programme development will be starting in 1997, as well as some forms of parent, teacher and medical workers education.

4.16. Prof. Mirjana Andjelković, Ph.D., Faculty of Civil Engineering, Niš
Prof. Hranislav Andjelković, Ph.D., Faculty of Civil Engineering, Niš

ANALYSIS OF THE YOUTH'S LEISURE TIME SOCIAL CONTENTS IN THE VILLAGES OF NIŠ COMMUNE

It is necessary to research profoundly all factors affecting the quality of rural life because the village is regaining its place in society. If human needs are fulfilled optimally, then migrations from the town to the village could be encouraged, and this is to be expected due to the economic crisis, problems of unemployment, ownership transformation, etc. One of the most important components in achieving better quality of living is the fulfilment of needs related to leisure time, particularly to that of the young.

Starting from the fact that the structure of leisure time constitutes a number of components: holiday, amusements, education (achieving higher level of education and culture), social work, data on social activity-purpose space were analyzed and systematized from urban-architectural viewpoint. The investigations covered rural settlements on the territory of Niš commune. Facilities intended for cultural activities (libraries, cultural centresÿ), sports activities, social activities (clubs, space intended for amateur and hobby activities) were included in the investigations.

By comparing the existing condition with optimal needs, we found that changes in the treatment of social contents of leisure time are a requirement for making village life in this segment more attractive to young people.

Most facilities are in a poor state, so they should be reconstructed and revitalized. They were all standardized, mainly built 30 years ago without previous studies on their purpose for a rural setting.

It is realistic to expect, on condition that society pays sufficient attention to the village, that modernized productive labour will influence the increase in quantity and improvement in quality of leisure time.It is necessary to organize research studies to get precise data on the needs of rural youth concerning the specificities of leisure time social contents in a rural setting. Experts in rural architecture and sociologists should be included in a study team.

4.17. Prof.Nikola Cekić, Ph.D., Faculty of Civil Engineering, Niš, Yugoslavia
Prof Petar Mitković, Ph.D., Faculty of Civil Engineering, Niš, Yugoslavia

THE FUTURE OF ORGANIZING OF OBJECTS IN CULTURE IN THE VILLAGE

The authors open some questions about sudden break- through of computer technology to all areas of human life and its influence to formation of rural physical structures.

Once firm borders in relations village-town today loose its social and cultural gravitational power, and therefore a new form of individual taking part and a new model for remodeling of social objects,particularly in the culture, and new form of organizing of free time is showing. Today's situation imperativelly inputs the attitude, the thesis for requestioning, remodeling and the new, more flexible architectural designing of the enterior and exterior of existing contents in village.

For the future generations possibility of simple and active modeling of cultural needs, may have the crucial influence. The limited ideological- cultural evaluation of the village with one cooperative center with one hall in it do not reflect the cultural identity of the village. There is an enormous space for engineering actions not only by constructing the objects and in their location but in need for new strategy for renewal of village with new concepts, models of organization and predictions of cultural needs. The prestige question is a necessity of postmodern turn to village in which each house unit will be a small cultural cell within the system with promotion of new cultural interest and totally different evaluation of village.

WORKING GROUP - ROUND TABLE 5.

OLD BACHELORS, MARRIAGE AND FAMILY OF YOUNG PEOPLE IN VILLAGE

Conveners:

Anđelka Milić,Ph.D.

Slobodanka Markov,Ph.D.

Naum Matilov,Ph.D.

Predrag Stojković

5.1. Prof Andjelka Milić,Ph.D., Faculty of Philosophy, Belgrade

RURAL FAMILY MODERNIZATION AS A PREREQISITE FOR YOUNG PEOPLES STAYING IN THE COUNTRY AND FOR ECONOMIC DEVELOPMENT

The problems of getting married and starting a family have already been identified as factors affecting natural reproduction of rural regions and population. However, these problems do not emerge only due to excessive migrations of the young from the village, of female youth in particular. If explosive migrations of rural young are viewed in isolation, then they cannot be explained to the full.

Rural family, a farmers family in particular, is at the same time a plant. This immediate interweaving of family and economic factors on a holding effects reciprocal transformation of both a family and family relations, and economic activities and their nature. Untransformed traditional family and only broached structure of traditional authority relations in our village is a significant obstacle to transformations and actualization of family and marriage relations between rural young, therefore, an important factor of slowing down and stagnation of economic changes and more efficient urilization of labour and natural resources.

The dominat form of family life is a nucleus family in which spouses are free to model their life as they like it. However, this form of life is still unavailable to the young. A young couple has to integrate most frequently into family life and economic relations within a husbands family. Such a situation causes frustrations, affects partnership relations and thus the stability of marriage.

Another problem in independence building is related to economic relations. A young couple is forced to integrate into agricultural production more or less traditional, usually resistant to innovations and market demands, therefore, young people become economically dependent on the husbands parents. In such a situtaion, when a young woman had no chances of economic independence the only way out was to leave the village.

To transform family relations, organized activities of educational institutions and investment policy on the part of state are necessary.

5.2. *Naum Matilov, Ph.D., The Institute for Sociological and Political-legal Researches, Skopje, Republic of Macedonia*

THE POSITION OF YOUTH IN RURAL FAMILY, FROM THE VIEW OF CHANGES IN FAMILY RELATIONSHIPS

In not that distant past in Republic of Macedonia a traditional family relationships were dominating, which is the case, in many areas, nowadays as well. Their characteristic is total submission of all family members, especially the young ones, to authority of head of the family who is revered and intolerant in every way.

Global social changes in the Republic of Macedonia, nesserely had a reflection to family relationships, which brought some specific changes in position of youth in rural family. That is especially characteristic for contemporary period of transition.

In this paper, beside quantitative , the qualitative approach was used as well, since it allows perceiving of contentional dimension as well as structural dimension of position of youth in rural family. As basic indicator for perceiving of mentioned states were used participation of family members in household jobs and the authority of parents.

• The results of conducted researches show that the family function of preparing a food in family is strictly "women's job" from which are the young excluded almost completely. This exclusion of the young from household jobs is connected with making it possible for them to get education which could improve their social position. Bad economic and social position of rural family understands occupation with solving existential problems, so there are only few that can afford continuance of education for their children and development of autonomous value model.

The young are in bad surrounding and stay out of family and society. That leads to increase of unsociable behavior.

The stabilization of social system should lead to changes regarding possibilities of employment and openness of school system for talented children.

The most complex and most important changes in rural family are changes in the family authority. Once sacred, the authority of parents, especially of a father, looses its importance. The voice of the young is more often heard as well as the voice of others.

In the paper are the results of researches on changes in family authority regarding making of one especially important decision- one about continuance of schooling of children. Egalization is seen in larger influence of the young and of the others in making the decision.

5.3. Prof Slobodan Jakšić, Ph.D., University of Belgrade

THE INFLUENCE OF THE YOUNG ON TRANSFORMATION OF RURAL FAMILY AND ITS VALUE SYSTEM

" The youth is the career of the antithesis of negation of a balance made by the old generations"

(Otokar Keršovani)

The young and the youth are the ferment, the source and the mouth of the village, of the rural family, of its existence and survival and unreplacable ornament of the rural landscape and of the rural idyll. Villages, that are left without young people are transformed into the human wasteland, "overpopulated loneliness" and civilisated wildness.

Within the subject of our paper :" The influence of the young on transformation of rural family and its value system" we shall try to "test" the following hypothesis:

1. Besides numerous socio-economic changes in our society, large influence on transformation of the rural family and its value system had the young by: massive schooling, planinng of the family, contemporating of family household, marring out of birthplace, increasing mobility, more frequent migrations and emigrations, by preferring (glorifying) the urban, the city life style to life and work in village, its idylls and perspective.

2. By the influence of the past socialist selfmanagement ideology, which is still very vital, the young prefer work on the state owned means of production, tying to "security by the state", life in the city in huge apartment buildings (collective dormitories and "parking lots" for people") to development of private property, work and life in the village.

3. The governing ideology and its extensive educational system preferred and enforced "the birth of working nation", proletariat and pauperization of the rural population as the most reliable support for developing socialistic selfmanagement. The village paid large and uncompensable losts.

4. Because of their nature and the value system, the young are very susceptible being the careers of the antithesis, of negation of balance made by the old generations, both positive and negative.

5. The present rural family accurately shows the misleads and mistakes of the past and present educational system in the village and in the city.

5.4. Prof. Slobodanka Markov, Ph.D., Faculty of Sciences, Novi Sad

SELF-PERCEPTION OF RURAL GIRLS

The paper considers the results of studies on rural girls self-perception of their roles in the family and in public life as well as of their plans and expectations from the future. The sample consisted of 30 rural girls who were chosen based on the type and developmental degree of a village, family socio-economic status and girlseducational level. All the girls were interviewed.

The results show that self-perception of rural girls is determined by the scope of elements present in traditional and modern lifestyle. Differences were established in dependence on general modernization processes in the village, family socio-economic status, girls level of education.

Considering the role and position of rural girls in the family, it was found that they have all internalized view on different roles of a man and a woman in the family. It is evident that girls coming from underdeveloped regions and poor families exhibit much more patriarchal attitude and vice versa. They all state that there is a different attitude of parents and rural setting to children of different sexes, and they are ready to change it. The role of mothers is very important in encouraging the girls to receive education.

Rural girls particularly perceive concern about children as a sphere of woman s duties and responsibilities. This role has remained important for self-realization of a rural woman. The interviewed girls would like this to be changed in their future families.

There is still resistance of rural setting to the role of a woman in public life. It seems that in this sphere attitudes change more slowly than in other spheres such as employment, decision making in family. The interviewed girls cannot see the way of improving their position in public life.

The revival of labour division based on sex and restrictions imposed by rural life are among the major reasons for girls wish to leave the village.

5.5.Milutin Tijanić, Association of Cooperatives of Yugoslavia, Belgrade

DEMOGRAPHIC PROBLEMS IN VILLAGE

According to statistical data, there are 6,064 rural settlements (including suburban) with 4,815,802 inhabitants in the Republic of Serbia. As for sex structure, there are 2,429,492 males and 2,386,310 females,i.e., there are 42,182 males more than females. The present data show that it is

very difficult for those young men who have decided to stay and live in the village to get married, to have an independent household. There are no women in the villages. So, a question can be posed whether women living in urban settings can compensate for small numbers of females in the village concerning the fact that in Serbian towns there are 120,795 females more than males.

The data on sex and age structure show that deagrarization process has not been slowed down yet, and there are no hints of stopping it. Deagrarization is harmful for at least two reasons: it prevents utilization of existing resources and capacities in agricultuer, and slowds down rural development.

One of the solutions to deagrarization is that young men get married at their earlier age as it used to be in the past. In this way, the decline in birth-rate would be stopped, young people would stay and live in the village, individual agricultural holdings would develop because they are the basis of agricultural development. The author also makes some other suggestions of how to keep young people from abandoning the village.

5.6.Gordana Vuksanović, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš

BOSNIANS IN VOJVODINA - ATTITUDE TO MATRIMONY AND REPRODUCTION

The present paper is based on empirical research carried out in 1996 with the second generation of migrants from Bosnia and Herzegovina. Namely, after World War II, during the so called colonization (resettlement), population from Bosnia and Herzegovina was brought to settlements that had been inhabited by Germans. Comparing what we had known about the first generation of resettlers with the results of our studies, we found changes in attitudes to matrimony and reproduction. They were the outcome of the influences of a social setting that is, unlike Bosnia and Herzegovina, characterized by more egalitarian relations between a man and a woman in a matrimony and family.

The research included families of younger married couples, 30-40 years old, homogeneous "by origin", i.e., families in which both a husband and a wife were children of the first migrant generation. The data were collected by polls along with close observations. Only women were interviewed. Each woman-respondent was asked to present both her own and widespread opinion on a desirable and realistic attitude of a man and a woman, respectively, to premarital relations, matrimony and family. Having

in mind the patriarchal setting they grew up in, we paid attention particularly to the following issues: establishing the upper and lower age limit for getting married, establishing the criteria for the choice of a spouse, parents influence in the choice of a future spouse, attitude to premarital pregnancy, divorce, having children out of marriage. Despite marked equalization in relations between sexes, it is evident that there are "specific" expectations from women that point to differences in the position of a man and a woman in a marriage and a family. In some cases a Bosnian woman is expected to behave in the same way as the preceding generation.

Concerning the fact that on the break out of the civil war in Bosnia, a lot of people migrated to Serbia, the research conducted provides predictions for changes that may occur in the sphere of matrimony and family.

5.7. Zorica Nikolova Ristić, M.A., Director of Intercommunity Center for Social Work, Skopje, Republic of Macedonia

Jordan Jovanovski, The Republic institute for Improving of Social Work Skopje, Republic of Macedonia

NEW MARRIAGES IN THE RURAL AREA OF SKOPJE (IN 1996)

There is The Institute for premarital advisement in Skopje, working within measures of social policy. With its contest and context it is, for now, one hour lasting lecture on basic marriage and family regulations. Formally no one can get married without taking of this lessons.

As Skopje is a specific agglomeration (1/4 of total population of Republic of Macedonia, pointed out concentration of industrial, educational,cultural an other recourses and institutions) in its rural areas approximately 100,000 people live.

Further in the text, based on available indicators (evidential list on premarital informing), the authors will try to determine basic social, demographic and other characteristics of both partners which got married for the first time during 1996. We expect that economic, cultural and other privileges of the urban area, and further on, ethnic group, traditional way of life, profession, etc. have the dominant influence to choice of the partner, age of marring, time of knowing each other before marring, number of children, etc.

5.8. Danijela Zdravković, Faculty of Teacher Training, Vranje

RURAL MATRIMONY AND FAMILY

Intense social changes, primarily industrialization, urbanization and technological revolution as well as social policy development have transformed urban family and matrimony. Changed relations in an urban family have influenced relations in a rural family and matrimony disrupting their stability. So a question is posed on whether a rural family has come into crisis, whether it is going to be disintegrated or not.

Despite having changed a lot, rural family has still remained an important social institution, a core of rural collectiveness, that plays an important role in an individuals life, therefore, it is in the focus of all studies. It is characteristic for rural society that whole economic life is organized within household groups.

Rural family is probably in crisis but it is not under threat of disintegration. Changes that are taking place are not radical, relations are still patriarchal and traditional, and this is what is problematic in global rural development.

Rural family is difficult and unacceptable for our young, particularly for the girls it is a burden and duty, so they decide to leave for the town where they get somewhat better but not enviable living conditions. There has emerged the problem of disproportion in the number of rural boys and girls. It is not easy for young man to have a girl and get married.

Relations in rural families have remained hierarchical, the role of a husbands exerting his power over his wife being somewhat transformed. A wifes status has improved less than that of childrens. In the village the ideal of eternal matrimony still exists, abortion is categorically refused as well as premarital relations.

In the village, it is more difficult to be a woman than a man.

5.9. Mile Djordjević, Institute for Sociology of Rural Development, Belgrade

INTERGENERATIONAL RELATIONS OF RURAL YOUNG

Urbanization and cultivation of spirit is expressed in a rural setting, among other things, as a social and educational phenomenon. The ever increasing transformation of a rural family and its changed system of values poses the necessity for a rural family to get timely preparations for the emerging changes. The family is getting rid of traditional patriarchal

relations and system of values, which is evident in young people who attain new norms and values of social life. Parental power over children is assuming new forms of behaviour thus producing generation gap. Family roles are being greatly changed, young people are beginning to "educate" their parents, trying to bring in the norms and attitudes they have acquired with tendency to take the position in the family. Generation gap can lead to delinquent behaviour that is not so rare nowadays. The powerless parental authority often produces the opposite effect from the desired. Many families are not mature enough to realize the incresing needs of young generation, so that they can successfully contribute to its development. Intergenerational relations largely depend on the family social status, but also on mass media. By exerting strong influence on the young, mass media produce alienation from social and cultural life of the setting the young live in. So young people exhibit a wish for easy life, for getting reach in no time. In this way, traditional values characteristic for rural lifestyle and its culture are abandoned. Intergenerational relations also depend on rural setting itself, and on factors determining it to be what it really is.

5.10. Prof. Vladimir Nešić, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš

Milikica Nešić, Medical Faculty, Niš

PSYCHOLOGICAL COUNSELLING THE YOUTH IN RURAL SETTING

Our investigations were aimed at several areas that are very important for the position of the youth in a rural setting (vocational guidance, family relations and starting a family, conflicts and socio-pathological phenomena), as well as at professional activities that can help solve the problems related to life of the youth in the village. One of such activities would be psychological counselling the youth. It can be organized through psychological counselling service that can be provided in a number of ways.

The counselling service could cover at least three fields of counselling activities:

1. vocational guidance that would involve researches of (un)employment of rural youth, their attitude to work in agriculture, economic, educational aspirations;

2. matrimony and family involving the problems of generation interrelations, matrimony and family of rural youth, their position in a rural family;

3. socio-pathological phenomena in rural youth, prevention and therapy of mental problems (including drug addiction).

Psychological counselling as a modern form of professional help is not present in the village but it does not mean that it cannot be introduced. Modernization and improvement of village life require the use of all available skills and experiences to solve the problems of young people in an adequate way. Although there is a stereotype of a healthy village lifestyle, village is not resistant to a variety of disorders and pathology (psycho- and socio-pathology, delinquency). Therefore, it is necessary to develop simultaneously all models of rural hygiene. The paper analyzes the principles of psychological counselling the youth and possibilities of its application to rural conditions.

5.11. Miomira Kostić, M.Sc., Faculty of Law, Niš

JUVENILE DELINQUENTS FROM RURAL SETTING

Modern sociologists mainly stick to the opinion established by ancient scientists that a village is a micro world with close everybodys acquaintanceship with everybody, dominance of personal contacts and exposition of an individual to a continuous observation and control on the part of a community. Approval or disapproval of some kinds of behaviour, sympathy or antipathy play the major role in opinions formation on good and evil within a rural community. Consequently, criminologists think that delinquency in rural youth is characterized by a big dark figure but objectively enough by a lower scope than in the town.

It happens that rural children very often find models of behaviour in urban life due to a greater mobility of population and electronic media development. Some indicators of delinquency in rural children can be singled out from a number of investigations. Lazarević noticed a great number of young men from a rural setting among under-age delinquents. By investigating delinquency in under-age girls in Serbia in the period 1981-1985, Miladinović et al. found that only 14.9% of fathers and 4.2% of mothers of these girls had a job in agriculture. According to the data collected by the Centre for Social Work, Niš in the period 1993-1995 the number of juvenile delinquents from the village was by six times lower than that in the town. Rural children were the most active delinquents in 1995. According to some authors, poverty cannot be taken as a decisive factor of delinquency in rural children. Today, weakening of a family coherence, of parents influence and anomy at the level of global society influence the occurrence of this phenomenon in a rural setting to a higher extent than before.

5.12. Vukašin Ilić, Ph.D., Agricultural Corporation PKB, Belgrade
Smiljka Ilić, "Navip", Zemun

SOCIAL CRISIS AS AN AGENT OF SOCIO-PATHOLOGY IN RURAL YOUTH

The authors have a societal approach to the studied issue. They are reporting about manifestations and consequences of bad political acting, war in the immediate environment, iron ring of economic blockade but also of moral, spiritual, civilization and cultural breakdown, and of serious regression in many spheres of rural social life and life of young people in particular.

Some earlier contradictions have turned from latent to open manifestation, and there is strengthening of involutive, retrograde and unhidden repressive and agressive tendencies.

In December 1993 and January 1994 Yugoslav society experienced muddy bottom of economic depression: money and work were devaluated and senseless, robbery, greed, unfair competiton, absence of all business norms and culture were widespread. Yugoslav economy sank and all civilization norms were annuled, cultural and spiritual regressions were forced. Subculture was imposed.

Social crisis has got hold of Yugoslav village in which all forms of socio-pathology appear: beastly murders, crime, drug addiction, prostitution, disrupted family relations, juvenile delinquency, neglected children and youth.

The authors analyze in detail causes, manifestations and consequences of alcoholism in Yugoslav rural young people, because alcoholism is a latent generator and accelerator of other socio-pathological phenomena.

The authors criticize the prejudice of alcohol benignity, point out that it affects brain and is a drug, and that emotionally immature persons tend to consume it. To overcome the social crisis, it is necessary to change the system of values, patterns of behaviour, to transform overall social conscious, cultural, spiritual and philosophical bases, and social institutions. Long-standing process of learning and adapting in all spheres of social life is a requirement. Of course, the solutions are not at hand, but it does not mean that they can be put off.

5.13. Prof. Boško Prokić, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš

POPULATION STRUCTURE CONCERNING "BACHELORS" IN THE VILLAGES OF MEROŠINA COMMUNE

The paper starts from the statement that history of human society consists of cyclical changes of the periods of development and stagnation, and social crises.

At the turn of the century modern planetary society has come into a global crisis. This crisis is of universal character in respect of space and of all elements in the sphere of life and labour.

Global crisis has taken hold of the village, and rural family and matrimony. In this paper we are primarily concerned with the crisis of village, rural family and matrimony as a cause of disturbed relations between a man and a woman, and as a cause of a great number of unmarried men. In many villages the number of unmarried men is so massive that it seriusly affects the prospects of the village. This fact is stated only in statistical analysis, but sciences, sociology in particular, do not deal sufficiently with this phenomenon that is the result of socio-economic crises of contempo-rary village and rural family.

The paper then analyzes population structure of bachelors in the village with the highest number of this population in Merošina commune. This is a typical rural commune, half way between Niš and Prokuplje, that provides relatively good conditions for versatile family life. Therefore, it is necessary to carry out investigations to get insight into a host of causes for the phenomenon of high numbers of bachelors and their structure. A profile of a bachelor is provided through age structure, level of education and educational system, family structure they were born and live in, present and previous occupation, way of life and value orientations, attitudes to relations between sexes and family members, experience with a woman, as well as a personal point of view on the circumstances that have led to such a status. Measures are suggested for alleviating the matrimony and family crisis in the village, and for the reduction of the number of bachelors.

The obtained results point to a variety of causes that have led to this phenomenon. The causes are sometimes contradictory, sometimes there are mistaken beliefs that have to be alleviated by empirical research if they cannot be entirely eradicated.

5.14. Boban Dimitrijević, Vlasotince

DEMOGRAPHIC AND SOCIO-ECONOMIC CHARACTERISTICS OF THE UNMARRIED IN THE VILLAGES OF VLASOTINCE COMMUNE

The paper presents the results of investigations carried out in 49 out of 51 villages in Vlasotince commune. There are 1402 unmarried persons older than 18 in these villages. The population of unmarried presents 1/10 of the total persons of age on the investigated territory. The highest number of the unmarried is found in the age-group 18-24, and it amounts to 57% of the total.

Sex balance is disturbed in this region. There is 81% of unmarried males and 19% of unmarried females. In some villages there are almost no girls. This is the case in economically poorer and more distant villages from where girls on getting married move to places providing better living conditions. The other way round is a very rare case. In the investigated villages, the unmarried have all levels of education, this population having the whole scale of vocations in our social community. Of the total number of the unmarried, 224 persons have permanent job, amounting to 16% of the total. It may be concluded that in more distant, less urbanized and poorer, villages there is a higher number of persons with lower level of education and a higher number of the unemployed.

In this region, there is 27.3% of the unmarried older than 30. It can be said that each 4th person of the total (older than 30) is unmarried. One-half of bachelors have completed elementary school (47.7%). Of the total number of bachelors, less than 1/3 have permanent job (28.6%).

5.15. Predrag Stojković, association "Village threshold", Užice

HOW TO HELP THE VILLAGE BOYS TO START A FAMILY

Bad consequences of migrations from village to town which brought to existence of old households, specially in undeveloped mountain areas, which the most competent people were leaving for years. The village family is vanishing, particularly in the area of Old Raška.

The conclusion of sex and age structure analyzes of rural population is that more male children have been born and that the category of people up to 45 years old is dominated by male, and over 45 by female. Since there is very large problem of starting a family for male population in area between Drina river and Ibar river because girls left village in search for "easier and nicer" life in town, the association "Village threshold" is formed and it promotes young family as the base for revitalization of village and undertakes the activities for easing the problems of bachelors. Beside activities for improvement of general conditions of life in village, the association is undertaking the activities to help village boys to meet girls from areas where they dominate in number (Russia, Ukraine, Republic of Srpska).

There are data showing that 15,000 village boys on the area from Drina river to Ibar river need help to start a family, while that number in Serbia goes to 100,000.

Past activities were conducted to enable the young to meet (tourism, part time work, organized visits). With these activities the association has had the support of different structures which support revitalization of village.

WORKING GROUP - ROUND TABLE 6.

VILLAGE AND CULTURE

Conveners:

Milovan Mitrović,Ph.D.

Miloš Nemanjić,Ph.D.

Prvoslav Ralić,Ph.D.

6.1. Prof. Milovan M.. Mitrović, Ph.D., Faculty of Philosophy, Belgrade

CHANGES OF CULTURAL PATTERNS AND RURAL YOUTH

The most general cultural and historical deterministic framework of all cultural changes in our todays village is agricultural industrialization, urbanization of rural areas, communication with global society by means of mass-media, realization of personal relations, performing actions routinely, uniforming of behaviour - in other words, modernization of the entire social life.

Only in villages taken by modernization, the youth are a relevant social category. It is in the village where cultural patterns change quickly, actions and behaviour of young people are made meaningful, directed and arranged. Thus, a firm positive (proportional) **interdependence between the degree of rural and agricultural modernity is constitued, on the one hand, and young people ready to live and/or work in the stated village, on the other hand.** This interdependence is so stable and important that it can be taken as an example of a typical sociological rule with negligible exceptions.

Therefore, in the phenomenological sphere a farmer, taken in a traditional sense, cannot be the bearer of modern farming, because modern farming requires professional farmers - young and educated, oriented, mobile and communicative, willing to live in the village but able to manage in the town. A vital village is only a modern village. The change of cultural patterns in society in general is first expressed through changed value orientations and life aspirations of the young. The increased expectations of the young can be satisfied only in a modernized village. Accordingly, the future village must be a civilized village, or it will not exist.

6.2. Miloš Nemanjić, Ph.D., The Institute for Criminology an Sociology Researches, Belgrade, Yugoslavia

TOWARDS NEW CULTURAL PATTERN IN MEDITATIONS ABOUT THE VILLAGE

In his previous letter presented at "the Vlasina Encounters '96" the author suggested criteria and indicators of cultural dimensions of rural and regional development. He also put forward the demands for critical analysis of criteria concerning the level and scope of cultural activities contents in some type of cultural centers. The author states that at present a various

approach should be made to the re-examination of elements for a new cultural pattern in meditations about rural situation with us.

Cultural pattern is basically understood as a legacy that requires self-understanding of contemporaries and continuous check in a social action that has a diversity of forms. In this contest both cultural policy in its to date meaning and level of aspiration of the entire society, and forms in organizing in such a complex domain undergo re-examination. One of the recent examinations of public opinion has shown that the majority of Serbian population think that culture is supported by the state too little. Also, a great number of respondents think that everything meant by sponsorship and donation is not only necessary, but also enriches creativity in activities. It comes out that the responsible state will set culture within rational and effective framework along with broadening the number of those who will, based on the set criteria, invest in culture and encourage its diversity. Concerning that this situation relates to rural areas entering a new, developmental stage burdened with socio-demographic, cultural and all other issues, it is a duty of all scientists to consistently and patiently arrange the elements of a new cultural pattern.

6.3. Prof. Simka Deletić, Ph.D., Faculty of Electronics, Niš

RURAL YOUNG AND CULTURAL CHANGES

Social changes in global society necessarily have their repercussions on changes in lifestyle as well as on changes in values and behaviour in rural setting. Rural setting is no longer "a bucket of calm water" as a well known sociologist Pitirim Sorokin wrote. Rural setting is a socio-cultural reality in which traditional and modern tendencies coexist.

This paper considers socio-cultural changes in the village, their influence on the young in particular. Since ecological structure of FRYugoslavia is diverse as well as its heritage, it is impossible to speak of unique characteristics. In this sense, typology most often understands distinction between traditional and modernized villages, although some other classifications are possible. Actually, if the problem is not viewed only statistically, then it is possible to speak of different types of village, thereby of different changes that occur in some rural regions.

However, if differences are mitigated between certain rural settings, though they are not negligible, then it can be talked about many-sided transformation of rural setting culture. In addition to changes in ma-

terial culture, it would be interesting to get insight into changes in spiritual culture of rural setting. Cultural aspirations of rural young are a very interesting issue concerning the fact that young are the first who are exposed to changes in behaviour, attitudes, values, moral, etc.

Changes in material culture are completely evident because they improve the quality of everyday rural life (housing, food, clothing). The greatest homogenization between town and village has been achieved in the culture of clothing, which is very important. Mass media are very influential providing lifestyle models that are massively imitated.

Changes in material culture are more evident, but we can only make a guess on the nature of changes in spiritual culture in the absence of empirical researches.

6.4.Zoran Jovanović, Ph.D., Faculty of Teacher Training, Vranje

CULTURAL DESTRUCTION OF A SERBIAN VILLAGE

Considering that each culture is characterized by a high degree of originality and spontaneity and consequently, to some degree, posseses features characteristic for elite culture, its influence is decisive in shaping value attitudes of each ethos.

Over a long-term period of the communist regime ruling over this area, there has existed shameless destruction of all vital entities of Serbian national culture. Although orthodox religion had never been officially forbidden, it was inexpressibly violated through numerous forms of belittling, dishonouring and ideological imperatives to reject all residues of reactionary religious conscious. Such rigidly negative attitude to orthodox religion necessarily entailed the obstruction of all crucial cultural values of Serbian ethos, in which all values had grown up mostly from religious milieu of, above all, traditionalistic national community. Custom law that regulates the most important points in any communitys life was faced with a serious temptation of a complete eradication of custom sequences, therefore, their spiritual essence was fading away. In a newly formed cultural vacuum, hybrid and culturally strange contents were embedded entirely inappropriate to a Serbian spiritual being. Thus, the original heritage was gradually being washed out from a collective conscious, and instead, under the veil of brotherhood with other Yugoslav national entities, new catholic and old Muslim customs were brought. The created cultural galimatias was underpinned by chaotic and unprofessional industrialization and rural urbanization, destruction of countryside, all this bringing about new lifestyles and communication. Very soon, a new idea has been instrumentalized

based on old "sundries" psychology, which understands that in both material gain and social prestige, as individual values, one should not be scrupulous. Thus, Serbian village has experienced a complete spiritual breakdown and expresses the smallest value indicators in culture since it has come into existence.

6.5. Prof. Prvoslav Ralić, Ph.D., Ministry of Information, Belgrade

CULTURAL RENEWAL OF THE VILLAGE

To revitalize the village, it is necessary to create the system of agrarian and other social relations that aim at this target. I wonder if any steps have been undertaken towards cultural renewal of the village in the policy of state or in the policy of political parties. It is often said that young people do not want to live in the village unless they have good living conditions and economic interest to remain in the village. The problem is not only in "conditions" and "interest", but in the system of values destroyed by chaotic urbanization, violent death of rural, lost custom and moral value determinants of rural life quality. Tradition is being crushed, there is no continuation between tradition and novelty, village is enchanted by town, manipulated by mass media, creativeness is pushed away in the name of routine and passive life

The author tries to answer the questions as follows: How can we reach a complete and meaningful opinion of young people position in the village today? How can we revive spiritually liberation and solid values created in the past of a Serbian village and villages in Serbia? Who has to stimulate in an organized way all rural resources? Which modes can be used for building the system of creative culture return to the village? What is the contents of a "Copernican turnabout" in understanding spiritual continuity and identity, conservative and modern in the Serbian village?

6.6. Zoran Avramović, Ph.D., Katažina Pjurkovska - Petrović, Ph.D., Institute for Educational Research, Belgrade

CHANGES OR LOSS OF CULTURAL IDENTITY IN RURAL YOUTH

The paper first presents the structural elements of the cultural identity concept. Objective indicators and subjective experience of belonging to one cultural community are distingushed. Only integrative and differentiating functions of cultural identity are considered among a series of functions.

The authors commit themselves to dynamic opinion on cultural identity that constitutes itself in the tension of inherited (traditional) and modern (globalistic) understanding of this concept.

Changes in cultural identity - independently on the loss of some charactesitics or acquistion of new ones - are identified by means of three groups of formal indicators: 1. Material (food, clothing, housing), 2. Symbolic (language, religion, music), 3. Practical meanings of behaviour (everyday life).

The authors start from the assumption that village is the bearer of the traditional cultural identity concept. In contemporary social conditions this concept is faced with great ideological and practical temptations. Modern means of cultural communications relentlessly impose patterns of urban cultural values and behaviour on rural population. In its clash with video-civilization, rural setting is hastily divided into an old generation that remains devoted to traditional culture and young generation that accepts symbols of global urban culture.

The authors point to the factors of preserving and losing cultural identity in yong generation of a Serbian village: family, education system, politics internationalization (globalization), mass media.

In summary the authors state the reasons for their defending of the traditional cultural identity, but also the reasons for a meaningful openness to urban culture globalization.

6.7. Prof. Mile Nenadić, Ph.D., Faculty of Teacher Training, Sombor

RURAL LEISURE TIME AND RURAL YOUTH

Leisure time has different meanings for different social groups. Consequently, each of us has his own vision of what leisure time is. In the present paper the author first provides a survey of different categories of social time throughout history until he arrives at the category of rural time, and within it there is a leisure time of rural young people.

The category of empirical leisure time of urban and/or industrial society does not match agricultural society. Leisure time of rural youth is the latest phenomenon in rural culture. Rural youth is a peer group in development, an affiliated group that is just joining a larger social group. That it is in the process of affiliation is evident because it does not have the same attitude to certain social issues like other parts of a peer group, it is still dependent upon parents, its leisure time is also under parental con-

trol, it misses greater independence and own identity, is characterized by formally organized hierarchy of leadership and power; it is still characterized by savage violence (revenge codex, hard violence, verbal violence, beating of women, rape, alcoholism, "café ritual" as a place of masculine socialization). Rural youth is not characterized by a rigid anticonformism in relation to the norms of adults, parents, teachers, school, social institutions, etc. It may be said that it is not only that rural leisure time is in development, but it is semi-leisure time of rural youth.

6.8. Prof. LJubinko Milosavljević, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš

RURAL YOUTH BETWEEN NATIONAL AND MASS-MEDIA CULTURE

Over past fifty years or so our village has experienced a great many transformations. During this period there developed national culture, the culture that once used to be the only and sometimes the most valuable part of our cultural creation. With the fall of our village the source of our culture faded away as well as our authentic culture created traditionally in the village. Today we can find only in some places old people who are able to present the segments of that culture, but very soon only a celluloid tape will remember its most interesting forms.

Traditional, authentic culture of our predecessors is being replaced by different forms of quasi-culture, mass-media forms of the so called folk-culture. The difference between these two cultures is not in authenticity or inauthenticity, or in the state of values realized, but in that that in the traditional, fading away culture a farmer was the agent of cultural activity, whereas in mass culture he is a consumer, a pure recipient of (quasi-) cultural contents created by others according to his supposed taste.

In such a cultural setting rural youth live in most our villages. But exterminated culture is not the only sickness in rural youth, but unwanted unmarriedness followed by demotivation for work, value-moral disorientation, cultural negligence and the like.

6.9. Prof. Petar Ljubojev, Ph.D., University of Novi Sad, Novi Sad

MASS MEDIA ABOUT THE YOUTH AND THE VILLAGE

Mass communications have their impact on the life and culture of young people in the village. By means of the mass media a record of the village today and of its young inhabitants is produced. Mass media contrib-

ute to cultural developments in the village but it is possible that cultural needs of the rural youth are imposed through mass media from "urban viewpoint" instead of encouraging young people to create cultural identity of a rural way of life.

The explorations should be channelled into two directions: How much are mass media present (and influential) in the life of young people in the village? How do mass media picture rural life of the young in "the records from the village" from the *viewpoint* of provincialized conscious.

When the course in *Mass Media* was to be introduced at the University of Novi Sad, I pointed out the fact that there are seven independent media that only modern marketing is trying to reintegrate for the purpose of message sending. Of the seven media, there are those that have no influence on rural life at all, but there are those that permanently keep records of rural life imposing at the same time a picture of the culture and cultural needs of rural youth.

It is possible to find out that television and radio are permanently present with official and local programmes? The presence of press is negligible? The art of poster almost does not exist in the culture of the village, a comic is a portion of urban culture and of provinces of civic people? But, art in the square and wired for sound place in the town is a part of setting attractive for the culture of rural youth?

Our goal is to encourage complex research studies on the culture offered to rural youth by mass media and on how much the authenticity of the culture of rural youth is revealed in mass media.

6.10. Pavle D. Ivić, School of Economics, Belgrade

CAN RURAL YOUTH BE PROTECTED FROM MASS CULTURE?

Despite many achievements in all spheres of life, the present time is characterized by two kinds of trends negative in their nature - degradation of man and destruction of great culture. This is being conducted primarily through mass culture.

Mass culture wants to rule and it rules the conscious of masses to lead them to some aims that are not the aims of masses. To achieve this aim, mass culture finds some dangerous ways to touch the weakest points of man, to subject him, to deprive him of his individuality,

authenticity, internal values, and first of all of the ability to act independently. Masses educated by mass culture are slaves calmly accepting their slavery.

Rural youth and village are more susceptible to mass culture influence, because traditional culture has been destroyed and modern culture has not great support in the village.

On the other hand, rural life possesses mechanisms for striving against mass culture influences. Forms of life defending rural culture from destruction should be investigated and encouraged. For village has nothing more to receive from town, it should preserve and develop its culture and forms of life.

However, village cannot be solitary in its struggle. It should be supported by mass media, by redirecting the activities of the institutions to deal with this problem, and by initiating the creation of competent journalism.

6.11. Biljana Ratković-Njegovan, M.A., RTS Center for Researches of public opinion, programs and auditorium, Novi Sad, Yugoslavia

THE POSITION OF THE VILLAGE AND AGRICULTURE IN MEDIA COMMUNICATION TODAY

The authors have analyzed the reception of village and agriculture in programs of radio and television. Based on the couple of years lasting research of auditorium (of the RTS Center for Researches of public opinion, programs and auditorium, particularly within the few years lasting longitudinal research "Media and public opinion" and other projects) the popularity of programs for village and agriculture has been established. The data shows that there are more people interested in these programs then there are agricultural producers (28% of nonagricultural population shows the interest for these programs). This includes the population of young people as well. Over 54% of population shows interest in contests regarding agriculture, one third of the agricultural population is interested in these contests particularly for those regarding educational themes as well as themes concerning possibilities of earning in the village and through the agriculture.

For potential rural viewers and listeners, the diffusion possibilities in communication relation are big. Then actual, useful information can have larger influence to listeners or viewers then any political campaign.

Young people expect more special stories regarding education and foreign experiences. Young people do not underestimate the importance of agriculture and village and deceive for better treatment of these subjects in electronic media - their interest can be stimulated with spectrum of themes on modernization and innovations in agriculture and village.

6.12. Dragan Subotić, Ph.D., Institute for Political Studies, Belgrade

CONSERVATIVE AND MODERN IN SERBIAN VILLAGE (HISTORICAL, SOCIOLOGICAL AND ANTHROPOLOGICAL LANDMARKS OF RURAL YOUTH POSITION)

The author is meditating upon conservative, traditional-national pattern: family - nation - state in the light of the idea of a Sebian husbandry system that characterized Serbian society in the past. So, the author is searching for historical, sociological, anthropological and all other kinds of landmarks of tradition, basically conservative and modern in Serbian village by observing it through current problems of rural youth and its position at present. He is actually searching for the roots of social and cultural and of all other aspects of the present position of rural youth trying to work out the problem. One of the solutions he sees in the revival of the old, a little forgotten, husbandry system which our village and specially rural youth badly need today.

Based on previous theoretical-methodological pattern, the author is meditating upon socio-economic position of the present-day rural youth facing a variety of temptations: rejection of traditional rural values founded on the husbandry system, problems of starting a family, of cultural life, and not to speak of socio-economic problems in the field of agriculture that affect the economic position of the youth. Although the author s intention is not to discuss the problems of postsocialist transition in rural regions, he is going to compare three research patterns that have landmarks of practical implications: social, economic, cultural, spiritual and the other.

Meditations within traditional-modern relations also imply historical dimension of similar socio-economic situations that used to affect rural youth, e.g. between the two wars or in the last century.

The author is going to discuss the process of modernization in Serbia at the turn of the century when it is evident that position of rural youth undergoes modernization influences.

In the concluding part of the paper some practical suggestions will be made concerning reaffirmation of some traditional values, primarily Serbian husbandry system, in the light of modernization trends.

6.13. Prof Radomir Djordjević, Ph.D., Faculty of Physics, Belgrade

VALUE SYSTEMS OF RURAL YOUTH AT THE EXAMINATION OF TIME

The village of our times is experiencing great transformations. Regardless of the complexity of problems, primarily economic that limit our possibilities, efforts should be made to channel these processes to clearly defined social objectives. Researchers are faced with a host of problems that can be solved successfully only by interdisciplinary scientific undertakings.

Values that undergo complex transformations should be examined empirically, and based on the results obtained theoretical conclusions and programs of concrete social actions should be undertaken. Rural youth is faced with searching for its own identity. It accepts open-mindedly some of the influences from urban setting but has a reserve to some of them. Rural youth is looking for its own road. Old examples are fading away, new ones have not been created yet, therefore rural youth is in front of a choice of a system of values.

Rural youth is not engaged only in traditional agricultural production but in trade and other jobs too. Some kind of a new codex of norms is being built. The influence of the town is expressive: new knowledge is acquired whereby now living conditions are being created. There are also some negative influences that are reflected in aspirations to become rich quickly. In such circumstances natural rhythm and dynamics is disrupted, and forbidden activities come into being opposed to a traditional morality and legislation. As it is unproductive to return to the past patterns, so is unacceptable to attain hastily behavioural patterns or systems of value that would not have foundations in our rural setting.

6.14. Prof Zorica Kuburić, Ph.D., Faculty of Philosophy, Novi Sad

SOCIO-PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS AND SYSTEM OF VALUES OF RURAL YOUNG

In the present paper the author reports the results of investigations of some socio-psychological characteristics of rural young, with special reference to empathy and religiousness, as well as the system of values of the young and their parents. To assess emotional sensitivity CEE scale (Mehrabian & Epstein, 1972) was used, while for the assessment of religiousness and lifestyle a special scale was constructed to be used for the in-

vestigations, as well as open-type questions that allowed for qualitative analysis of responses. The investigations were carried out on the sample of young people 14-30 years old who live in the villages of Dvorane, Petina, Poljaci and Lovce, at the foot of Mt. Jastrebac, not far from Kruševac. The sample included 150 young persons who answered the questions from questionnaire individually during the summer of 1997. The paper also presents data on socio-demographic characteristics of the village the young live in, and on their attitudes to themselves and their position, as well as their suggestions for improving rural life.

Based on the results obtained, it was found that rural young people are less emotionally sensitive than young people from urban set up. Young tend to be religious, girls much more than boys, not of ascetic or mystic type, but rather of ceremony type. The majority of rural young find that people living in the village are happier than those in towns, though the number of those who disagree is not negligible (37%). Lifestyle of rural young was investigated over attitude to matrimony and sexual relations, and to alcoholic drinks and tobacco consumption. 15% of the young think that sexual relations are permitted only in matrimony, while over 80% of young men and 36% of girls disagree. Alcoholic drinks and tobacco are consumed by around 12%, and drug addiction has not reached these villages. Life goals of young people differ, but most of them want many-sided development of their personality (40%). Money, as a priority, takes the second place. The acquisition of university education is not a desirable goal for rural young men, while 16% of girls give priority to education. To improve rural life, the young suggest that profound changes in society are needed, better respect for farmers hard work, and higher prices of agricultural products. Some young state that they need a permanent job, whereas others suggest organized assistance in schooling. Yet, the majority say that they need places to get together, amuse, have sports activities, literature nights, concerts.

6.15. Suzana Marković - Krstić, Faculty of Philosophy, Niš

RELIGIOUS THINKING AND BEHAVIOUR OF RURAL YOUNG

It is noticeable that not all elements, that is, components of religion are present with the youth, some of the elements emerging in isolation. The analysis of the types of religiousness prove that the majority of young people can be considered to be traditional believers. Namely, religiousness

is expressed in them through performing traditionally established ceremonies without too much knowledge of religious teaching.

The empirical studies conducted in the village of Grkinja (Gadžin Han commune) in 1992 and later on show that over the past ten years or so the forms of religiousness have essentially changed among rural population. Namely, the respondents who stated that they were religious and that they accepted religious teaching are of younger age. These data are unknown in public because religiousness is most often coupled with elderly people. How can this paradox be explained? It can be explained by the fact that once it was forbidden to talk about religion, so elderly people keep in secret their religiousness. Young people, irrespective of school education, begin to get interested in religion, religious ceremonies, symbols. The studies also showed that young people are more open in their responses, that they feel the necessity for religious behaviour and thinking. Also, they accept religion to attract attention, to show that they are different from others, to stand out. So it has even come into fashion to become religious. For a portion of young people religion is still unrevealed and unexplored sphere and due to this they tend to familiarize with it but still with some reserve.

6.16. Prof. Slobodan Pokrajac, Ph.D., Faculty of Mechanical Engineering, Belgrade

THE YOUTH AND NEW ENTERPRISING CULTURE IN THE VILLAGE

In a contemporary Yugoslav village power, rhythm, direction and scope of changes, irrespective of not exhibiting former intensity, are of strategic importance for future developmental trends no lesser than deagrarization and deruralization in the 1950s and 1960s. We have no right to make social experiments any longer, it is our obligation to apply historically checked solutions that will save what has remained and will develop new vitality of our village. That vitality is now coming rather from wishes and needs, new lifestyle and labour in the village, than from the numbers of young rural population. Our thesis is that through encouraging new enterprising forms and contents of rural life, demographic expansion of young rural population can be expected in perspective.

New enterprising culture must come into our old villages through the production sphere of rural life. New, highly motivated, self-confident, brave, optimistic leader-oriented behaviour of the remained young rural

population is the safest way and means of rural revitalization, because it comes from inside the personality and is the checked investment in success. Village renewal should start within the framework of production and every other economy activity certainly with the help of state. State must mark young farmers, who have enterprising abilities, as a target group, so that they will become the core of broader and massive enterprising activities in the village.

In short, affirmation of healthy, fair and consistent enterprising culture in the village is the best way of integrating general and particular interest, so that village can remain vital and dynamic socio-cultural, spatial and production-business structure.

6.17. Marina Todorović, M.Sc., Geographical Institute "Jovan Cvijić"- Serbian Academy of Sciences, Belgrade

TYPES OF BEHAVIOUR AND RESPONSES OF YOUNG FARMERS INNOVATIONS IN AGRICULTURAL PRODUCTION

The latter part of 20th century is characterized by considerable advancement and changes in agricultural production. Models of farmers behaviour in acquiring new technologies are the subject of interest of geographers, rural sociologists, economists and others. Models of behaviour as accepted in this paper have been singled out based on the results of researches of a number of British studies, and of our experience and polls conducted in Serbia.

Innovations are, as a rule, acquired first by young people on large, more advanced households. According to adaptation forms, as can be seen from the adaptation curve, there are farmers who attain novelties very fast, but there are also those who adapt very slowly - sluggishly.

Based on the results obtained, there are five types - models of adaptation to innovations:

The first type are *innovators*. They are mainly young people of high social status, engaged in agriculture on a large-scale, rich, well educated. They are ready to risk and have the characteristics of a leader. Close relationships with scientific institutions and other innovators is characteristic for them as well as private channels for obtaining information.

The second type is *early-adapting* type. These are also young people of high social status. In a community they are considered to be the model of behaviour, and very often they become the leaders of adaptation groups. They have good contacts with those who approve of innovations. They frequently learn about innovations through mass media.

The third type is *early majority* type. They are of middle social status and are within the average engagement in agriculture.They accept new ideas only after a period of observations. They keep in touch with those who approve of innovations, with representatives of early-adapting type, obtain information from mass media.

The fourth, *late-adapting,* type are people of a lower social status, investing very little in agriculture. They are sceptical and accept innovations only under the influence of the majority. They learn about innovations from the abovementioned groups and do not use mass media.

The fifth type, *slow*, are farmers of the lowest social status, elderly people, old-fashioned, oriented to the past, do not risk, very often socially isolated. The main source of information are their friends and neighbours.

6.18. Slobodanka Bašić, Radojko Sagrić, Milan Antić, Sladjana Jović, Institute for Health Protection, Niš; Medical Faculty, Niš

THE ROLE OF RURAL YOUTH IN CONDUCTING HEALTH PROMOTION MOVEMENT

During 1980s a new paradigm developed, that is, a new orientation to health (not to disease) that led to a new concept of health care - health promotion.

The movement for health promotion is a process which teaches people how to increase control over their health and how to improve it. To achieve good physical, mental and social health, population should be trained how to recognize factors important for health, how to fulfill their health needs and accomplish equilibrium with the environment. Such a model of health care is different from a traditional professional model in which medical workers had dominant role in providing health protection, the emphasis being placed on the behaviour of population concerning health.

This unique concept is based on the established need for integrated public-health activities at different levels along with multi-sector actions (education, housing, agriculture, etc.).

The paper points out the village as a separate factor that takes part in realizing the concept of health promotion, the priorities being ecologically balanced growth and development, environmental and food control. Possibilities are considered of health promotion in rural population, rural youth in particular through their families, youth organization, clubs, health service, etc. Promotion activities are undertaken on home visits, examinations, vaccinations and other activities of health service in the village. The activities are based on specific needs of rural youth. It is important for these promotion activities to include all the leading people in the village (teachers, agronomists, veterinarians, activists of socio-political organizations)

The acquisition of the health promotion concept in a rural region should help create not only a healthy village, but also healthy society along with environmental protection and preservation of natural resources.

6.19. Prof Aleksandar Milojević, Ph.D., Faculty of Philosophy, Niš

SOCIO-PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF SPORTS IN THE VILLAGE

The subject of our considerations are socio-psychological aspects of sports activities and games in the village. From the viewpoint of sociopsychology, this phenomenon can be studied in a number of ways: One of the most important is the cultural context of activities, then socialization of personality, tradition, standards, moral norms, customs, habits, etc. Acquisition of rules of behaviour is one of the most important points in the socialization process and in personality building particularly in building of moral conscious. (Modern psychology has paid attention to this process, and it was Piaget who noticed and studied the stages of moral conscious development by observing childrens behaviour during play.) It is known that socialization of personality starts very early and that family, school and society are the main agents in the socialization process.

Recently, sports activities and games have become the study subject from the aspect of personality socialization. Namely, it should be born in mind that sports rules are universal, fairly precisely defined and in some way they contribute to equalizing norms of behaviour in each setting

(Badnjevac, Belgrade, Manchester, Madrid). In other words, along with the process of internalization that develops through sports the process of internationalization develops, so that persons going in for sports in the village or starting their sports career in the village achieve higher degree of social maturity and are more adaptable and better prepared for life in different cultures and environments. Several examples of Yugoslav footballers and couches, coming from rural setting and very successful worldwide, are given. Sports activities in the village are a factor of social mobility and can provide conditions for success in life. Also, sports activities can influnce personality development and socialization of the young in various ways.

6.20. Trifun Pavlović, Belgrade

CHANGES IN FIRST NAMES IN RURAL YOUTH

First name is a lasting mark whereby an individual is identified in society. Each person must have his/her first name that lasts from birth to death. Each persons name is a constituent part of his/her personality. Numerous and diverse factors influence the origin, character and features of a first name.

National, ethnic and religious communities have their names, and they are a part of their identity. Moreover, certain social settings have specificities manifested through their local anthroponymy.

Over the past half a century our village has experienced radical changes that have left visible and lasting changes within the scope of anthroponymy. Old and archaic names have disappeared and were replaced by other names. Immediately after the war we found many Russian female names like Nataša, Sonja, Nadja, Olja, and of male anthroponyms the most frequent were Igor and Boris. This was the result of the influence of Russian literature, film and culture, but politics influence was also present.

Since 1950s West European first names have started to slowly come into Serbian national anthroponymy. They have become popular thanks to tv serials, film stars, sports champions, etc.

In addition to first names, there are changes in second names. As a result of women emancipation, there are cases in rural setting that a woman adds her husbands second name to her maiden name.

6.21. Vesna Djukić - Dojčinović, Ph.D., Faculty of Drama Arts, Belgrade

RESULTS OF STUDIES ON RURAL CULTURAL LIFE: RECEPTION OF CULTURAL AND ARTISTIC PROGRAMS IN THE VILLAGE OF OMOLJICA

(*a case study*)

Empirical investigations of cultural and artistic contents reception on the part of Serbian rural population are insufficient to the extent relevant to socio-cultural analysis of this phenomenon. Therefore, a poll was conducted to obtain relevant empirical data on the activities of rural cultural institutions, rural lifestyle and on insufficiently studied phenomenon of those cultural and artistic values reception that do not belong to a traditional agricultural cultural model, but to dominant ones, as well as on a mass cultural model. The investigations were carried out at the level of one local community, in the village of Omoljica (Pančevo commune, south Banat, Vojvodina) that has 7,500 inhabitants. The village has a developed network of cultural institutions. The investigations included 75 respondents of both sexes older than 15, of all age structures (generation of "grandchildren" born between 1960-80, generation of "children" born between 1940-60, generation of "parents" born between 1920-40, and generation of "great-grandparents" born between 1900-20). Such a division resulted from the fact that rural culture is handed down from one to the next generation. Members of 30 households were comprised by the investigations: 10 agricultural, 5 mixed-type, 15 workers.

The investigations showed that there is not a high degree of cultural institutions integration into rural cultural framework despite the fact that cultural life is very developed in the stated village. Rural population for the most part did not opt for "elite" cultural values, but for those of mass culture and newly-composed cultural model. The study results show that cultural and artistic contents reception by means of rural cultural institutions was not achieved to a desirable extent.

6.22. Nebojša Marinković, Grdelica

HOW YOUNG PEOPLE CAN MEET THEIR NEEDS FOR CULTURE IN GRDELICA

At the turn of the century, in the computer era when urban young people have a choice of places to spend their leasure time there are no such conveniences for rural youth.

Grdelica young people face the same problem. The small town once had the Cultural Centre which is in a poor state now. So young people have no place to get together and meet their cultural needs. Today they mainly go to cafes where they spend their leasure time. The majority of young, drinking and smoking, are inclined to delinquent behaviour. To enjoy cultural events, young watch films on video-cassettes or tv-programme, or go to Leskovac town that offers everything they miss in Grdelica - rock concerts, theatre performances, exhibitions, art groups programmes.

Great influence of mass media that suppress traditional rural culture is also evident.This is one of the causes of abandoning Grdelica and leaving for bigger urban setting. But it should not be forgotten that there is no urban without rural culture because the original culture has its sources in the village.

To change Grdelicas cultural image, it is necessary to organize guest performances of theatres, pop and rock groups, folk and pop music singers, and of all cultural manifestations taking place in Leskovac. The author remembers all cultural events that used to be organized in Grdelica, which is impossible today due to difficult economic conditions.

6.23. Srboljub D. Dimitrijević, M.Sc., Faculty of Teacher Training, Vranje

TRADITIONAL AND NEW IN THE CULTURE OF GORNJE ŽAPSKO VILLAGE

The village of Gornje Žapsko is situated 15 km away from Vranje. Throughout history this village has experienced very interesting and frequently very contradictory cultural socio-demographic changes.

Historical records from 15th and 16th century prove that this is a medieval village whose name was recorded as Žabska (Žapska) or Žabište. There is no continuity in population of the village. The natives of the village must have moved out at the end of 18th century, and the present-day settlers are descendants of migrants from the latter half of 18th and former half of 19th century.

Despite being very small, the village is one of the most important settlements in Vranje valley. First, there is the monastery of St. Stefan dating back from Turkish times. Each year three church fairs are organized in the vicinity of the monastery. Second, in 19th century a theological

school used to work here educating clergymen for southern Serbia. Third, in the latter half of 19th century there were a number of litterate people in this village. Judging by tradition, there was a library in the monastery from where people used to borrow books.

The village preserved and nourished its traditional culture till the postwar period. However, during 1960s and 1970s there began the destruction of traditional culture that is evident in many spheres of life: instead of hand-made ready-made clothes are bought, many national customs have disappeared, so it can be concluded that all forms of rural traditional culture have completely vanished.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ДИРЕКЦИЈА

WORKING GROUP - ROUND TABLE 7.

VILLAGE IN SERBIA IN 1997.

(STUDENTS RESEARCHES)

Convener:

Zoran Dimić

Participants:

1. **Dejan Rosić,** student of Agroeconomics, Faculty of Agriculture, Belgrade (village Vukosavci)
2. **Brankica Kolaković,** student of Agroeconomics, Faculty of Agriculture, Belgrade (Milić's village)
3. **Svetlana Rosić,** student, Faculty of Teacher Training, Vranje (village Bace)
4. **Ivan Cekić,** student, Faculty of Teacher Training, Vranje (village Velika Drenova)
5. **Moravka Ivanova,** student, Faculty of Teacher Training, Vranje (village Bresnica)
6. **Dragan Todorović**
7. **Vlada Đurković**
8. **Jelena Srećković**
9. **Maja Rusić**

РЕПУБЛИКА СРПСКА
"БИБЛИОТЕКА"
Београд

7.1 .Dragan Todorović, student, Faculty of Philosophy, Niš

RURAL YOUTH AND UNEMPLOYMENT

Over past fifty years the overall position of rural population in this country has changed for the better as compared before World War II. However, with regard to non-agricultural population, economic and social position of that portion of population living entirely or dominantly on agriculture is considerably more unfavourable. Favouring towns on the account of villages caused individual motivation for giving up agricultural activities and directing of agricultural population to prosperous towns leaning on urban social structure. Therefore, the intensity of young peoples migrations from rural regions, and from africultural to non-agricultural activities is possible to decrease only with more adequate insight into and solution of the accumulated problems of village and agriculture.

If we want to help the village, we can do it only by creating working and living perspectives in it. Unemployment, being existential, dramatic problem of young people, has its culmination in the example of rural young. To overcome their difficult position, the following measures should be undertaken: training of professionals, by applying innovative procedures, to manufacture target products; expansion of non-agricultural activities out of towns; development of agricultural craftsmanship in rural regions; dislocation of small-scale production programmes; utilization of privately-owned capital; stimulating young farmers by credit facility policy, etc.

7.2. Vlada Djurković, student, Faculty of Geography, Belgrade

RURAL YOUTH AS A BEARER OF ETHNOCULTURE

The role of young people in the transformation of the autochthonous village is very interesting. On the one hand, they are the bearers of progress, and, on the other hand, they should be the main subjects of tradition preservation and all that makes the postulates of living and survival of a Serbian village over time. Therefore, the aim of this paper is to throw light on these seemingly contradictory roles of youth yet emphasizing its role in revitalization of village and of its cultural values.

Contemporary trends in deagrarization and urbanization had repercussions on ethnoculture taking its bearer, i.e., young people out of the framework of tradition. Demographically, the village is vanishing but it offers a modern man space that contemporary Europe desperately needs.

Such rural space is a rich demographic resource. Culturally viewed, national authentic creative work is still alive in some parts of the country. Activation of rural space as a demographic resource concerning ethnoculture preservation and authenticity of Serbian people can take place only on condition that better quality of living is provided for young population as its bearer.

7.3. Jelena Srećković, student, Faculty of Geography, Belgrade

RURAL YOUTH MIGRATIONS TO URBAN SETTLEMENT USING THE EXAMPLE OF SMEDEREVO COMMUNE

Smederevo commune is characterized by an ever increasing population number. Although population mobility has declined with reference to the period 1971-1980, its share at the Republic level is considerable. This is largely contributed by migrations from other parts of Central Serbia, then from Kosovo and Metohia, and from rural setllements that gravitate to Smederevo commune. The highest number of population that migrated is just the young (62.4%). Recent economic and political situation in our country has had its repercussions on rural young in particular.

The subject of our investigations is population structure concerning the time of migration, five-year age groups, causes and courses of migration. Migrations were initiated by industrialization, accompanied by deagrarization, and were encouraged by a number of factors. These factors were as follows: employment in industry, initiation of metal manufacturing industry (SARTID 1913), food and other industries development, expansion of education system, dissatisfactory status of agriculture, tendency to better living conditions.

Special reference is made to student daily migrations, as a special form of population mobility, that mirror modern conditions influencing the place of residence, on one hand, and workplace, place of schooling and other activities, on the other hand.

It is evident that the number of young gravitating to the urban settlement is continuously increased, which is a serious problem of rural settlements that are under threat to be devastated in demographic sense if they do not take any actions to prevent this.

There is a rising interest in research studies on migrations, so they are gaining in political and economic significance, and science is becoming one of the road signs for solving demographic problems of population and labour force.

7.4. Maja Rusić, student, Dušan Tripković student, Faculty of Geography, Belgrade

DAILY MIGRATIONS OF PUPILS AND STUDENTS TO KRUŠEVAC

The town of Kruševac is situated in a broad valley surrounded by the Gledićke mountains, and the mountains of Juhor, Kopaonik, Bukovik and Veliki Jastrebac. It is the administrative, economic, traffic, cultural and educational centre of Rasina District constituting seven communes: Kruševac (854 km^2), Aleksandrovac (378 km^2), Brus (606 km^2), Varvarin (249 km^2), Ražanj (289 km^2), Trstenik (448 km^2), and Ćićevac (124 km^2). Kruševac commune is the largest with 138,111 inhabitants and comprises 1 urban and 100 rural settlements. Favourable traffic and geographical position allows for the development of daily spatial mobility of population towards the town, and also provides the creation of the sphere of spatial influence.

Its educational function dates back to the time when Kruševac was the capital of Serbia. In time the number of schools and pupils was increased, so that today it has 53 four-grade schools and 19 eight-grade (elementary) schools with the total of 13,431 pupils, 8 secondary schools with 6,285 pupils, and 3 post-secondary schools with 880 students.

Based on data obtained by a questionnaire administered in March 1996, Kruševac receives daily migrants from 131 setllements of which 99 (75.57%) are located on the territory of Kruševac commune, while 32 settlements (24.43%) are located in the neighbouring communes. The distribution of daily pupil- and student-migrants is carried out from rural settlements of Kruševac commune and from rural and urban settlements of neighbouring communes. Based on data obtained, all settlements can be classified as follows: pure migrating - over 5% of daily migrants, actively-migrating - 0.5-5%, weakly-migrating - 0.1-05%, and inactively-migrating. The authors also provide data on sex and age structure of migrant pupils and students. In conclusion they state that the boundaries of migration scope are not that clear, and that by construction of better roads and traffic modernization the numbers of daily migrants can be increased.

Република Србија Народна библиотека Ваљево
Народна библиотека "Десанка Максимовић" Београд

Организовање "Власинских сусрета 97" финансијски су помогли:

* Министарство за омладину и спорт Републике Србије
* Министарство за пољопривреду, водопривруду и шумарство Републике Србије
* Републички завод за тржиште рада
* Републички завод за међународну просветну, културну и техничку сарадњу
* Јавно предузеће ЖТП Београд
* Агробанка Београд
* ПИК Таково, Горњи Милановац
* НУ Божидар Аџија, Београд
* Скупштина општине Власотинце
* Предузеће Жиловић & Жиловић, Београд
* Транспортшпед, Београд
* Comex, Београд
* Штампарија СВЕН, Ниш

Народна библиотека
'Десанка Максимовић'
З 316
МЛАДИ
и селО
300000746
COBISS o
Власотинце